

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\May Karel\May Karel - Ardistan a
Džinistan2.pdb

PDB Name: Karel May-Ardistan a Dzinistan
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Karel May
Ardistan a Džinistan II.

Obsah

KAPITOLA PRVNÍ
Vzhůru do boje!
KAPITOLA DRUHÁ
Ve spolku s přírodou
KAPITOLA TŘETÍ
Ve lvím doupěti
KAPITOLA ČTVRTÁ
Vánoce

KAPITOLA PRVNÍ Vzhůru do boje!

Události posledních dnů se sběhly všechny tak překotným tempem, že vzpomněl-li jsem, že to bylo v pondělí, kdy byl Halef zajat Usuly a jejich šejk mnou, a že dnes je čtvrtek, tedy za necelé tři dny ujíždíme již s Halefem na dějiště událostí, které náš příchod mezi Usuly vyvolal, nemohl jsem tomu ani věřit. Vím ze skutečnosti, že následuj í-li události tak závrtným tempem za sebou, nebývá nikdy výsledek uspokojující. Jistě pouze proto, že člověk touto překotností přestává být pánem těchto událostí, neboť ztrácí potřebný přehled. Pokud se toho týká, neztratil jsem jej, bohudíky, naopak starým cvikem jsem si zvykl rychle myslet i jednat a proto jsem cválal bezstarostně po boku svého Halefa a spoléhal se na to, co v budoucnosti dá Bůh a naše osvědčené štěstí. Halef byl neobyčejně vážný. To, co zažil včera večer a v noci na chrámové věži, udělalo na něho tak hluboký dojem, že se tím neustále v myšlenkách zabýval, ačkoliv se snažil skrýt své pravé duševní rozpoložení přede mnou tím, že se ustavičně obíral svými dvěma psy. Vyptal se před naším odjezdem podrobně na jejich výcvik a pokoušel se je ve všech kouscích jejich umění náležitě vyzkoušet. Těšilo mne, že prokázali svoji mimořádnou užitečnost. Avšak moji obři Acht a Ucht stáli v každém ohledu vysoko nad nimi. Dovedli napadnout muže i zvíře v kterékoliv situaci. Dovedli strhnout cválajícího jezdce z koně, poslouchali každý rozkaz bezpodmínečně a ihned. Ale co dělali, nečinili ze zvyku, ale s porozuměním a rozvahou. Dovedli téměř s pravou lidskou inteligencí rozeznávat špatné prostředky od dobrých a v sledu událostí se jistě ukáže, že dovedli mnohdy lépe a moudřeji jednat než já sám.

Všichni čtyři psi měli zvláštní řemení, na němž bylo upevněno jakési sedélko, na kterém nesli svoje vlastní zásoby, a každý měč s vodou. Voda byla vzata do zásoby pro krajinu, která leží za hranicemi země Čobanů. Břemeno, jež psi nesli, bylo vypočteno tak, že jim nijak nepřekáželo. Naopak se vždy těšili, kdykoliv jsme jim je připínali. Nedávali však své radosti průchod hlasitým štěkáním, ale pouze posunky, které byly více než výmluvné. Největší jejich předností bylo právě to, že dovedli neustále zachovávat naprosté ticho. Často jsme se ocitli v situacích, kdy jakýkoliv zvuk se mohl stát osudným a proto jen když jsem si byl jistý našim bezpečím, dal jsem těm dobrým zvířatům příležitost, aby se podle chuti mohla vyštěkat.

Pokud se týkalo naší výzbroje, je všeobecně známá z mých knih a o našich koních není třeba ztrácet slova. Sami jsme byli zdraví jako buci a jeli jsme s chutí a radostně za svým posláním, plni touhy po nových dobrodružstvích a více snad nelze ani od syna chudého krušnohorského tkalce a potomka chudícké, severoafrické beduínské rodiny očekávat.

Jeli jsme vesele celý den s malou polední přestávkou a teprve k večeru jsme se začali ohlížet po nějakém příhodném místě k odpočinku.

Tou dobou začali moji psi Acht a Ucht jevit jakýsi nepokoj.

Zastavili jsme se, i psi se zastavili. Hu a Hi se chovali naprosto nepokojně, ale Acht a Ucht se na mne dívali jaksi tázavě, jako by chtěli říci: "Proč zde zastavujeme? Proč nejedeme ještě dále?" Mělo to jistě svůj význam. Ucht pokročil ještě o několik kroků, zdvihl pravou nohu, zavrtěl chvostem a když vtáhl do nozder vzduch, znovu se očima obrátil ke mně.

"Tam vpředu se asi něco děje!" řekl Halef.

"Ano, jsou tam lidé!" přisvědčil jsem.

"Mám tedy zůstat se psy a koňmi zde?"

"Ano. A já se půjdu podívat, o co se jedná. Postarej se, aby zde bylo naprosté ticho!"

Jeli jsme ten den neustále podél říčního koryta, které bylo z obou stran lemováno stromovým a keři, místy i dost hustým lesem, plným soreových stromů, které dávají výbornou pryskyřici, jež je i na evropském trhu hledaným zbožím. Jejich dřevo je však pro topení příliš mokré, špatně hoří a vydává velice nepříjemný zápach. Je naprosto nemyslitelné použít toto dřevo ke kuchyňským účelům. Pečeně nad ohněm živěným tímto dřevem načichne jeho vůní tak, že ji lze jíst jen z velikého hladu a s odporem.

Jaké bylo moje překvapení, když jsem se tak chvíli plížil podél stromů, pátraje zrakem i čichem, a najednou ucítil zápach, který nemohl pocházet od ničeho jiného než od pečinky, pečené na právě popsaném dříví. Moje zvědavost ovšem vzrostla a se zatajeným dechem jsem se plížil dál. Zápach byl stále intenzivnější a proto jsem zdvojnásobil svoji opatrnost. Že lidé, kteří pečou svoji pečinku na tomto ohni nejsou ani Usulové, ani Čobani, jsem byl pevně přesvědčen. Byli to patrně lidé, kteří dávno vyrostli ze zdejších úzkých poměrů a zapomněli proto nadobro, jak je třeba připravovat šťavnatou pečinku pod širým nebem.

Když jsem se vzdálil od Halefa asi na míli, spatřil jsem konečně oheň. Je nutné se vžít do toho, jak jsem se cítil šťastným, že jsem se stal majitelem dvou psů s tak bystrými smysly! Tím více jsem se ovšem divil lidem, kteří si tu na břehu řeky zapálili oheň, nad nímž by mohli upéci celého vola a nenapadlo je přitom, že jednají velice neopatrně. Řeka tu tvořila velikou, do daleka otevřenou dráhu a oheň musel být proto z veliké dálky patrný. Kdyby zde nebyla náhoda zátocina, viděli bychom i my oheň jistě už před hodinou prostým zrakem. Možná, že tito lidé nepotřebovali, aby se skrývali, proto tím více bylo nutné, abych zůstal skryt já před nimi. Bylo nutné nejdříve zjistit, kdo jsou, a teprve pak jednat.

Zatím se již zcela setmělo, oheň mne oslňoval a proto se stalo, že jsem i řeku ztratil z dohledu.

Když jsem se připlížil pokud možno až k ohni, skryt za velikým stromem, pozoroval jsem, že u ohně panující číslíci je šestka. Napočítal jsem šest mužů, šest koní a šest velbloudů. Tábořili zde jistě již několik hodin. Oheň živili skutečně smolnými suky soreového dřeva. Velbloudi byli těžcí - soumaři. Břemena měli sňata. Leželi zde volně a nespoutáni a přezvykovali. Nesli slušný počet měchů s vodou a několik balíků. Dokonce se mně i líbili. Byli to persko-indičtí křiženci, ale pouze perská část byla ušlechtilá, ne však ta indická. Kdo si troufá jezdit na bělouších zářící bělostí, nemá buď zlé úmysly, nebo je nezkušený a hloupý člověk! Čtyři z těchto mužů byli podřízeni. Bylo to patrně na první pohled. Zabývali se částečně zvířaty, částečně i pečením nad ohněm. Pekli antilopu druhu čikara, která již ovšem byla zapáchajícím čoudem dřeva nadobro zkažena. Ostatní dva muži byli pány. Seděli opodál opření o kmen mohutného stromu, vzdáleni od ohně, zvířat i lidí, jako by se báli, aby se dotekem s nimi neznečistili. Takové separování je obvyklé jen v kastovníké Indii! Kdo tedy asi byli tito dva lidé? Oba byli opásáni křivými šavlemi v kožených pochvách, ale kování, kruhy na těchto pochvách a přezky na řemení a opascích, jakož i ostatní kovové součástky byly z ryzího zlata. Jejich opasky a pažby pistolí se svítily polodrahokamy. Na rukou jim zářily obrovské diamanty, rubíny a safíry. Jejich turbany ovázané po indickém způsobu byly okrášleny perlovými šňůrami a jeden z nich, který měl na nose brýle, dokázal dokonce i to, že do jejich zlatého kování, právě nad ušima, si dal zasadit po diamantu velikosti dozrálé čočky. Zdál se být vznešenější než druhý. K čemu v pustině tolik nádhery? Oba muži byli oděni do oděvů z onoho nekonečně jemného, běložlutě svítícího tkaniva, které v hindustánských písních bývá vychvalováno jako "setkaný vzduch"! Jak si to jen všechno srovnat v hlavě?

Prosim, aby mne laskavý čtenář neposuzoval nijak křivě, vyslovuji-li tuto otázku. Byl jsem k ní nejen oprávněn, ale dokonce i vázán. Oněch šest mužů přišlo ze severu, ne od Čobanů, ale z mnohem větší vzdálenosti. Jeli k jihu, tedy k Usulům. Kdo byli a co tu chtěli?

Za územím Čobanů leží Džunubistan a dále Ardistan a odtamtud právě tak jako z Vídně do Berlína mohlo přijít jen něco zlého. Zvláště touto dobou, kdy se chystali Čobani ke vpádu na cizí území. Měli snad úmysly těchto lidí souvislost s tímto vpádem? Musel jsem je vyslechnout. Tma mi propůjčila plášť neviditelnosti a proto jsem se beze strachu připlazil až za kmen, u něhož seděli a pohodlně jsem se rozložil na vlhkém mechu jako na pohovce. Jen strom mne dělil od obou mužů. Nemluvili hlasitě, ale jen polohlasem, ale přece tak jasně, že jsem všechno dobře slyšel. Právě když jsem zaujal svou pohodlnou pozorovací pozici, odřízl jeden ze sluhů z antilopy dva kusy masa a položil je na lesklý, jistě zlatý podnos. Přidal k tomu dva malé, již dříve upečené koláče a nesl podnos oběma pánům. Jeden z nich měl patrně hlad. Vytáhl z opasku nůž, aby se neprodleně pustil do jídla. Ten druhý, s diamantovými brýlemi, mu však zadržel ruku a řekl:

"Tak ne! Zakazují ti to! Nezapomínej, že jsi nejvyšším ministrem džunubistanského šejka a že patříš k nejušlechtlejší kastě lidské společnosti! Nesmíš se dotknout žádného jídla, které bylo upraveno rukou nižší kasty dřive, než bylo požeňáno kněžskou rukou."

"Vím, ale na cestách je to snad dovoleno?" odpověděl káraný.

"Jen tenkrát, není-li přítomen kněz. Já jsem však nejen knězem, ale nejvyšším ze všech kněží na světě. Jsem mahaláma Džunubistanu! Jsem dokonce ještě více! Jsem bohem! Jakmile zemřu v jednom tělesném životě, zrodím se ihned zase znovu a opět jako bůh! Bylo by to tedy nejen desaterým, ale sterým, dokonce tisícovým hříchem, kdybys v mé přítomnosti jedl jídla připravená rukou nižší kasty, aniž bys je dal posvětit! Podej mi jídlo, zbavím je hříchu, abychom je mohli pojmít!"

"Ministr" mu tedy podržel podnos pod bradou a mahaláma nad ním udělal několik tajemných, žehnajících posunků, načež začali oba jíst. Mlaskali jako jistá zvířátka, což mělo znázornit jejich vznešenost. V oněch krajinách, čím je kdo vznešenější, tím hlučněji a ne-způsobněji si při jídle počíná. Oba hltali maso i pečivo, téměř aniž by je kousali, a dali si

podat ještě dvakrát znovu nové porce, které opět jako první byly požehnány. Mezi jídlem nepadlo jediné slovo. I sluhové jedli, ale protože to byli lidé opovržení a méněcenní, jedli tiše a způsobně a působili přitom mnohem lepším dojmem než jejich páni.

Moji čtenáři mne znají, že jsem slovo náhoda vyškrtl ze svého slovníku. Nemohu proto tvrdit, že to byla právě příznivá náhoda pro mne, že jsem hned z prvních slov těchto mužů poznal, kdo jsou. Jeden z nich se prohlásil sám být džunubistanským mahalámou. Mahaláma znamená asi tolik jako velekněz. Ale to není ještě všechno! Označoval se dokonce "nejvyšším ze všech kněží světa". Možná, že se tu a tam najde někdo, kdo bude jeho tvrzení považovat za neskromné. Ten druhý byl pak "nejvyšším ministrem" šejka Džunubistanu. Tak vysoce postavené osoby snad ještě nikdy nenavštívily území Usulů. Co tu asi tito lidé chtěli? Přiznám se, že jsem byl nedočkavý dozvědět se o tom něco bližšího, ale nezdálo se, že by vysoce postavení pánové měli chuť vyjádřit se o tomto tématu. I po jídle zachovávali nějakou chvíli úplné mlčení. Pak hovořili velmi jednoslabičně o obyčejných věcech, které mne nezajímaly. Zato sluhové, kteří dokončili jídlo a nyní seděli pohromadě, kouřili tabák a přitom se pustili do hovoru, který se stával stále hlasitějším, takže jsem mu alespoň zčásti rozuměl. Bavili se o průběhu své nynější cesty. Zdálo se, že nemají tušení o hlavním účelu cesty, ale že má zůstat utajena Čobanům jim bylo známo. Také věděli, že Čobani chtějí vojensky vtrhnout na území Usulů. Čobani za tím účelem stáhli své bojovníky do středu země a ponechali její okraje bez ochrany. Proto se Džunubům podařilo projet západním pobřežím, aniž by byli jen jedenkrát zpozorováni. Za svůj úspěch také děkovali té okolnosti, že si na cestu vzali dostatečnou zásobu měchů s vodou, takže nemuseli docházet k řece, aby napojili sebe i zvířata. Především přenocovali v Katarské šíji. Zítra pak, po třetím noclehu, doufali dojet do Usuly.

Když se služebnictvo dostalo v hovoru až na tato místa, cítili také pánové potřebu něco do toho promluvit, ale jen mezi sebou, aniž by byli sluhové slyšeni. Ležel jsem ovšem dost blízko, abych slyšel polohlasně vedenou rozmluvu. Nejprve začal "ministr" otázkou:

"Jen kdybychom měli i nadále takové štěstí, jako až dosud. Čobani nás neviděli. Zdalipak nás zahlédnou Usulové?"

"Tělesně ovšem, neboť to chceme, ale duševně nikoliv!" odpověděl mahaláma.

"Myslíš, že nás mohou spatřit, ale nesmějí nás prohlédnout?"

"Ano, tak to myslím."

"Nic není lehčího než to! Šejk je hlupák. Jeho žena je chytřejší, ale bez schopnosti někomu nedůvěřovat. Bude nám věřit také, že si přejeme jen štěstí jejího národa. Jak je to však s kněžkou, slyšel jsem, že má veliký vliv."

"Nevěřím tomu," řekl mahaláma pohrdlivě. "Jaký vliv by mohla mít žena jako kněžka?"

"Pak je tu ale její muž, kněz a kouzelník!"

"Ani toho se nemusíme bát. Je to pouhý odlesk, nebo ještě lépe, stín své ženy! A jaké to mají náboženství! Bůh, který zůstává duševně skryt! Který se nikdy neukazuje, nikdy se nerodí, jako jsem se já narodil a budu se znovuzrozkovat! Kde mne vidí, vidí boha. Kdo se mnou mluví, mluví s bohem! Kdo tedy má mne, má i boha! Koho však mají Usulové? Nic, nulu, páru, neviditelný přízrak, to je jejich bůh! Sahar je jediný člověk mezi nimi, o němž by se dalo soudit, že je s ním možné promluvit. Čím je však proti mně, který se tu zjevuje jako skutečný bůh ve vlastní lidské podobě? Jestliže se jen odváží otevřít ústa, zničím ho několika slovy, že zmlkne a už nepromluví! Sestoupil jsem z nebe, abych se vždy znovu a znovu rodil do té doby, než lidstvo zbavím strastí pozemského života. To se stane tenkrát, až všechno živoucí ze země přejde do nirvány. Až se tak stane, bude moje světské poslání skončeno a já opět vystoupím mezi hvězdy, abych tam pokračoval v žití. Na této své vykupitelské cestě jsem se dostal nyní až do Džunubistanu a zamýšlím k němu připojit území Čobanů a Usulů. Náš šejk mne pochopil. Spojí svoji pozemskou moc s mojí duchovní a duchovní mocí. A učiní-li to, dobude veškerý okresek země, který leží jižně od nás. Utvoříme nyní s Usuly spolek. Povíme jim, že jim Čobany přiřekneme do země. A až Čobany a Usuly mezi sebou rozdrtíme jako mezi dvěma mlýnskými kameny, rozmačkáme je a rozmělníme, vtrhneme do jejich země, přičemž budeme dbát na to, aby i oni byli Čobany ze země vytlačeni. Vtáhneme do jejich země, obsadíme ji a prohlásíme se v ní pány -"

"Předpokládáme, že se nám nyní podaří nalézt tam víru!" vpadl mu ministr do řeči.

Mahaláma pohlédl na ministra tak zdrcujícím pohledem, jako by ho chtěl na místě zrakem zničit. Zachoval po celou minutu roztrpčené mlčení a pak se zvláštním důrazem odpověděl:

"Jako by se vůbec mohl nacházet člověk, který by mi dovedl nevěřit, promluví-li s ním! Jsem mahaláma z Džunubistanu, nejvyšší ze všech kněží světa! Pamatuj si to! Jako zevnější lesk našich osob okamžitě získá Usuly pro sebe, právě tak se před námi skloní i duše, jakmile se objevím, abych s nimi promluvil. Pomysli jen na čest, na nesmírnou čest, kterou jim prokážeme, když se u nich objevíme a obšťastníme je svou přítomností!"

"Kdybychom přicházeli s velikým, skvělým průvodem, způsobili bychom větší dojem!"

"Zajisté! I když bychom stáli duševně nejvýše, nesmíme zanedbávat svůj zevnějšek. Sám Bůh potřebuje tělesný svět, chce-li být zbožňován. Tentokrát jsme museli však komonstvo nechat doma, abychom nebyli zpozorováni Čobany. Čeho nevyhnutelně zachovat nejpřísnější tajemství. Ale i to má své výhody nemalé ceny, jen když jich dobře použijeme. Čeho se nedostává na nádheře a skvělosti, to získáme desetkrát na přízni a důvěře. Ať tito nízko stojící lidé věří v humanitu, milosrdenství a pozemský mír. Nejsou zralí. Zděsili by se, kdyby znali pravdu. Láska je největší lež na světě a jen nenávisť je pravdivá. Každý tvor je egoistou, dbá jen na sebe. I Bůh! Čím vyšší stvoření, tím vyšší je jeho egoismus. Nejvýše je pak vyvinut u bytosti nejvyšší, u Boha! Bláznovstvím je označovat Boha Otcem. Je pouze ničitelem všeho, nic víc! Nedává život, ale smrt, ne mír, ale jen boj, svár a ničení. Když stvořil vesmír, zničil sebe. Duch se proměnil ve hmotu, Stvořitel se stal stvořením. Aby se opět stal Bohem, musí hmotu znovu proměnit v ducha, musí zničit stvoření, krok za krokem v pořádku, v jakém vzniklo. To není láska a život, ale nenávisť, smrt a zničení, nekonečná, věčná světovražda! Čím víc Bůh roste, tím menší se stává jeho stvoření! V okamžiku, kdy bude zničen poslední zbytek vesmíru, vyrostne Bůh nejvýše. Proto je blaženým člověk, který nebaží po slávě světské, ale po velikosti Boží! Bude se stávat stále vzdušnějším, stále lehčím, až se jeho existence rozplyne v Bohu. A toto naprosté

mizení v Bohu je naše nejvyšší blaženství, je náš konec - to je nirvána!"

Mezi řeči změnil své místo a odsunul se poněkud stranou. Proto jsem viděl nyní jeho obličej pouze ze strany, ale když se obrátil k ministrovi, viděl jsem mu přímo do obličeje. Byl to krásný, mužný obličej se stříbrolesklým vousem, ale měl vadu, která mu všechnu krásu opět odnímal. Šilhal totiž, a to tak strašným způsobem, že to muselo být nápadné i člověkově, který nemá ve zvyku hledat chyby ve tvářích svých bližních. Prozrazoval-li již svým zevnějškem, že není obyčejným mužem, prozrazovala i jeho řeč, že nechodí denními cestami obyčejných smrtelníků, ani v duchovním světě. O čem zde mluvil, bylo jeho pevným přesvědčením, ačkoliv by ho za podobné řeči v Evropě zavřeli do blázince.

Mahaláma byl tak vychován a tak vyrostl ve víře, jako všechny národy Východu, které jsou zvyklé přehánět jinak zcela zdravé názory až do nemožností. Mahaláma trpěl náboženskou přepjatostí. Já jsem pak v něm v tomto okamžiku viděl ne hlavu četné náboženské sekty, ale mocného a velmi zajímavého soka svých přátel, který je přišel obelstít a oklamat o jejich samostatnost. A právě nyní, v okamžiku, kdy skýtali svému rafinovanému nepříteli tolik a tak nebezpečných slabin, z nichž je bylo možné napadnout! Nemohl jsem se ani v nejmenším rozmýšlet, co nyní udělám. Věděl jsem, koho mám před sebou. Znal jsem dokonce záměry, které tyto dva muži sledovali. Naskýtala se jen otázka mám-li zůstat, nebo se opět odplížit. Možná, že bych se mohl dozvědět ještě víc. Nyní se mahaláma obrátil k sluhům a řekl:

"Nadešla hodina noční modlitby!"

Jeden z nich vstal a přinesl gong, který ležel vedle zavazadel. Pak odstoupil stranou, poklonil se ke všem čtyřem světovým stranám a při každé pokloně udeřil třikrát na zvučnou, kovovou mísu. Pak poklekl a modlil se. Také ostatní poklekl, sepjali ruce a mručeli předepsané modlitby. Jen mahaláma se nemodlil. Vždyť byl sám bohem! Modlit se sám k sobě považoval za nesmysl, ale sám sebe prohlašovat bohem neuznával za bláznovství! Ale přesto na mne působila modlitba těchto lidí povznášejícím dojmem, takže jsem jí tiše přihlížel. Stejně tiše se choval i mahaláma. Takoví přepjatí tvorové mají již v povaze, že při všem zlu, jehož jsou původci, dovedou zachovávat největší klid a tvářit se jako pouhá nevinátka. V Evropě byl prototypem podobného netvora zbabělý německý hrdina - excísař Vilém. A mahaláma tu nyní seděl v přísvisu ohně, který osvětloval jeho stříbrem protkávaný plnovous a dodával jeho očím krvavý lesk. Zdálo se, že se ponořil hluboko do svého vlastního božství a že tone ve vnitřní blaženosti. Nebylo již pomýšlení, že bych se mohl z jeho úst dozvědět něco nového. Opustil jsem proto svoje pozorovací místo a odplížil se právě tak opatrně, jako jsem se připlížil.

Brzy jsem se dostal pod pláštěm noci, která byla ten den zvláště tmavá, k Halefovi. Posadil jsem se k němu a podal mu zprávu. Jindy by mne snad Halef v řeči nejméně desetkrát přerušil, ale tentokrát mne vyslechl mlčky až do konce. Když jsem skončil, šibalsky se usmál a řekl:

"Tak to je tedy sám Pán Bůh! Všemocný a vševedoucí Stvořitel nebes i země! Zajmeme tedy jednou také Pána Boha a přivážeme mu ruce k nohám! Pak ho připoutáme na koně, aby ho nemohlo napadnout zmizet! Kterému člověkově se něco podobného už někdy přihodilo?"

"Tobě jistě ne!" odpověděl jsem.

"Ne, opravdu! Alláh se ještě nikdy tak nespletl, aby mi vběhl do rukou. Ale teď přece přišel! Sedí zde u svých velbloudů a koní! A nyní půjdu a ukáži mu, že hádží Halef Omar, šejk Haddádů, dovede popadnout za krk i Stvořitele a vládce vesmíru!"

"To ne, necháš ho tak!"

"Že ne? Já? Ani mě nenapadne! Jako přítel a spojenec Usulů je musím chránit a varovat! A to také udělám, neboť je to moje povinnost! Bránil bych je i proti šejtanovi, kdyby přišel a chtěl jim škodit! A zastanu se jich také před tímto falešným pámbíčkem, který je chce obelstít! Pevně ho podržím a nedovolím mu pokračovat v cestě!"

Promluvil tato slova velmi rozhodně, já však znovu opakoval:

"Ne, necháš ho tak!" a připojil jsem k tomu: "Dokonce ani nepůjdeš tam, kde táboří. Ani jej neuvidíš, ani s ním nebudeš mluvit!"

"Že jej neuvidím? Že s ním nebudu mluvit?" zeptal se mne udiveně. "Ale vždyť musíme rozhodně za ním a zajmout jej!"

"Ne, to nemusíme a také to neuděláme. Naším úkolem nyní je, pokud možno co nejrychleji dosáhnout Katarské šíje, abychom učinili přípravy pro věci, které budou následovat. Myslíš, že se při tom můžeme vláčet se zajatci?"

"Hm!" zamručel Halef. "To je pravda, je jich šest a my jsme jen dva! Ale přece je nemůžeme nechat běžet?"

"Proč ne?"

"Protože, poněvadž hm, ovšem! Kdybychom věděli, padnou-li do rukou džirbanimu a naloží-li s nimi právě tak, jako bychom s nimi naložili my dva!"

"Jsem přesvědčen, že to udělá!"

"Já ne."

"Pak už to nezměníme. Je vlastním pánem, ať dělá jak se mu líbí."

"Pak tedy chci doufat, že tohoto mahalámu popadne a přivede nám ho s sebou do Katarské šíje, kde ho pak pořádně vezmeme na paškál, abychom mu ukázali, že ho pošleme na nejrychlejším hedžínovi do jeho nirvány, nebude-li nás poslouchat. Ale přesto ho uvidím, vždyť se s ním budeme muset ráno setkat."

"Ne. Učiníme tak již dnes."

"Za této tmy?"

"Ano. A sice ne podél řeky, ale obloukem lesem je objedeme."

"To bude velmi nepohodlná cesta. Budeme vrážet do stromů!"

"Ano, to by se ovšem stalo, kdybychom tuto zacházku podnikli pěšky, vedouce koně za sebou. My však pojedeme. Víš přece, že koně vidí v noci lépe než my. Les má podrost jen na pokraji. V hloubce je mezi stromy dost prostoru, aby projel jezdec na koni. Je tu ostatně při břehu dost mlází. Stačí, uřízneme-li si každý dlouhou tyčku a budeme-li ji

používat jako plži tykadla, abychom se vyhnuli nárazům na stromy, kterých se tak bojíš."

"Velmi dobře, sidi! Z emíra Kary ben Nemsioho a šejka Haddádů se stanou dva plži s tykadly u koňské hlavy! Sidi, to provedeme, a sice hned!"

Brzy nato jsme již klusali každý vyzbrojen dlouhým výhonkem, které Halef na pokraji lesa uřízl, v značném oblouku lesem, kolem nicnetušícího poselstva z Džunubistanu. Naše "tykadla" se výborně osvědčila a rovněž tak se osvědčila i mlčenlivost a ostražitost našich psů a koní. Jeli jsme tak několik mil lesem, až jsme se opět dostali k řečišti a zde jsme se konečně utábořili na noc, aniž bychom však rozdělali oheň.

Nebudu laskavého čtenáře nudit dlouhým popisováním cesty a krajiny, kterou jsme projeli následující den, neboť vím, že touží více po událostech, na které však tato cesta nebyla bohatá. Začnu tedy s vyprávěním od té doby, kdy jsme zpozorovali, že vody v řece očividně ubývá, že se ztrácí a že koryto zvolna vysychá. Místy jsme pozorovali již i holé dno řečiště, takže se tu tvořily celé ostrovy, čím dále k severu, tím hojnější. Pak následovaly dlouhé lavice, prorvané jen strouhami, které se později už měnily jen v pouhé louže. Voda v těchto loužích chutnala odporněji a odporněji, až byla naprosto nepoživatelná a zdraví škodlivá. Halef se zatvářil velmi starostlivě a řekl:

"Sidi, dopustil jsi se veliké chyby!"

"Jaké?" zeptal jsem se.

"Měl jsi tam, kde byla ještě voda k pití, zastavit a naplnit naše měchy vodou."

"Kdo? Já?"

"Ano, ty!"

"A ty ne?"

"Ne, já ne! Co je mi vlastně po chybách, kterých se dopouští jiný? Nejsem přece povinen vymýšlet si nějaké chyby, to přenechám tobě."

"Dobrá!" zasmál jsem se. "Přemýšlej tedy alespoň, jakým způsobem bychom mohli tuto chybu napravit!"

"Ano, sidi, udělám to. A jsem přesvědčen, že to nebude dlouho trvat a najdu pomoc."

Od této chvíle se tvářil velice vážně a přemýšlivě, abych poznal, jak se snaží zjednat nápravu mé chybě. Chvillemi zhluboka vdechl, nebo si vzdychl. Otázka pitné vody stála již mnohého londýnského, pařížského, berlínského i římského primátora mnohou bezesnou noc. Můj hádží Halef měl nyní hlavu přeplněnou podobnými starostmi. Konečně, asi po hodině hlubokého přemýšlení, si mlaskl jazykem a zajásal:

"Hamdulilláh! Už to mám! Pojď, sidi, pojď!"

Otočil svého koně a chystal se odjet toutéž cestou, kterou jsme přišli.

"Kampak?" zeptal jsem se.

"Zpět! To je samozřejmé, že zpět! Je to to jediné, co se může stát!"

"Dokaž mi to!"

"K čemu důkazy? Káže tak přece zdravý lidský rozum!"

"Co káže?"

"Že musíme obrátit a jet opět tam, kde je voda ještě k pití, abychom tam naplnili své měchy vodou!"

"Hm! A na tohle jsi přišel teprve teď?"

"Ano, teprve teď! A jsem velice šťasten, že mně to napadlo. Ty snad ne? Kdyby nebylo mého nápadu, nenapili bychom se dnes vůbec vody."

"Trvá to tedy hodinu, než ti napadne to, co musí napadnout zdravý lidský rozum ihned. Jakýpak jsi to měl rozum před hodinou?"

"Tvůj jistě ne, efendi! Protože tobě by jistě nenapadlo, abychom zase obrátili."

"To jistě ne!"

"Pojď tedy a vraťme se spolu! Povedu tě tam, kde jsme dnes ráno pili! Tam byla voda ještě dobrá."

"Máme se tedy vracet šest hodin! Vždyť už je poledne! Děkuji pěkně!"

"Nechceš se se mnou vrátit?"

"Ne!"

"Pojedu tedy sám!"

"Učiň tak, Halefe! Ale neutop svůj zdravý lidský rozum v pitné vodě. Budeš ho ještě potřebovat, abys mne během tohoto roku dohonil!"

Halef zůstal stát, já však popohнал koně a cválal jsem dále, následován svými psy. Brzy jsem však za sebou zaslechl hlasité oddechování Halefových psů a hned nato ostrý cval jeho koně. Dohonil mne a sotvaže se ocitl po mém boku, začal s vyčítavým nářkem:

"Sidi, s tebou už to není k vydržení! Chceš nás snad násilím vehnat do zkázy, chceš, abychom zahynuli žízni?"

"Chceš snad věčně zůstat v usulských bažínách a rašeliništích?" odpověděl jsem.

"K čemu tato otázka? Nechápu ji!"

"Nuže, řekni mi tedy, kam směřujeme?"

"Nejprve do Katarské šíje a pak na území Čobanů."

"A chceš snad každý den jet zpět, abys přinesl vodu?"

"Jistěže ne! To bychom se nedostali ani o krok kupředu!"

"Ale vodu tam budeme přece také potřebovat?"

"Jistě nějakou najdeme!"

"Kde?"

"Znáš tam snad vodní prameny?"

"Ne!"

"Nevím. Spoléhám se na tebe."

"Ach tak! Proč se nespoleháš na svůj zdravý rozum?"

"Alláh il Alláh! Posmíváš se mi? To je posměch! Není to od tebe pěkné!"

"Není-li to pěkné, je to jistě velmi správné. Kdo má jednu zemi bažin za sebou, má raději leknout žízni, než se znovu vrátit do bahna, aby ukojil svou obyčejnou žízeň! Voda je všude, i v nejpustší a nejvyprahlější poušti. Je třeba jen dokázat ji najít. A že je voda v poušti lepší než z bahnitě a rašelinitě půdy, víš jako dítě pouště lépe než já."

"Samozřejmě!" přisvědčil Halef. "Ty však mluvíš, jako bys s tou dobrou, písčitou vodou již počítal?"

"Také to dělám! Podle zákonů, tobě ovšem neznámé feni mí-zání meža, které se u nás říká hydrostatika a podle pravidel -"

"Mlč!" vpadl mi Halef do řeči a zacpával si uši oběma rukama.

"Nechci nic slyšet o téhle tvé fen mízání meža právě tak, jako ne chci slyšet o ostatních tvých vědomostech! Nic jiného přitom člověk beztoho nemůže získat, než že se bídne vydrápe z podvědomí do nadvědomí, aby se pak zase zřítíl dolů! To jsem už zažil! Nebudu-li žíznlivý, napiji se z pramene vody a ne z feni mízání meža, proto tě prosím "

Odmíchl se. Spatřil něco, co ho připravilo o řeč. Bylo to světlé místo ve starém, tmavém rašelinitém říčním korytě. Nic jsem neřikal a jen jsem se smál. Když se na mne opět podíval a spatřil můj úsměv, sklopil opět oči a přiznával se svým milým, upřímným způsobem:

"Sidi, jsem osel, velbloud, ušatý osel a dvouhrbý velbloud, zkrátka: jsem mezulán, nejpolitovanější pitomeček, kterému se ve zdravém lidském rozumu teprve za celou hodinu rozbřesne. I pak z toho nic moudrého nevzejde, ale vždy veliké oslovství! Tohle světlé místo je písek, je to pravda?"

"Domnívám se tak. Prohlédněme šije zblízka! Blížíme se k soutěsce. Myslím, že budeme v šiji ještě před večerem."

Seskočili jsme z koní a šli k tomu místu v řečišti. Byla to skutečně písčina. Písek byl suchý jen na povrchu, ale čím dále do hloubky, tím byl vlhčí. Halef velmi rád napravoval svá pochybná mínění a to se stalo i zde. Spěchal ke koním a odepjal tu oba své kovové, arabské, střevícovité třmeny. Byly svým tvarem výborně přizpůsobeny k hrabání v písku. Každý jsme se ozbrojili jedním. Zakrátko jsme vyhrabali v písku díru, která se záhy naplnila jasnou a velmi dobře chutnající vodou. Byla to voda překapaná písčnou vrstvou. Napili jsme se oba dostatečně. Pak byli napojeni psi a nakonec jsme jámu rozšířili a napojili koně. Voda naši jamku opět rychle naplňovala a když se ustálila, mohli jsme ji naplnit i své měchy do zásoby. A to všechno jsme provedli v necelé půlhodině. Pak jsme opět nasedli na koně a jeli dále. Halef se velice styděl, když se znovu přiznával:

"Jak rychle a pohodlně jsme to všechno odbyli! Já bych k tomu potřeboval nejméně dvanáct hodin, než bych tě dohonil a přinesl vodu!"

"Kdybych ovšem na tebe čekal, pak ano! Jel bych však dále a ty bys mne za dvanáct hodin jistě nedohonil. A kromě toho musím podotknout, že teď máme dobrou, čistou písčnou vodu, kdežto ty bys přinesl rašelinitou vodu."

"Myslíš, že najdeme vodu i na druhé straně, za soutěskou?"

"Doufám!"

"Ale tamější poušť má špatnou pověst, je to prý největší suchopár na světě!"

"Tomu nevěřím. Myslím, že je lepší než její pověst. Je na severu ohraničena horami, za nimiž a nad nimiž se kupí džinistanská pohoří. Vzniká tam tedy jistě tak silný vodní tlak, že postačí i pro území Čobanů. Ostatně jsem našel na mapě, kterou mi dal džirbani, zvláště zaznamenaná místa, o kterých jsem přesvědčen, že to jsou vodní nádrže. Mapu kreslil jeho otec, který poušť mnohokrát procestoval a proto ji také dobře znal. Říká se, že za zdar svých cest děkoval jedině bystrému čichu svých psů. Nechci to popírat, ale připojuji, že to byla právě znalost vodních stanic, která mu posloužila ještě mnohem lépe než jeho čtyřnozí průvodci. Myslím, že ani netušíš, jakou to bude mít pro nás důležitost."

"Pro nás? Jak to?"

"Chceme přece zvítězit nad Čobany. Je to tak?"

"Ovšem. Ale my si je chceme i podrobit a zmocnit se jejich země."

"Velmi dobře! Čeho je však k podobnému vítězství třeba?"

"Statečnosti."

"Nic víc?"

"Ovšem, ještě mnohem více! Odvahy, lsti, chytrosti, cvičení, vytrvalosti, obratnosti a ještě mnoho jiného. Sidi, ty se usmíváš? Děláš si ze mne legraci. Přízněj se!"

"Poněkud, ovšem. Tenhle tvůj výpočet se hodí i k obyčejné pranici ve dvou. Jak je nám od včerejška známo, nejedná se jen o boj mezi Usuly a Čobany, ale i o vmísení se Džunubů do událostí. Vítěze ovšem znám už dnes."

"Tím jsme ovšem my!"

"Oho! Pravý vítěz se jmenuje docela jinak než my!"

"Znám ho?"

"Ano."

"Jak se jmenuje?"

"Vodní měch."

"Vodní !?"

Druhé slovo mu uvázlo v hrdle. Podíval se mi zcela nechápavě do obličeje. Pak ale, jak se zdálo, se mu chápavost poněkud vracela. Zavřel ústa, která prve nechal otevřená, přisvědčil a s lišáckým výrazem v obličeji dokončil větu:

"...měch! Zcela správně! Vodní měch! Kdo má dost vody,

vydrží déle. Proto jsi tedy objednal ty tisíce měchů na vodu! Myslím, sidi, že jsi dostal, pokud se týká těchto měchů na vodu, vnuknutí!"

"Možná, že se ani nemýlíš, když tomu říkáš vnuknutí."

"Kde však vezmeme to potřebné množství vody, abychom všechny tyto nádoby naplnili?"

"Myslíš pro takové množství lidí a zvířat. Neboť tyto jsou přece hlavní a měchy jen vedlejší věci."

"Je mi úzko, pomyslí-li na to!"

"Mně ne!"

"Ale ty sám právě neseš zodpovědnost! Budeš schopen dostát povinnosti?"

"Pravděpodobně. Mám tři spojence, kteří mne nezklamou."

"Poslyš, sidi, jak se to tváříš, když říkáš tato slova? Znáš tento výraz obličej! Podíváš-li se na mne tímhle způsobem, máš vždy za lubem nějaké čtveráctví! Myslíš snad jedním z těch spojenců mne?"

"Ne, můj milý Halefe, bohužel nikoliv. Tolik vody, kolik bude potřeba, bys mi mohl asi sotva zaopatřit."

"Jistě, že ne! Ale také ty nemáš hůl, jako kdysi Músa, když vodil židy po poušti, aby jí dovedl vyrazit ze skály pramen vody!"

"Mám dokonce tři takové hole!"

"Co? Jakže? Myslíš to ovšem jen obrazně?"

"Ovšemže. Myslim na naše tři spojence. První z nich je naše mapa, kterou mi dal džirbani a kterou mám tady v kapse. Myslim, že se nade všechno očekávání osvědčí."

"Jestli se totiž nemýlíš!"

"Mýlím-li se, nebo ne, se ukáže ještě dnes před večerem. Ne-klamu-li se, pak má tato mapa nedocenitelnou hodnotu."

"Víš o tom džirbani?"

"Ne. Jedná se o záhadné značky Džinistance, které jsem na mapě odkryl. Pokud jsem si je vyložil správně, nebudeme nikdy trpět žizní."

"A druhý spojenec?"

"Druhým spojencem je mi moje pochybnost o tom, že by poušť

Čobanů byla tak vyprahlá, jak se říká. Jak jsem ti již pravil, ukazují zákony feni mizání meža na to, že "

"Alláh mi buď milostiv!" vpadl mi rychle Halef do řeči. "Nech mne s tou svou feni mizání meža už jednou na pokoji a raději mi řekni jméno třetího spojence!"

"Třetím mým spojencem jsou džinistanské sopky."

"Ohnivé hory?"

"Ano."

"Ty, které se nám každý večer zjevují v plamenné záři?"

"Tytěž!"

"Ony - tvými spojenci? To nechápu!"

"Musíš uvážit, že tyto hory nechrlí oheň jen v noci, kdy to vidíme, ale neustále, tedy i ve dne. Výbuchy těchto sopek se opakují, jak mne Taldža informovala, vždy v přestávkách jednoho století, a vzpomínám si, že jsem se v knihovně Marah Durimeh dočetl, že vyschlá řeka Sul, která se podle pověsti musela vrátit do svého pramene, dělá v každém století pokus vyprštit opět z ráje do svého starého řečiště. Obě tyto pověsti mají jistě nějakou souvislost. Jedno bude příčinou nebo následkem druhého."

"Že hory chrlí oheň, když řeka začne vlhnout?" zeptal se Halef vážně.

"Ó ne," smál jsem se. "Právě naopak. Řeka dostane vodu, když začnou pracovat sopky. Jen si představ ono množství věčného ledu, které je na vrcholcích těchto hor nakupeno. Tento led bývá často srovnáván se smrtí, ale chová v sobě nekonečné množství života. Jenže na to musí být krátkozrací lidé dříve upozorněni. Po měsíce trvající vulkanická činnost hor rozpouští tento věčný led a tím je možné snadno vysvětlit, že řeka ožívá. Není tedy třeba víc, než abychom krajinu, kterou budeme projíždět, posuzovali podle pravidel vas úl arze, čili také ilmi tabakat arze, čili zeměpisu. Učiníme-li tak "

"Mlč, zmlkni!" vpadl mi Halef do řeči. "Potřebujeme vodu, ale nepotřebujeme ani vás úl arz, ani ilmi tabakat arz. Měj ohled k mému podvědomí, sedím-li nahoře, a smiluj se nad mým nadvědomím, ležím-li dole, ale ušetři mne svými vědami, kterým nejdou naplnit ani měchy a jež nelze ohrát v konvici!"

"Dobrá, milý Halefe! Chtěl jsem ti jen vysvětlit, že není těžké rozeznat v zemi, která její část může v sobě chovat vodu. Že nějakou najdeme, jsem pevně přesvědčen. Džinistanské sopky, jejichž věčný led se právě rozpouští, pomohou člověku, aby zahrnut jejich dary dokázal touto pomocí více než šavli!"

Halef zazářil v obličejí a zvolal:

"Efendi, víš, že nenávidím zbabělost, že však naproti tomu miluji statečnost a že se nedovedu bát žádného nepřítele. Boj, má-li poctivé důvody a je-li dobře veden, je pro mne rozkoší. Ale mám stejný názor jako ty, že mír je mnohem lepší. My oba, ty i já, jsme sklídili již dost věčné slávy. Je nám proto dovoleno toužit po míru, aniž bychom mohli být podezříváni ze zbabělosti. Můžeme tedy odejít z těchto krajin, kde vládne ustavičná nesnášenlivost a věčný boj. Můžeme si vystavět sídla, do nichž nebudou mít svár a nenávisť přístup. Vráť se ke své Hanne, nejkrásnější květině, která oblažuje svět svou vůní a přinesu jí deset velbloudích nákladů koberců, pokrývek, šálů a pláten, abych jí vystavěl ten nejkrásnější stan, který kdy svět spatřil. A také ty se vrátíš jednou domů ke své ženě, kterou jmenuješ svou duší. Přineseš jí - a poslouchej, sidi, co jí vlastně přineseš? Vy přece u vás nebydlíte ve stanech, které je možné sestavit z bavlněných látek a koberců, ale v domech a poslyš, sidi, z čeho vlastně stavíte své domy?"

"Z kamene a cihel, z trámů, prken a tak dále."

"Čím je pokrýváte?"

"Břidlicí, taškami, prejzy, krytinovou lepenkou a tak dále."

"A bývá kolem domů zahrada?"

"Kolem mého domu ano."

"A jak se nazývá takový dům, stojící uprostřed zahrady, vystavěný jen pro potěšení?"

"Nazývají ho obyčejně vilou."

"Dobrá, potom se tedy nebudeš z Arábie vléci s koberci, šály a plátny, což by pro tebe nemělo vůbec žádnou cenu, ale přivezeš s sebou tohle "

Roztáhl všech pět prstů levé ruky a zatímco jsme klusali dále, začal na nich pravým ukazováčkem vypočítávat pěkně popořádku následující položky:

"Nejprve deset velbloudích nákladů cihel a kamene, atd. Za druhé deset velbloudích nákladů trámů, tašek, šindelů a prvejů, lepenky a tak dále. Za třetí deset nákladů prken, hřebíků a kluhu. Za čtvrté deset nákladů vápna, písku a plechu, a konečně za páté deset velbloudích nákladů svaté země z Mekky, Medíny, Jeruzaléma a Kairvátu, na níž postavíš žene svého srdce vilu. Také do zahrady, která bude obklopotvat dům, můžeš utrousit tuto zem, protože má neocenitelnou vlastnost, že odhání od domu dravá zvířata a zlé lidi."

"Dobrá, udělám to," přisvědčil jsem vesele. "A co mám ještě vzít s sebou?"

"Víc již nic, protože když jsem počítal za páté, byl jsem již se svými prsty hotov. Spokoj se tedy jen s tím, co jsem ti vyjmenoval. Bude toho dost. Představ si, že to bude pětkrát deset velbloudů, tedy padesát! Povedeš-li jen tohle stádo z Persie, Arábie a Egypta až k vám domů, budeš mít po cestě tolik práce, že na ni sotva budeš sám stačit. Pomysli jen na kmení, napájení a tak dále! Proto ti neradím, abys snad chtěl brát s sebou více a myslím naopak, že bude lépe, spokojíš-li se s málem! Skutečně moudrý muž nežádá nikdy od Alláha velmi mnoho!"

"Zvláště jedná-li se o prkna, trámy, cihly a šindele!"

"Mlč! Netrop si z té vily žerty! Myslím to zcela vážně! Máš vůbec ve zvyku dělat si ze mne smích, mluvím-li vážně, a brát mne jen

tenkrát vážně, žertuji-li. Tohle si zakazují a podívej se, sidi, tady hořel oheň!"

Zastavil se a já také. Nacházeli jsme se stále ještě při řečišti. Na pravé straně jsme měli les jako včera, ale protože řeka byla vyschlá, nebyl již tak hustý jako dříve. Dole v řečišti byla kalná louže, ze které asi ti, kteří tu seděli kolem ohně, pili a napájeli i svá zvířata. Byly to jistě Džunubové, které jsem včera pozoroval. Ani jsme neslezli z koní. Že tu poselstvo zastavilo, nebylo pro mne důležité. Přeletěl jsem místo jen zběžně zrakem a jel opět dál. Halef se ale ještě na krátkou chvíli zastavil, a pak teprve přijel za mnou. Byl však nepokojný. Vrtěl se v sedle a neustále se ohlížel.

"Co je ti?" zeptal jsem se ho.

"Vlastně nic, docela nic," odvětil. "Ale mám takový divný pocit."

"Jaký pocit?"

"Jakoby tušení."

"Tušení?"

"Že jsme se tam přece jenom měli zastavit."

"Vyčítá ti snad svědomí, že jsme zapomněli něco dobrého udělat?"

"Ano, mám takovou úzkost! Něco podobného tu bude."

"Znám to! Obrátíme a podrobíme místo dokonalé prohlídce. Jsem přesvědčen, že najdeme něco, co nebude bez významu."

Obrátili jsme. Když jsme dojeli na místo, seskočili jsme z koní a prohlíželi tábořiště, ale nic jsme nenašli. Opakovali jsme prohlídku, ale zase nadarmo. Stopy byly sice z předešlého dne, ale byly dobře patrné, neboť Džunubům vůbec nezáleželo na tom, aby je zahlazovali. Dva sluhové napájeli dole u louže zvířata. Ostatní dva seděli nahoře na břehu a dívali se na jejich práci. Oba pánové seděli stranou na pokraji lesa v mechu, na místě, které se vyznačovalo zvláštní hnědou barvou a aksamitovou kypostí. Odhozené šlachy a kosti nasvědčovaly tomu, že zde bylo pojídáno maso. Nic jiného se prostě nedalo zjistit. Šel jsem tedy k svému koni a vzdal jsem se marného pátrání. Tu mne Halef varoval:

"Efendi, počkej ještě! Je mi teskně, strašlivě teskně, vidím-li, že odtud pospícháš. Musí tu něco být, co se musíme dozvědět, zcela určitě tu něco je! Nikdy v životě mne nepřepadl takový strach, jako právě v této chvíli! Jen se na mne podívej!"

Přistoupil ke mně, abych si ho mohl prohlédnout. Spatřil jsem, že má vlhké tváře a že se mu nad obočím leskne pot.

"To je pot úzkosti!" řekl Halef a otíral si čelo. "Nikdy jsem nepociťoval tolik neklidu jako v tomto okamžiku. Srdce mi bije tak hlasitě, že to uvnitř slyším! Prosím tě, hledejme ještě jednou!"

"I mne se zmocňuje strach! Taková vnitřní pohnutí mívají své dobré příčiny. Počínajme si tedy opatrněji. Hledali jsme až dosud jenom vestoje. Klekněme si tedy na zem. Lze-li tu něco důležitého najít, bude to ležet asi tam, kde seděli oba pánové. Pojď tedy!"

Vrátili jsme se k označenému místu, poklekli jsme a začali hledat nyní nejen zrakem, ale i hmatem. Sotvaže jsme se dali do práce, již Halef vykřikl:

"Hamdulilláh, už to mám!" a současně dodával: "Tuhle to leží v mechu!" A v nejbližším okamžiku jsme vytáhli spojenými silami ze země nůž, který vězel až po střenku v mechu. Tato střenka byla sice kovová, ale ztmavlá, zestárlá, zarezavělá, či pokrytá měděnkou, takže měla stejnou barvu s mechem a naprosto se v něm ztrácela, pohlížel-li člověk shora. Teprve když jsme poklekli a pozorovali mech ze strany, mohli jsme střenku spatřit. Želízko nože bylo naproti tomu lesklé a ostré, jako by teprve dnes vyšlo z dílny nožíře. Bylo také z nejlepší staroindické ocele. Ostřím by člověk mohl proseknout volně visící vlas. Při bližším ohledání jsem spatřil, že na střence jsou patrná jakási znamení, čárky a tečky ve zvláštních seskupeních, nedal jsem si však v první chvíli práci, abych se zabýval jejich luštěním. Naše pozornost byla ihned upoutána silným, zvláštním hřbetem želízka, které mělo pravoúhlé zářezy různé velikosti a délky, různé šíře a hloubky. Nemohu to objasnit jinak, než že poukazuje na moderní klíče k cestovním kufrům, které jsou také

opatřeny podobnými zářezy, jež korespondují s výčnělkou v zámku a přesně do nich zapadají. Toto zvláštní želičko nebylo do stěnek pevně zasazeno, ale dalo se pomocí zvláštního pera ohnout jako u zavíracích noží.

"Nůž, kapesní nůž!" řekl Halef. "Ten zastrčil jistě buď ,nejvyšší ministr' nebo ,nejvyšší ze všech knězi světa' mezi jídlem do mechu a pak ho tu zapomněl. Patří-li druhému z nich, pak bychom měli nůž, s kterým večerí Pán Bůh! Tu máš, vezmi si ho, sidi, a tady ještě něco k němu."

Podal mi nůž a pak mi vtiskl na rty pořádnou hubičku. Když jsem se na něho tázavě zahleděl, omlouval se:

"Promiň mi tu hubičku, sidi. Nemohl jsem jednat jinak. Musel jsem ti ji dát. Z vděčnosti, že jsi dovolil ještě jednou hledat. Mám v sobě cosi, co nepatří k mému já. Toto něco se nesmírně těší, že jsme tento nůž našli. Byl určen pro nás. Jeho majitel byl přinucen k tomu, aby ho zde zastrčil do mechu a pak ho zapomněl. Toto vnitřní něco mi říká, že tento nůž má pro nás obrovskou cenu, kterou nemůžeme nyní ještě tušit. Jsem rád a šťasten, že jsme ho našli. Proto jsem tě musel políbit. K čemu však jsou ty zářezy ve hřbetě želička? To jsem u jiného nože ještě nikdy neviděl. Dovedeš uhodnout jejich účel?"

"Ano."

"K čemu slouží?"

"Tento nůž byl kdysi obětním nožem pro menší oběti a zároveň klíčem k chrámu, v němž byly přinášeny."

"Klíčem? A jak se jím otvíralo?"

"Podívej, takhle! Nůž se otevřel a želičko vstrčilo do zámku. Pak se stiskem tohoto pera nůž napůl zavřel, takže střenka tvořila jakousi páku, kterou se v zámku otáčelo tak dlouho, až se otevřel."

Halef přihlížeje, jak nůž otvírá a zavírám, abych mu zacházení s ním znázornil, zvolna potřásl hlavou a řekl:

"Je to velice zajímavá věc, ale mnoho naděje v ni neskládám. Máme sice klíč, ale chybí nám k němu zámek. A kdybychom i měli zámek, kde vezmeme chrám, který k němu patří? Chrám stál ve staré Indii. Stojí dosud? A kde? S tímto klíčem se to má asi právě tak jako s ostruhou, kterou si někdo připevní k botě a nemá k ní koně."

My jsme však na tom ještě hůře, neboť koně je možné opatřit si mnohem snáze než starý hinduistický pohanský chrám, který i když dosud stojí, bude jistě již v sutinách. Těším se sice velice, že mne mé vnitřní tušení nezklamalo a že jsme tento klíč našli, ale mnohem více by mne těšilo, kdybychom raději našli chrám a očekával nás nyní již jen nález klíče k němu!"

"Žádáš příliš mnoho. Mně stačí to, co mám!"

"Tedy klíč?"

"Ne! Neboť nemáme jen klíč, ale mnohem více."

"Rád bych věděl co?"

"Nikoliv co, ale koho! Totiž toho, kdo sem tento klíč zastrčil. Ať už to byl mahaláma nebo ministr, je lhostejné. Než mi bude podán protidůkaz, budu přesvědčen, že majitelem tohoto nože byl mahaláma. Není vyloučeno, že je mu i známo, ke které budově tento klíč náleží. Je-li to tak, dozvíme se od něho bližší, neboť se s ním opět sejdem. Pak se ukáže, přinese-li nám dnešní nález nějaký užitek nebo ne."

"Jenom ho dobře schovej, sidi!" napomínal mne Halef. "Můj vnitřní hlas mi říká, že nám může přinést užitek!"

Pak jsme jeli dále. Tvářnost krajiny se očividně měnila. Stromy řídly a rašelinitá půda začala zřejmě již ustupovat půdě písčné a kamenité. Jen tam, kde se utvořil ostrůvek živné půdy, stály ještě skupiny stromů, ovšem stále řidší a řidší.

Halef, jak se zdálo, tuto změnu nepozoroval. Těkal sice neustále očima kolem, ale jeho pohled byl naprosto bezvýrazný. I jeho pohyby, které vyžadovaly řízení koně, byly naprosto mechanické. Přemýšlel a přemýšlel, chvílemi vyřázel z hrdla jen trhané výkřiky, tu radostné, tu mrzuté. Konečně se však přece rozhlédl po krajině a zvolal:

"Mášalláh! - zázrak Boží! Za tu dobu, kdy jsem zpytoval své nitro, se krajina docela změnila! Je zcela jiná a krásnější, mnohem krásnější!"

"Krásnější? Skutečně?" zeptal jsem se.

"Skutečně krásnější!" odpověděl Halef. "Les zmizel, řeka zmizela! Stromy, keře, traviny zmizely! Žitná země zmizela! Nic není vidět než písek, jen písek a písek!"

"A tomu říkáš krásnější?"

"Samozřejmě! Právě tak, jako to vypadá zde, vypadá i mé rodiště! Tak vypadá Moghrebská poušť! A všechno, co člověku připomíná mládí, nejšťastnější dobu života, se nám jeví krásnějším než je to ve skutečnosti. Do cvalu! Do cvalu, sidi!"

Vyrazil se svým koněm vpřed a já ho velmi rád následoval. Letěli jsme pouští jako ptáci. Ben Rih rozkoší supěl, psi hlasitě štěkali a všemožným způsobem dávali najevo svou radost. Jen můj ušlechtilý Syrr byl tichý, ale každý skok, každíček jeho pohyb byl výrazem jeho vnitřní radosti.

Jeli jsme s Halefem těsně u sebe.

"Podívej se, sidi!" řekl najednou Halef a ukazoval před sebe. "Vidíš to?"

"Ano," odpověděl jsem.

"Jak je to nádherné! Co to asi je?"

Před námi to blýskalo, zářilo, svítilo a žhnulo, jako by uprostřed pouště stál nějaký maják, který však neměl světlo jen na cimbuří, ale svítil celý ve všech svých částech. Tento oheň však neplápolal, ale vydával jen krátké záblesky. Vyjímalo se to, jako by tam před námi ležel obrovský diamant, na jehož fasetách pracovalo celá století tisíce brusičů. Po temnotě pralesa skýtalo to hýření paprsků pro člověka nezapomenutelný pohled.

"Co to asi je?" zeptal se Halef a přitáhl koni uzdu, aby v pomalé jízdě déle užil nádherného divadla.

"Poezie božské víry by ti odvětila, že je to zázrak! Přísná věda by ti však vysvětlila, že zde před námi stojí slídovitá hora, prostoupená tak silně vrstvami lesknoucí se slídy, že slunce, obřážející v jejích ploškách své paprsky, působí tuto blýskavici."

"Tak? Tohle je tedy vědecké vysvětlení?"

"Ano."

"Pak tedy té své vědě vyříd', že jí nedovolím, aby mi zmenšovala zázrak, který tu vidím před sebou. Co to je slída, mne nezajímá, ale rád bych věděl, kde se zde vzal uprostřed pouště tento obrovský skalní útes."

"Patrně ještě nejsme ve středu pouště. Blížíme se zřejmě k soutěsce, o níž je nám známo, že se skládá ze skalních útesů, které děkují za svůj vznik nějaké přírodní události. Patrně je tato slídová skála jakousi přední stráží z těch dob ach, pohled! Teď začíná tmavnout. Vidíš tu postavu?"

Nad vlhkým územím, které leželo nyní za námi, vyvstal mrak, který zastínil slunce. Hora na chvíli ztemněla, takže ostře vystoupily její kontury a jejich podoba.

"Melek!" vykřikl Halef. "Melek - skutečně anděl, jen pohleď, sidi, že je to anděl!"

Halef mne upozorňoval dále:

"Podívej, má křídla a v ruce palmu míru! Stojí na podstavci vytesaném ze skalních balvanů!"

Bylo to tak, jak Halef řekl. Kamenný kolos měl podobu anděla. Když jsem to spatřil, sáhl jsem do kapsy a vytáhl mapu, kterou mi dal na cestu džirbani.

"Co chceš? Proč se zastavuješ?" zeptal se mne Halef.

"Abych se zeptal mapy. Řekl jsem ti již, že se ještě dnes večer objeví, klame-li nás. Nuže, čas se dostavil!"

"Nejednalo se však při tom o blýskání tohoto kamene, ale o vodu!"

"Nebudu se také starat o blýskání, ale pouze o vodu."

Popohnal jsem svého koně těsně k jeho koni, rozložil mapu a pokračoval:

"Zde je Katarská soutěska, která tvoří hranici mezi územím Usulů a Čobanů. Území Čobanů je z větší části pustinou. V této poušti vidíš řadu míst, táhnoucích se od jihu k severu, která jsou všechna označena arabskými písmeny mím a há. Poznáváš je?"

"Ano," přisvědčil Halef. "Co znamenají tyto body? Co je na těchto místech?"

"Nevím."

"Ale zdá se mi, že něco tušíš?"

"Zajisté. Tyto body, které vedou právě středem pouště, mají jistě nějaký význam a svoji důležitost. A copak je v poušti to nejdůležitější?"

"Voda?"

"Ovšem! Domnívám se proto, že na těchto místech bude voda a sice voda čistá a pitná, nezkalená solemi."

"A co by znamenala ta písmena m. h.?"

"Maja hilve - pitná voda! Jinak to ani nemůže být. Nemyslíš si totéž, Halefe?"

"Ano, myslím si totéž. Tyto body leží na cestě, kterou se obvykle ubíral Džinistanec do svého domova. Pro sebe tyto poznámky asi sotva potřeboval, ale zanechal je pro svého syna, jemuž mohly prospět."

"Nemýlíš-li se, máme vítězství pojištěno, neboť máme to nejdůležitější - vodu."

"Pojď tedy! Doufám, že ji najdeme!"

Jeli jsme dále. Mrak zatím přešel, proto opět "anděl" zazářil, a tu jsem spatřil něco, co mne naplnilo velikou radostí. U paty skaliska, které stálo uprostřed pouště, rostlo několik stromů a keřů. Kolem nich byl patrný zelený trávník, který byl tím šťavnatější a svěžejší, čím blíže byl k "andělovi".

"Sidi, měl jsi přece jenom pravdu. Je zde skutečně voda," řekl Halef a pobodl svého koně do klusu, aby se ke skalisku dostal dříve. Já jsem však zachoval dosavadní rychlost. Věděl jsem, co zamýšlel. Chtěl dorazit k vodě přede mnou, aby se mohl chlubit, že ji objevil. Obvykle však při takových příležitostech dociloval pravý opak toho, čeho chtěl dosáhnout. A tak tomu bylo i tentokrát. Když jsem dojel až k "andělovi", sesedl již Halef z koně a obíhal kolem, hledaje pramen, ale po vodě tu nebyla ani památka. Trpělivě jsem čekal, až se konečně přiznal:

"Nic nenacházím! Mýlili jsme se."

"Nemyslím," odpověděl jsem.

"A přece! Kdyby zde byla nějaká voda, musela by přece být vidět!"

"A proč bys ji chtěl vidět zrovna ty? Jsi na to dost chytrý?"

"To si myslím!" vyhrkl Halef.

"Skutečně? Přemýšlel jsi tedy dřív, než jsi hledal?"

"Ne. Pouze jsem hledal, nebo to nestačí?"

"Ano, stačí to ovšem k tomu, aby nebylo nic nalezeno. Myslím, že nebudu vůbec hledat, možná, že ani neslezu ze sedla a přece najdu vodu. A víš proč? Protože budu uvažovat, aniž bych se pustil do hledám naslepo."

"Dovolíš mi, abych uvažoval s tebou?"

"Ano. Dva dokáží vždy více než jeden."

"Dobrá, dovol tedy, abychom začali s přemýšlením! Kdo začne dříve? Já, nebo ty?"

"Samozřejmě, že ty, neboť jsi tu byl dříve než já."

"Děkuji ti, sidi! Ale při přemýšlení je mnohem lepší, začneš-li ty a já potom věc potvrdím. Neboť na dotvrzení záleží skutečně nejvíce!"

"Zajisté! Začneme tedy! Přesvědčíš se, jak brzy narazíme na vodu, aniž bychom museli dlouho hledat. Nejprve mi řekni, kde je ji možné najít?"

"Zvláštní otázka!" odpověděl udiveně. "Je samozřejmě, že v zemi. Snad bys ji nechtěl hledat v tom oblaku, který ostatně už přeletěl!"

"Nevtipkuj a přemýšlej! Co je nám platná voda v zemi, potřebujeme ji zde, nahoře!"

"To vím právě tak dobře jako ty! Bude zde jistě místo, které vede dolů!"

"Ale kde?"

"To nevím."

"Hledej je tedy!"

"Hledat? Já? Nechápu tě, efendi! Nejprve se mi vysměješ a vyrušíš mne v hledání, když už jsem téměř u pramene, a teď řekneš: hledej! Sám tím budeš vinen, nenajdeme-li nic!"

"Nerozumíš mi. Nemyslím, že bys musel vodu právě najít, ale chci, abys přemýšlel. Dívej se pouze otevřenýma očima! Prohlédni si tuto skálu! Myslíš, že její podoba s andělem je jen nahodilá? Čím více ji pozoruji, tím více jsem přesvědčen, že zde napomáhaly lidské ruce. Voda v poušti je záchranným andělem poutníka. Tato skála pak měla tvar, z něhož bylo velmi snadné anděla vytesat. Bylo to ovšem provedeno jen hrubým, neumělým způsobem, jak zde vidíš. Stojíme tu podle všeho před prastarou studnicí, určenou jen pro přátele. Pro cizince je však přístup k vodě skryt."

"A ty jej chceš najít? Po tak dlouhé době?"

"Možná, že jsem jej už našel!"

"Oho!"

"Ano! Vchod k vodě nemůže být někde daleko, ale zde, nablízku. Vede shora dolů a je patrně zavalen kamenem. Kdyby byl zde v trávě, nebo zavát pískem, jistě bys ho už našel. Nebude tedy dole ale nahoře, na skále."

"Cože? Myslíš, že do skály vede nějaký vchod?"

"Ano, určitě!"

"Musím tedy hledat!"

"Dole ovšem nikoliv. Otvor bude nahoře."

"Mášallah! Jsi snad vševědoucí?"

"Ne. Ale mám otevřené oči a přemýšlím! Skála je jen zdánlivě nepřístupná, ale zde, na zadní straně, jsou vyhloubeny ve skále otvory, do nichž je možné opřít ruce i nohy. Troufal by sis vyšplhat nahoru?"

"To je samozřejmě! Dávej pozor, jak tam hned budu!"

Ve chvíli byl Halef nahoře. Rozhlédl se a volal:

"Nevidím zde žádný příklop!"

"Kdyby byl příklop tak hloupě zpracován, aby ho bylo hned na první pohled vidět, mohla zůstat studna otevřená! Plošina, na které nyní nahoře stojíš, bude asi zavata pískem?"

"Ano, je! Skoro na prst vysoko!"

"A je povrch písku nedotknut?"

"Ano. Je tu jen pár ptačích stop, jinak nic."

"Posledním hostem tu tedy byl Džinistanec, když tudy odváděl svou ženu! Otvor vedoucí do studnice tedy asi bude na straně kamene buď vpravo, nebo vlevo."

"Proč by nemohl být uprostřed?"

"Protože se tu nemůže jednat o pramen, ale o cisternu, k níž je nutné sestupovat po schodech."

"Mám tedy hledat nejdříve po stranách?"

"Ano."

"Dobrá, tedy nejprve zde vlevo!"

Halef vylezl na skalisko z levé strany. Stál tam dosud, odvázal svůj šál, který mu jinak sloužil jako opasek, několikrát jej složil a začal jím smetat navátý písek. Když odmetl již pěkný kus místa, prohlásil:

"Zde nic není. Pokusím se hledat naproti, na druhé straně."

Sotvaže však začal odmetat písek z pravé strany, již přestal, sklonil se k zemi a pozoroval ji:

"Zde něco je, sidi! Něco, co pochází z lidské ruky, ne od přírody."

"Copak?" zeptal jsem se.

"Obrazec o třech rozích."

"Jaký rohatý obrazec?"

"Neptej se tak nemoudře, sidi, obrazec o třech rozích! Jinak to nelze vyjádřit!"

"Ale obrazec přece musí mít nějaký tvar!"

"Ne, nemá tvar, jen tři rohy!"

"To je zvláštní! Počkej! Vylezu nahoru!"

"Tak pojd'! Ale neuvidíš nic jiného než já!"

Seskočil jsem z koně a vylezl stejným způsobem jako Halef nahoru. Když jsem k němu přistoupil a spatřil místo, které našel, musel jsem vyprsknout smíchem.

"Tomuhle se přece neříká, že je to obrazec o třech rozích!" opravoval jsem ho.

"A jak se tomu tedy říká?" zeptal se Halef.

"Prostě - trojúhelník!"

"Aha, chceš mne zase porazit nějakou svou vědou? Ale tentokrát nepochodíš!" řekl Halef. "Podívej se semhle na ten kámen! Je to obrazec nebo ne?"

"Ano, je to obrazec," odpověděl jsem rozveseleně.

"Mám tedy pravdu! Dále: kolik má ten obrazec rohů? Snad čtyři nebo pět?"

"Ne, jen tři!"

"Mám tedy zase pravdu! Opakuji proto co nejslavnostněji: je to obrazec o třech rozích. Ale moudřejší člověk je vždy i šetrnější a proto se snížím k tvému vědeckému názvosloví a zeptám se tě: kdo tento trojúhelník zhotovil?"

"To můžeme ihned zjistit."

Klekl jsem a začal nožem očišťovat vnitřek trojúhelníka, který byl zanesen pískem a na němž se působením deště

usadila dost silná vrstva tvrdé kůry. K mému údivu se objevil polovypouklou prací provedený symbol Boha-otce, tak řečené "Boží oko", provedené s jemností prozrazující skutečného umělce.

"To je oko!" zvolal Halef. "Pravé, skutečné oko! Ptám se tě, co to znamená?"

"Pokud je mi ze Sitary známo, užívá tohoto znamení jako pečeti džinistanský emír," odpověděl jsem. "Tohoto anděla tedy ne-zhotovili ani Usulové, ani Čobani, ale vznikl na popud z Džinistanu. Proč, kdy a jak se to stalo, nám může být lhostejné. Zbývá nám jen rozluštit, co toto oko na tomto místě znamená."

"To se dá přece lehce uhodnout! Naznačuje zde tvůrce studnice."

"Ó ne! Kdyby mělo oko tento účel, bylo by jím označeno jistě docela jiné místo. Pak by bylo toto oko jistě zdola vidět. Myslím naopak, že tímto znamením je označen vchod do studnice. Myslím, že oko je vytesáno právě uprostřed příklopu studnice. Musíme tedy hledat kolem dokola, abychom našli spáru, do níž příklop zapadá a pak budeme mít vchod odkryt."

Halef se ihned pustil do hledání, odmetal kolem písek, ale hledal marně.

"Nic tu není, sidi," tvrdil.

"A co oko?"

"To je ovšem něco!"

"A poslouchej!"

Zaklepal jsem poblíž oka na kámen a učinil jsem tak i v jisté vzdálenosti od něho.

"Zde to zní ovšem jinak," přiznával hned hádží.

"Nejenže to zní jinak, ale také to jinak vypadá. Podívej se sem!"

Odkryl jsem přitom opět o kus skály více a zpozoroval jsem, že je tu skalisko docela jiného složení. Rozdíl nebyl sice veliký, ale přece mi neunikl. Porovnával jsem, oklepával, až jsem dospěl k potěšujícímu výsledku:

"Tento Džinistanec byl nad jiné moudrý a opatrný muž. Dovedl počítat s možnostmi, na které by sotva kdo jiný pomyslel. Polil příklop studnice vodou a pak jej pokryl pískem. Tím zmizely všechny stopy po příklopu, takže je nemožné prostým okem jej spatřit. Vitr pak udělal ostatní a stopy nadobro zahladil. Přines vodu, Halefe, přines vodu! Slez dolů a přivaž mi jeden naplněný měch na mé laso! Vytáhnu jej sem nahoru a pak se přesvědčíš, jak se nám brzy odhalí tajemství „andělské studnice“!"

Halef tedy slezl rychle dolů a udělal, co jsem uložil. Pak opět vylezl ke mně. Polili jsme kámen kolem oka vodou a začali znovu pracovat a po nepatrné námaze se objevilo, co jsem očekával. Obrisy příklopu studnice vystoupily ostře a určitě na světlo. I v tom jsem se nemýlil. Nyní nastala nová práce, a jak se zdálo, opět bezvýsledná, totiž odstranit kámen. Halef brzy zmalomyslně a řekl:

"Tak už zde opět sedíme jako dva velbloudi, přežvykujeme a díváme se jeden na druhého! Jsem s ostrovtipem v koncích a ty patrně také!"

"Já ještě dlouho ne! Ani mně nenapadá vzdát se hry! Vyzdvihnout tuto desku může jenom mechanická síla. Nástroje jsou přitom vyloučeny. Není tu ani klíčová dírka, ani skulina, do níž by bylo možné zasadit páku. Plotna, která leží před námi, se tedy dá ovládat jen vlastní vahou. Ale jak? Na válcích, nebo na kolečkách? Ne! Dá se posunovat? Ne! Patrně se tedy jedná o jednoduché a velmi lehké přesunutí těžiště, k čemuž nebude třeba ani síly, ani námahy! Pro člověka, který věc zná, je jistě směšné, přemýšlíme-li tak dlouho a nemůžeme dojít k cíli!"

"Tomu chlapíkovi, dopadnu-li ho, že se nám vysmívá, otluču svůj karabáč o obličej!" zlobil se Halef svým žertovným způsobem a poněkud ironicky dodával: "Prosím tě, zeptej se svých věd, na něž nedáš dopustit, snad nám pomohou z rozpaků."

"Snad? Říkám ti, že nám určitě z nich pomohou! Nesmím však být hloupý a obracet se na ty nepravé."

"Jakpak se jmenují ty čarodějky?"

"Jsou jen dvě: ilm tabižat a džery eskal, u nás je nazývají fyzika a mechanika. Už jsem se s nimi ostatně radil, neboť otázky, které jsem prve pronášel, jsem pronášel k nim."

"A neodpověděly?"

"I ano! Řekly mně, že se jedná jen o nejjednodušší a naprosto nenamáhavé přesunutí těžiště. Bude tedy třeba jen vypátrat, kde těžiště leží a kam je máme přesunout."

"Potom si tedy rozdělme práci. Hledej těžiště a já je pak přesunu kam bude třeba. Tohle těžiště je tedy strážným andělem Džinistancovy studnice?"

"Ano, je to tento strážný anděl," zvolal jsem, neboť Halef mne přivedl bezděky na novou myšlenku. Prohlédl jsem si nyní důkladně anděla a zeptal se malého hádžího:

"Jakou podobu má plotna, příkrývající vchod do studnice?"

"Je čtverhranná."

"Kolik tedy musí mít hran?"

"Čtyři. To je přece samozřejmé!"

"Ukaž mi tedy tyto čtyři hrany!"

Ležel zde před námi čtyřúhelník, ale byl zřejmě ohraničen jen ze tří stran. Čtvrtá hrana naprosto nebyla patrná, neboť splývala v celek s okrajem andělova roucha. Nebyla tu ani spára, ani trhlina, jež by dělily příklop od záhybu řízy. Obojí, plotna i říza, tvořilo celek, patřilo k sobě. To jsem nyní postřehl a pak ještě něco kromě toho. Halef vyhověl mému přání a sčítal strany čtyřúhelníku, přičemž na každou ukazoval:

"Zde je první, zde druhá, zde třetí a zde "

Tu se odmlčel, neboť nyní také zpozoroval, co jsem já postřehl už prve.

"Sidi, čtvrtá strana chybí," oznamoval.

"Nechybí, je jen trochu výš, patrně nahoře nad záhybem šatu," odpověděl jsem. "Nevšimli jsme si totiž, že písečná

kůra pokrývala i dolní část andělova šatu až do určité výše."

"Mášalláh!" zvolal Halef a prohlížel a poklepal toto místo. "Je to pravda! Sem tedy s vodou, musíme mít jistotu!"

Chopil se opět měchu, navlhl písečnou kůru a začal ji oškrabovat. Stalo se, jak jsem očekával. Objevily se až dosud skryté obrysy a vyšlo najevo, že plotna netvoří plochu, ale pravý úhel. Dost malý tlak na svislý záhyb andělova šatu postačil, aby těžiště bylo posunuto dovnitř a příklon se nadzvedl.

"Sidi, tvoje vědy přece jenom nejsou tak hloupé, ale že je možné záhybem andělovy řízy zdvihnout poklop, jsi přece jen upozoroval mým upozorněním. Co se má nyní stát?"

"Vtlač kolmý díl příklonu dovnitř!" vyzval jsem ho.

Pokoušel se o to, ale nemohl to dokázat, protože se při tom postavil na příklon. Když jsem jej však upozornil, že se musí postavit stranou a teprve potom vtisknout těžiště dovnitř, učinil tak, načež upozoroval, že po nepatrné námaze vchod ke studnici skutečně otevřel. Stál zde s ústy otevřenými dokořán a nemohl pochopit tento zdánlivý div.

"Hamdulilláh! Sidi, ty jsi skutečně kouzelník a čaroděj!" divil se upřímně.

Prohlíželi jsme si vchod ke studnici. Byly tu schody. Pevné, zprava doleva ve skále vytesané stupně. Nebyly ani trochu vlhké a chladivý vzduch, který nás zdola ovanul, nebyl nijak cítit plísní a podobnými věcmi. Halef chtěl okamžitě sestoupit. Zadržel jsem ho, abych jej upozornil na chování našich psů, kteří radostně a hlasitě štěkali a začali vyskakovat na skálu.

"Podívej, jak větrí vodu," řekl jsem.

"Ano, zdá se tak," odpověděl. "Navrhuji však, abychom s nimi provedli zvláštní zkoušku."

"Proč?"

"Protože mohou štěkotem a skákáním také dávat najevo pouhou potřebu být u svých pánů."

"Dobře, slezeme tedy dolů!"

Učinili jsme tak. Ale když jsme k nim sešli, ani v nejmenším na nás nedbali a zdvojnásobili své skoky a svůj štěkot. Nemohli se ovšem vyšplhat na skálu, neboť zde nebyly stupně, a kdyby se i dostali nahoru, jistě by nám při sestupu do štolý překáželi. Dali jsme jim proto najevo, že jsme jim porozuměli a že víme, co nám svým chováním naznačují. Psi se okamžitě upokojili a opět ulehli vedle koní.

Pak jsme znovu vystoupili na skalisko a vešli do otvoru. Vnitřek byl rozdělen na několik částí, které mohly navazovat poschodími. K nejvyššímu patru vedlo právě dvacet schodů. Když jsme sestoupili na poslední stupeň, pronikalo k nám denní světlo již jen jako pouhé šero. Když si však naše oči na toto šero zvykly, mohli jsme se tu dobře rozhlédnout. Po pravé straně zde stála velká kamenná kostka, na níž ležela tenká kamenná plotna, která se dala posunovat. Když jsme ji poněkud odsunuli, zjistili jsme, že kostka je dutá a že se vlastně podobá jakési schránce či bedně, v níž byly uschovány různé předměty, které však vzbudily náš nejvyšší zájem. Nahoře ležely svítky silné kůže, nahoře i dole pevně ovázané, aby jejich obsah byl chráněn před vlhkem. Otevřeli jsme jeden. Byla v něm silná, velmi dobře zachovalá svíčka z nečistěného včelího vosku. Vybalili jsme ještě dvě a všechny jsme pak rozsvítili. Byly opatřeny silnými kloty a poskytovaly nám dostatek světla. Kromě svíček zde byl prastarý smyčcový třecí přístroj k pořizování ohně. Neupotřebili jsme ho, protože jsme měli zápalky. Byly tu i provazy a lana, měchy a podobné věci, jejichž účel odpovídal místu nálezů. Byly zde i silné kožené řemeny značné délky, jejichž účel nám hned nebyl dost jasný. Brzy jsme však poznali, že mají sloužit k opravě čerpacího zařízení, které nám také brzy padlo do očí.

Uprostřed veliké podzemní místnosti, v níž jsme se nacházeli, stálo totiž široké skalní koryto, na jehož obou koncích bylo umístěno po velikém kole. Bylo-li otáčeno jedním kolem, pohybovalo se zároveň i druhé kolo. Přes obě kola byly přehozeny řemeny, na nichž v jistých vzdálenostech od sebe byly upevněny dřebány, které vyvážely zdola vodu a otáčením byly zbavovány svého obsahu právě nad kamenným korytem a na jeho druhém konci se vracely opět pod zem. K opravě tohoto řemene, který nesl dřebány, byly určeny kožené řemeny, jež jsme ve schránce objevili, uschovány jistě již po několik století. Tvůrce této studny nedal jistě svůj rozhled omezovat časem. Kdo to však byl a čím byl? Vysoko nad schodištěm, jímž jsme sestoupili, jsem viděl kamenné znamení džinistanského emíra a nad ním starým písmem brahmánů vyryto jediné slovo: Postaveno. Toto slovo tvořilo počátek věty. Její pokračování a dokončení jsme našli při sestupování do dolních pater, což nám bylo usnadněno světlem svíček. V druhém patře bylo totéž zařízení jako nahoře, jenže zde bylo o řemen, který přicházel shora, více. Nad schodištěm bylo pod stejným znamením jako nahoře napsáno k vítězství. O patro níž bylo opět totéž zařízení a nad schodištěm nápis v boji. A zcela dole jsme konečně našli vodní nádrž, jejíž obsah by stačil pro několik set lidí i zvířat. Z této nádrže byla voda vyzdvihována čerpacím přístrojem od koryta ke korytu v horních patrech. Tím se dostávala do styku se vzduchem, z něhož čerpala kyslíčník uhličitý, který jí dodával občerstvující chuť. Nad schodištěm pak byl nápis za mír, čímž byla doplněna věta, která v celku zněla: Postaveno k vítězství v boji za mír.

Byli jsme oba hluboce dojatí. Objev studny džinistanského emíra uprostřed pouště byl pro nás událostí veliké důležitosti.

Ochutnali jsme vodu hned dole. Byla čerstvá a bez nějaké příchuti, ale chutnala nějak mdle. Začali jsme tedy otáčet koly. Myslel jsem, že se to neobejde bez skřípotu a vrzání, ale mýlil jsem se. Osy kol se pohybovaly v tlusté vrstvě omastku, který byl sice zaschlý, ale třením se ihned rozehrál, takže se stroj pohyboval naprosto tiše. Voda byla zatím vážena z koryta do koryta a když jsme ji pak nahoře ochutnali, docela se vyrovnala tekoucí pramenité vodě. Byla to mnohem lepší voda než ta, kterou jsme měli s sebou. Vypustili jsme tedy vodu z měchů a naplnili je vodou z emírový studny. Také koním a psům jsme dali dosyta napít. Pak jsme opět uzavřeli vchod ke studni uvedením příklonu do původní polohy.

"Neposypeme také kámen pískem zvlhčeným vodou, abychom zakryli stopy?" zeptal se mne Halef.

"Ne," odpověděl jsem. "Před nepřáteli není třeba studnu ukrývat, protože ji nenajdou a pro přátele je určena. Tato studna nás zbaví velikých starostí, Halefe, a najdeme-li takových studnic na další cestě ještě několik, jak doufám a

věřím, zvítězili jsme již z poloviny nad Čobany. Katarská soutěska je již jistě nedaleko a tato studna v její blízkosti má pro nás veliký význam."

"Skutečně myslíš, že jsme se již tak velice přiblížili k soutěsce?"

"Ano."

"Ale nevidíme po ní ještě ani stopu?"

"To vím, ale vidíme její opak!"

"Její opak? Co je to?"

"Moře!"

"Alláh, valláh! Copak je vidíš?"

"Ano."

"Kde?"

"Vpravo, přímo na východě. Dívej se ven, zcela ven z pouště!"

"Vždyť to dělám. Ale nevidím nic než písek pouště, zbarvený na západě večerním červánkem."

"A pak? Ještě dále?"

"Pak vidím jen oblohu, která je při zemi jakoby lemována stříbrem."

"A toto stříbro je právě moře. Kdyby stálo slunce na východě, byl by tento, nyní světlý pás, temný. Protože je tedy moře již vidět, mohu se domnívat, že do soutěsky již nemáme daleko."

"Jak dlouho již vidíš moře?"

"Teprve několik okamžiků. Mezi řečí náhodou padl můj pohled tam na východ. Kdybychom se nenacházeli zde nahoře u sochy, snad bych to také ještě nepostřehl. Slezme a pojedeme dál!"

Zdola bylo ovšem moře sotva patrné, ale čím dále jsme jeli, tím zřetelněji se na obzoru odráželo. Jeho pruh se rozšiřoval a ztrácel tím ovšem svůj stříbrný lesk. Konečně bylo vidět zcela zřetelně mořskou hladinu. Dokonce jsme brzy viděli i její pohyb. Vypadalo to, jako by dýchala. Tou dobou se měnila i půda pod námi. Písek se pomalu měnil v kamenitou drť, pak následovaly menší a později větší kameny a valouny, které se pomalu měnily ve skaliska, jež po nějakém čase rostla do výše. Skaliska byla roztroušena, ale brzy se k sobě přibližovala a houstla, přičemž začalo zřetelně vystupovat staré, vyschlé řečiště. Bylo hluboké a jeho stěny příkré, na dně jeho koryta se válely kameny s ohlazenými hranami, na nichž bylo patrné, že je zakulatila voda. Na březích se pak tyčily neustále vyšší a vyšší skály. Moře jsme ztratili z dohledu, neboť bylo kryto kulisami skal, ale zato již začínala mezi skalisky vegetace. Objevovala se sporá zeleň, která věštila blízkost moře. Stromy zde ovšem vidět nebyly, jen řídká křoviska a trochu trávy.

Nakonec se skály k sobě přiblížily tak těsně, že to vypadalo, jako by tu nějaké plemeno gigantů před staletími vystavělo tunel, jímž sice chtělo šíji uzavřít, ale poprálo v něm fece průchod. Na jednom balvanu zde byla vyryta slova: Fum es sachr, což znamená asi tolik, jako ,k skalnímu ústí'. Průměr tohoto skalního ústí byl sotva o pět nebo šest kroků širší než koryto řeky. Z obou stran však vystupovaly skály do takové výše, že jen na jediném místě bylo možné pěšímu člověku je překonat. Seskočili jsme z koní a vylezli jsme nahoru. Důvod, který nás sem přivedl, nám přímo ukládal důkladně se obeznámit zvláště s tímto důležitým místem. Oba Halefovi psi zůstali u koní, ale moji psi, sotvaže postřehli náš úmysl vyšplhat se na skály, dávali nám tichým mručením najevo, že by se tohoto výstupu také rádi zúčastnili. Počínali si tak roztomile, že jsem s tím souhlasil. Cíl naší cesty byl nahoře ve vysokých horách a proto bych rád zjistil, jak umějí psi šplhat. Měl jsem z nich radost. Dovedli využít každého výstupku, každé trhliny ve skále jako opory a skákali ze skaliska na skalisko jako kamzíci. Neskákali však bezmyšlenkovitě, ale kryli se a větrili dříve, zdali snad někde nablízku nečihá nebezpečí. A při veškeré opatrnosti byli nahoře dříve než my oba. Dokonce, jak se zdálo, uložili si vyhledat pro nás nejsnadnější a nejbezpečnější cestu. Znovu jsem poznal jejich velkou cenu, neboť při poskytování vůdcovských služeb nesli oba na zádech svá břemena! Ted' tu stáli na nejvyšším bodě skalisek, právě nad Fum es sachr, těsně se k sobě tiskli a vrtěli ohony, zatímco my jsme teprve překonávali poslední čtvrtinu své cesty. A všechno konali naprosto tiše, aniž by, jako jiní psi, štěkotem dávali najevo svou radost. Byli to psi nejušlechtlejšího plemene a přísně vychovaní.

Nahoře nás čekalo překvapení. Ještě jsme ani nedospěli na vrchol skaliska a již jsme spatřili mezi rozestupujícími se špicemi útesů - moře, modré, širé moře. Když jsme pak vylezli až tam, kde na nás čekali moji psi, vykřikl Halef překvapením. Moře, které využilo výřezu v pevnině, vytvořilo zde záliv a tříštilo své vlny o skaliska právě u paty skály, na níž jsme stáli.

Byl to úchvatný pohled, který doplňoval v pozadí sloup dýmu vystupující z džinistanských sopek. Halef přirovnal přiléhavě tento sloup dýmu k tomu, do něhož se halil biblický Jehova, když ukazoval cestu izraelským synům na pouť do zaslíbené země.

"Podívej," upozornil mne najednou Halef. "Podívej na tu bránu právě před námi!"

Asi na půl hodiny cesty před námi se vypínala do výše právě taková skalní brána, jako byl Fum es sachr, na němž jsme právě stáli. Pokud jsme se k ní chtěli dostat, museli jsme ovšem opět slézt dolů, neboť shora s ní nebylo žádné spojení. Obě brány pak uzavíraly soutěsku tak, že stačilo obě zahradit a živá duše nemohla vyjít z údolí. Byla to tedy dokonalá past, právě taková, jakou jsme si představovali, dokonce snad naše představy předstihla. Kdyby byla v řece voda, zůstal by, jak již bylo řečeno, sotva třímetrový pruh, po němž by bylo možné projít. Celou soutěsku pak bylo možné zhora znamenitě vojensky ovládat. Slezli jsme opět ze skal, nasedli na koně a projeli nyní skalním průchodem. Z druhé strany nebylo možné skálu překonat. Také protilehlá brána se nedala zevnitř sešplhat.

Radovali jsme se nad úspěchy dnešního dne a našli si ještě před večerem noční tábořiště. Nebyla zde ovšem tráva, ale písčné závěje nám přece měkce podestýlaly. Nakrmili jsme koně ze zásob, jež jsme vezli s sebou, psi dostali každý kus masa a pokud se týká nás, bylo o nás Taldžou dostatečně postaráno. Jen vodou jsme šetřili. Mezi jídlem jsme si připomínali, jak tudy nedávno projel nejstarší princ Čobanů se svými průvodci a brzy po něm mahaláma a džunubský

ministr. Nebezpečí tedy hrozilo jen od severu, ale naši psi byli pro nás bdělými strážci. Uložili jsme se tedy pohodlně do písku a zcela se svěřili ochraně svých zvířat. Oheň jsme však nezažehli.

Nastala noc, ale její temnota netrvala dlouho. Přibývajícím měsícem vystoupil na nebi. Halef se začal tiše modlit, já rovněž. Právě jsem v duchu dořekl amen, když vtom se nad námi hlasitě rozezvučel do tiché noci mohutný hlas:

"Já Kudáh, já Kudáh, já Kudáh - ó Bože, ó Bože, ó Bože!"

Zdálo se, jako by hlas přicházel shůry, jako by tento nádherný alt zazníval přímo z nebes. A krásnému altu odpovídal mužný baryton:

"Já Kudáh, já Kudáh, já Kudáh - ó Bože, ó Bože, ó Bože!"

"Sidi, co je to? Kdo je to? Jak sem přichází?" vyptával se mne Halef a usedl na svém písčném loži.

"Ticho!" žádal jsem ho. "Poslouchejme dál!"

"Myslíš, že se to bude opakovat?"

A jako na odpověď zaznělo tentokrát v duetu:

"Já Kudáh, já Kudáh, já Kudáh - ó Bože, ó Bože, ó Bože!"

Znělo to tak nadpozemsky! Tak záhadně, jako by se nad námi ve výšinách rozezpívali duchové. Hlasy obou pěvců byly tak jadrné, tak libozvučné, že bychom sotva našli v Evropě takový alt či mezzosoprán a takový baryton. Jednalo se tu o pěvce a pěvkyni, kteří stáli vysoko nad námi na plošině skalní brány. Zpívali chvalozpěv k oslavě Alláha, který začínal a končil trojím oslovením Alláha: "Já Kudáh!"

Zpěv dozněl a Halef se marně namáhal, aby mne přinutil k hovoru. Jeho obvyklé dotazy vyzněly nadarmo. Usnul jsem.

Ve spaní se mi zdálo, že vidím pěvce a pěvkyni stát na skalisku nad námi, dokonce jsem i zřetelně slyšel jejich líbezný zpěv. Hluboce jsem si vzdychl ze spaní. Čerstvý ranní vzduch mi vproudil do plic. Otevřel jsem oči a probudil se. První můj pohled padl na skalisko nad námi. Nestáli tam sice pěvci, které jsem viděl ve snu, ale zato jsem zřetelně slyšel jejich hlasy. Nezněly tak zblízka, jako se mi zdálo. Pohlédl jsem výše až na nejvyšší vrchol skály a nyní jsem je zřetelně spatřil. Stáli na plošině nad branou, na smělém, do prázdná třeticím výstupku, přímo nad propastí. Jistě netrpěli závratí, že se mohli něčeho podobného odvážit. Byl to muž a žena, jejichž stáří nebylo možné pro vzdálenost určit. Jejich bílá, řasnatá roucha vlála v ranním větříku, který vál ovšem tam nahoře silněji, než u nás v ochraně kotliny. Ozáření ranními červánky vypadali, jako by ne jejich roucha, ale oni sami byli v pohybu a jako by chtěli skálu opustit a snést se k nám.

"Sidi, uvidíš, že ti dva ještě seskočí dolů!" řekl Halef, který byl již čilejší než já a vyskočil z lože. A již rozhodil rukama a začal křičet nahoru, že se to rozléhalo, aby pro lásku Alláhovu dali pozor a nespádli dolů, že je možné k nám zcela pohodlně sejít.

Zpěv umkl. Pěvci naslouchali. Sice ho viděli a slyšeli, že něco mluvil, ale slovům nerozuměli. Halef tedy přiložil ruce k ústům a znovu opakoval svou výstrahu. Nyní mu bylo porozuměno. Zpěvačka rovněž přiložila ruce k ústům a zavolala na nás:

"Počkejte tedy! Přijdu dolů!" Pak oba odstoupili z nebezpečného místa, na němž stáli a zmizeli. Halef si spokojeně oddychl:

"Alláhovi buďte vzdány díky! Už jsem se na to nemohl dívat! Každým okamžikem jsem je viděl padat dolů. Mohu teď už o nich mluvit? Včera večer to bylo zakázáno!"

"Protože máme šetřit tak hluboké vnitřní vzněty! A také nyní, milý Halefe, bys udělal lépe, kdybys nerušil jejich ranní píseň před ukončením."

"Promiň, efendi! Nemohl jsem to déle vydržet. Myslel jsem, že každou chvíli spadnou. Pověz, kdo to asi může být?"

"To nevím. Jejich řeč není znečištěna nářečím, zní čistě a správně. Tak se vyjadřují jen vzdělaní a vznešení lidé. Ostatně uvidíme. Řekla, že sem přijde. Pojedeme jí několik kroků vstříc."

Rychle jsme se upravili, osedlali koně a vyjeli směrem k bráně, což vyžadovalo jen zanedbatelný čas. Za celou tuto cestu jsme nenašli ani vlevo, ani vpravo v řečišti místo, které bylo schůdné, nebo se dalo překonat. Past tedy byla dokonalá. Také oba pěvci se nemohli touto stranou dostat nahoru. Cesta, kterou se k nám zpěvačka ubírala, musela být stranou, nebo za branou.

Projeli jsme tedy branou. Pak jsme se po několika krocích zastavili, abychom vyčkali příchodu oné ženy nebo dívky.

Minulo několik minut. Nikdo nepřicházel. Halef se stával netrpělivým. Mínil, že by bylo dobře postoupit ještě kus cesty dále. Radil jsem však, abychom setrvali.

Stál jsem nepohnutě na místě, ale Halef jezdil nepokojně sem a tam. Najednou jsem zpozoroval, že učinil překvapený pohyb rukou k obličeji a udiveně se zadíval kamsi nahoru.

"Co se děje?" zeptal jsem se.

"Spadl na mne kamínek," odpověděl.

Po nějaké chvíli udělal opět podobný pohyb a za chvíli ještě jeden.

"Sidi, někdo hází," řekl a díval se pátravě nahoru. "Míří velmi dobře a sice právě na můj obličej. Tam nahoře někdo je!"

"Sotva! Tam nahoru se lidská noha nedostane a také by se odtamtud nedostala!"

"A přece tam musí někdo být, neboť kamínky přicházejí shora. Kdo se to odvažuje se mnou žertovat?"

"Děvčátko! Milé, čilé, asi sedmnáctileté dítě!"

"Vidíš ji snad?" zeptal se rychle.

"Ne," odpověděl jsem.

"Jak tedy můžeš vědět, že je milá, čilá a sedmnáctiletá?"

"Protože by sotva nějaká starší žena byla tak milá a čilá, aby s tebou žertovala."

"Ano, to je ovšem pravda. Víš už snad také, jak vypadá?"

"Tak trochu."

"Jak to?"

"Posuzuji ji podle síly a plnosti a přece neobyčejné měkkosti jejího hlasu, neboť se domnívám, že je to ta zpěvačka, která nám slíbila, že sejde dolů. Je zvyklá zhluboka dýchat, dovede dobře šplhat, nezná závrat'. Řekni, co je z toho možné soudit?"

"Hm!" odpovídal dost rozpačitě. "Nechtěl bys mi to říci raději sám?"

"Ne, raději bych to slyšel od tebe."

"Dobrá dobrá tedy usuzuji z toho, že má bystré oči, smělý, vyčnívající nos, široká ústa a vyvinuté, rozšířené hrdlo, z něhož vycházejí ony líbezné zvuky, že má důkladná, široká záda a silná ramena, pevné, lezecké boky -"

Halef byl přerušen. Ozval se krátký, veselý smích. Halef se opět podíval do výše a zeptal se:

"Slyšel jsi to, efendi? Směje se vlastním bokům! Tohle mi při

padá jako "

Ted' se přerušil sám, sáhl si rychle rukou k obličejí a pokračoval:

"Už zase hází! A sice ne jedním kamínkem, ale hned celou hrstí! Seskočím, musím ji chytit!"

Vyhoupl se ze sedla a ostrým zrakem pozoroval mohutný pilíř skalní brány, před nímž jsme zastavili. Skutečně se domníval, že tam nahoře je skryt neznámý šotek. Já však, dobře pozoruje, ze které strany kamínky přilétaly, jsem věděl, že dívka je skryta po straně pilíře, kde bylo nakupeno množství skalních úlomků do výše asi čtyř metrů. Za úlomky se zvedala skalní stěna kolmo do výše, tak, že by se na ni ani veverka nevyšplhala. Tam se tedy jistě také dívka nemohla vyšplhat.

Obrátil jsem tedy svého koně ke skupině skalních útesů.

"Sidi!" zaznělo odtamtud tiše. "Kdepak jsi? Pojď sem!"

Nikdo se neobjevoval. Přijal jsem tedy žert a slezl z koně, abych ji našel.

"Sidi!" ozvalo se tu opět zleva. Když jsem však na ono místo přišel, stál jsem před holou skalní stěnou a neviděl jsem živého tvora. "Efendi!" ozvalo se opět zprava. Prodral jsem se tedy skalními útesy vpravo a opět jsem spatřil jen holou stěnu, nic jiného.

"Sidi efendi" a "efendi" a "sidi" znělo to opět zprava i zleva, ale skřítky, který si tu ze mne tropil žerty, nebylo vidět a nebyl k polapení. Halef ted' musel uznat, že se mýlil. Přidal se ke mně a hledali jsme spolu, ale bez úspěchu.

"Stála se neviditelnou!" smál se, ale trochu zlostně.

"Ne, je jen bosa, kdyby měla střevice, museli bychom ji slyšet."

"Ale muž jako ty by neměl dopustit, aby ho vodilo děvče, sotva sedmnáctileté, tak dlouho za nos!"

"To je ovšem pravda. Chytím ji tedy nejdéle ve dvou minutách!"

Vyzývavý, tichý smích se ozval opět z levé strany a po chvíli šeptal hlas vpravo: "Tedy ve dvou minutách, sidi!"

"Možná, že i za minutu!" odpověděl jsem. "Dej si pozor!"

Tušil jsem místo, z něhož dívka volala, ale popřával jsem jí až dosud radost vidět nás marně hledat. Nyní však, kdy se jednalo o důkaz, že dovedu dodržet dané slovo, jsem začal teprve hledat důkladně. Až dosud jsem chodil mezi skalami vzpřímeně, nyní jsem klekl na kolena, neboť jsem si byl jistý, že je zde někde při zemi otvor nesnadno přístupný a shora neviditelný, jímž dívka vždycky proklouzne mezi skalní stěnou, aby si z nás tropila žerty na druhé straně. A brzy jsem našel těsně při zemi otvor do skalní rozsedliny, obratně zamaskovaný kamenem. Otvor byl úzký, ale přitom dost široký, aby ne příliš tělnatý člověk pohodlně prolezl. Vlezl jsem tedy do otvoru a brzy jsem jím prolezl na druhou stranu, kde jsem se skryl za přečnívajícím balvanem. Netrvalo dlouho a spatřil jsem dívku, jak prolézá otvorem, kterým jsem prolezl sám! Když vylezla, vztyčila se a zasmála se zvonivým smíchem hrdličky. Již pro tento smích bych si ji musel zamilovat. Ustoupila pozpátku o krok a při tom o mne zavadila. Chtěla okamžitě prchnout, ale tu jsem se vztyčil.

"Sidi! Efendi!" zvolala polekaně a zčervenala v ušlechtilém, krásném obličejí.

"Tedy v jediné minutě! Držel jsem slovo?," zeptal jsem se.

"Ano," odvětila a udiveně mne pozorovala rozšířenými očima. "Tvým zvykem je vždy plnit slovo!"

"Jak to víš?"

"Vidím ti to na očích. Odvážila jsem se házet jen na tvého společníka, ne však na tebe. Jak se jmenuje ten maličký muž?"

"Hádží Halef Omar."

"Zeje hádžím? Tedy zbožným mužem? To se mi líbí. Kdybych to tušila, nežertovala bych s ním. Když jsem ho však spatřila zblízka, nemohla jsem se zdržet, abych si s ním nezažertovala!"

"Miluje žert, ale zahrávat sebou nedá. Je to statečný, věrný a zcestovalý muž, nejvyšší šejk proslulého kmene."

"Kterého národa?"

"Z národa Arabů."

"Z druhé strany moře?"

"Ano."

"Tedy - Arab! Z druhé strany

moře!" opakovala pro sebe,

jako by to mělo pro ni zvláštní, osobní význam. "Jsi také Arab?" "Ne. Jsem Evropan." "Evropan?" vykřikla. "Ze které země? Promiň, efendi, že se tak vyptávám."

"Znáš evropské země?" "Také jejich národy. Můj otec mne tomu naučil. Zná velmi mnoho, snad všechno." "Jsem Almání." "Jak to mého otce potěší, že si bude moci pohovořit s Evropanem, má Evropany rád. Bude-li se mne ptát na

tvé jméno, co mu mám odpovědět?" "Nazývají mne Kara ben Nemi."

"Můj otec se nazývá Abd el Fadl a mně říkají Marhamé." "Byli jste to vy dva, kteří včera večer a dnes ráno zpívali?"

"Ano. Znáš to, co jsme zpívali?" "Ne."

"Je to ranní a večerní džinistanská modlitba. Zpíváme ji denně." "Znáš tedy Džinistan?"

"Je mou vlastí. Rod Fadlů je tam usazen již od počátku lidstva. Otec je věrným sluhou tamějšího vladaře. Byl jím vyslán, aby -"

Odmělčela se, jako by něco prozradila, co mělo zůstat tajemstvím, a pak pokračovala:

"Teď bydlíme zde nad skalní branou a čekáme, až dojde splnění toho, co nám bylo předpovězeno."

Promluvila tato slova s přízvukem, který mne nutil k nové otázce:

"Myslíš snad předpověď, která by pocházela ze Sitary?"

Tu zdvihla hlavu a její zrak utkvěl na mně s nejvyšším napětím, když mi předkládala další otázku:

"Znáš Sitaru, efendi? Znáš?"

"Znám."

"Ale neznáš její panovníci!"

"I ji znám!"

"Podle jména?"

"Osobně."

"Viděl jsi ji?"

Vyptávala se pomalu a kladla na své otázky velikou váhu. Její těžké, dlouhé řasy přitom zastiňovaly pohled plný zvědavosti a tajemné radosti.

"Nejen, že jsem ji viděl, ale také jsem s ní mluvil. Byl jsem jejím hostem."

"V Ikbálu?"

"Ano, v jejím domě."

"Tys u ní bydlel?"

"Ano."

"Přicházíš snad od ní? Vyslala tě snad?"

Dívka tonula v nadšení, ale ovládla se, když jsem se jí ptal:

"Proč to chceš vědět?"

"Promiň, sidi, vím, že jsem dosud velmi mladá k podobným otázkám. Ale prosím tě, abys mi dovolil, abych se tě směla dotknout!"

"Rád! Jen se dotkni!"

Domníval jsem se, že sáhne po mé ruce, ona tak však neučinila, ale přistoupila ke mně, zaklepala mi konečky prostředního prstu a ukazováčku na hrud', naklonila ke mně hlavu a poslouchala.

"Má ho, má ho!" jákala hlasitě. "Myslela jsem si to! Tušila jsem to! Má ho!"

"Copak mám? Co?"

"Štít! Můj hmat se neklame! Nebo je snad deska, která kryje tvoje srdce, něčím jiným než štítem, který ti dala vládkyně Sitary?"

"Je to ovšem její štít. Víš, jak se jmenuje tato panovnice?"

"Marah Durimeh! Musím pryč! Musím k otci! Musím mu ohlásit, že -"

Nemohla dokončit větu, kterou právě nakousnula, neboť v tomtéž okamžiku se udalo něco, co vážnost okamžiku proměnilo v nejzertovnější situaci. U našich nohou totiž, zcela dole při zemi, se cosi začalo pohybovat. Objevila se Halefova hlava. Pak se objevily i obě ruce a paže a konečně se vysunula i ramena ven z díry. Halef viděl jen naše nohy a vůbec jen spodní části těla a proto opřel hlavu o lokty a pohlížeje vzhůru, hledal i naše obličeje. Vypadalo to velmi komicky a proto jsme se dali do smíchu a zapomněli na vážnost okamžiku.

"Vy se smějete?" zeptal se, neboť nevěděl, má-li nám přízvukovat nebo se zlobit. "Mně se tahle příhoda nezdá tak směšná jako vám! Naopak, hledím na věc velice vážně!"

"Vážně?" zeptala se ho Marhamé, aniž by se přestala smát, když ho spatřila, jak vězí polovinou těla v díře.

"Pročpak?"

"Jako na důkaz! Sidi dokázal, že tě dopadne v jediné minutě. A já také prokázal, že k tomu nepotřebuji více času. To přece zasluhuje uznání! Nebo snad ne?"

"Ovšem!" řekl jsem vesele. "Jak jsi našel cestu sem?"

"Nejchytřejším a nejjednodušším způsobem. Plížil jsem se, aniž bys to pozoroval, za tebou! Ale - odkudpak tenhle šotek ví, že jsi můj sidi? Slyšel jsem ji, jak volá i efendi!"

"To jsem neslyšela teprve zde, ale již předtím, venku," odpověděla. "Jmenoval jsi ho dost hlasitě sidim a efendim, když jsi neustále pohlížel k nebesům. Nyní, jak se mi zdá, jsi opět přilnul k zemi!"

"K zemi? Jak to?" zeptal se Halef. „Ach tak-! Věším ještě v ní!"

Vylezl a vztyčil se v celé své maličkosti. Ale sotvaže pohlédl na dívku stojící před ním, udělal něco hluboce dojímavého. Nejdříve o krok odstoupil a prohlížel si ji přimhouřenýma očima. Jeho obličej přitom na sebe přijal výraz nevýslovné něhy. Najednou přistoupil k ní, políbil lem jejího roucha, obrátil se ke mně a řekl:

"Je krásná! Je velmi krásná, sidi! Nekonečně krásná!"

Dívka se nezačervenala. Neodpověděla také, jak by odvětila jiná dívka, ale řekla právě tak vážně a upřímně jako on:

"Nevidí mne, dívá se pouze na moji duši a proto tak mluví!"

"Na tvoji duši?" zeptal se Halef. "Ano, také ji vidím, ale myslel jsem především tvoji postavu. Právě tak musela kdysi Marah Durimeh stávat před těmi, kteří měli štěstí poznat ji, když byla ve tvém věku!"

Dívka pak řekla:

"Políbil jsi mé roucho. Tento polibek nepatřil mně, ale jí. Všechno, co na nás vidíte krásného, všechno oblažující a povznášející, přichází od ní. Vracím jí tento svatý polibek v onom, jenž ji zná."

Přistoupila rychle ke mně a přitiskla své rty na lem mého rukávu. Pak pokračovala:

"Otec se vás ptá, má-li přijít dolů, nebo chcete-li raději vystoupit k němu nahoru?"

"Vystoupíme k němu," odvětil jsem, "neradi bychom však nechali stát své koně tak, aby je někdo, kdo by sem mohl přijít, hned spatřil."

"Znám místo, které se dobře hodí pro nějakou úkryt," řekla Marhamé. "Leží docela nedaleko. Ukáži je Halefovi."

Postačí, půjde-li se mnou. Ty však, efendi, vystupuj napřed! Nemůžeš zabloudit a my tě brzy dohoníme."

Prisvědčil jsem. Spatřil jsem jen Halefa, jak se shýbá, aby opět vlezl do otvoru a pak jsem začal vystupovat na skálu.

Cesta nahoru vedla klikatou stezkou mezi skalními rozsedinami a výběžky. Při vystupování vzhůru jsem myslel na to libezné stvoření, s nímž jsme se zde setkali, i na jejího otce. Jmenovala se Marhamé, to znamená Milosrdenství, a on se nazýval Abd el Fadl a byl potomkem starého ušlechtilého pokolení Fadlů - to znamená Dobráků. Mnozí synové tohoto rodu byli osvícenými panovníky, průkopníky věd i umění. Kdo studuje dějiny lidstva od jeho vzniku, ví, jak veliký počet skvělých a vlivných mužů se nazýval Fadl, Ibn Fadl, nebo Abd el Fadl. A teď zcela nečekaně jsem se měl s jedním z tohoto slavného rodu setkat. Měl jsem se setkat s člověkem, který byl vyslancem džinistanského emíra a bydlel tou dobou se svou dcerou na výšinách skalní brány! Jaký to asi mělo účel či důvod?

Nemíním popisovat krásu Marhamé, pravá krása se nedá vůbec popsat. Chci jen podotknout, že nebyla oděna způsobem, jak se odívají vznešení lidé. Byla oblečena obyčejně a chodila bosá, jak jsem tušil. Proto, a také proto, že tu byla půda pokryta hrubými kamínky, nenašel jsem prve její stopy. Jednoduchý orientální šat měla přepásaný koženým pasem. Byl zhotoven z jednoduché lněné tkaniny, ale vynikal sněžnou bělostí, což je třeba zvláště zdůraznit, zde, kde byl úplný nedostatek vody. Nespletené vlasy jí spadaly do týla, sepjaty jen v záhlaví pentlí propletenou květy.

Všechno ostatní, o čem by bylo třeba se zmínit, poznáme v proudu dalšího vyprávění. Nedošel jsem ještě daleko a již jsem zaslechl za sebou šramot. Když jsem se ohlédl, spatřil jsem Achta a Uchta, své psy, kterým dal Halef svolení, aby mne následovali. Přiběhli a tázavě na mne hleděli. Porozuměl jsem jim, že by chtěli běžet napřed. Pohládl jsem je a dal jim na srozuměnou, aby zůstali při mně. Viděl jsem, že je to těší.

Cesta mne vedla vzhůru, chvíli vlevo, chvíli vpravo, a tu jsem pod sebou zaslechl hlasy. Byl to Halef s Marhamé. Neviděl jsem je, ale slyšel každé jejich slovo. Právě mluvil Halef:

"Dovedeš být velice vážná a také z míry veselá, právě tak jako já. Proč jsi po mně házela?"

"Napadlo mne to jen tak. Něco mě k tomu nutilo, nemohla jsem odolat. Vypadal jsi tak bojovně - krotkým a tak - tak - povzbuzujícím k žertu!"

"Povzbuzujícím k žertu? Mášalláh! To zní právě tak, jako bys řekla směšným! Musím tě velmi vážně poprosit, abys své mínění o mně změnila! Kdybys věděla kdo jsem "

"Vím to!" vpadla mu do řeči.

"Skutečně? Kdo tedy jsem?"

"Jsi šejkem proslulého kmene!"

"To je pravda!" přiznal se pyšně Halef.

"Jsi Arab!"

"Ovšem! Ani bych si nepřál být někým jiným!"

"Jsi statečný, věrný a zcestovalý muž."

"I to je ti známo? Vidíš, tohle se mi od tebe líbí. To je velmi pěkné, že to víš. Ale kdo ti to řekl?"

"Efendi!"

"Ach - to jsem si mohl myslet! Tedy on ti to sdělil? A právě tak, jak jsi mi to opakovala?"

"Ano, právě tak."

"Statečný, věrný, zcestovalý muž?"

"Ano."

"Alláh mu žehnej! Nikdy nelže. Mluví vždy čistou pravdu. A zvláště tenkrát, chválí-li mne! Je velikým znalcem lidí. To vidíš už z názoru, kterým na mne pohlíží."

"Ovšem! Jeho znalost lidí je zajisté větší než tvoje!"

"Oho! Z čeho tak soudíš?"

"Protože jeho názor na tebe je mnohem správnější než tvoje mínění o mně."

"Jak to myslíš? Kdo ti namluvil tuto nepravdu?"

"Ty sám!"

"Ne!"

"Přece!"

"Dokaž mi to!"

"Ihned! Pomysli jen na můj směle vyčnívající nos!"

"Alláh valláh! Jaké jsem se to dopustil chyby!" vykřikl Halef zkroušeně.

"Na má silná, široká ústa!"

"Ó, smutku!"

"Na můj silný, tlustý krk!"

"Ó, zármutku!"

"Na mohutná ramena a záda!"

"Ó, bído!"

"Na silné, lezecké boky!"

"Zadrž! Zadrž! To byla pouze domněnka! Tak jsem mluvil pouze proto, že jsem tě neviděl před sebou. Člověka můžeme posuzovat správně teprve pak, stojí-li před námi. Moje nyní tebou uražená znalost lidí mne nutí, abych ti řekl, jak o tobě soudím teď, když tě vidím před sebou. Začnu u nejnižší říše, totiž u říše kamenné, pak přejdu k říši rostlinné, konečně mezi živočichy, lidi a nakonec mezi anděly, až skončím v říši hvězd."

"Napínáš mne!" ujíšťovala jej.

"Ano, to věřím. Poslouchej tedy. Jsi nejkrásnější drahokam na světě. Neexistuje jaspis, ametyst, rubín ani diamant, který by se ti mohl vyrovnat! Prosím, nespěchej tak najednou, pročpak jsi se zčistajasna tak rozběhla?"

"Chci dohonit efendiho."

"To není naprosto třeba. Dohoníme ho i nahoře dost brzy. Tedy!

Jsi nejnádhernější mezi všemi květinami. Neexistuje fialka, sedmikráska, lilie, je by - neutíkej mi, počkej přece! Tulipán a růže, kterou bych mohl s tebou srovnat! Pomaleji, pomaleji, nebo tě nebudu moci následovat!"

"Dělej tedy větší a rychlejší kroky!" zavolala na něho dozadu.

Protože si pospíšila, aby jej předběhla, namáhal se a neustále zesiloval hlas, když nyní přecházel do živočišné říše:

"Jsi nejkrásnější ze všech motýlů - zlatý, třpytný brouček - šveholíci slavík nádherná rajka - rozkošná - ale zůstaň přece stát! Vždyť mi již dochází dech!"

"Jsem-li motýlkem a ptákem, musím přece letět!" žertovala Marhamé.

Soudě podle hlasu, předběhla ho již tak daleko, že již nestačilo hlasitě mluvit, bylo třeba již volat:

"Přestanu již tedy se zvířaty a přejdu k lidem! Jsi dítětem něhy a laskavosti - dcerou souměrnosti a krasocitu - poslouchej mne přece! Počkej na mne na rohu! - sestrou vděku, plnost a pastvy očí jsi princeznou, mladou královnou, u jejíchž nohou - ó smutku ó zármutku ó bído, ó bolesti, zastav se přece!

Zmizela za rohem! A já jí ještě neřekl, že je andělem, že je do konce hvězdou, hvězdou, která..."

Více jsem už neslyšel, neboť vtom se za mnou ozvalo:

"Efendi, vidíš mne? Už jdu!"

Ohlédl jsem se. Zahnula již kolem posledního výběžku, takže Halef ji už nemohl vidět, ale já právě naopak. Zastavil jsem se a nechal ji k sobě dojít. Její obličej zářil radostí a z očí jí sálal přebytek radosti ze života, který v její nynější osamělosti ohrožovala zkáza. Dělo se jí, jako veliké přítelkyni lidu, totiž milosrdnosti, jejíž jméno nesla: nemůže-li obžalovat, mizí sama v sobě.

"Byla jsem s tvým hádžím pohromadě jen deset minut, ale znám již dokonale všechny jeho skvělé vlastnosti a přednosti. Znáš i Hanne, nejkrásnější mezi všemi květinami, i Karu ben Halefa, jeho syna, který jednou bude mnohem proslulejším než jeho veliký otec.

Utekla jsem mu, efendi, neboť měl v úmyslu vychvalovat mne až k nebesům. Získal si však celé mé srdce velikou láskou k tobě!"

Díval jsem se ze strany do jejího krásného obličejce, když mluvila tato slova. Tvářila se přitom jako by nevyjadřovala nic neobyčejného. Hovořila-li tímto tónem pravidelně se svým otcem, čekala mne nyní radost poznat Orientálce vznešených myšlenek.

Cesta byla nyní na mnohých místech tak příkrá nebo tak úzká, že Marhamé musela jít napřed. Zavádět rozmluvu bylo tedy velmi nepohodlné. Ale i tak upoutávala veškerou moji pozornost. Její každý pružný, krásný pohyb zaměstnával můj pohled. Připadala mi, jako by byla básní, živou znělkou, napsanou samým Bohem v mase a krvi, aby se ke kráse jejího jména družila i krása tělesná.

Krátce než jsme dorazili nahoru nás dohonil Halef. Pospíšil si, aby nezmeškal mé setkání s Abd el Fadlem. Viděl jsem na něm, že má na jazyku žertovnou poznámku, ale slovo mu zůstalo na rtech při pohledu, který se nám naskytl. Stáli jsme nyní na jednom z východních pilířů skalní brány a museli jsme přelézt jen příčnou plotnu, která nahoře tvořila jakési klenutí. Když se to stalo, viděli jsme z obou stran nekonečné moře a před sebou i za sebou zdánlivě právě tak širokou poušť. Ani lodička, ani člun neožívovaly moře, které se dnes nepohybovalo jako včera, dlouhými, modrými vlnami, ale hýřilo tmavozelenou barvou a třítilo své vlny v bílé pěně o skaliska. V poušti za námi jsme neviděli nic, než na obzoru zcela nepatrný pahrbeček, očima sotva viditelný. Byla to andělská studnice. Před námi pak ležela jen širá poušť, na severu uzavřená sloupy dýmu džinistanských sopek. Halef se posadil a řekl:

"Sidi, nemohu zůstat vzpřímen, dostávám mozkovou závrať. Musím se posadit, jinak bych sletěl dolů. Nemáš stejný pocit?"

"Poněkud ano! Ale doufám, že je to jen přechodné."

"To ne. U mne to nepřejde. Cítím, že zde nemohu zůstat, že musím dolů. Moře zde na mne zprava i zleva otevírá chřtán, aby mne pohltilo!"

Obrátil se k Marhamé a řekl:

"Jaké to musíš mít ty a tvůj otec nervy! Sedím tu uprostřed brány a mrazí mne na celém těle a vy jste včera i dnes při zpěvu stáli až docela na nejzazším výběžku nad mořem. Já bych se tam již v prvním okamžiku zřítíl!"

"Jsme na to zvyklí," odvětila prostě. "Nelze zaměnit pevnou skálu se zálužnou, pohyblivou vodou."

"Nastudoval jsem si při výstupu řeč na uvítanou, kterou jsem chtěl tvému otci přednášet. Nyní zde bohužel sedím a nemohu ji přednést! To mne srdečně bolí!"

"Dovol tedy, abych sňal tuto bolest z tvého srdce! Vstaň a pojď! Povedu tě!"

"Ty? Mne? Hm! To by snad mohlo jít! Ale budeš mne při tom pevně držet?"

"Tak pevně, že nebudeš moci ani zavrát! Podívej, tamhle na nás otec již čeká. Pojď!"

Jak jsem se již zmínil, byl tu na vrcholku brány pahrbek z kamenité tříště, spoře porostlý křovinami. Tyto křoviny

zapouštěly své kořeny do kamenného klenutí brány. Jak zde mohly žít bylo pro mě až dosud hádankou. Nyní jsem spatřil, že tato hromádka kamení je vlastně chatrč. Abd el Fadl z ní právě vystoupil. Byl bosý jako jeho dcera a také tak prostě, ale sněhobíle a čistě oblečen. Jednoduchému, háiku podobné roucho bylo v bocích přepásáno provazcem. Na hlavě měl uvázaný šátek z nejlacinějšího plátna takovým způsobem, že mu konce spadaly na obě ramena, což jsem u nikoho předtím neviděl. Nad čelem měl šátek spojen jehlicí, jejíž hlavici tvořila obyčejná olověná kulka z pušky.

Abd el Fadl měl vysokou, ušlechtilou postavu. Jeho klidné a jisté pohyby prozrazovaly pevnost charakteru a jasnost o vlastní bytosti. Měl obličej muže šedesátníka, který se uvnitř cítí ještě mladíkem. Rodinná podoba s krásnou dcerou se nedala vůbec zapřít. Měl všechny její rysy, jenže určitějšího a zralejšího rázu. Z výrazu jeho obličeje a z celé bytosti vyzařovala добрota, trpělivé sebeovládání a přející rytířkost, jimiž mne okamžitě pro sebe zaujal, a sice ne snad pro tento jediný a první okamžik, ale provždy.

Naše shledání a pozdrav se utvářely zcela jinak než by se dalo tušit, a zvláště naprosto jinak než jak si je představoval hádž. Halef, sotvaže se stařec objevil, vstal ze svého sedadla, podal Marhamé ruku a nechal se jí dále vést. Ale pohled na moře vzdouvající se v hlubině odňal jeho krokům veškerou pevnost. Halef vrávorál jako opilý. Rozepjal volnou ruku a natáhl ji daleko od sebe, klátil s ní, jako by v ní držel tyč k udržení rovnováhy. Následoval jsem se psy pomalu za ním. Tak jsme se pomalu blížili k otcí naší mladé průvodkyně, který nás pozoroval. Halef se vůbec nedovedl odhodlat k mlčení. Chtěl spustit svou řeč a zavolať na něho ještě dříve, než jsme se k němu přiblížili:

"Blížíme se k tobě, ó majiteli této pevné skalní brány - no-fuj - vždyť se to tu všechno chvěje! - abychom ti řekli, že nás tvoje dcera - Alláh valláh, ona mne nechá spadnout dolů! - k tobě doprovodila, abychom se naučili znát tebe a - ty nás - ouvej! - ouvej! - Představuje ti nás oba - ó hrůzo - ó zděšení -! Mně se zdá, že se brána proboří ještě dříve než dokončím svou řeč! - Doufám, že od tebe dostaneme žádoucí zprávy. Především - hamdulilláh - Alláhu buď děkováno! Tuhle je otevřená chatrč, číň se, ať už jsme uvnitř! Pak snad nebudu vidět tu spoustu vody pode mnou! Efendi, dopověz to! Já si musím zase sednout!"

Halef domluvil, zavrávorál a pak jako opilec, když si nejdříve namířil na cestu ukazováčkem, vpadl do chatrče, kde se otočil kolem své osy a padl plnou váhou těla na zem.

"Tak, zde jsem!" řekl a zhluboka si oddechl. "A hned tak nevstanu!"

Cítil jsem v nitru, že bude třeba omluvit se Abd el Fadlovi za toto divné představování našich osob, dokonce jsem se i poněkud styděl, ale Halefův vpád do chatrče měl v sobě tolik roztomilých komiků, že mi povážlivě polechtal bránici. Dusil jsem sice smích, ale Marhamé se sama hlasitě smála a Abd el Fadlovi pohrávalo v jinak vážném obličejí tolik veselí, že jsem se ani nedostal k tomu, abych mohl vyjádřit svoje rozpaky, zvláště když stařec hlasem plným promíjející dobroty řekl:

"Není první. Tohle se tu stává skoro každému. Není každému člověku dáno snést najednou hloubku i výšku, aniž by ztratil vlastní rovnováhu."

Mluvil právě tak slibným a obsažným způsobem, jako jeho dcera. Přitom pozoroval pozorněji Achta a Uchta, nežli Halefa a mne. Oba psi jej, jak se zdálo, velmi zajímali. Přesto však ještě ke své řeči připojil větu:

"Tvůj průvodce není zrozen na výšinách hor."

"Ne," odvětil jsem. "Jeho vlastí je rovina pouště. Proto postrádá zde na tvých výšinách pocit rovnováhy."

"Je to Arab," doplnila Marhamé, "je šejkem proslulého kmene. Jmenuje se hádží Halef Omar ben hádží Abúl Abbás ibn hádží Dávúd al Gossarah."

Její otec neposlouchal tuto dlouhou řadu jmen. Utkvěl svými zraky na psech.

"Promiň," prosil mne, "že se nezdvořile zabývám dříve těmito psy než lidmi! Příkládám jim však velikou důležitost. Viděl jsem pár psů, ne tyto zde, ale podobné, kteří byli z jihu na sever posíláni darem"

"Pár psů byl poslán do Džinistanu, jiný pár do země Usulů," vpadl jsem mu do řeči.

"A tito zde?" zeptal se rychle.

"Tito jsou kříženci obou ras," odpověděl jsem.

Ustoupil o krok a podíval se na mne zářícím pohledem, načež se vyptával dále:

"Jsou tvým majetkem?"

"Ano. Byli mi darováni."

"Darováni?" vykřikl radostně. "Potom bys tedy byl - potom jsi--?"

Netroufal si započatou větu domluvit, ale jeho dcera rychle vpadla do řeči:

"Je to on, drahý otče! Na svých prsou nese štít! Slyšíš?"

Přistoupila ke mně a zaklepala mi na prsa, takže bylo zřetelně slyšet zvuk kovu. Pak zaklepala i na otcova prsa a já slyšel stejný zvuk. Nyní přelétl blahý úsměv přes starcovy rty, ale nepromluvil mnoho slov. Vzal mne za ruku a jen řekl: "Buďte vítáni! Pojď se mnou a zaujmi své místo."

Dovedl mne k měkkému, zelenému drnovému sedátku vedle chatrče a požádal mne, abych se zde posadil. Učinil jsem tak, aniž bych si přitom myslel něco zvláštního. Acht a Ucht usedli ihned po mé pravici a levici. Pak stařec řekl:

"Prosím, omluv nás na chvíli, pak ti budeme k službám. Pojď mé dítě!"

Vzal svou dceru za ruku a odešel s ní tak daleko, pokud sahal skalní výstupek. Bylo to totéž místo, na němž stáli při svém zpěvu. Když se tam ubírali, mluvila Marhamé k svému otcí. Zřejmě jej krátce informovala o tom, co se dozvěděla od Halefa i ode mne. Pak stáli těsně u sebe, ona s hlavou na jeho rameni, tiše a bez hnutí, hledíce do pozemských dálek a také vzhůru, k nebi, s nímž hovořili aniž by ztratili jen jediné slovo.

"Sidi, myslím, že se modlí," řekl Halef.

Neodpovídal jsem. Bylo zde nahoře tak zvláštní, posvátné ovzduší.

Když se ke mně otec s dcerou vrátili, měli oba zvlhlé oči. V jejich obličejích jsem četl starostlivou otázku. Otec se usadil u mých nohou a dcera poodešla skromně stranou na místo, z něhož mohla slyšet každé naše slovo. Abd el Fadl

začal:

"Dcera mi řekla, že jsi přijel z Evropy, že tě nazývají sidi či efendi. Dovolíš, abych tě také tak nazýval?"

Přikývl jsem hlavou. Abd el Fadl pokračoval:

"Máš štít, i já jej mám. Není třeba, abychom se znali a přece se známe! Kým nebo čím jsi ve své vlasti a jaké místo zaujímám já ve své domovině je lhostejné, není nutné, abychom se tím v této chvíli zabývali. Prosím, sděľ mi, kdo ti dal štít, abych věděl, byla-li to skutečně Marah Durimeh!"

"Ona sama. Dala mi jej v Ikbálu, když jsem tam byl se svým hádžím Halefem Omarem hostem. Dala míjej spolu s rozkazem, abych navštívil Džinistan."

"Pak jsi ten, jehož očekáváme, ale ne samotného. Ještě někdo má být s tebou, jenž také ponese na prsou štít."

"I ten přijde v několika dnech za mnou."

"Kdo je to?"

"Mladý muž ze země Usulů. Jmenují ho tam džirbani."

"Prašivec? A považují jej také za blázna?"

"Ano."

"Alláhu buďte vzdány díky! A tobě pak za tuto zprávu!"

Pak se zadíval na svou dceru, radostně na ni kývl a pokračoval: "Je to on, je to on! Není snad na světě myšlenky, jež by nebyla ve dnech svého zrození považována za bláznovství. Zdá se, že hodina splnění se již přibližuje. Pohoří plane v plamenech. Ledy severu táhnou k jihu. Poušť se naplňuje jídlem i nápojem. Šílenství, které nám má přinést mír, může přijít! Jakým způsobem však přijde?"

Poslední slova opět platila mně. Nemohl jsem je však zodpovědět, neboť Halef rychle spustil a sice ve svém obvyklém květnatém způsobu:

"Nepřijde maličký, ale veliký, ne sám, nýbrž v čele velikého vojska, ne jako prosebník, ale jako velitel, kterého musí celý svět poslouchat."

"V čele vojska?" zeptal se Abd el Fadl.

"Ano."

"Proti komu?"

"Proti Čobanům. Přitáhnou, aby Usuly přepadli a oloupili."

Usulští hrdinové, kterým doma přezdívali Hukarové, jim táhnou pod vedením džirbaniho vstříc. Obě vojska se setkají právě zde, v této soutěsce "

"Kdy - kdy?" přerušil jej Abd el Fadl.

"V několika dnech. Vyjeli jsme sem napřed, abychom si soutěsku prohlédli a podali zprávu o blížících se Čobanech."

"Tedy válka?" zvolal Abd el Fadl a zděšeně spráskl ruce nad hlavou. "Válka v krveprolití! Protože jen krví je možné dosáhnout míru?"

"Ne, nebude prolita krev!" přerušil jej Halef. "Chceme zvítězit lstí a dobrotou, ne nenávisť a krví."

"To je nemožné!" zvolal Abd el Fadl, "chceš nás jen zkoušet?"

"Jakže? Že je to nemožné? Říkám ti, že jsme v těchto věcech nadmíru zkušení a že tímto způsobem dobudeme vítězství. Chci vám vyprávět, poslouvejte!"

Chtěl jsem již otevřít ústa, abych mu v tom zabránil, ale Halef mne rychle předešel:

"Mlč, sidi, mlč! Prosím tě! Dovedeš všechno, ale mluvit nedovedeš! Mně však Alláh svěřil dar jazyka a moc ovládat svět ústy."

Jsi tedy povinen mlčet a mne nech mluvit. A ostatně víš, že jsem nemocen, že trpím závratí a že musím sedět v téhle chatrči, abych se z výšin nezřítíl do tlamy moře. Nemocným pak musíme být po vůli, aby se mohli opět uzdravit!"

"Pokud se toho týká," odpověděl jsem se smíchem, "dovedu tě uzdravit, aniž bych "

"Ne, bez mluvení to nepůjde!" vpadl mi do řeči. "Smím tedy?"

"Prosím, nech ho mluvit," zastal se Halefa Abd el Fadl. "Líbí se mi také ten tvůj proslulý hádž Haléf Omar!"

"I mně se líbí!" usmívala se Marhamé a prosila mne čtveráckým sevřením víček o shovnění. Tím mne nadobro odzbrojila.

"Mluv tedy!" přikývl jsem Halefovi. "Ale počínej si milostivě!"

"Učiním tak milostivě, že tě moje добрota nejen pohne, ale i překoná," odpověděl Halef.

A držel slovo. Vyprávěl sice svým poetickým způsobem, ale ne-nadsazoval. Mluvil odborně a objektivně, jak jsem ho ještě nikdy předtím neslyšel mluvit. Nevynechal nic z našeho dobrodružství zažitého mezi Usuly, ani pokud se týkalo naší jízdy sem, takže když skončil, byl Abd el Fadl dokonale informován o všem, co vědět měl a musel. Když Halef dokončil, obrátil se ke mně:

"Nuže, sidi, jsi se mnou spokojen? Myslím, že nemáš mé řeči co vytýkat?"

"Mluvil jsi dobře, velmi dobře!" pochválil jsem ho.

Přikývl mi milostivě a jako by mi odpouštěl, načež se zeptal Marhamé, a tvářil se přitom neobyčejně čtverácky:

"A ty? Jsi také spokojená?"

"Ano," ubezpečovala ho.

"Ne! Jistě nejsi!" tvrdil opět on.

"Proč bych nebyla?"

"Protože jsi na mého efendiho úkradkem mrkala! Myslela jsi, že to nevidím, ale velmi dobře jsem to zpozoroval. Proto jsem mluvil způsobem, jak obvykle mluvívá Kara ben Nensi, nějak mluví hádž Haléf, který je svým řečením proslulý. Slyšela jsi tedy jeho, ne mne! To je moje pomsta za to mrkání! To máš z toho!"

Otec i dcera naslouchali s velikým napětím. Řeč udělala na starce neobyčejný dojem. Neřikal nic. Vstal a krácel

pomalým krokem tam, kde stál před chvílí s dcerou, která mne nyní prosila:

"Promiň mu jeho počínání. Je hluboce dojat, vzdaluje se, aniž by mohl promluvit. Modlili jsme se prve k Alláhovi, aby ten, kterého očekáváme, nebyl mužem krve a násilí, ale hrdinou dobroty. A nyní, když jsme slyšeli, že se naše prosba vyplňuje, odešel otec, aby vzdal Alláhovi díky. Vždy si tak počíná, nemůže jinak! Již dlouhou dobu jsme vás očekávali. A jak jsme se na váš příchod těšili, nemohu ti ani vypovědět. Ale koberec, na němž sedíš, ti to povídá sám."

Ukázala rukou na drnové sedátko. Podíval jsem se také na zelenavou plochu, kterou jsem nyní tíží svého těla pomačkal. A tu mně najednou napadlo něco, na co jsem před chvílí, když jsem se usazoval, nepomyslel. Rychle jsem vstal.

"Tento koberec!?" zvolal jsem. "Je drahocenný v této krajině! Máte zde vodu?"

"Střádáme rosu a pijeme šťávu narasových plodů," odpověděla.

"Ale tato tráva zde přece dříve nebyla. Naseli jste ji zde?"

"Ano. Přinesli jsme semeno z dálky."

"A čím jste ji svlažovali?"

"Rosou, kterou jsme nepili proto, aby tráva mohla růst."

"A pro koho měla vzrůst?"

"Pro pro pro..."

Nevyslovila se ihned. Nejdříve se ohlédla, jako by se bála, aby ji neslyšelo nepovolané ucho.

"Nesmím o tom mluvit. Je to tajemství. Ale řekla bych to jen tobě - tobě samotnému. Otec se sem nedívá a tvůj Halef to také nezaslechne. Ale o to tě prosím, nezmiňuj se o tom ani živé duši!"

Přistoupila zcela těsně ke mně, položila obě ruce k ústům a zašeptala mi do ucha:

"Pro - nového džinistanského emíra!"

"Copak starý emír zemřel?" zeptal jsem se rychle.

"Ó ne - Alláh ho zachovej!"

"A přece již je nějaký nový?"

"Doufáme, že je!"

"To je zvláštní! A jemu je určen tento skvostný koberec?"

"Ano."

"Copak sem přijde?"

"Splní-li se předpověď, potáhne touto úžinou."

"A proč jsem se já musel posadit na tento pro něho připravený koberec? Já přece nejsem emírem!"

"To nemůžeš vědět!"

"Že ne?" zeptal jsem se udiveně. "Evropan se přece nemůže stát džinistanským emírem?"

"A proč by nemohl? Jen je-li tím pravým!"

"Jen tím pravým? Nerozumím ti!"

"Však mi porozumíš. Otec se vrací. Prosím, nyní mlč! Nic jsem ti neřekla!"

Přivedlo mne to vůči Abd el Fadlovi do rozpaků. Nemohl jsem se odvážit znovu usednout na zelenou lavičku.

Každého stébélka by mi bylo líto, nehledě k tomu, že jsem to nebyl já, jemuž bylo sedadlo určeno. Když mne pak stařec opětovně prosil, abych se posadil, udělal jsem to, ale vedle lavice na zem. To vzbudilo jeho pozornost. Pozoroval mne i svoji dceru a spatřil, že se v rozpacích začervenala.

"Proč usedá efendi jinam?" zeptal se.

"Protože jsem mu to řekla," přiznala se ihned a prosebně sepjala ruce.

"Co jsi mu řekla?"

"Že lavička je určena pro nového džinistanského emíra."

Tu zdvihl jen ukazováček, jiný trest neznal, obrátil se ke mně a řekl:

"A ty se nepovažuješ za nového emíra?"

"Ani za nového, ani za starého," odpověděl jsem s úsměvem.

"Kdo je starým emírem, víme určitě, kdo však bude novým emírem, nemůže dnes ještě nikdo vědět!"

"Já to však jistě nejsem!"

"Víš to tak určitě?"

"Ano!"

"Ne! Neboť ještě nikdy se nový džinistanský emír nenarodil v Džinistanu a nebyl tam vychován!"

"Ale v Evropě se nenarodil jistě ještě nikdy!"

"A přece! Nic nemůže bránit tomu, aby k nám nepřišel třeba i z Ameriky! Džinistan má své zvláštní zákony. V tomto případě ovšem vím, že nejsi novým emírem, ale tvůj příchod souvisí tak těsně s jeho příchodem, že jsem tě nemohl posadit jinam než na místo určené pro něho. Ty jsi přišel na myšlenku překvapit zde Čobany. A od tebe vyšlo i předsevzetí zvítězit nad nimi bez prolití krve. Proto se mi zdá, že mnohem spíš patříš na toto místo ty, než ten, jehož očekáváme. Z toho, co vyprávěl šejk Haddádů, soudím, že jste muži, kteří dokáží co slibují a prosím tě, abys využil i naši pomoc, budeš-li ji potřebovat."

"Prosím vás o tuto pomoc. Ovšem musím si položit podmínku, kterou bude nevyhnutelné splnit."

"Jaká je to podmínka?" zeptal se.

"Mlčenlivost. Ať je vzbuzeno domnění, že všechno to, co se zde bude dít, vychází od džirbaniho. Ať se nemluví o nás, ale o něm. Jemu ať náleží sláva i zásluha. Vychvalovat a oslavovat nás ať nikoho ani nenapadne!"

"Mášalláh!" zvolal Abd el Fadl. "Copak je u vás, ve tvé vlasti, také nějaký Džinistan?"

"Jak to myslíš?" zeptal se Halef, který tento výraz ihned nepochopil.

"Džinistan u vás v Arábii. Myslím tím kruh lidí pokročilejších a vznešenějších myslících. Kde je jeden zavázán stát se andělem strážcem svého bližního, aniž by tento měl o tom tušení. Neboť tak se jeví naše předsevzetí! Chcete se zajisté stát andělskými strážci džirbaniho, aby se však o tom nikdo nedozvěděl. Jednáte tak v džinistanském smyslu, že vám k tomu rád propůjčím svou pomoc a s ní ovšem i naši mlčenlivost. Jen bych rád věděl, jak a jakým způsobem vás máme podporovat. Mnoho vám ovšem nebudeme moci poskytnout, neboť jak vidíte -jsme chudobní."

"Jako boháč často bývá chudší než chudák, tak chudák často bohatstvím předstihuje boháče," odpověděl jsem mu na to. "Možná že nám budete moci poskytnout víc než tušíte. Chci ti říci, jak si představuji setkání Čobanů s Usuly. Pak se lehko ukáže, zdali a čím nám můžete prospět."

Sdělil jsem mu všechno, co již čtenář ví, a připojil k tomu některé myšlenky, které mně od včerejška již zde na místě napadly. Nejenže přisvědčil, ale cítil se i nadšeným pro věc. Ani jej nenapadlo být i jen maličkost na mém přesvědčení měnit. Pak připojil:

"Jsem ti neskonale vděčný, sidi, že jsi nás uznal za hodné sdělit nám tyto skutečnosti i myšlenky. Nyní víme, že můžeme ke zdaru také přispět svou hřívnou. Naše pomoc se nemůže rozšířit na dvě území, na samu soutěsku a na čobanskou step a poušť, kterou jsem v životě již tolikrát projel a prošel, že bys sotva našel druhého člověka, který by ji znal lépe než já sám. Šíji známe oba podrobně. Měli jsme dost času, abychom poznali zde v soutěsce každý kámen. Dovolíš, abych ti učinil návrh?"

"Prosím, vyslov jej!"

"Dnes již nepojedete dále, ale zůstanete zde až do rána. Soutěska má pro vás tak velikou důležitost, že si ji nesmíte prohlédnout jen zběžně. To se stane pěšky, vaši koně si odpočinou. Dopoledne projdeme jednu, odpoledne druhou polovinu šíje. Marhamé zůstane zde, aby nám připravila polední jídlo i večeři."

"K této večeři jí mohu poskytnout maso i jiné potřeby," vpadl jsem mu do řeči.

"Děkujeme ti!" odpověděl stařec. "Vaše zásoby nemají být ztenčeny. Nebudeme hladovět. Moře nám dává výborné ryby, z pouště máme manu a na pobřeží rostou narasová jablka, která i vám budou znamenitě chutnat. Zítra zde však šejk Haddádů zůstane s Marhamé, protože máte jen dva koně. My dva spolu pak pojedeme k severu, abychom udělali průzkum proti čobanským bojovníkům. Krajinu znám dokonale. Budeme tedy podle všeho mít více úspěchu, než kdybys jel sám s Halefem, a jeho bude spíš zapotřebí zde, pro případ, že by se tu v naší nepřítomnosti něco stalo."

Tento návrh se hádžimu tak zalíbil, že bez dlouhého přemýšlení zvolal:

"Alláh, valláh, talláh! Tak to bude opravdu skvělé! Zůstanu zde zítra po celý dlouhý den! Rád se pak podívám, kam Marhamé přede mnou uteče, až ji budu vypočítávat všechny své diamanty, květiny, rajky, princezny a anděly! Souhlasím tedy! Ty ovšem rovněž, efendi! Nebo snad ne?"

"Ano."

I já vyslovil svůj souhlas, třebaže z jiných důvodů než on. Tento otec s dcerou nám byl poslán Prozřetelností vstříc! Měli sice svá tajemství, která nám ovšem nemohla být hned v první hodině našeho seznámení jasná, ale to pro mne nebylo důvodem, abych jejich dobrotu a pomoc odmítl. A na čem jsme se dohodli, to jsme také provedli. Vyšli jsme, abychom sestoupili dolů. Halefa jsme sice museli opět přes plošinu vést, ale závrat' i u něho pominula, jakmile již neviděl moře.

Když jsme došli dolů, zavedla mne Marhamé k úkrytu našich koní. Bylo to chytře volené místo a mohlo se skutečně nazývat bezpečným útlukem. Odsedli jsme nejen koně, ale i své psy, kteří nás měli následovat a proto byli zproštěni břemen. Zásoby vody a jídla jsme předali Marhamé, také své zbraně, kromě mé henryovky. Stačilo vzít s sebou jen ji, protože se nám sotva mohla naskytnout potřeba vystřelit. Dopoledne jsme strávili tím, že jsme si prohlédli do nejmenších podrobností tu část soutěsky, kterou jsme včera projeli. Odpoledne následovala prohlídka druhé poloviny, která ležela před námi a kterou měli přijít Čobani. Není nutné, aby tato kamenitá šíje byla zvláště popisována. Byla zde některá tak úzká místa, že mohlo být mluveno ze břehu na břeh a bylo rozumět každé slovo. Největší šíře soutěsky se dala projít za necelou čtvrt hodinu. Břehy soutěsky spadaly do moře tak příkře, že bylo zcela nemožné po nich slézt nebo sešplhat. Chtěl-li Abd el Fadl rybařit, zašel si na nejzadnější jižní konec šíje, tam, kde hraničila s územím Usulů. Tam měl mezi skalami uschovaný malý proutěný vor, na němž mohl podnikat krátké vyjížďky na vodu, ovšem jen tehdy, bylo-li moře tiché a klidné, ne však za bouře a vlnobití. Tam měl také vybudovanou malou nádržku, ve které přechovával ulovené ryby na dobu, kdy nebylo možné vydat se na moře. A na téže straně, nikoliv však u vody, ale hezký kus cesty do vnitrozemí, se nacházela napůl umělá, napůl přírodní plantáž jistého druhu jabloní, který nazýval narasy. Bylo tam tolik stromů, že plody z nich by mohly naplnit i několik vozů. Tyto plody, velikosti velké švestky, někdy až i malé dýně, mají jako nezralé hořkou chuť, ale později, když dozrají, jsou velmi chutné a aromatické. Sušené mohou být uschovány a poskytují výbornou stravu. Jejich semena chutnají jako ořechy a mají i jejich výživnost. Včera jsme tudy nedaleko projeli a nezpozorovali jsme ani stopu po této plantáži a neměli ani tušení, že je nablízku otevřený koš plný chleba, který v této vysušené poušti mohl zasytit množství lidí.

Z těchto plodů nám na poledne upravila Marhamé jídlo, které bych mohl označit jako znamenitou pochoutku. K tomu jsme měli ryby a jistý druh chleba z many, který se skládá ze škrobovitého thaliu, druhu lecanory, jež v pustých krajích přichází často nejen ojediněle, ale i v obrovských množstvích. Tato malá thaliová zrnka jsou podobná pšeničným zrnům, jsou však tak lehká, že je dovede vítr odvést daleko do pouště, kde je nashromáždí v prohlubních. Říká se tomu pak, že padala mana. V pouštích jsou prolákliny a prohlubně, které, naplněny vodou, by vytvořily značné rybníky a jezera. Není v nich však voda, ale jsou naplněny semeny lecanory, která vítr na sebe tak upěchoval, že je pak už nemůže zdvihnout a rozvát. Semena tu pak leží zaváta pískem pouště a jediné takové přírodní skladiště, bylo-li včas objeveno, dovede zachránit před hladem celou karavanu. Abd el Fadl mi sdělil, že jedna taková manová komora leží sotva půl hodiny odtud na severovýchodě soutěsky. Odkryl ji jen náhodou, neboť neměl psa.

"Copak jsou psi také vycvičeni k hledání many?" zeptal jsem se.

"Ano," odvětil stařec. "Není ti to dosud známo?"

"Ne! Nikdy jsem o tom neslyšel. Který druh se k tomu hodí?"

Jeho obličej na sebe přijal zcela nový výraz. Zakýval několikrát významně hlavou a zeptal se:

"To však víš, že psi Usulů dovedou hledat vodu?"

"Ano."

"Právě tak dobře dovedou hledat psi v Džinistanu chléb. Usulský pes se nezastaví, běží-li kolem many a také to ani nezpozoruje. Džinistanský pes, je-li čistokrevný, však ihned naleziště many ohlásí. Takových psů ovšem není právě mnoho a proto také mají značnou cenu."

Když mi to vykládal, rozběsklo se mi v hlavě.

"Ach, proto tedy to křížení!" zvolal jsem. "Mělo být docíleno psů, jejichž čich by byl zařízen na obojí, nejen na vodu! Jak je ten emír prozíravý a jak předvídavý! A první pár těchto nových psů jsem dostal právě já darem, jenž -"

"První pár?" zeptal se mne stařec.

"Ovšem!"

"Ó ne! Džinistanský emír byl první, kdo obdržel párek psů od šejka Usulů. Ihned provedl zkoušku a když se osvědčili, odvděčil se darem dvou exemplářů ušlechtilé džinistanské rasy. Prvním, který tuto novou rasu měl ve svém majetku, je tedy on."

"Jak se jmenuje? Dosud jsem neslyšel jeho jméno. Mluví se vždy jenom o džinistanském emírovi, nikdo však nevysloví jeho jméno."

"Protože nemá jméno!"

"Že nemá jméno?" vykřikl Halef udiveně. "Jméno je přece hlavní věcí! Pomysli například na moje jméno!"

"To je zvykem ve tvé vlasti, v mé nikoliv."

A tím se musel Halef spokojit.

Když jsme k večeru skončili prohlídku soutěsky a já si mohl myslet, že ji dokonale znám, vyslovil jsem Abd el Fadlovi své nejvyšší uspokojení, pokud se týkalo polohy i uspořádání šíje. Místo nemohlo být pro naše účely lépe voleno. Dostaneme-li Čobany mezi vchod a východ ze soutěsky, můžeme si být kýženým výsledkem jisti. Jediné přání, které jsem vyslovil, bylo, abych našel i spojovací cestu nahore na skalách, která by nám umožňovala spojení mezi skalní branou a vchodem do soutěsky. Kdybychom měli takovou cestu, po které bychom se mohli mezi sebou dorozumívat, aniž by to dole uzavření nepřátel pozorovali, mělo by to pro nás velkou cenu. Když stařec toto mé přání uslyšel, zatvářil se velmi spokojeně a řekl:

"Existuje zde podobná cesta. Vede výšinami nad vchodem ke skalní bráně. Nepostřehl jsi tuto cestu, neboť není vyšlapaná, protože ji nikdo nepoužívá. Já i dcera přecházíme obyčejně vždy jen dolem, nikdy tudý hore na druhou stranu."

"Je možné sejít odtud přímo dolů?"

"Není. Brání tomu dole kamenná plošina."

"A nezkusili jste nikdy prorazit si tamtudy cestu?"

"Ne, neboť kámen je příliš tvrdý a nebyly k tomu nástroje. Chceš to místo vidět?"

"Prosím, ukaž mi celou tuto skalní cestu. Pak hned poznám, zdali nám stezka, která nevede až dolů, může být užitečná nebo ne."

Tak jsme se domlouvali v úkrytu u mých koní, o které se Marhamé během naší nepřítomnosti pečlivě starala. Měli nasypáno manové zrní a měl jsem radost, když jsem pozoroval, jak jim toto nezvyklé krmivo chutná. Dokonce se zdálo, že je pro ně lahůdkou. Tím byla rozluštěna velmi palčivá otázka týkající se zásobování našich koní v poušti.

Pak jsme prohlíželi již zmíněnou horskou stezku. Bez překážky jsme se dostali až na kamennou plošinu, o které Abd el Fadl mluvil. K plošině vedly jakési do skály vydlabané, zvětřalé, ale přece schůdné stupně, které byly tak skryty ve skalním korytě, že zdola nebylo sestupujícího vidět. Plošina byla jistě čtyři metry nad zemí, ale člověk, který na ní ležel, mohl pohodlně vyslechnout lidi hovořící pod ní, aniž by byl spatřen. To pro nás ovšem mělo značnou důležitost. K mému účelu, vniknout v případě potřeby mezi nepřátele, se tato plošina skvěle hodila, neboť zde bylo dost skalních výstupků, na něž bylo možné upevnit laso a bezpečně se spustit dolů. O tomto svém úmyslu jsem ovšem nyní nemluvil. Později, kdyby bylo nutné toto opatření, bylo dost času sdělit záměr ostatním. Když jsme došli opět na skalní bránu, sklánělo se slunce již na západ, ale rád bych věděl, jaký je Abd el Fadl jezdcem a také bych se rád zásobil pro zítřejší jízdu čerstvou vodou. Proto jsem mu navrhl, aby ještě před setměním se mnou dojel ke skále s andělem, o němž sice věděl, ale neměl tušení, že se pod ním nalézá nádrž výborné vody. Byl ovšem ihned ochoten přistoupit na můj návrh, a to tím spíše, že byl velmi zvědavý prohlédnout si starou vodárnu. Vyprázdnili jsme pak veškeré měchy na vodu pro Marhamé a vzali s sebou všechny psy, abychom mohli přinést opět celou zásobu vody s sebou.

Abd el Fadl sice vyšel ze cviku, ale nebyl proto špatným jezdcem. K andělovi jsme dojeli brzy, ale zdrželi jsme se tam nad očekávání dlouho. Abd el Fadl si podrobně prohlížel zařízení studnice a řekl mi, že "v městě mrtvých" stojí podobný anděl, aniž by kdo tušil, jakým účelům sloužil, dokud bylo "město mrtvých" ještě obydleno. Na mou otázku, co se nazývá "městem mrtvých" a kde toto město leží, řekl, že je to staré hlavní město Ardistanu, které muselo být náhle opuštěno, když "řeka míru" obrátila svůj tok a zmizela v Džinistanu a Džinistanem v ráji. Tato znamenitá a krásná zřícenina že sice neleží na naší cestě do Džinistanu, ale že nám přece radí, abychom ji navštívili, protože v celém životě již nebudeme mít příležitost spatřit něco tak hrůzně krásného.

Když jsme se opět vrátili nad skalní bránu, povečeřel jsem se starcem a jeho dcerou, zatímco Halef si odnesl večerí dolů s vysvětlením, že to dělá kvůli koním. Zatím se mu však zdálo nebezpečí závratí v noci mnohem větší než ve dne. Já ovšem dal přednost výšinám, z nichž byl právě tak úchvatný pohled na oblohu jako z cimbuří usulského chrámu.

Když jsme odjeli s Abd el Fadlem k "andělské studnici", využil Halef příležitosti a sdělil Marhamé, že jsem

spisovatelem a všechno, co se tohoto mého zaměstnání týkalo, co sám věděl. Marhamé ovšem vyprávěla vše opět svému otci, jehož to velice zajímalo a který se mne ptal hlavně na obsah mých knih. Řekl jsem mu podle pravdy jaké knihy píši a jakou mají většinou tendenci. Marhamé radostně spráskla ruce a zvolala:

"Pak tedy píšeš o věcech, o nichž i můj otec již velice mnoho napsal! Budeš jistě v Džinistanu milým a vítaným hostem v našem paláci, kde v knihovně spatříš otcovy knihy -"

Mluvila by ještě více, ale tu spatřila otcův přátelsky káravý pohled a začervenala se. Patrně neměla prozradit, že člověk, zde tak chudě oděný, byl doma majitelem zámků a paláců a nejvyšším hodnostářem říše. Abd el Fadl se pokusil setřít dojem jejích slov právě skromným tónem:

"Napsal jsem, upřímně řečeno, jen jedinou knihu, s níž nejsem ještě ani hotov. Bohatství tématu vyžaduje mnoho svazků."

"Smím se dozvědět název?" zeptal jsem se.

"Mohl by, podle našich zákonů, znít jinak než mé jméno? Ty sis vzal za úkol v cestopisných románech dokazovat, že v jakémkoliv sběhu života zůstává pravým vítězem vždy lidskost, pravá humanita. Já tvrdím totéž o skutečné, člověka důstojné dobrotě! Já i ty jsme bratry! Naším otcem je rozum a matkou dobrota. Jednejme tedy spolu jako bratři a prosíme všechny své čtenáře, aby jednali stejně!"

Podal mi ruku. Jak radostně jsem mu ji stiskl!

Náš hovor se pak točil až do spánku kolem tohoto tématu.

Když jsem se ráno probudil, tonul již východ v záři červánků a Marhamé měla přichystanou snídani. Pojedli jsme a pak sestoupili dolů k Halefovi, který na nás již čekal. Koně i oba moji psi byli osedláni. Jeho psi ovšem zůstali s ním. Vypočítal jsem, že se zdržíme svou výzvědnou jízdou dva dny. Jeden den na cestě tam a druhý zpět. Podle všeho bude asi třeba v těchto dvou dnech ujet nejméně čtyři obyčejné denní jízdy. Že to naši koně vydrží jsem byl přesvědčen, vydrží-li to i můj průvodce se mělo teprve ukázat.

Dal jsem Halefovi pokyny pro všechny případy, které mohly nastat. Marhamé naslouchala velmi pozorně a v jejích očích se zračilo takové pochopení, že jsem poznal, že se na ni lze spolehnout právě tak jako na mého hádčího. Abd el Fadl dnes nebyl bosý. Doplnil svůj chudíček zevnějšek koženými jezdeckými punčochami. Místo provazem byl opásán širokým lněným pasem, za nímž trčel nůž a hlavně dvou bambitek. Když jsem tyto zbraně zasáhl pohledem, řekl, jako by mne odprošoval:

"Nejsou určeny pro útok, ale k obraně, kdyby byla nutná."

Slunce právě vystupovalo nad moře, když jsme se krátce rozloučili a vyjeli. Neočekávali jsme, že pojedeme vstříc nebezpečím. Naše měchy byly dobře naplněny a potravu jsme s sebou měli také dostatek: nouze nás tedy nečekala. Hned na počátku jízdy mně moji psi opět způsobili velikou radost, o čemž se musím zmínit, protože tato příhoda měla mít vztah i do budoucnosti. Nevzdálili jsme se, jedouce přímo na sever, daleko od soutěsky, když se najednou Acht i Ucht zastavili a začali výt. Posunky nás prosili odbočit vlevo. Abd el Fadl se usmál.

"Udělej jim po vůli!" řekl. "Chtějí se ti pochlubit, co dovedou. Poprvé v životě, a jak se mi zdá, s naprostou jistotou."

Následovali jsme psy udaným směrem. Již za chvíli se zastavili a očenichávali zem, načež se pustili do hrabání a sice na místě, kde stopy ukazovaly na to, že tu již někdo hrabal před námi.

"Co je to tu?" zeptal jsem se. "Snad mana?"

"Ano," odpověděl můj průvodce. "Je zde ložisko many, o kterém jsem se ti včera zmínil a z něhož již delší dobu těžíme. Byl jsem velice zvědavý na to, naleznou-li toto místo a upozorní-li nás na ně. Že to udělali, mne upokojuje pro budoucnost. Pokud jsou tito psi u nás, nebudeme trpět hladem. Pusťme se nyní opět klidně svým původním směrem!"

Chtěl jet dále, já však seskočil, abych své inteligentní psy pochválil. Nabral jsem pod pískem hrst zrněk many, podržel jim je před očima a několikrát opakoval slovo mana, až psi pochopili, že se tak nazývá věc, kterou našli. Vrtěním ohonů a několika skoky mi dali najevo radost nad tím, že mne pochopili. Teprve potom jsem opět nasedl a následoval Abd el Fadla, který zatím ujel již kus cesty napřed.

Jeli jsme až do poloviny dopoledne podél vyschlého řečiště, jež tvořilo nejzápadnější linii, které by se mohlo vojsko Čobanů dotknout. Ti však patrně zvolili cestu obloukem dále na západ, kde jim byla východiskem oáza, která byla zaznamenána na mapě Džinistance a jež mohla poskytnout jejich dobytku a koním poslední příležitost k pastvě, neboť zdejší krajina již byla vyprahlou pouští. Proto jsme nyní odbočili v pravém úhlu přímo na západ., abychom v každém případě dosáhli svého účelu. Neboť přešli-li již Čobani, museli jsme v každém případě přijít na jejich stopu a poznat tak, že jsou již před námi. Nenajdeme-li stopy, pak bychom věděli, že jsou ještě na cestě a mohli jsme klidně vyčkávat jejich příchodu.

Odpočinuli jsme si jen jedenkrát a sice v největším poledním žáru, ale pak jsme se rozhodli neslézat ze sedel dříve, dokud nás k tomu nepřinutí zvláštní okolnosti. Koně zasluhovali velikou pochvalu a Abd el Fadl také. Osvědčil se znamenitě. Ujeli jsme nyní kus cesty, který by vojsko Čobanů neurazilo ani za dva dny a po skutečné únavě dosud nebyla ani stopa. A pak jsme jeli ještě několik hodin, až se v dosud jednotvárné krajině začaly objevovat pahrbky, které arabský beduín nazývá šiván el handal.

Tento výraz znamená asi tolik jako kolokvintový stan a je tak volen proto, že tyto vyvýšeniny mají obvykle podobu menšího, mnohdy však i obrovského stanu a děkují za svůj původ kolokvintám nebo jiným podobným rostlinám pouště. Písek pouště nachází odpor v ratolestech těchto rostlin a je nucen je úplně zavát. Rostlina pak vyhání nové a nové větve a ratolesti po stranách i do výše a písek je opět přikrývá. Z tohoto boje mezi větrem a pískem, pouště s vegetací vznikají pak ony pahrbky v podobě okrouhlých, mnohostěnných stanů, často velmi vysoké. Krajina, zpestřená takovými pahrbky, se podobá nějakému stanovému táboru, čímž se dá nováček snadno oklamat. Ale i na znalce působí domnělý tábor zvláštním dojmem. Kdo se ocitne mezi těmito pahrbky, má pocit, že se každou chvíli může za některým z nich vynořit nepřítel, nebo jiné nebezpečí, což působí velice tísnivě. Neměl jsem původně chuť

přenocovat uprostřed těchto pahrbků, ale okolnosti nás k tomu donutily. Vyhledali jsme tedy mezi nimi dobře kryté místo a zde jsme rozložili noční ležení. Napojili a nakrmili jsme svá skvělá zvířata a po večeři jsme rovněž ulehli k spánku.

Podle stavu hvězd ještě nebyla půlnoc, když mne moji psi probudili. Mělo to jistě důvod. Posadil jsem se a naslouchal. Nebylo nic vidět, ani slyšet. Zato jsem ucítil zvláštní hořce ostrý zápach, pro mne neznámého původu, sice slabý, ale pro můj čich přece zřetelný. Místo, z něhož vycházel, nebylo v naší blízkosti, nemuseli jsme se tedy obávat, že budeme nalezeni. Poznal jsem, že je to kouř ohně. Jednalo se tedy o lidi v naší blízkosti, které bylo nutné pozorovat, abych se dozvěděl kdo jsou a co zde chtějí. Vzbudil jsem tedy Abd el Fadla a sdělil mu všechno potřebné. Pak jsem odešel veden kouřem, který, čím více jsem se vzdaloval od našeho ležení, tím byl cítit pronikavěji. Psy jsem nechal u starce, neboť jsem je nepotřeboval.

Zkrátka jsem již poznal, jaký je to zápach. Lidé, jistě nezkušení, vyhrabali uschlé kořeny kolokvint a použili je jako palivo. Proplížil jsem se mezi celou řadou písečných pahrbků a konečně jsem spatřil tři lidi, sedící kolem malého ohně, který více zapáchal než hořel. Poznal jsem, že neměl jiný účel, než aby na něm byla uvařena káva. Právě ji dovařili a proto také nechali oheň zvolna dohasínat. Měsíc, který se nám ještě na usulském území jevil jako srpek, tvořil nyní na nebi jasný půlkruh a jeho světlo zcela stačilo, abych pozoroval co se dalo pozorovat, třebaže nebylo možné hned napoprvé rozeznat všechny podrobnosti a maličkosti. Co jsem nemohl rozeznat hned, spatřil jsem tím jasněji následující ráno, a proto mohu již nyní popsat novou známost, kterou jsem zde viděl sedět před sebou.

Začnu se zvířaty. Velbloudi nebyli dvou, ale pouze jednohrbí. Jejich štíhlá a vysoká stavba těla prozrazovala, že to nejsou soumaři, ale jezdeckí velbloudi, dokonce letouni. Nyní jich však nebylo použito k jízdě, ale k nesení břemen. Poznal jsem to podle nákladních sedel, která nyní odepjata ležela vedle nich. Jejich náklad tvořily měchy na vodu, zásoby, něco šatů a pokrývek. Protože byl zvolen tento druh velbloudů, dalo se snadno uhadnout, že se jedná o spěšnou cestu. Dva z koní mi připomínali složením těla koně u nás zajatých Čobanů. Nebyli to snad závodní koně, ale jistě dobří a vytrvalí běžci. Třetí kůň byl ušlechtilějšího rázu. Patřil ke stejné rase jako bělouš mahalámy a ministra Džunubů, byl to čistokrevný perský běžec. Pokud se týká tří mužů, byl jeden z nich podle zevnějšku zcela obyčejným člověkem. Jeho oděv se skládal jen z šátku, který měl na hlavě a košile, podobné haiku. Seděl stranou a byl to, jak jsem se druhý den dozvěděl, najatý vůdce ostatních dvou. Oba ostatní seděli spolu u ohně. Jeden z nich uvařil kávu a nyní ji naléval z bronzové konvice do malých šálků. Činil tak s malou obratností. Bylo na něm patrné, že je zvyklý dělat jiné věci než vařit kávu. Nebyl to obyčejný muž. Byl oděn krojem zámožného kočovníka a zelená barva jeho turbanu ukazovala na Prorokova potomka, jemuž patří čestný titul šaríf. Byl to již starší muž a choval se ke svému společníkovi s tak nápadnou laskavostí a pozorností, že jsem z toho mohl usoudit na vyšší postavení mladíka, jemuž sloužil. Tento mladík mi hned na první pohled připadal nějak známý. Zdálo se mi, že jsem ho již někde viděl. Jeho stáří se dalo odhadnout asi na třicet let. Měl bílý turban, kalhoty, vestu, kazajku a plášťový přehoz pestrých barev, k tomu kožené polobotky s ostruhami velikých kol. Dva černé copy lemovaly jeho hezkou, sympatickou tvář a dodávaly jí mužný, dokonce hrdinný výraz. Ozbrojen byl stejně jako dva ostatní puškou, šípy, lukem, noži a kopím. Když jsem ho tak pozoroval, pociťoval jsem, že patří k tomu druhu lidí, které musí mít člověk hned od prvního spatření rád, ať již chce, nebo nechce.

Jeho dva copy mi prozradily odkud přichází a proč je mi tak známý. Právě takové copy měl také náš zajatec Palang-prvorozenec, nazývaný Pardál, princ národa Čobanů. Muž sedící přede mnou byl sice o několik let starší než on, ale vnucoval svou postavou myšlenku, že je jeho příbuzným. V každém případě se mi však líbil více než Pardál. Z této podoby a podle silné stavby jejich koní jsem usuzoval, že tito lidé nemohou být nikým jiným než Čobany.

Bylo-li toto moje domněnky správné, měli jsme zde co dělat s přední stráží či s vyzvědači, kteří jedou před vojskem. Ale tato myšlenka se mi nezdála docela přijatelná. Neshodoval se totiž čas. Znal jsem přece den, který chtěli Čobané projet Katarskou šíjí. Jestliže měl být tento čas dodržen, museli již postoupit mnohem dál než tito tři muži, které jsme zde měli před sebou. Bylo přece mým úmyslem dostat se jim dnes do zad, abych z jejich stop vyčetl všechno potřebné. Pro naše rychlé koně by pak bylo hračkou opět je předjet.

Oba muži pili nyní kávu. Nesli šálky téměř současně k ústům. Účinek se proto u obou hned také téměř současně dostavil: oba ihned nápoj vyplivli.

"Fuj!" zvolal šaríf, "Alláh zatrat' tuhle hořkost! Kdo by tohle mohl pít?"

V obličeji se mu zračil největší odpor, když odhazoval koflík i s kávou do písku.

"Varoval jsem tě," řekl s úsměvem mladý muž a odkládal svůj koflík, ne však tak zlostně jako on. "Vždyť jsi dnes vařil kávu poprvé v životě."

"A ještě k tomu na takovém ohni!" zlobil se šaríf. "Jak jen může být káva tak neprozřetelná, že do sebe přijme chuť i zápach kolokvint! Nezlobím se kvůli sobě, ale kvůli tobě. Odpuť mi, ó princí!"

Princ? Toto slovo mi bylo hned nápadné. Princem nazývali i Pardála, který se dokonce označil i jako prvorozený. Neuznával svého staršího bratra, protože tento sice pocházel od jednoho otce, ale z křesťanské matky. Bylo známo, že se snažil tohoto svého bratra zbavit následnictví a kdyby se mu to snad nemělo podařit, založit si jinde svoje vlastní panství. Tato roztržka byla příčinou toho, že Pardál pobýval jen zřídka doma u svých lidí. Žil většinou na dvoře emíra z Ardistanu a vyprávělo se, že je zvláštním oblíbencem tohoto vojensky smýšlejícího vládce, který ho vyznamenával svou naprostou důvěrou.

Že Pardál vyjel jako zvěd do území Usulů nebylo možné vykládat jako zvláštní lásku k vlasti či vlastenectví. Spíš by se dalo soudit, že má jakési záludné záměry proti otci a bratrovi, proti šejkovi a jeho následníkovi.

A tento skutečný Ilkevlad, tento pravý prvorozenec, byl každým velice chválen. Byl všeobecně oblíben. A v každém způsobu vynikal nad druhým princem, nad Pardálem. Byl to snad on, s nímž jsem se zde uprostřed pouště setkal? Jaké by to bylo pro nás štěstí, kdyby tomu tak bylo! Rychlé, energické využití této náhody mohlo mít pro nás vysoce

příznivé následky!

Šaríf chtěl kávu, která se dosud nacházela v konvici, vylít. Průvodce však poprosil, aby ji směl vypít. Dostal ji. Oba pánové si však nacpali své čibuky, aby zápach kolokvint přehnali vůní tabáku.

"Učiníme jen několik tahů, pak musíme spát," řekl princ. "Musíme opět před východem slunce odtud vyrazit. Doufáš, že ještě před zítřejším západem slunce dorazíme do Katarské soutěsky?"

"Ano," odpověděl šaríf.

"Pak nesmíme cestou dělat zastávky," vpadl vůdce do řeči. "Odtud je do soutěsky tak daleko, že by naši bojovníci potřebovali dva dny cesty, aby tam dorazili. Myslím, že my to se svými dobrými koňmi a velbloudy v jednom dni dokážeme, ale zvířata budou tak unavená, až tam dojedeme, že pak nebudou moci dál."

Nyní se princ začal vyptávat:

"A kdybychom našich tisíc bojovníků dohonili, kdybychom jeli po jejich stopě, místo touto přímou cestou?"

"Teprve pozítří," odpověděl šaríf.

"Bylo tedy moudré, že jsme nastoupili tuto přímou cestu, ačkoliv jsme na celé té pouti nenašli jediné zelené stéblo pro naše zvířata. Doufejme, že naši bojovníci nebudou cestou strádat! Jinak se tažení protáhne a přijdeme velice pozdě, než abychom mohli bratra zachránit. Jaké štěstí, že průvodci, od kterých se oddělil dříve než byl zajat, jeli za ním! A jak moudré od nich bylo, že se nezdržovali zbytečnými plány na záchranu a jedním dechem dojeli k otci, aby ho informovali o bratrově nehodě! Bratr se chtěl postavit do čela vojska. Nyní však, když je zajat, musel otec převzít velení a mne jako nejmírumilovnějšího z celé rodiny zanechal doma, abych ho zastupoval ve vládě. Dnes se nejedná o pouhou výpravu za kořistí, ale o dobytí a porobu celého Usulistanu. Jak rád bych byl při tom, abych mírnil hrůzy války a láskou dosáhl toho, co jinak vyžaduje tisícové oběti na životech! Běda Usulům, zvítězíme-li! A že zvítězíme, o tom není pochyb! Já bych jim odpustil, dokonce si myslím, že je zcela správné, že mého bratra zajali. On však nezná milost a krvavě jim to splatí. Nebude šetřit životy našich bojovníků, aby se Usulům pomstil. Dojde k bojům, které si i na naší straně vyžádají velké oběti na životech. A přece právě teď potřebujeme lidí více než jindy"

"Ano, Džunubové, Džunubové!" vpadl mu šaríf do řeči.

"Ovšem, Džunubové! Kdo by si pomyslel, že s nimi tak náhle vypukne válka! A právě nyní, kdy tisíc našich nejlepších a nejspolehlivějších bojovníků odešlo na jih s otcem v čele! A on o tomto nebezpečí vůbec nic neví. Mohl jsem ho snad o tom informovat poslem?"

"Ne, jistěže ne!"

"Pravda! Věc je velmi důležitá. Musím mu sám přinést tuto nemilou zvěst a z jeho úst vyslechnout rozkazy, jak se zachovat a co nařídit. Nejoudřejší by bylo, kdybychom si pospíšili a snažili se zmocnit Usulů náhlým přepadením. Ne se dlouho radit a uvažovat, ale rychle vpadnout do města, jako zloděj v noci. Jsem přesvědčen, že by se město vzdalo, aniž by se pokusilo o odpor. To by nám pak umožňovalo jednat milosrdně a lidsky. Také můj bratr by byl ihned osvobozen a mohl by dokončit obsazení Usulistanu, zatímco otec by se s nejlepšími bojovníky obrátil proti Džunubům. Příteli, cítím, že se blíží veliká, ale také těžká doba. Jedná se o to, pochopit tuto dobu správně."

Vyskočil ze svého sedadla a mluvil nadšeně dál. Při řeči se několikrát přiblížil ke mně tak, že bych se ho mohl dotknout rukou. Kdyby postoupil jen o krůček dále, musel by mne vidět. Uznal jsem proto za vhodné opět se vzdálit. Slyšel jsem již dost a co jsem neslyšel, to jsem si dovedl domyslet. Ostatně jsem byl již rozhodnut, že si s tímto nádherným člověkem zítra ráno pohovořím ještě jinak, než jak mluvil nyní se svým šarífem. Odplížil jsem se tedy ze svého stanoviště a odešel zpět k našemu ležení, kde mne očekával Abd el Fadl.

Jak se podivil, když jsem mu oznámil, co jsem viděl a slyšel. Když jsem svou zprávu dokončil, na chvíli se zamyslel a potom řekl:

"Co soudíš, efendi, o jejich plánu?"

"Myslím, že totéž, co ty! Zmýlí se!"

"To ovšem myslím také. A jak jsi se rozhodl jednat dnes?"

"Uložíme se a klidně se vyspíme!"

"Aniž bychom se dál starali o prince?"

"Ano."

"Nenajde nás?"

"Ne. Neležíme ve směru, kterým se bude ubírat. On pojedje k jihu - my ležíme od něho na západ. Chtěl by vyrazit ještě před východem slunce, nebude tedy mít čas dlouho se zde zdržovat."

"Chceš jej tedy propustit, aniž bys s ním mluvil?"

"Ano."

"A chceš pátrat dál po stopách Čobanů?"

"Ne. Tento princ má pro mne větší cenu než tisíc stop, které bychom ještě mohli objevit. Nebudeme dál hledat, neboť jsme již našli více než dost. Obrátíme a pojedeme za ním."

"Abychom jej zajali?"

"Proč? Špatný je ten policista, který by se chtěl zbůhdarma vláčet s člověkem, který sám jede do vězení. Jen v případě nejvyšší potřeby bych použil násilí, v případě, který by snad teprve mohl nastat. Jen klidně usneme!"

"Ale až se probudíme, bude princ už pryč!"

"To nijak nevadí."

"Snad odjede někam docela jinam než teď předpokládáš! Může snadno změnit své rozhodnutí."

"Pojedeme tedy jednoduše za ním. Nyní, když ho jednou mám na očích, už ho z nich neztratím!"

"A jsi si tak jistý, že ho dovedeš následovat, aniž by tě spatřil?"

"Naprosto! Jak se věci mají, bude jeho stopa rovná jako dlouhá nit, kterou budu neustále držet ve svých rukou."

Dobrou noc, milý příteli!"

"Dobrou noc, efendi!" řekl stařec a zhluboka vzdechl. "Jestliže jsi toho názoru, že můžeš být klidný a důvěřivě usnout, jsem téhož mínění. Alláh ať nám dopřeje klidu! Nejen pro tuto jedinou noc!"

Usnul jsem opět brzy a tak tvrdě, že mne Abd el Fadl musel ráno budít.

"Vstaň, efendi!" řekl. "Princ je už dávno na cestě."

"Jak to víš?" zeptal jsem se.

"Domnívám se tak, neboť slunce již dávno vyšlo na obzor a on chtěl vyrazit ještě před jeho východem. Nechceš se přesvědčit?"

"Ihned!"

Zašel jsem tedy na místo, kde jsem včera prince viděl. Bylo prázdné. Zato zde byly veškeré stopy po táboření. Čemu Indián říká jezdit "válečnou stezkou", to je pro tyto lidi španělskou vesnicí. Od tábořiště se táhla tak patrná stopa, že bych se po ní mohl bezpečně pustit i v noci. Byla to skutečně pevná, nepřetržitá nit, o které jsem v noci hovořil.

Naši koně šli samozřejmě rychleji než koně Čobanů a proto netrvalo dlouho a spatřili jsme je před sebou. To se opakovalo často a stále stejně, že nás to začalo nudit a proto jsme se rozhodli, že je předhoníme. Odbočili jsme tedy stranou a ve velikém oblouku jsme tryskem Čobany objeli, aniž by měli tušení, že jsme jim nablízku. Naši koně letěli jako vlaštovky a Abd el Fadl se o nich rozplýval chválou. Vypočítal jsem, že i když v poledne uděláme zastávku, dojedeme do soutěsky ještě o dvě hodiny dříve než princ se svými průvodci. Bylo krátce před polednem, když se z pravé strany od nás vynořila skupina jezdců, která pro nás byla hádankou. Zpočátku jsme jen poznávali, že je to tlupa a nemohli jsme rozeznat jednotlivce. Když se jezdci poněkud přiblížili, napočítali jsme jich osm. Směřovali k jihu a jejich cesta se musela křížit s naší cestou. Když nás spatřili, zamířili rovnou k nám. Za nimi se brzy nato vynořila nová tlupa, která se skládala z mnoha velbloudů a jen tolika jezdců, co jich bylo třeba, aby velbloudy udrželi pohromadě. Byli to nosiči vody pro osm předních jezdců. Přední jezdci měli skvělé perské koně. Všichni, až na jediného, který jel na bělouši, jeli na koních temné barvy. Ten, který seděl na ušlechtilém běloušovi, jel o několik kroků před ostatními. Byl to člověk s velmi dlouhým nohama, ale zato s velice krátkým tělem. Jeho nohy se mohly pod koňským břichem skoro dotýkat. Jeho tělu se však nedostávalo tolik výšky, že to vypadalo, jako by na koni seděl nevyvinutý sedmnáctiletý mladík. Příroda i umění se však pokusily nahradit jeho nedostatky marciálním výrazem v obličeji, který byl lemován neobyčejně dlouhým plnovousem. Stejněmu účelu sloužila i vysoká vojenská kožešinová čepice, na níž se tyčil vysoký chochol z rajčího peří. Také sedm jeho průvodců mělo podobné čepice, jen jejich chocholy byly menší a menší, takže šestý měl již za čepicí jen jediné péro a sedmý byl bez chocholu. Byly tak patrně odlišeny stupně jejich vojenských hodností. Tito lidé působili velmi bojovným dojmem. Byli oděni sice orientálsky velice pestře, ale jejich úbory byly zcela stejné, takže jsme je mohli považovat za uniformy. Ozbrojeni byli veškerými v Orientě obvyklými palnými, bodnými a sečnými zbraněmi. Výjimku tvořil jen ten, který seděl na bělouši. Měl totiž jen skvostnou šavli a za pasem pistoli, jinak nic. Když dojel se svými lidmi až k nám, zavelel pánovitě "Stůj!". Jeho jezdci okamžitě poslechl. My dva jsme však jeli dál.

"Stůjte!" vykřikl nyní i na nás.

Dělali jsme, jako když neslyšíme.

"Stůjte!" vykřikl, tentokrát dokonce již přímo zařval. Jeli jsme však dál. Nyní se pustil za námi, ostatní však zůstali stát.

"Proč neposloucháte?" zahřměl na nás. "Zastavte, říkám, zastavte!"

Jeli jsme však přesto dál. Přiblížil se tedy až k nám a pokračoval:

"Jste snad hluchí, mluvte! Slyšíte, nebo neslyšíte?"

Odpověděl jsem mu, třebaže se ptal posměšně:

"Nejsme hluchí a slyšíme dobře."

"A proč tedy neposloucháte?"

"Kdo jsi, abychom tě museli poslouchat?"

"Řekni mi dříve, kdo jsi ty!"

"Usul."

Odpověděl jsem mu pravdivě, neboť jsem se skutečně stal Usulem.

"Že jsi Usul?" zeptal se udiveně a měřil si mne zvědavými očima. "Představoval jsem si Usuly docela jinak! Jedu k mm. Přijíždím z Džunubistanu. Víš, že před několika dny k vám přišli dva velmi vznešení páni z Džunubistanu?"

"Ano, vím to velmi dobře."

"Dozvěděl jsi se kdo jsou?"

"Nejvyšší ministr a mahaláma, nejvyšší ze všech kněží."

"Správně! Jak byli přijati?"

"Přiměřeně k svému vysokému postavení a svým úmyslům."

Obličej tazatele se vyjasnil a jeho hlas se vzdal zlostného tónu, když promluvil:

"To mne těší! Ale ty jistě nevíš, co u vás chtějí?"

"Proč bych to nevěděl? Chtějí s námi uzavřít spolek, spolek proti Čobanům."

"Alláh!" vykřikl voják. "I to se shoduje! Kdo ti to řekl?"

"Oni sami."

"Oni sami? Je to pravda?"

Nyní si mne prohlížel ostřeji než prve.

"Proč bych povídal něco, co není pravda?" zeptal jsem se ho ostřejším tónem.

"Promiň! Oba vysocí hodnostáři toto nemohou sdělovat obyčejnému Usulovi!"

"Řekl jsem ti snad, že jsem obyčejný Usul?"

"Ne! A vaši koně ! Mášalláh! Jaká to jsou skvostná, skvělá zvířata! Myslel jsem, že vy, Usulové, chováte jen tlusté, bestvární obludy, které se podobají nosorožcům a hrochům."

"Co se toho týká, dozvíš se o nás ještě mnoho jiného, čemu se budeš divit!"

Prohlížel si mezitím, co jsme dále klusali, neustále pozorněji naše koně. Jejich vysoká cena mu zřejmě imponovala, ale moje ne zcela domorodé vzezření a chudíček úbor mého průvodce ho mátl. Přece však dospěl k výsledku:

"Takové koně, jako jsou tito zde, může mít jen bohatý a vznešený Usul. Prosím, řekni mi, kdo jsi!"

"U nás je zvykem nejdřív se dozvědět s kým mluvíme," odmítl jsem ho.

"Měl bych to vlastně zamlčet, ale protože slyším, že jsi zasvěcen do tajemství, myslím, že je dovoleno podat ti o tom zprávu. Jsem totiž terib ve tabrik kuvveti harbie fenide mahír kismene z Džunubistanu."

Zastavil jsem svého koně a řekl:

"Je-li tvůj titul ještě delší, pak promiň, že tě vyrušuji. Ohlédni se po svých lidech! Čekají na místě, kde jsi jim poručil zastavit, na tvé svolení k jízdě. Nedáš-li jim toto svolení co nejdříve, zmizíme jim z dohledu ještě dříve než dořikáš svůj titul do konce!"

Vojáci skutečně stáli dosud na místě, na němž se zastavili a dívali se za námi, aniž by si troufali následovat svého představeného. Ten pak přeslechl ironii skrytou v mých slovech, zdvihl ruku a vykřikl:

"Kupředu, kupředu, povolují to!"

Pak teprve se opět rozjeli. Také my jsme se rozjeli, přičemž nám sdělil, kdo jsou jeho průvodci:

"Kdo jsem já, již víte, totiž, že jsem nejvyšším důstojníkem v Džunubistanu. Na vyjíždkách, jako je tato, mne mají doprovázet také všechny součásti armády. Proto tu vidíte jednoho generála, jednoho plukovníka, majora, setníka, poručíka, poddůstojníka a prostého vojáka."

"Pak má tato tvoje jízda vysokou vojenskou nebo strategickou důležitost?" vyptával jsem se.

Jeho celý dlouhý titul se totiž dal vyjádřit jediným slovem strátég. Byl to, chceme-li se vyjádřit evropsky, náčelník generálního štábu džunubistanského šejka.

"Ano, dokonce velice!" zvolal, udeřil rukou na šavli a popohnal koně k demonstrační lancádě. "Že vás mají Čobani přepadnout, to přece víš?"

"Ovšem."

"A že vám chceme proti nim pomoci, také?"

"Jistě."

"Podobné svazky je nutné dobře tajit. Náš šejk, který je, jak známo, velmi proslulým diplomatem, se však vzdal tohoto tanůstkářství. Máme v blízkosti šejka Čobanů své nejlepší zvědy. Tak jsme se dozvěděli, že poslal svého syna Pardála na zvědy do Usuly. Šejk má ještě staršího syna, který je velmi moudrý člověk, jehož se jako otcova rádece velmi obáváme. Dokud je on a šejk doma, jsme nuceni vydržovat dvě vojska. Jedno, abychom pozorovali je, a druhé vám na pomoc jako spojenci. Proto jsme vymýšleli prostředek, jak bychom donutili šejka i jeho syna zúčastnit se výpravy do Usulistanu. S Čobany, kteří by pak zůstali bez vůdce, bychom měli lehkou práci. Ale žádný prostředek jsme nenašli. Pak nám poslal jeden z našich zvědů rychlou zprávu, že Pardál byl v Usule zajat a že sám šejk v čele vojska spěchá do Katarské úžiny, aby Usuly přepadl a vysvobodil syna. Jak nám byla tato zpráva milá, si můžeš snadno domyslet! Nyní se ovšem jednalo o to, odstranit i staršího prince. Byli jsme přesvědčeni, že toho dosáhneme, pro-zradíme-li spojenectví s vámi. Jakmile se princ dozvěděl, že vám jdeme na pomoc, byl nucen ihned o tom informovat otce, a sice podobně, neboť takové zprávy nesvěřujeme poslům -"

"A podařilo se mu to?" vpadl jsem mu do řeči.

"Nevím, nebyl čas, abych čekal na výsledek," odpověděl strátég. "Jsem přesvědčen, že princ je touto dobou jistě na cestě. Není však na cestě jen on, ale i já! Protože je šejk i jeho syn vzdálen ze země, nemusíme mít na severu pozorovací vojsko. Naše vojsko se mohlo sjednotit a vytáhnout dohromady ke Katarské úžině vám na pomoc. Já jsem pak spěchal napřed, abych vaše rady s naším ministrem a s mahalámou, kdyby snad dosud nevedly k cíli, dokončil. Možná že to bylo právě dobře, že jsme se potkali již cestou. Co tomu říkáš?"

Tvářil jsem se, jako bych se hluboce zamyslel a zpočátku jsem neodpovídal. Chtěl jsem získat čas. Nepředvídané události a zápletky se tu na nás v pravém slova smyslu řítily, takže bylo skutečně třeba uvažovat. Vypadalo to, jako by tam, na severu, vládla nějaká ještě mocnější ruka, která tyto události vrhala jako koule na kuželky, a my jako stavěči byli určeni k tomu, postavit v pravý čas každou kuželku na správné místo.

Veliký strátég se dopustil neméně veliké chyby, aniž by o tom měl nejmenšího tušení. Prozradil mi v proudu další řeči, že posel, který nesl Čobanům zprávu o spolku Usulů s Džunubistanem, měl uloženo, aby ji vyřídil synovi Šéfa el Berinze, a chytrou otázkou se zapletl tak, že prozradil i to, že syn tohoto hodnostáře byl vlastně džunubským vyzvědačem na dvoře šejka Čobanů. A jeho otec byl přece naším zajatcem. Z toho se daly odvodit takové závěry, že jsem si na ně v prvním okamžiku ani netroufal pomyslet.

Události se na nás hnaly skutečně překotným tempem a začal jsem se již v nitru obávat, dojde-li džirbani s Usuly do úžiny včas, nebudou-li tam nepřátelé dříve. Ale veliký strátég s dlouhým titulem mi nedal čas k přemýšlení, neboť neustále mluvil:

"Nyní, když jsem vám řekl, kdo jsme my, čekám tutéž zdvořilost od vás. Prosím tedy, abyste mi podali žádané zprávy!"

S touto výzvou se obrátil k Abd el Fadlovi. Stařec odpověděl:

"Jmenuji se Abd el Fadl."

"Jsi také Usul?"

"Ne!"

"Kdo tedy?"

"Mou vlastní je Džinistan."

Stratég vyskočil v sedle pokud mu to jen krátké tělo dovolovalo a zvolal s výrazem největší nedůvěry:

"Jsi tedy Džinistancem, naším nepřítelem? A vydával jsi se za Usula?"

"Kdy to učinil?" zeptal jsem se. "Vždyť jste spolu ještě nepromluvili ani slovo?"

Stratég mi přísně odpověděl:

"Protože jsi sám Usulem, musel jsem samozřejmě i jeho považovat za Usula! Teď prosím, abys mi sdělil i svoje jméno!"

"Nazývají mne Kara ben Nemsí."

Sotvaže jsem to vyslovil, zarazil rychle koně, uchopil mého za uzdu a ještě přísněji se zeptal:

"Ben Nemsí? Snad ani ty nejsi Usulem?"

"Jsem jím," odpověděl jsem.

"Ale tvoje jméno poukazuje na docela jiný původ! Kde jsi se narodil?"

"V Džermanistanu."

"Který leží mezi Inglistanem, Frankistanem, Rusistanem a Hispanistanem?"

"Ano."

"Pak nejsi Usulem a obelhal jsi mne!"

Při jiné příležitosti bych toto slovo ostře odmítl, ale tentokrát jsem na ně klidně odpověděl:

"Nenarodil jsem se sice Usulem, ale tebe jsem neobelhal. Stal jsem se Usulem, protože si to Usulové přáli."

"Kdo se nenarodil Usulem, nemůže být Usulem a nemůže se jím také nikdy stát! Nevěřím vám. Usulové nejsou tak malí jako vy a nemají tak nádherné koně. Ostatně nepřicházíte ze země Usulů, ale jedete k nim. To znamená, že jedete z území Čobanů. To je velice podezřelé. Jste buď Čobani, nebo jejich přátelé a spojenci. Snad přece zůstal starší princ doma a vy jste poslové, kteří nesou jeho otci zprávu o našem spolku s Usuly!"

"Uvědom si, že vím, že váš nejvyšší ministr a mahaláma odjeli k Usulům! Musím tedy být Usulem!"

"To ne! Neboť syn Šéfa" tu se zamlčel a opravil se: "Náš vyzvědač u Čobanů věděl, že jsme ty dva poslali napřed. Vyřídil to zajisté princ a od něho jsi se to také dozvěděl. O, však jsem tě prohlédl! Musím se pojistit! Zatýkám vás! Doufám, že nebudeš klást odpor, který by ti ovšem přišel draho! Jsem terib ve tabrik kuvveti harbie fenide mahir kismene džunubské říše! Rozuměl jsi?"

"To mně neimponuje!" odpověděl jsem.

"Je nás zde osm a vy jste jen dva, rozmysli si to!"

"Ani to by mi nezabránilo, abych se bránil, kdybych se vůbec chtěl bránit. Byla by to ostatně hloupost, neboť vy i my jedeme k Usulům a tam se věc ihned vysvětlí. Není tedy třeba, abych kladl odpor."

"Také si to myslím. Zdáš se být, odečtu-li tvou podezřelou osobu, člověkem v jádru slušným a rozvázným, s nímž není třeba jednat jako se sprostým darebákem. Měl bych ti vlastně odebrat zbraně, ale neudělám to, slíbíš-li mi, že se budeš považovat za našeho zajatce a že se nepokusíš o útěk."

"Slibuji ti obojí."

"Tvůj společník rovněž?"

"Ano," odpověděl Abd el Fadl.

"To stačí!" rozhodl stratég. "Zajisté víte, že člověk mého postavení se nemůže stýkat s lidmi, kteří jsou jeho zajatci. Odjedu tedy z vaší blízkosti. Utvoříme dva oddíly. Čtyři z nás pojedou napřed, vy uprostřed a čtyři z nás průvod ukončí. Nastupte tedy na své místo!"

Stalo se, jak si přál. On sám s generálem, majorem a plukovníkem jel v čele. Setník, poručík, poddůstojník a voják jeli za námi, a my, my jsme tedy byli zajatci!

Pak se náš průvod opět hnul kupředu. Nikdo nemluvil, ani Abd el Fadl! Viděl jsem při jízdě vedle něho aniž bych se na něj zdánlivě nedíval, jak mne po cestě opakovaně pozoruje. Konečně vyjádřil své myšlenky otázkou:

"Chceš skutečně tímto způsobem jako zajatec jet dále, efendi?"

"Ano," odpověděl jsem.

"A co tomu řekne tvůj Halef? Podle toho, jak tě vylíčil mé dceři, jsem očekával, že se zachováš docela jinak."

"Pak mne tedy vylíčil špatně."

"Co bys však dělal, kdybys skutečně nebyl Usulem, ale přítelem Čobanů?"

"Vysmál bych se muži s nekonečným titulem a jeho hodnostářům také. Ale za těchto okolností k tomu nemám nejmenší důvod. Zkázil bych si tím potěšení, které nás doma čeká. Tímto doma ovšem myslím Katarskou soutěsku a s ní tvou chatrč."

"Potěšení? Jaké potěšení?" zeptal se stařec.

"Shledání s našimi různými zajatci. Za zajatce ovšem předem považuji i všechny zde přítomné, které jsme však ještě nezajali."

"I těch osm důstojníků?"

Myslel těch osm před a za námi jedoucích operetních vojáků.

"Ano," přisvědčil jsem. "Bude to přece velice zajímavý pohled, až se shledají oba princové Čobanů, nebo až si naši nynější průvodci budou muset přiznat s nejvyšším ministrem a mahalámou dohromady, že jednali hloupě jako děti."

"A až postavíš proti sobě Čobany a Džunuby a přinutíš je, aby si navzájem doznali, jak chtěli jedni druhé obelstít a porobit, jak budou zahanbeni!" vpadl rychle Abd el Fadl do řeči, protože všechno pochopil. "Ano, máš pravdu, sídli, čekají na nás velmi zajímavé scény, které budou moci začít již dnes. Jsme totiž už velice blízko soutěsky, nejdéle za hodinu tam budeme. Kdopak to ale je tamhle v dálce?"

Ukázal před sebe, odkud se k nám blížilo tlusté, čtyřnohé zvíře, na němž cosi sedělo. Běželo rovnou k nám. Brzy jsme

poznali tloušťku Šmíka a na něm Halefa. Abd el Fadl se nemýlil. Zajímavé okamžiky nám nastávaly již dnes. Také důstojníci spatřili tyto dvě bytosti, které se k sobě naprosto nehodily a ten pohled v nich vzbudil velkou veselost. Neměl jsem jim to za zlé, neboť Abd el Fadl a já jsme se smáli také.

"Hamdulilláh!" jásal Halef. "To jsi ty, sidi, ty? Zachraň mne, zachraň mne! Ta mrcha se splašila! Bestie blázní! Zadrž tu lokomotivu - zadrž ji!"

Kůň se zatím přiblížil ke mně.

"Šmíku!" zavolal jsem na koně. "Šmíku - tloušťku!"

Kůň poznal můj hlas. Setrvačnost mu sice nedovolila, aby se zastavil a proto se hnál ještě dále kolem mne, ale pomalu zvolňoval běh a pak se vrátil poklusem k nám. Jeho projevy radosti nad shledáním se mnou rozveselily důstojníky tak, že jejich smích vůbec nebral konce. Jen hrdina celé této příhody, Halef, se hlasitě nesmál.

Neměl nám však za zlé naši veselost a pozoroval nás s tichým úsměvem.

Konečně přistoupil ke mně a řekl:

"Děkuji ti, sidi! S tebou se ten prakůň vrhl kdysi do vody, se mnou chtěl objet v pěti minutách zeměkouli. Kdopak jsou tyto veselí lidé?"

Složil jsem ruce dohromady, což v posunkové řeči Haddádů znamená: "pozor na jazyk!". Udělal jsem to proto, aby Halef nic ani slovem neprozradil a pak s pokynem na stratéga jsem řekl:

"Tento zde je terib ve tabrik kuwetí harbie fenide mahír kismene šejka Džunubů, a tyto jsou jeho důstojníci."

Halef byl celý udivený, když uslyšel tuto zprávu, ale nedal na sobě podivení znát, jen blýskl očima po krátkém tělíčku stratéga a prohodil:

"Jeho titul je delší než on sám. Kdyby seděl na tlustém Šmíkovi, nevypadal by královštěji než já! Neměl bych s ním měnit? Jeho bělouš se mi zamlouvá!"

"Mlč!" obořil jsem se na něho se zdánlivým hněvem. "Vyprošuji si, abys měl úctu k těmto hrdinům! Jsme totiž jejich zajatci!"

"Jeho? Jejich zajatci? Zajatci této hrstky lidí - ty?" zeptal se.

Rozhlédl se kolem, nejprve překvapeně, pak se mu ale začala jasnit tvář, začal mu v ní zahrávat šotek, což jsem dobře znal a hned jsem věděl, že vymýšlí nějaké čtveráctví. Tu se však k vlastní škodě stratég zeptal:

"Kdo je ten malý chlapík, ten človíček, který se odvažuje říci, že by chtěl se mnou měnit?"

"Kdo jsem?" odpověděl Halef. "Jsem obdivovatelem tvého bělouše! To jsem ti již řekl! Dej ho sem! Ukáži ti, jak rychle skončí zajetí mého efendiho!"

Rychlým skokem se oddělil od prakoně, kterého nechal stát a druhým skokem již seděl za stratégem na koni. Poklekl na kolena, vyhodil jezdce ze sedla a ze třmenů a svrhl ho na zem. Pak dosedl pevně v sedle, chopil se otěží, ujížděl pryč a volal na mne:

"Výměna je provedena. Ať teď jede na Šmíkovi!"

Odjížděl cvalem směrem k soutěsce. Svržený stratég vyskočil ze země a provedl to nejhoupější, co mohl udělat, zavolal totiž na své lidi:

"Za ním! Za ním! Ihned! Chyt'te ho! Sestřelte ho! Přiveďte mi mého koně!"

Poslechli ho. Odjeli odtud, ale přesně podle hodnosti. Nejprve generál a obyčejný voják jel poslední. Každý z nich čekal, až představený začne s honičkou. Tím však Halef získal tak značný náskok, že než se poslední voják odhodlal k pronásledování, mizel již skoro na obzoru. Muž s dlouhým titulem začal naříkat:

"Oni ho nedoženou! Nedostanou ho! Musím rychle za ním! Můj kůň je ztracen! Dolů z koně! Okamžitě slez!"

Tento rozkaz nebyl dán mně, na mne si očividně netroufal, ale Abd el Fadlovi. Ten se na mne tázavě podíval, má-li sestoupit a půjčit mu ben Ríha. Ukázal jsem na Šmíka a odpověděl jsem stratégovi:

"Tito koně patří nám. Vezmi si usulského koně!"

"To nechci!"

"Pak tedy zůstaň sedět!"

Popohnali jsme koně. On však popadl uzdu koně Abd el Fadla a zvolal:

"Sem s hřebcem! Jste mými zajatci a musíte poslouchat!"

Stařec mu však vytrhl uzdu z ruky a odjížděl. Následoval jsem ho. Když to Šmík spatřil, hodil hlavu do týla a začal naříkat. Nechtělo se mu s námi. Stratég ale dostal strach, běžel k němu a vyšplhal se mu na hřbet. To prakoně dopálo. Sotvaže ucítil na hřbetě cizího jezdce, vztekla zaburácel a pustil se za námi. Je samozřejmé, že s námi nemohl držet krok a proto burácel stále hlasitěji.

Učinil jsem komedii náhlý konec. Zašeptal jsem našim koním tajemné heslo a teď začal let o závod. Zanechali jsme stratéga daleko za sebou a nyní jsme předháněli jeho suitu jednoho po druhém, nejprve vojáka, pak poddůstojníka, všechny důstojníky až do generála a zbýval nám už jen Halef, kterého jsme dosud neviděli. Tak daleko byl před námi.

Ačkoliv setkání se Šmíkem bylo velmi komické, museli jsme na ně hledět přece jenom vážně. Za námi přicházela vojska našich nepřátel, ale tato mi v tomto okamžiku nedělala mnoho starostí. Věřil jsem ve vítězství. Více mne znepokojilo objevení se mého hádžího a prakoně. Kde byl Šmík, byl jistě i šejk Usulů, jeho pán. Proč přišel? Co tu chtěl? Byl tu již také džirbani? Stalo se patrně něco velmi důležitého, jinak by Halef jistě soutěsku a Marhamé neopustil, aby nám jel do pouště naproti. Tušil jsem, že nás tato šílená jízda nese vstříc důležitým událostem, a že mne toto tušení neklamalo, se ukáže během dalšího vyprávění, které vlastně teprve nyní začíná

KAPITOLA DRUHÁ

Ve spolku s přírodou

Když jsme předhonili džunubské důstojníky, ocitli jsme se již v geologické oblasti soutěsky. Písek se zde střídá s pevným kamenem. Kolem ležely úlomky skal. Tvořily se vyvýšeniny, nejprve porůznu, později pak ve větším a větším množství, čím dále jsme dojížděli. A tu jsme spatřili Halefa, nejdříve jako maličký bod na obzoru, ale protože jsme se k němu rychle blížili, mohli jsme brzy rozeznat jezdce na koni. Nejel již tryskem, ale klusem. Proto jsme také zmírnili běh svých koní, a to tím spíše, protože jsme spatřili, že se Halef zastavil, aby na nás počkal. Když nás spatřil, rozesmál se na celé kolo.

"Vylezl si na tloušťku?" volal již zdálky otázku.

"Ano," odpověděl jsem.

"Buď mu tedy Alláh milostiv! Co to znamená sedět na takové obludě, o tom mohou vyprávět jen mé klouby a kosti. Bohužel jsem to jen já sám, kdo má pravý požitek z jejich vyprávění. Kde jsi přišel do styku s těmi lidmi a proč tě zajali? Nebo vlastně, proč jsi dopustil, abys byl jejich zajatcem, sidi?"

"Všechno se brzy dozvíš, milý Halefe. Nejdříve nám však řekni, jak tě napadlo jet nám vstříc a ještě k tomu na Šmíkovi, který by měl být přece v hlavním městě a ne zde?"

"Musí být tam, kde je jeho pán!"

"Správně řečeno! Hned jsem si také myslel, sotva jsem tě spatřil, že šejk Amin asi přijel za námi."

"Nejen on, ale i Taldža, jeho choť!"

"I ona? Copak se stalo?"

"Něco neobyčejně důležitého. Hned uslyšíš!"

Toto "hned" se nedalo u Halefa nikdy brát doslovně. Záležitostmi, které považoval za důležité, se malý hádží zabýval rád hodně dlouho. Učinil proto mezi jízdou uměleckou přestávku a pak začal s otázkou, která s tím neměla zdánlivě nic společného:

"Sidi, jestlipak víš, že Ardistan, ačkoliv sahá až k moři, nemá přístavy a postrádá proto i lodní plavbu?"

"Ano. Jen občas se odváží některý indický Čňan nebo sundský Malajec na své lehce stavěné džunce k nehostinnému pobřeží Ardistanu, aby zde vyměnil zboží s nepočetnými obyvateli těchto končin."

"Zcela správně, efendi! A s podobným Malajcem také přišel ten sluha."

"Který sluha?"

"Který? Ach, pravda! Ty to ještě nevíš! Tedy poslouvej!"

Ardistanský emír vypověděl nyní emírovi z Džinistanu konečně válku, otevřeně a zpřímá, nebo - jak se to říká u vás v západních krajinách?"

"Úředně, oficiálně."

"Ano, tak je to správně: úředně, oficiálně. Že oba synové šejka Usulů slouží v tělesné stráži ardistanského emíra, je ti známo?"

"Ano. Myslím však, že i při tomto svém postavem jsou sami střeženi, místo aby někoho střežili. Nedomnívám se však, že by byli veliteli, ale spíš rukojmími, která mají šejka Usulů podržovat emírově vůli."

"Tato domněnka je, tuším, správná. Oba šejkovi synové totiž náhle zmizeli. Emír žádal, aby mu šejk poslal tisíc usulských bojovníků na pomoc proti Džinistanu. Synové se zdráhali něco podobného od otce vymáhat a vyjádřili se, že Usulové nemají nejmenší důvod, aby vystupovali nepřátelsky proti emírovi Džinistanců. Hned nato v noci, když všichni ještě spali, byli zajati a s jedním sluhou, který se u nich nalézal, tajně odvezeni. Kam je vezou, jim nikdo nesdělil. Sluha však myslí, že je zavezli do "města mrtvých", které je už odedávna místem, kam posílá ardistanský emír sobě nepohodlné osoby, které mají zmizet ze zemského povrchu. Byli přivázáni na koně. Jízda trvala velmi dlouho. Druhý večer se podařilo sluhovi uprchnout. Dostal se na pobřeží a byl přijat džunkou malajského námořníka, který, když mu byla slíbena hojná odměna, svolil přepravit jej po moři a pak řekou vzhůru a dopravil jej také skutečně skoro až do Usuly. Dorazil do města právě ve chvíli, kdy džirbani se svými Hukary odtamtud vyrážel. Ihned byla svolána rada starších a bylo usneseno rychle následovat džirbaniho a domluvit s ním a s tebou všechno potřebné. Úzkost dala rodičům křídla. Dorazili sem dnes ráno."

"A džirbani?"

"Již včera večer."

"Ne však s celým vojem Hukarů, to by přece nebylo vůbec možné!"

"Ne, přišlo jich s ním jen několik. Ostatní pak dorazili během noci podle zdatnosti svých koní, jeden po druhém nebo v hloučcích. Nedopřál si ani odpočinek a ihned během noci učinil opatření, s nimiž budeš jistě radostně souhlasit. Po cestě zřídil stanice, které ho neustále spojují s hlavním městem. Podobné stanice zřídil i na cestě k řece, aby stále dodávaly čerstvou vodu a přijímaly zpět prázdné měchy na vodu. Dovedl jsem ho také již k „Andělské studnici“, které si velmi cení. Prohlédl a prozkoumal i cestu od skalního otvoru až ke skalní bráně -"

"I skrytou stezku?" přerušil jsem ho.

"I tu. A pak se vyjádřil, že nemůže být lepší past než jakou zde utvořila příroda. Jeho Hukarové jsou již tak přesně rozestavení a vyzbrojeni rozkazy, jako by nepřítel byl již v dohledu. Myslím, že nebudeš muset nic dalšího nařizovat. Budeš spokojen."

"A jak to vypadá s Palangem a jeho oběma společníky?"

"Ty jsme strčili do skalní rozsedliny, ze které nemohou uprchnout a můj Hu je u nich na stráž."

"A co nejvyšší ministr a nejvyšší kněz z Džunubistanu?"

"Ti jsou v jiné rozsedlině a hlídá je Hi."

"Jsou tedy také zajati?"

"Samozřejmě! Cestou se setkali s džirbanim, který je přinutil, aby se s ním vrátili, protože právě on je osobou, která

může vyhovět jejich přáním. Věřil v jejich počestnost a zacházel s nimi proto přiměřeně jejich stavu. Sotva se však ode mne dozvěděl o jejich pravých úmyslech, zavřel je právě tak pěkně jako trojici zajatých Čobanů."

"Viděli se Čobani s Džunuby navzájem?"

"Ano. Nebylo možné tomu zabránit."

"A proč jsi nám nyní jel vstříc, stalo se tak z vůle džirbaniho?"

"Ne, ten si to nepřál. Ale šejk a jeho žena mne nutili, abych ti jel naproti. Mají strach o své děti a domnívají se, že jim poradíš lépe než džirbani. Nemohl jsem odolat jejich prosbám a jel jsem proti vůli džirbaniho a sice na Šmíkovi, protože jsem musel vyjet tajně. Raději bych jel na některém koni Čobanů nebo Džunubů, ale to by mne prozradilo džirbanimu. A ta tlustá obluda byla chytřejší než já. Chtěl jsem jet k severovýchodu a on se se mnou splasil na severozápad, tak jsem tě našel!"

Mezitím co nám Halef podával svou zprávu, dojeli jsme již tak daleko, že jsme viděli moře a hřbet skalnatého pohoří soutěsky před sebou, a než jsem já informoval Halefa o všem, co jsme se cestou dozvěděli, vjeli jsme již do soutěsky, kde se nám také objevila přední stráž Hukarů, skrytá za balvanem. Byl to Irád, nám již známý vůdce Hukarů a jeho osm lidí. Postavil sám sebe na toto nebezpečné a důležité místo, aby měl jistotu, že se nestane nějaká chyba. A právě když jsme s ním rozmlouvali, přijel džirbani s malým oddílem, aby si prohlédl tuto část bojiště. Byl to nejsrdečnější stisk ruky, který jsem v životě pocítil, když mne pozdravoval. Před Abd el Fadlem se však slavnostně sklonil a to hluboko jako před osobou vyšší urozenosti. Bylo mi to nápadné. Několik vzájemně vyměněných otázek a odpovědí nám postačilo, abychom se dorozuměli a pak mne prosil, abych si s ním prohlédl postavení jeho vojska. Vyhověl jsem mu, ačkoliv bych byl raději přítomen při žertovném zájímání džunubských důstojníků, které muselo nastat již v nejbližším okamžiku. Poučil jsem Iráda, jak si při tom má počínat a Halef mne se slibným úsměvem na rtech ubezpečil, že pokud se této věci týká, mohu být bez starosti, protože zde sám zůstane, aby se postaral o náležitě slavnostní uvítání těchto pánů.

Džirbani zde zanechal své průvodce, aby při zájímání Džunubů pomohli. Jel na ušlechtilém mahalámově bělouši, který se vyznamenával takovou rychlostí, že jsme mohli obhlídku provést v nejkratším čase. Byl jsem totiž přesvědčen, že se starší princ Čobanů bude snažit, aby ještě před soumrakem dorazil do soutěsky a chtěl jsem být rozhodně při tom, až i on bude zájímán. Bylo tedy nutné neztrácet čas.

Jeli jsme nejprve ke skalní bráně, kde jsem pozdravil Marhamé. Zde stála stráž třiceti mužů, která však měla nařizeno ustoupit při přiblížení se nepřátel. Odtud jsme jeli ke vchodu do soutěsky, kde stála podobná stráž. Zde bylo místo, které muselo odolat nejprudšímu nárazu Čobanů, pro tuto chvíli však třicet bojovníků stačilo. Hlavní oddíl Hukarů ležel poněkud dále v pozadí, totiž tam, kde soutěska na své jižní straně začínala. Našli jsme tu válečný tábor v pravém i romantickém smyslu toho slova.

Zpráva o zajetí šejkových synů rozmnožila džirbaniho vojsko na tisíc dvě stě mužů. Od tábora se táhly řetězy stanic k vodě a do hlavního města, o nichž se již Halef zmínil. A třetí řetěz byl veden k "Andělské studnici", odkud byla dodávána pitná voda.

V táboře jsme se setkali a srdečně pozdravili také s šejkem a jeho chotí. Toto setkání však bylo jen krátké, neboť bylo nutné, abych se opět odebral ke vchodu soutěsky, odkud se dalo očekávat, že přijde všechno, co nám nyní nastávalo. Předtím jsem se však podíval i na skalní rozsedliny, ve kterých seděl Pardál se svými oběma průvodci a oba Džunubové. Přesvědčil jsem se, že není možné z těchto vězení uniknout, zvláště proto, že před každým bděl jeden z Halefových psů. Bylo zde v skalnaté pustině i dost jiných podobných soutěsek, z nichž jednu jsme určili za vězení pro mladšího prince Čobanů, kterého jsme nechtěli se starším bratrem svěst dohromady. Vedly nás k tomu částečně čistě lidské, částečně i diplomatické důvody, které nám přikazovaly nesděliti mladšímu, že je zajat i starší princ.

Pak jsme jeli ke vchodu do soutěsky a již cestou jsme se přesvědčili, že se strážci pod vedením Halefa obratně a s humorem zhostili svého úkolu. Nedošli jsme totiž ještě ani k bráně, když nám přijížděl naproti obrovitý strážce na koni džunubského generála, kdežto pan generál klusal vedle něho, dobře spoután a ruku měl přivázanu k jezdcovu třmeni. Dopravili jsme ho k mahalámovi a nejvyššímu ministrovi. Jeli jsme velmi vážně kolem něho a tvářili jsme se, jako bychom jej vůbec neviděli. V duchu jsem se však musel smát, když jsem si vzpomněl na napomenutí, které mu svým obvyklým ironickým způsobem dával asi Halef na cestu. A za chvíli jsme pak potkali plukovníka, vedeného při třmeni koně jiného Usula, a za plukovníkem potom následoval stejným způsobem major, setník i poručík a poddůstojník. K bráně jsme pak dojeli právě v okamžiku, kdy poutali vojáka.

"Jsi s námi spokojen, efendi?" zeptal se Halef. "S těmito jsme hotovi. A teď se podívej tamhle ven do pouště! Tam přijíždějí ještě ti poslední dva, ale ne spolu, nýbrž pěkně za sebou!"

Pohlédli jsme směrem, ze kterého jsme předtím přijeli a spatřili jsme tlustého Šmíka, který se sklopenou hlavou cválal k nám svým svérázným poklusem a za ním běžel ve slušné vzdálenosti strateg a natahoval své dlouhé nohy ze všech sil. Čepici s rajčí ozdobou držel v jedné ruce a šavli nesl v druhé ruce. Jinak by nemohl takový vytrvalý běh podniknout.

"Podívejte, jak přichází!" upozorňoval Halef Hukary. "Je to terib ve rabrik kuweti harbie fenide mahír kismene statečného šejka Džunubů! A "

Zarazil se uprostřed řeči, která by jistě skončila satiricky. Spatřil totiž na obzoru poněkud vpravo skupinu tří jezdců, která se rovněž blížila k soutěsce.

"Kdo tohle může být?" zeptal se.

"Starší princ Čobanů se svým přítelem a průvodcem," odpověděl jsem.

"Hamdulilláh! Pak tedy bude naše denní práce skončena! Jak je dobře, že přichází ještě před soumrakem! Jak s ním máme zacházet?"

S touto otázkou se neobrátil ke mně, ale k džirbanimu, neboť jsem mu nakázal, aby se ve všem řídil jeho úsudkem a aby jej považoval za nejvyššího vojevůdce. Odpověď zněla:

"Tak, jak je nutné zacházet s dobrým člověkem, i kdyby byl třeba našim protivníkem. Nechci Čobany zničit, chci naopak z nepřátel učinit přátele. A na tohoto prince při tom právě nejvíce spoléhám. Vítězství se však stává teprve tehdy vítězstvím, jsou-li všichni nepřátelé zničeni a jestliže z nich nezbyl ani jediný. V dávných dobách bylo usilováno o zničení nepřátel nekrutějším způsobem - smrtí. Dnes je možné dojít k cíli lidštějším způsobem, proměníme-li totiž nenávist v lásku a protivníky v přátele. Tento způsob zvolíme my. Chci vítězit láskou, ne proléváním krve a smrtí!"

Zatím se Šmík přiblížil tak, že nás nejen viděl, ale také poznal. Nabažil se cizího jezdce a svrhl ho cestou. Nyní však, když spatřil známé tváře, vyrazil radostný ryk, jak už to bylo jeho zvykem. Šel jsem mu několik kroků vstříc, abych ho pohladil, přičemž tlouštík točil ohonem jako mlýnkem. Krátce nato k nám dorazil i stratég, ovšem pěšky. Sotva popadal dech. Když spatřil Halefa a mne, zastavil se se supěním před námi a spustil na nás hromobití, které ovšem bylo brzy přerušeno: dva obrovití Hukarové jej popadli pod pažemi a táhli ho tam, kam předtím odvedli jeho podřízené.

Slunce se blížilo k západu, když dojížděl k místu, kde jsme se nacházeli, i princ Čobanů. Seskočili jsme zatím z koní, schovali je a sami jsme si také našli úkryt za útesy, abychom nebyli hned spatřeni. Trojice jezdců se považovala za zcela v bezpečí. Způsobili jsme jim tedy veliké překvapení, když jsme vystoupili ze svého úkrytu a utvořili kolem jejich koní tak hustý kruh, že nemohli z místa.

"Usulové!" vykřikl princ, který okamžitě podle zjevu lidí, kteří ho obstoupili poznal, ke kterému národu náležejí. "Kdo jsi ty?"

S touto otázkou se obrátil k džirbanimu, který především uchopil jeho koně za uzdu, aby ho dostal do své moci.

"Říkají mi džirbani," zněla odpověď.

"Ty jsi džirbani?" řekl na to princ a prohlížel si jej upřímně pátravým pohledem. "Nikdy jsem tě ještě nespatřil a přece jsem měl o tobě zcela jiné mínění než pošetilí lidé. A nyní, když tě vidím před sebou, líbíš se mi a chtěl bych přísahat, že jsem se v tobě nezmýlil. Co mi chceš? Proč se kupíte kolem nás?"

"Abychom vás zajali."

"Z jaké příčiny? Nemáte důvod ani právo vystupovat proti nám násilně. Katarská soutěska leží mezi naší a vaší zemí. Jen její jižní polovina patří vám, severní je naše. Jsme zde na severní polovině, tedy na našem území. Jak se můžete odvážit nás zajímat?"

"Protože vjíždíte do soutěsky, abyste jí projeli a přepadli nás."

"Znáš mne?"

"Ano. A chci splatit tvou upřímnost svou upřímností, říkám-li, že k tobě chovám úctu. Ale zajali jsme tvého bratra, když k nám přijel na výzvědy, a víme všechno. Poznáš, že nejsem nepřítelem ani tvým, ani tvého kmene, prozatím si však musím tvou osobu zajistit."

"Jakým právem právě ty?"

"Jsem vojevůdcem Usulů!"

"Ty? Ty? Vojevůdcem Usulů?" zeptal se udiveně princ. "Od které doby začali Usulové jednat rozvážně a moudře?"

Tu předstoupil Irád a odpověděl místo džirbaniho:

"Od té doby, kdy se rozhodli přejít z obrany do útoku. Jmenuješ se Sádik a jsi prvorozeným princem Čobanů. Mne nazývají Irád a jsem zástupcem vrchního vůdce Usulů. Nic se ti nestane. Jsi zajatcem jen pro dnešek. Pojd' a nebraň se!"

Princ a jeho průvodci byli tak obklopeni obrovitými Usuly, že jim nezbývalo nic jiného, než dobrovolně uposlechnout, aniž by mohli pomyslet na odpor. Když byly na noc uděleny potřebné rozkazy, projeli jsme opět celou soutěskou až do tábora. Tam zatím zřídili pro šejka stan, před nímž na nás čekali s večeří. Pozvání byli Abd el Fadl, Marhamé, džirbani, hádží Halef a já. Džirbani myslel, že Abd el Fadla znám, teprve na zpáteční cestě do tábora poznal, že to tak není. Zeptal se mne:

"Kdy jsi spatřil Abd el Fadla poprvé?"

"Teprve před několika dny zde," odpověděl jsem.

"Víš, kdo to vlastně je?"

"Nevím."

"Poslouchej tedy a žasni: je to halimský kníže. Bohatstvím se mu nikdo v celém Ardistanu nevyrovná. A přesto vidíš, že je to jednoduchý, skromný muž, jehož pýchou a domýšlivostí předčí mnohý žebrák. Složil nějaký slib, jakého druhu nikdo neví, neboť o tom nikdy nemluví. Je to tajemství, které sdělil jen své dceři Marhamé, kterou nadevše miluje."

"Není tedy jeho jediným dítětem?"

"Ne. Má ještě jiné syny a dcery, kteří žijí na výsostech trůnu. Jestli ten se nás ujme, bude nám pomoheno!"

Dnešní večeře byla znamenitá proto, že při ní vůbec nebyl simsem. Pili jsme pouze vodu. Pozvání k večeři bylo nad jiné srdečné, ale mělo i účel vložit nám na srdce osvobození obou šejkových synů. Šejk sem přijel s pevným úmyslem, aby přinutil ardistanského emíra k vydání svých dětí. Stálo nás to mnoho přemlouvání, než jsme ho mohli přesvědčit, že nám bude při této akci spíš na závalu než k prospěchu. Jeho dobrá a rozvážná žena nám při tom statečně pomáhala. Věděla, že je celou svou bytostí pouhým Usulem, který za hranicemi svého území nemůže počítat s poslušností svých lidí a proto i s úspěchem svého podniku. Měl jsem upřímnou radost, když se nám s její pomocí podařilo přemluvit šejka, aby se vzdal svého záměru a vrátil se opět domů. Svolil, ovšem s podmínkou, že se vrátí až po úplném vítězství v Katarské soutěsce.

Zvláště mne pak těšilo, když jsem zpozoroval, že se šejk dnes, po tak málo dnech, chová k džirbanimu již zcela jiným způsobem než se dělo dříve. Nyní, kdy již neporoučela hrubá moc, kdy duch ovládl Usuly, začal i šejk uznávat práva džirbaniho. O Abd el Fadlovi a jeho dceři se toho dne mnoho nemluvalo. Stáli jsme před rozhodujícími událostmi, které se měly odehrát právě uprostřed Katarské soutěsky. Její popis je čtenáři již z předchozí kapitoly znám, není tedy třeba

líčit jej znovu. Že tato soutěska byla dokonalou pastí, je každému jasné.

Bylo mým přáním, aby nebyla přelévána krev, ale když jsem se vmyslel do nadcházející situace, zdálo se mi být velmi přirozené, že alespoň na obou koncích této pasti nebude možné zabránit potyčce. Dalo se totiž předpokládat, že se budou Čobani namáhat zde, nebo na druhé straně, vynutit si průchod. Že to budou pokusy právě tak marné, jako krvavé, je samozřejmé. Když jsem se mezi jídlem džirbanimu zmínil o této věci, odpověděl:

"Nestarej se! Nepoteče ani kapka krve. Už jsem provedl přípravy a nepostřehl jsi je pouze proto, že se ti k tomu nedostával čas. Po jídle ti je ukáži. Spojil jsem se se všemi čtyřmi živly "

"Tedy s ohněm, vodou, vzduchem a zemí?" přerušil jsem ho.

"Ano, a tito naši čtyři spojenci jsou, jak vidím, pevně odhodláni ujmout se rázně naší věci."

Když takto hovořil, přelétl pátravým pohledem moře i oblohu.

"O dvou živlech to připouštím," řekl jsem. "Země nám zde vystavěla kamenitou skalní propast a moře přinutí Čobany, aby ji nemohli opustit. Jak je to ale s ohněm a vzduchem?"

"Podívej se na nebe! Měsíc sice září, ale hvězda není vidět ani jediná, ačkoliv jich musí být nad námi tisíce. Obloha se podobá pokojovému stropu, natřenému žlutým, šerým nátěrem. Jen měsíc proniká, ne však, třeba jen jediná hvězda. To může být nápadné jen tobě, který jsi zde cizincem. My však známe dokonale svoji zemi i svoje nebe. Zítra přijde vichřice a pak poznáš, jak nás vzduch bude podporovat."

"A oheň?" zeptal jsem se.

"Oheň nám uspoří stělný prach," odpověděl. "Hned po svém příchodu jsem byl Halefem a Marhamé doveden na skalní bránu a když jsem přehlédl celou past, napadlo mne vchod i východ hájit ne střelným prachem a olovem, ale ohněm. Neváhal jsem a ihned jsem k tomu zahájil přípravy. Část mých Hukarů se musela ihned tryskem vrátit do těch míst, kde začíná les, aby nakácela potřebné množství dřeva a dovezla je sem na svých silných koních. Je ho zde již velká zásoba, ale moji lidé stále ještě pracují. Dnešní noc dopravíme tolik dřeva, kolik ho bude třeba, ke skalnímu otvoru, abychom je zítra, jakmile se setmí, zapálili "

"To je opravdu skvělý nápad," vpadl jsem mu do řeči. "U skalní brány se ovšem stane totéž, jenže tam nebude možné nahromadit dřevo předem, aby nás neprozradilo. Jak si tedy budeme počínat?"

"I tam je už všechno připraveno, nebo spíš přípravy jsou v plném proudu. Tam bude dřevo v podobě malých vorů dopravováno po vodě a tak ukryto, že Čobani, když pojedou kolem, nic nezpozorují. Poznal jsi již, jak Usulové dovedou s podobnými vory skvěle zacházet?"

"Vím to, a musím tě upřímně pochválit. Škoda jen, že nebudeme moci zahradit ohněm i celé vyschlé staré řečiště, neboť tolik dřeva, kolik by tu bylo třeba, není možné v tak krátkém čase nashromáždit."

"Zde nám opět přijde na pomoc voda!" smál se džirbani. "Při tak prudké vichřici, jakou zítra očekávám, se řečiště rychle naplní vodou. Vlny se budou dmout až k pobřeží a skalními trhlinami a rozsedlinami, které vedou až k řečišti, pronikne voda do vyschlého koryta, které se brzy naplní. A při přílivu nepojme ani řečiště všechnu vodu, která se rozleje kolem. Jistě bys zpozoroval na skalní cestě stopy podobných zátop, kdybys uvažoval, že je něco podobného možné."

"To je skutečně obdivuhodné! A podobnou vichřici očekáváš zítra, kdy sem přijdou Čobani, aby zde byli přinuceni k míru? Je to náhoda?"

"Náhoda?" odpověděl džirbani. "Vím, že sám také náhodám nevěříš, sáhíbe. Jakmile člověk nesleduje umělé zákony a podřizuje se přirozeným zákonům, které nám dává Nejvyšší, stojí mu příroda jako nejmocnější pomocnice vždy po boku. Vždyť nám byla za pomocnici Nejvyšším předurčena!"

Po večeri jsem se přesvědčil, že přípravy, o nichž se zmínil, jsou skutečně v plném proudu a pak jsem vyjel s Halefem ke skalní bráně. Zde jsme chtěli na stejném místě jako včera přenocovat, chráněni před vichřicí, kdyby se tato rozpoutala již během noci. U skalního otvoru jsme spatřili nakupeno takové množství dřeva, že se zdálo, jako by tu Usulové chtěli ne jen jeden den, ale celé týdny Čobanům zatápět. A to bylo dobře, jak brzy uvidíme!

Můj malý hádži Halef byl dnes proti všemu svému zvyku nápadně mlčenlivý. Vycítil, že to pozorují, a proto, aby mi podal vysvětlení, řekl:

"Už jsme spolu mnoho prožili, sidi, ale něco tak důležitého, jako dnes, ještě nikdy. Ani dobrodružství v Údolí stupňů mne tak nevzrušilo jako události, které zde nadcházejí. A víš, co je při tom nejzvláštnější?"

"Nuže? Copak?"

"Že džirbanimu musím naprosto důvěřovat. Jindy by musely všechny nitky procházet mýma a tvýma rukama. Kdyby se tak nestalo, nikdy bych s celou věcí nesouhlasil. Dnes je to však jinak a já ustupuji s radostí do pozadí. Přejí džirbanimu jeho velikou odvahu jít samostatně vlastní cestou. Je mi zcela vhod, že nestojíme, jako jindy, v čele. Zůstaneme v týle, abychom jej chránili a pomáhali mu. Jak dvorně se při jídle choval k šejkovi a jeho ženě! A přece jak energicky odmítl pokus nechat si předpisovat, jak by si měl počínat! Rekl, že je zde jen jediný vůdce, totiž on sám. Šejk že je povinen starat se o vojsko. A to že vyčerpá všechny jeho síly tak, že nebude mít čas, aby se staral o jeho taktické pohyby a operace. A šejkova choť mu dala za pravdu. Začíná již cítit svou sílu - vyvíjí se!"

Když jsme se uložili do hebkého písku, zavládlo kolem nás ticho, které také trvalo dále. Spali jsme, jak již bylo řečeno, na tomtéž místě, kde jsme spali včera, ale džinistanská modlitba z výšin nezazněla. Nebyli snad otec s dcerou dnes nahoře, nebo snad mlčeli proto, že zde poblíž stála hukarská stráž? Hukarové se ostatně chovali neobyčejně pokojně. Nerušili nás. A tak jsme usnuli tvrdým spánkem, hlídání mými psy, kteří se po celou dobu, ani při jídle, nehnuli od mého boku.

Probudili jsme se teprve s ranním rozbřeskem. Dnes byl vlastně velmi důležitý den, který hned po ránu ukazoval, že se nebude dít nic všedního, ale jen věci velké důležitosti.

Když jsme se probudili ze spánku, zaslechli jsme šum a hvízdání vichřice, kterou džirbani včera předpověděl. Její šum

a hvízdot nepřestával, ale trval nepřetržitě. Byli jsme v závětrí a proto jsme v noci nebyli vichrem ze spánku vyrušeni. Nebe bylo pokryto těžkými mraky, které se zdály spadat až k zemi. Tyto mraky však netvořily kompaktní masu, ale honily se po obloze jako rozedrané cáry kobereců, šátků či závojų. Vichřice hnala tyto mraky napříč celou soutěskou, neboť přicházela od východu. Vyzdvihovala mořskou hladinu a hnala vlny do skalních trhlin a rozsedlin, o nichž již byla učiněna zmínka. A z těchto skalních trhlin se pak voda rozlévala kamennými koryty, která si za staletí vyhloubila, k nám, do starého řečiště. Nevtekala tam však jedním proudem, ale po částech, podle nárazů vichřice na vodní hladinu. I když víchř vytláčoval vodu jen v přestávkách, bylo jí veliké množství. Již nyní pokrývala celé dno řečiště a stoupala v něm od minuty k minutě. Vichry pouště pak po léta profukovaly celou soutěsku pískem, který se na jihu v starém řečišti nahromadil tak, že je úplně zatarasil. Voda proto stála, neproudila. Snad později by si mohla prorazit řečištěm cestu, ale k tomu potřebovala větší sílu. Nyní stála několik stop vysoko. Dalo se očekávat, že v několika minutách bude řečiště vodou zcela zaplaveno a pak nám nezbyvalo nic jiného, než jak se včera džirbani vyjádřil, ucpat oba schůdné vchody do soutěsky - ohněm.

Právě když jsme vstali ze svého písečného lože, přišla Marhamé. Věděla, kde jsme se utábořili, připravila snídaní a přinesla nám ji. Mezi jídlem se k nám dostavil džirbani, který se ubíral k severu, odkud jsme očekávali Čobany, na obhlídku. Doprovodili jsme ho. Ukázal na řeku a pravil:

"Jak vidíš, vichřice je tady. Dokonce tuším, že se změní v uragán. A také voda se rychle rozlévá. Ještě dvě hodiny a budeme my, a všechny živly s námi, připraveni přijmout Čobany jak náleží."

"Kteří až jednou přijedou," dodával jsem, "nebudou jistě ani okamžik váhat, aby vešli do připravené pasti."

"A s žízni se spojí i vichřice, aby je do ní tím rychleji vehnala."

"Zabrání však bohužel mně i Halefovi, abychom jim jeli naproti."

"Ty jsi chtěl -?" zeptal se džirbani.

"Ovšem! V našem čekání na ně není dost jistoty. My bychom vám však jistotu přinesli. Teď se toho ovšem musíme vzdát. Venku v poušti to nyní vypadá docela jinak než zde, kde se nacházíme pod ochranou skal. A také si vzpomínám, že bude přerušena i naše plavba s vory. Nezabrání nám toto vlnobití, abychom nashromáždili dostatečné množství dřeva na této straně?"

"Myslím, že nezabrání. Ještě se na to podívám. Doprava po vodě není možná. Není-li v zásobě dost dřeva, musí být doplněna po tajné stezce, která spojuje skalní otvor se skalní bránou. Pojďme!"

Spali jsme s Halefem tak tvrdě, že jsme neměli ani tušení o přípravách, které byly v noci provedeny. Bylo totiž možné, že by se Čobani mohli dostavit již v noci. Proto poslal džirbani již včera, mezitím co jsme večeřeli, dostatečné množství Hukarů na sever, aby v případě potřeby uzavřeli past. Dokonce vyslal také oddíl jezdců až do pouště, aby nám případné bližení se nepřítel oznámili. A tito lidé leželi i nyní ještě venku a nedbali při tom na vichřici a nesmírné množství písku, které poletovalo vzduchem a zabraňovalo dostatečnému rozhledu po krajině.

Přední stráž Hukarů, která ležela venku v poušti, měla asi čtyři sta mužů, tedy celou třetinu našeho vojska. Byl to jistě ne nepatrný počet. A přece nyní, kdy jsme vyšli, nebylo po nich ani potuchy, tak dobře se dokázali skrýt. Také zásoby paliva byly dobře ukryty. Džirbani, který znal skrýš, mne tam dovedl. Bylo to skutečně neuvěřitelné množství kmenů, pařezů, větví a štěpin. Zdálo se mi, že je dřeva nadbytek a přece se později ukázalo, že ještě nestačilo. Museli přivléci ještě větší množství a sice tajnou stezkou mezi vchodem a východem soutěsky, jak se již dříve džirbani zmínil.

Zde v severní třetině soutěsky velel Irád. Když nás spatřil, vyšel ze svého úkrytu a dál nás doprovázel. Voda v řečišti stále stoupala. Vytí vichřice burácelo zde venku také docela jinak než uvnitř mezi skalisky. A čím dále jsme kráčeli, tím více jsme cítili tlak vzduchu, který se nás zmocňoval. Víchř tak zesílil, že se nám zdálo, že nás každým okamžikem povalí na zem. A když jsme konečně došli až na konec ochranné skalní hradby, proměnil se vzduchový proud v piskové vlny. Zdálo se, jako by vichřice všechen písek pouště vyzdvihla do vzduchu a jako by tu Bůh povětrí bičoval celou poletující poušť dýtkami o tisíce pramenech.

Jak rád bych se pustil se svými psy do tohoto nečasu, abych příchod Čobanů vypátral. Nevěřil jsem té hrstce Hukarů tam venku, neboť neměli potřebný výcvik a vytrvalost k podobným akcím. Cenil jsem si však příliš vysoko svého ušlechtilého Syrra, který by si při tak těžké službě mohl snadno uhnat zápal plic a zahynout. Vzdal jsem se tedy svého úmyslu, vrátil jsem se s džirbanim a Irádem zpět do Skalní brány a pak jsem s Halefem vyjel k Skalnímu otvoru u východu ze soutěsky, kde stálo připravených čtyři sta Hukarů, aby vyčkávali a vydrželi první náraz chycených Čobanů. Byli k tomu tak dobře vyzbrojeni, že nebylo ani pomyšlení, aby se jim jejich úkol nepodařil. Voda v řečišti stála již metr vysoko a přibývalo jí nyní i z druhé strany, neboť vichřice teď začala bičovat moře i ze západu. A protože se řečiště plnilo ze dvou stran, bylo možné dosáhnout Skalního otvoru pouze nepatrnou pobřežní stezkou, kterou bylo snadné zatarasit ohněm. A právě zde stálo těch čtyři sta odhodlaných mužů, po zuby ozbrojených a připravených každým okamžikem k plnění svých povinností.

Pak jsme jeli na jižní konec soutěsky, kde se nacházel, vojensky řečeno, náš hlavní stan. Zeptal jsem se po našich zajatcích a dozvěděl jsem se, že Pardál usilovně žádal se mnou si promluvit. Rozhodl jsem se, že ho ještě během dne navštívím. Především bylo třeba umístit naše koně tak, aby jim nečas neškodil. Brzy jsme mezi skalami našli vhodné místo.

Od okamžiku, kdy byl hlášen příchod Čobanů, bylo ustanoveno následující: Džirbani, jako velitel, měl zaujmout místo pokud možno ve středu našeho postavení. Nalezl si k tomu místo ležící skoro právě uprostřed tajné stezky mezi Skalní branou a Skalním otvorem. Bylo zde převislé, vyhloubené skalisko, v němž bylo dost místa pro dvanáct lidí, kteří byli i v případě lijáku dostatečně chráněni. Odtud bylo vidět na obě místa, kde měly zazářit ohně a bylo snadné vysílat i rychlé posly, kteří by roznášeli rozkazy na různé body bojiště, aniž by byli v hloubce soutěsky ležícími Čobany viděni a snad i chyceni. Džirbani sice prosil mne i Halefa, abychom mu zůstali po boku, ale protože jsem si přál, aby měl naprosto volnou ruku ve svém konání, vyžádal jsem si svolení, abych se mohl odebrat všude tam, kde uznám, že mne

bude více zapotřebí.

Bylo právě před polednem, podle evropského času, když se naše přední stráž vrátila z pouště a ohlašovala nám příchod Čobanů. Stateční Hukarové vytrpěli mnoho od vichřice i pisku, ale provedli svou úlohu na výbornou. Nebyli spatřeni, ale byli velice unavení. V jakém stavu se nacházeli teprve Čobani! Džirbani se ihned odebral na své stanoviště. Já jsem pak s Halefem přivázal na hřbety svých dvou psů tolik proviantu a vody, kolik nám do zítřka mohlo stačit. Tím jsme se odpoutali od jednoho místa a mohli jsme žít na vlastní pěst. A pak jsme se pustili cestou kolem neustále stoupající řeky ke Skalní bráně. Jak jsme tak procházeli pastí po celé její délce, spatřili jsme, že Hukarové jakoukoliv stopu po sobě i po nás pečlivě zahladili. To mne ještě více upokojilo a nadchlo nadějí než všechno, co jsem dosud spatřil. Od Skalní brány jsme se dali toutéž skalní cestou, kterou jsme poprvé vystoupili nahoru s Marhamé. Nahoře zuřila vichřice takovou měrou, že bylo nutné chvílemi se přidržovat, aby člověk nebyl zachvácen vichrem a smeten do propasti. Dojít až do chatrče Abd el Fadla bylo zřehla nemožné. Byli jsme rádi, když jsme objevili k severu otevřenou skalní rozsedlinu, do níž od jihu vanoucí víchř neměl přístup. Zde jsme se usadili a nemuseli jsme dlouho čekat, když jsme je spatřili přicházet. Byl to úzký nepřetržitý proud lidí a koní, na nichž bylo již zdaleka patrné, že jsou k smrti unavení. Tak, jak jsme je viděli my, mohli jsme ovšem být i jimi spatřeni, a proto jsme se rychle odebrali odtud, abychom na jejich příchod počkali v pasti.

Šli jsme již zmíněnou skalní stezkou, až jsme dorazili k džirbanimu, který se zde se svým štábem pokud možno pohodlně zařídil. Zde nablízku byly zmíněné skalní schůdky, které nevedly až dolů, ale pouze k otevřené, již popsané plošině. Nesešli jsme až dolů, neboť jsme se setkali s Marhamé a jejím otcem, kteří seděli na dobře zvoleném místě, odkud, sami nepozorováni, mohli přehlédnout celou soutěsku. Zaujali jsme místo vedle nich a sejmuli svým psům břemena. O naše potřeby bylo nyní postaráno, kdybychom na těchto místech museli zůstat i do zítřejšího rána.

Vzali jsme s sebou dokonce i svoje přikrývky, kdybychom byli nuceni strávit zde noc.

Seděli jsme tak, že vchod do Skalní brány, když jsme se obrátili nalevo, ležel právě před námi. Trvalo to dost dlouho než se v něm objevil první Čoban. Usuzoval jsem, že se asi venku před branou zastavili, kde čekali na příchod šejka, a sice z pochopitelného důvodu, aby počkali na jeho rozkazy pro průchod soutěskou. Soudil jsem správně, neboť první projel branou sám šejk. Sice jsem ho neznal, ale celý jeho zjev i jeho jednání a chování druhých k němu mi ho prozradilo. Jel na silném, kostnatém koni podobné rasy jako Pardálův kůň. Nyní ovšem byl tento kůň se svou silou v koncích. Byl tak unaven, že mohl jít jen pomalým krokem, dokonce když došel do naší blízkosti, začal klopýtat a nakonec se zastavil, neboť nemohl z místa. Šejk koně nebil a netrápil, měl jen maličké ostruhy, ne podobná mučidla, jaká jsem spatřil u jeho syna a jeho průvodců. Laskal koně, hladil jej po krku a pokoušel se laskavě jej přinutit k další jízdě. To se mi od něho líbilo, ale nemělo to účinek. Kůň sice projevoval nejlepší vůli, ale skutečně se nemohl hnout z místa. Nyní šejk sestoupil. Kůň, který ucítil, že je zbaven břemene, ztratil poslední zbytek uměle udržované energie. Začal se chvět na celém těle a nakonec se zhroutil na zem. Šejk usedl k němu, položil si jeho hlavu do klína a začal jej hladit. Ptal se kolenjedoucích, má-li některý z nich ještě trochu vody v měchu.

"Je to dobrý člověk, sidi," řekl Halef, "miluje svého koně. Tomu se nesmí přihodit nic zlého! Souhlasíš s tím?"

Přisvědčil jsem pouze hlavou. Celou svoji pozornost jsem nyní věnoval lidem, kteří, puzeni žízni, se hnali do soutěsky, aniž by tušili, že se tím olupují o svou svobodu. A hnali se neustále dál do zkázy. Bože, jak byly zničeny jejich obleky, jejich obličej, jejich koně! V každém záhybu, v každém otvoru bylo plno pisku. Ani lidé, ani zvířata, téměř již neviděli na oči. Všechno kašlalo, vzdychalo a supělo. Jen tu a tam se zastavil některý u šejka, aby ho povzbudil slovem, ale vodu neměl už nikdo z nich. Později jsme uslyšeli, jak tito lidé hlasitě zajásali, když spatřili řeku. Jejich radost se však proměnila v hrůzu, když zjistili, jakou obsahuje vodu. A tato hrůza se proměnila ve zděšení, když poznali, že mořskou vodou horní řeky bude zkažena i voda v dolní řece. A přece se tlačili kupředu, když postřehli, že si mořská voda v někdy vyschlém řečišti dosud neprorazila cestu, že stojí. Snad přece nebude ještě řeka na dolním toku zalita mořskou vodou. Tedy jen kupředu, kupředu!

Pak následovala zavazadla. Jezdci na velbloudech s prázdnými měchy na vodu a uhnanými zvířaty. Unavení jezdcí, kteří šli pěšky, táhli za sebou na uzdách ubohé koně, kteří hladoví a žízniví již neunesli své pány. A tu najednou zaburácelo z výšin skalní brány několik výstřelů. Venku v poušti by uragán pohltil jejich zvuk. Zde však, kde jeho síla byla lámána skalami, je bylo slyšet. Bylo to námi smlouvané znamení, že Čobani došli až k skalnímu otvoru, nemohou však dále, protože Hukarové již zapálili připravenou hranici dřeva. Nyní k nám dolehl obrovský křik, který se přenášel od muže k muži, až jsme rozeznávali i jednotlivá slova. Postup se začal zarážet až se docela zastavil. Shora, totiž od Skalní brány, přicházeli již jen jednotlivci, až do pasti vešel i poslední Čoban. Tu zaznělo i odtamtud několik výstřelů. Když je šejk Čobanů zaslechl, vyskočil a vykřikl do všeobecného zmatku:

"Mlčte, mlčte! Copak se stalo? Proč nejedete dál?"

Hřmot byl tak veliký, že nebylo jeho slovům rozumět. Ale bylo vidět, jak se ptá a jak mu všichni odpovídají. Vznikl tím ještě větší hluk, z něhož k nám dolehla jen jednotlivá slova, jako: "Usulové! Zaskočení! Voda! Oheň!" Šejk opakoval svou otázku, ale se stejným nezdarem. V té chvíli povstala Marhamé, nikým nevyzvána a jen z vlastní vůle. Uchopila jeden měch s vodou, sestoupila s ním až na otevřenou plošinu, zde ho položila na zem a pokynem dala rozkaz k umlknutí. Schválně říkám, že nedala pokyn, ale rozkaz. Nelze popsat její královský zjev, když tu stála se vztaženou rukou. Šejk ji spatřil první. S výrazem překvapení ve tváři ustoupil nejdříve několik kroků a pak rozkázal, aby bylo ticho. I tento jeho rozkaz zanikl ve všeobecném hluku, ale mnozí sledovali jeho pokyn a když spatřili Marhamé, zmlkli. Její pohled měl moc, kterou pochopí jen ten, kdo sám někdy pocítil nad sebou nadvládu duševně čisté bytosti. Každý pohled byl upřen na Marhamé a třebaže zuřila vichřice, bylo zřetelně slyšet, co svým jasným a čistým hlasem volala na šejka:

"Hod' mi sem nahoru svůj měch na vodu, chci ti dát vodu pro tvého ubohého koně!"

Jeho kůň byl nejžíznivějším a nejunavenějším ze všech. Uhnal jej při tom, když za vichřice neustále objížděl své

bojovníky a sháněl je jako bdělý ovčácký pes dohromady, aby se mu nikdo z nich neztratil.

"Vodu pro mého koně?" zvolal k ní nahoru. "Ano, dej mi ji! Alláh ti požehnej za tvou milosrdenství! Řekni mi, kdo jsi!"

"Jsem Marhamé," odpověděla jednoduše.

"Marhamé? Jsi tedy tou, o níž mluvím. Alláh žehnej Milosrdenství!"

Sejmul měch ze sedla a vyhodil ho k ní. Naplnila jej z našeho měchu, naklonila se z plošiny a podala jej tak daleko, že jej šejk mohl zachytit. Přistoupil hned ke svému koni, aby jej napojil. Marhamé přihlížela s úsměvem jeho počínání. A celé množství Čobanů stojící dole v jediném chumáči, muž vedle muže, vzhlíželo k ní nahoru. Nedělo se tu vlastně nic zvláštního. Dívka podala jezdcí vodu pro žiznivého koně. Již tisíckrát viděli něco podobného. Jak se stalo, že právě pohled na tuto dívku působil tak konejšivým dojmem, že všeobecný hluk dole zcela umkl a proměnil se v hluboké mlčení?

Měch byl vyprázdněn. Šejk se vztyčil ze své shrbené pozice a současně vyskočil i jeho občerstvený kůň ze země. Šejk vzhlédl nahoru k Marhamé, poděkoval jí posunkem a zeptal se:

"Přijalo na sebe Alláhovo milosrdenství pozemskou podobu? Nebo v tomto případě je Marhamé jménem skutečného lidského tvora?"

"Skutečně se tak jmenuji!" odpověděla. "Můj otec mne tak nazval."

"Tvůj otec? Kdo je tvým otcem?"

"Jmenuje se Abd el Fadl."

Tu šejk opět překvapeně ustoupil o několik kroků a zeptal se:

"Snad ne dokonce Abd el Fadl, halimský kníže, který složil proslulý slib?"

"Ano, ten!" přisvědčila.

"Je snad zde?"

"Ano!"

"Mohu s ním promluvit?"

"Ne. Jeho jméno ti samo říká, kým je a co si přeje. Zná jen jedinou panovnici - Dobrotu, které je zakázáno, aby se stýkala s lidmi, kteří loupí, vraždí a chtějí prolévat krev. Jen dvě bytosti s vámi mohou mluvit: Přísnost a Milosrdenství."

"Milosrdenství jsi ty. A kde je Přísnost? Kdo zde velí? Proč jsme zdržováni? Jak se zdá, je skalní otvor obsazen a je nám zabráněno v postupu. Kde je ten, jenž tak učinil?"

"Zde jsem!" ozvalo se vtom vedle Marhamé.

Džirbani sestoupil ze své pozorovací stanice a postavil se po boku Marhamé. Podobal se svým královským držením těla a vznešenými pohyby ve svém koženém obleku Vinnetouovi v obrovském vydání a svou vlající hřívou ne zcela zkrocenému lvu.

"Ty?" zeptal se šejk Čobanů. "Neznám tě, nikdy jsem tě neviděl."

Tázanému nebylo třeba odpovídat. Mezi Čobany se ozval hlas:

"Džirbani! Prašivec, blázen!"

A jiný hlas dodával:

"Ten, který vždy prchal z usulského vězení k nám a chtěl se dostat do Džinistanu. Nikdy jsme ho však nenechali projít!"

"Džirbani! Prašivec! Opovržený! Blázen!" volal třetí i čtvrtý Čoban.

"Opovržený! Prašivec! Blázen!" volaly mnohé hlasy po nich.

"Je to pravda?" zeptal se šejk.

"Že mne nazývají džirbanim, ano," odpověděl bývalý psanec klidně. "Jsem-li však blázen a prašivec, budeš moci posoudit brzy sám. Tvůj syn, nepravý ilkevlad, který není prvorozencem, padl do našich rukou. Tlachavě prozradil vaše plány. Proto jsme vám vytáhli vstříc, abychom vám připravili past. Je nás přes tisíc mužů a držíme obsazený skalní otvor, kterým neprojedete -"

"Past?" vpadl mu šejk do řeči. "Jak se zdá, otvorem skutečně neprojedeme, kdo nám však může bránit, abychom neodešli, kudy jsme přišli?"

"Hlad, žízeň a oheň. Podívej se na tu stranu!"

Ukázal k Skalní bráně. Několik minut postačilo k tomu, dopravit k ní dostatečnou zásobu dřeva a zapálit je. Protože oheň hořel venku, nebylo ho vidět, zato kouř, vháněný větrem do soutěsky, se nyní plazil jako had při zemi směrem k řece. Šejk vyrazil z hrdla výkřik děsu.

"Také tvého druhého syna, skutečného prvorozence, jsme zajali,"

pokračoval džirbani. "Stalo se to včera večer, když..."

"Mého syna Sádika?" přerušil jej opět šejk.

"Ano."

"To není pravda! Lžeš!"

"Dobře! Mysli si tedy, že lžu!"

"Nemůže být zde. Nevěřím tomu, je doma!"

"Opakuji jen: považuj má slova za lež! A měj i dost hrdosti, abys nemluvil se mnou - s lhářem!"

Obrátil se a pomalým krokem opět vystupoval ke své pozorovací stanici. Také Marhamé opustila plošinu a přidružila se k nám. Schvaloval jsem to. Způsob, kterým si džirbani počínal, byl ten pravý, jímž mohl vzbudit respekt. Šejk ještě několikrát za nimi nahoru zavolal, ale nedostal odpověď. Poté k sobě svolal některé ze svých lidí, patrně radu starších kmene. Posadili se v kruhu kolem něho, aby se poradili. Taková porada, jak je známo, se nazývá džemma. Zde se konala

právě před našima očima. Byli vysláni lidé jak ke vchodu, tak k východu ze soutěsky, aby přinesli zprávy o situaci. Když se vrátili, neslyšeli jsme co vyprávěli. Slyšeli jsme, ohlušováni větrem, sotva to, co mezi nimi a námi bylo hlasitě voláno. Jak daleko jsme mohli dohlédnout, pozorovali jsme, že první rozčilení Čobanů již minulo. Nyní sesedli z koní i ti, kteří prve ještě seděli v sedlech. Usadili se na zemi, aby počkali na rozhodnutí džemmy.

Mezitím voda v řece neustále stoupala a džemma tu seděla, dušena kouřem obou obrovských hranic, který se k ní plazil po zemi. Neměla ještě dost jasno o svém postavení a proto určila propátrat okolí. Bylo pátráno po cestách, které by vedly na výšiny, k nám, nejdříve z naší strany. Nebyla nalezena ani stezička. Pak přeplulo několik bojovníků, ovšem na koních, řeku, neboť je nám známo, že Čobani mají odpor k vodě a nejsou námořníci. Říkají, že kdyby si Alláh přál, aby lidé plavali, opatřil by je ploutvením. Vyhledali si tedy k tomu koně, kteří byli ještě poněkud při síle, bylo jich ovšem velmi málo. Jezdci měli hledat na druhém břehu. Vrátili se však rovněž s nepořízenou. Pak následovala opět delší porada. Pak se vyhouply dva oddíly do sedel. Jeden jel k jihu, druhý k severu. Viděli jsme dobře, jak jezdcí směřující k severu dojeli až tak daleko, kde jim kouř zabránil proniknout dále, potom vjeli do vody a pokoušeli se najít cestu tudy. Pozorovali jsme, jak se koně zdráhají. Děsili se mokrého živlu. Neviděli nikdy takové množství vody, byl to pro ně cizí živl. A když konečně jezdcí vehnali svá zvířata do vody, brzy je opět obraceli ke břehu, protože po nich z druhé strany stříleli. Čobani nyní pochopili, že odtud není úniku a opět se vrátili k džemmě. Také druhý oddíl se brzy vrátil, rovněž s nepořízenou.

Na radě starších již bylo patrné, že jsou s rozumem v koncích, ale dosud to tyto muže nepřinutilo, aby se vzdali. Byli zarputilými muslimy a proto i fanatiky. Pokoušeli se prorazit, ale marně. Tím, domnívali se, učinili povinnosti zadost. Co se stane dál, přenechávali Alláhovi, který nejlépe ví, co může jít Čobanům k duhu. Jejich fatalismus by se snad nejevil tak zřetelně, kdyby se k němu nepřidružila i úplná únava. Viděli jsme mnohé, jak se posadili a jednoduše složili ruce do klína. Jiní se zabalili do svých pokrývek a uložili se k spánku. Aby pomysleli na to, co bude, až se probudí, k tomu jim chyběla energie. Také jsme pozorovali, že se džemma nemůže nijak rozhodnout. Posunky a výrazy tváří jednotlivých představených nám to zjevně prozrazovaly, i když slova nebyla slyšet. Konečně, jak se zdálo, se na něčem sjednotili. Šejk vstal, přiblížil se k nám a volal na Marhamé. Bylo příznačné, že nechtěl mluvit s džirbanim. Marhamé opět sestoupila k plošině a ukázala se mu. Byl k ní neobyčejně zdvořilý. Připouštěl sice, že je se svými Čobany v pasti, ale zároveň tvrdil, že se mu prudkým nárazem podaří proniknout, třeba i ohněm. Je prý po ruce i dost vody, aby byl uhašen ještě větší žár. Žádal, aby mu byl podán pravdivý obraz celé situace a aby mu bylo sděleno, jaké záměry tím Usulové sledují.

Jak se jen mohl s takovou žádostí obrátit k něžnému stvoření, jakým byla tato dívka? Marhamé mu však odpověděla na místě. A jak mu odpověděla! Ani džirbani, ani já bych mu nedal lepší odpověď. Mluvila pravdivě, obratně a diplomaticky, že jsem žasl. Na každou otázku, kterou jí mezi řečí položil, mu dovedla dát pravou a ráznou odpověď. Mluvila jako advokát, který se předem na každý uskok svého protivníka připravil a neponechává mu ani skulinu, kterou by mohl proklouznout v řečnickém předivu. A přitom mluvila i jako žena, něžně a přátelsky smýšlející, které mnohem více záleží na tom odpouštět než vítězit. Slyšel jsem mnohé proslulé, dokonce veliké řečníky, avšak nikdy jsem neslyšel mluvit tak přesvědčivě, jak dovedla promluvit Marhamé, mluvila-li ze srdce a záleželo-li jí na výsledku věci, které chtěla dosáhnout. Dnes jsem ji slyšel mluvit poprvé a za těžkých okolností. Mluvila s větrem o závod, vichřice jí drala slova od úst. Mluvila k zášti a mluvila k lidem vyčerpaných sil a přece mluvila s nečekaným úspěchem. Později jsem ji slyšel mluvit ještě při mnohých příležitostech, za příznivějších okolností, ale nikdy mně nenapadlo vyrušit ji a ujmout se slova sám. Dovedla mnohdy několika slovy vystihnout více, než bychom dokázali my dlouhými řečmi. Když mluvila k Čobanům, seděl Halef vedle mne. Náhodou jsem na něho pohlédl. Pozoroval jsem na jeho tváři veliké překvapení. Vyvaloval oči, ústa měl otevřená a bylo na něm patrné, že v tomto okamžiku pro něho existuje jen krásná řečnice. Když skončila, zhluboka vydechl a řekl:

"Slyšel jsi, efendi? Mášalláh, považoval jsem se za nepřekonatelného řečníka, ale, jestlipak víš, co jsem?"

"Nuže, co?"

"Bečící ovce, skřehotající vrána, zívající velbloud! Ale takový hlas, takové zvuky a podobné -"

Odmíchl se, aby slyšel šejka, který opět začal mluvit. Šejk, podléhaje dojmu dívčiny řeči, volal k ní nahoru:

"Věřím ti doslova. Vím, že všechno, co jsi nám sdělila, je pravda. Neboť celému světu je známo, že z úst Abd el Fadla a jeho dcery Marhamé nevychází nikdy lživé slovo. Potvrzuješ tedy, že Sádík, můj nejstarší syn, je ve vašem zajetí?"

"Ano," odvětila.

"Pak si tedy vyžadují od džirbaniho, od této chvíle počínaje, plné dvě hodiny času, abychom mohli prozkoumat svoji pozici. Jakmile tato doba uplyne, budu opět zde, abych s tebou z tohoto místa opět promluvil. Prosím, řekni mu to!"

Pak odešel se svými rádci, aby si prohlédl vzdálenější místa, která ještě neviděl. Chtěl se na vlastní oči přesvědčit, zdali mu jeho lidé nelhali. Já pak zamýšlel využít této chvíle, abych navštívil Pardála, který si žádal se mnou mluvit. Vzal jsem s sebou Halefa, protože jeho psům byla svěřena stráž u zajatců. Chtěl jsem, aby si zvykli poslouchat jen jeho. Šli jsme skalní stezkou ke Skalnímu otvoru. Cestou jsme mohli dobře pozorovat šejka, jak se svými rádci obchází své lidi a přecházejí od skupiny ke skupině, dorozumívá se se svými lidmi. Kdykoliv jsme přišli na místo, z něhož nás bylo dole vidět, pozorovali jsme, jak si dole na nás ukazují a baví se o nás. Nepřekáželo nám to, naopak, bylo to právě dobře, že pozorovali, jak máme mezi sebou spojení, aniž by nám v něm mohli zabránit. Na těchto výšinách na nás doléhal opět vichr zcela jinak než dole a byli jsme rádi, když nás stezka opět svedla mezi ochranná skaliska. Našich čtyři sta Hukarů při Skalním otvoru mělo dobrou náladu. Měli stejný názor jako my, že Čobanům nezbude nic jiného, než vzdát se na milost a nemilost.

Cíl naší cesty, skalní rozsídlna, ve které ležel zajatý Pardál, byla ještě hlouběji dole. Příroda tu k sobě posunula dva skalní útesy a ponechala mezi nimi tolik místa, že se zde mohlo skrýt dvanáct mužů. Nahore byla trhlina spojena, podobně jako domeček z karet. Následkem toho bylo světlo jen v jejím popředí, vzadu panovala temnota. A právě v

pozadí vězel Pardál se svými dvěma průvodci. Halefův pes Hu je hlídal. Seděl před rozsedlinou a pozdravil nás vrtěním ocasu, svého bezprostředního pána pak ještě zvláště olizováním ruky. Vešel jsem do vězení sám. Halef čekal venku. Palang ležel na zemi, jeho společníci u něho seděli. Povstali, když mne spatřili vcházet a zůstali stát po celou dobu rozhovoru, protože ani já jsem se neposadil a je k usednutí nevyzval. Pozdravil jsem je a zeptal se:

"Přál sis se mnou mluvit. Mluv tedy, poslouchám!"

Bylo to řečeno krátce. Pardál mne přelétl dlouhým a nejistým pohledem než odpověděl:

"Smím tě nazývat jako jiní lidé, efendi?"

"Ano."

"A smím s tebou mluvit tak otevřeně, jak mluvíme s člověkem, jemuž je pravda nadevšechno? Slyšel jsem totiž, že jsi podobným člověkem."

"Smiš. Dokonce ti to i radím, neboť by bylo marnou snahou, chtít mne obelhat."

Na jeho nikterak nehezské tváři se objevil rys posměšné ukrutnosti a potom řekl:

"Věz tedy především, že tě nenávídím, že tě z duše nenávídím! Že tě tak nenávídím, jako dosud žádného jiného člověka. Ty mne ovšem také nenávídíš?"

"Já tebe? Ne! Lhostejné lidi nikdy nestíháme nenávidět a já jsem kromě toho křesťan."

"Ano, křesťan!" zvolal zajatec a odplivl si. "To znám! A že bych ti měl být skutečně lhostejným, jak říkáš? Jsem princ! Rozuměl jsi?"

"A já jím nejsem! To je jediný rozdíl! Mluv dále!"

"Byl jsem jako všichni princové vyššího stavu nějaký čas na dvoře emíra z Ardistanu. Byl jsem jeho zvláštním oblíbencem a jsem jím ještě nyní!"

"Co je mi po tom? Jen dále, dále! Nemám mnoho času!"

"Jen strpení, šlechetný křesťane! Brzy vzbudím tvůj zájem o věci, o kterých chci s tebou mluvit. Na tom dvoře jsem se totiž seznámil s důstojníkem, který je nyní nejvyšším vojevůdcem Usulů."

"Mýlíš se. Nejvyšším vojevůdcem je dnes džirbani. Ty ovšem myslíš toho starého, zraněného plukovníka, jehož vlhký stělný prach nikdy nechytá a který velí jen invalidům."

"Neposmívej se! Navštívil mne nyní několikrát v mém zajetí a po celé hodiny se mnou rozmlouval. I o tobě."

Nyní jsem opět napjal sluch, aniž bych to ovšem dal na sobě znát. Copak by se snad tento zvláštní hrdina zabýval zradou? K mému upokojení jsem ovšem ihned uslyšel, že tomu tak není. Pouze se zde tlachalo, jinak nic! Princ pokračoval:

"Nemysli si snad, že mnoho mluvil! Z jeho úst nepadlo ani slovo o vašem nynějším tažení sem. Ale varoval mne. Řekl mi, že pokud jsme nepřišli s přátelskými úmysly, spějeme vstříc své zkáze. Od tvého příchodu že vstoupil do Usulů zcela nový duch, víc že nemůže prozradit. Jaký je to duch, mohl jsem až do dnešního dne pozorovat. Víš, jaký den dnes nadešel?"

"Ano, vím to," ujistil jsem ho.

Opřel se loktem o zem, zdvihl horní část těla a zeptal se:

"Ty že víš, kdo sem má dnes přijít? Dnes? V tato místa?"

"Vím to. Všichni Usulové to vědí."

"Ty jsi to vyslechl a prozradil jim to! Říkáš, že jsi křesťan a zatím jsi jen šejtan! A řekni -" opřel se i druhým loktem o zem, zdvihl se ještě víc a pokračoval: "Přišli? Dorazili?"

"Ano, jsou zde," přisvědčil jsem.

"Zde? V soutěsce?"

"Ano, zde! Právě tak, jak to bylo ustanoveno."

"A vy? Copak vy jste učinili? Slyšeli jsme střelné rány a lidský křik!"

"Vpustili jsme je až doprostřed soutěsky. Nyní v ní uvázli. Před nimi jsme obsadili Skalní bránu. Teď nemohou sem, ani tam. Rozbouřené moře naplnilo řeku vodou a u obou průchodů hoří ohně, jimiž lidská noha neprojde. Čobani prodělali v uragánu strašlivý pochod. Hlad a žízeň je napůl umořily. Kůň tvého otce upadl vysílením -"

"Kůň mého otce?" vpadl mi Pardál prudce do řeči. "Copak je otec s nimi? Osobně?"

"Ano, osobně."

"Pak tedy zůstal můj bratr doma! Tím byla vydána země i její lid do rukou toho chlapce! Já zajat! Můj otec rovněž v nebezpečí zajetí! Pak to dopadne zcela jinak, než - než -"

Zapomněl zcela na poraněnou nohu a chtěl vyskočit, zhroutil se však v bolestech k zemi. Tu sevřel pěst a zahrozil mi zuřivě do obličeje, skřípaje zuby:

"A to všechno jsi zavinil ty, jedině ty! Prokletý, křesťanský pse!" Když pronášel tato slova, nebyl jeho obličej jen ošklivý, ale přímo odpuzující. "Co chcete s Čobany dělat?" zařval na mne v pravém slova smyslu. "Co budete dělat? Ven s tím!"

Nemusel jsem mu odpovídat. Mohl jsem se jednoduše vzdát. Měl jsem však s tímto špatně vychovaným a zkaženým člověkem zvláštní útrpnost, a proto jsem mu odpověděl s naprostým klidem i na tuto bouřlivě přednesenou otázku:

"Chceme nad vámi zvítězit, aniž by vytekla jediná kapka krve. Vzdají-li se nám Čobani bez odporu, chceme s nimi uzavřít mír, který přinese oběma stranám stejný užitek. Nevzdají-li se však, zůstanou zde bez potravy a bez vody tak dlouho uzavřeni, až zahynou."

"Všichni?" zeptal se zlostným tónem.

"Všichni! Od prvního do posledního!"

"Pse!" zaskřípěl zuby. "A tomuhle se říká křesťan! Musím mluvit se svým otcem, dopravte mne k němu ven!"

"Zůstaneš zde!" odpověděl jsem.

"Pak jej přiveďte sem ke mně! Ale dříve než bude uzavřen mír! Rozuměl jsi? Dříve, dříve! Rozkazuji ti to!"

"Červe!"

Řekl jsem pouze jediné slovo, ale stačilo. Chtěl znovu vybuchnout a byl by se rád na mne vrhl, ale jeho průvodci, kteří se strachovali o jeho i svůj osud, jakož i o osud všech Čobanů, mu domlouvali a krotili ho, aby se ovládl. V situaci, jako je tato, prý dosáhne více přívětivosti a poddajnosti než hrozbami a urážkami. Naslouchal jim se sklopenou hlavou, takže jsem mu neviděl do obličeje. Konečně zdvihl hlavu. Jeho obličej zářil samou přívětivostí. A jeho hlas zněl dobývavě a měkce, když řekl:

"Máte pravdu! Byl jsem pošetilý! Přemáhá mne často nerozvážná zlost. Prosím, podepřete mne, abych se mohl zdvihnout. Chci mluvit s efendim vestoje. Prikazuje to můj vysoký stav i úcta, kterou od nás může požadovat!"

Přezdívkou Pardál mu dali plným právem. Dovedl ohrožovat, zuřit a rvát, a v témže okamžiku se začal lisát a hladil svého nepřítele! Za pomoci svých společníků povstal. Mohl stát pouze na jedné noze. Opřel se proto paží o jednoho ze svých průvodců, kterého objal kolem krku a opřel se kolenem raněné nohy o rameno druhého, který se za tím účelem musel posadit. Mezitím jsem se rozhlédl poněkud ostřeji v prostoru než jsem mohl do té chvíle učinit. Obrátil jsem se zády k východu z rozsedliny a měl jsem tedy její zadní tmavou část před sebou. Stál jsem tu sice teprve několik minut, ale moje oči si zatím již na pološero zvykly. Zjistil jsem, že oba o sebe opřené kameny tvořící tento úkryt zanechaly mezi sebou nahoře několik otvorů, které se táhly dále dozadu. A na zemi zde ležely výmětky, které jsem považoval za stopy po netopýrech. Z toho jsem soudil, že rozsedlina se za tímto prostorem táhne ještě dále, aniž by zajatci o tom měli tušení. Nemohl jsem však dále v myšlenkách uvažovat, neboť princ Pardál zaujal zatím již své vzpřímené postavení a začal opět mluvit:

"Prosím, efendi, abys mne vyslechl tak klidně, jak klidně chci nyní k tobě promluvit! Jsi zajisté srozuměn, abych mluvil tak, jak myslím, a nebál se říci pravdu. Ale největší pravdou v tomto okamžiku je, že všechno, co se zde až dosud dělo a bude dít, záviselo a závisí na dvou lidech. Znáš ty dva lidi?"

"Snad mne je naučíš znát sám," odvětil jsem.

"Jsme to my dva, já a ty!"

"Jak to?"

"Nepřetvařuj se! Víš, že mám pravdu! Stav si svého džirbaniho do popředí jak chceš, já budu vidět jen toho, kdo stojí jako vlastní vůdce a velitel za ním - myslím totiž tebe! A myslí si o mně co chceš, ale otevřeš-li poněkud oči, hned poznáš, že jenom moje vlastní osobnost řídí kroky Čobanů! Tu i tam, ty a já, jsme pravými veliteli! Připouštíš, že se nemýlím?"

"Mluv dál," vyzval jsem ho, aniž bych odpovídal na jeho otázku.

Pardál pokračoval:

"Slyšel jsem, že si přeješ mír. I já si ho přeji! Ty jsi však křesťan a já muslim. Výsledek toho je, že naše cesty k uzavření míru jsou rozdílné. Kdo z nás se mýlí, o tom nás může poučit historie. Islám začal bojem a válkou, křesťanství začalo mírem. Kam se dnes jen podíváš, těší se země islámu míru, křesťanstvo však vede na celé zemi válku. Všechny země a všechny národy dnes určitě vědí, že křesťanství, které povstalo z míru, přináší dnes, kam jen zasáhne, válku. Islám však, který byl zrozen ve válce, směřuje vždy k míru! To je přece řečeno správně?"

"Křesťanství i islám, o nichž mluvíš, jsou mi ovšem naprosto neznámé. Prosím, abys pokračoval."

Mluvil nyní tak vřele a přívětivě, že bylo skoro nemožné považovat jej za téhož člověka, který prve vystupoval tak brutálně a hrubě. A mluvil i dále tímto zdvořilým a zamlouvajícím se způsobem:

"Nebud' tak skromný, abys chtěl tvrdit, že o tom všem nic nevíš."

Obojí, skromnost i nevědomost, jsou lži! Já však mluvím pravdu!

Nejsem ani Evropan, ani křesťan, jsem Asiat a mohamedán, vyznavač Proroka. A především můj otec není sluhou a moje matka není služkou - jsem princ! Víš, co to znamená? Můj otec měl čtyři ženy. Moje matka je mohamedánka ze Sahrimy, tedy věřící nejpřísnějšího směru. Jsem jejím synem. Matka mého staršího bratra je křesťanka, Alláh ji zatrat'. On se pak tajně přiklání k jejímu učení a ne k víře svého otce. A proto se vzájemně nenávidíme, ačkoli jsme syny jednoho otce, tedy bratry. Zůstal doma, neboť jeho matka jej nechtěla pustit. Já jsem se však dostal k ardistanskému emírovi a naučil se od něho všemu, co je třeba k válce, tedy vyššímu válečnému umění. Ale nemysli si, že jsem se snad proto stal nějakým otrokem války. Jsem princ a jednou budu panovníkem."

Udělal oběma rukama okrouhlý pohyb, jako by chtěl naznačit, že mu bude jednou podroben celý svět. A pak pokračoval v řeči, rozohňuje se stále víc a víc:

"Zůstal jsem svobodný. Mně ani válka neovládne, protože ji považuji jen za prostředek k vyššímu naplnění. A toto naplnění není nic jiného než - mír. Chápeš to?"

"Ano, chápu!"

"Mluv tedy!"

"Tvoje matka je mohamedánkou, prahne po slávě a moci pro tebe i pro sebe, ale není přitom obyčejnou, nýbrž šlechtitou ženou. Považuje slávu a moc také jen za prostředek, jenže k mnohem vznešenějšímu naplnění. A tímto naplněním je štěstí těch, kterým jednou budeš vládnout, jedním slovem - mír."

"Co jsi to řekl?" zvolal udiveně. "To jsou skoro její vlastní slova! Pro mne existuje válka ne kvůli válce, ale kvůli zcela jiným věcem. Blaženost křesťanů kotví v nebi, tedy v posmrtném životě. Vy toužíte po věčném míru, po míru s Bohem. Islám však touží po pozemském míru všech národů, po míru, který nás oblaží již za tohoto života. A tento mír nelze dobýt ani slavnými bohoslužbami, ani dobrými skutky a milosrdenstvím, tento mír je třeba si vybojovat. Je třeba ty, kteří si ho nepřejí, k němu donutit! Pro mne je tedy válka nejvznešenějším prostředkem k míru, který jen může existovat. Křesťanství je dva tisíce let staré, ale nedalo ještě ani jedinému národu mír, ačkoliv jeho prvním činem byly intrády na

pozoun míru a pokoje. Já však, jako muslim, nebudu nikdy mluvit o míru, sevřu raději pěst války, abych jí válku zničil a rozdrtil! Oko za oko, krev za krev, tak zní tvrdý, ale spravedlivý zákon islámu. Vrah ať je zavražděn! Chápeš mne nyní, efendi?"

Co to jen bylo? Tento mladý člověk dovedl přemýšlet a sice hluboce, velmi hluboce. A jak nadšeně tu nyní přede mnou stál! Jeho tváře žhnuly, jeho oči zářily. Rysy jeho obličeje jako by se naprosto změnily, byly úplně vyjasněny. Předtím mne div očima nepohltil a nyní jsem měl pocit, jako bych mu měl stisknout pravici.

"Rozumím," odpověděl jsem. "Jsou to tytéž myšlenky, které probíhaly i mou hlavou, než jsem se přesvědčil o pravdě, než jsem měl jasno před očima!"

"Jasno?" zeptal se Pardál. "U mně se už dávno vyjasnilo, proto se tyto myšlenky také v mé hlavě trvale usídlily, kdežto tebe opustily, neboť křesťanovi nemůže být nikdy jasné -"

Nemohl dokončit, neboť vchod za mnou se zatměl.

"Sáhibel!" zavolal na mne džirbani, který se tu najednou objevil a kýval na mne, dávaje mi znamení, že se mnou musí neprodleně mluvit.

Rozloučil jsem se tedy s princem několika krátkými slovy a spěchal jsem vyhovět přání našeho nejvyššího velitele, který, když jsme se ocitli dost daleko od rozsedliny, abychom nemohli být slyšeni, mi sdělil právě tak důležitou, jako překvapující informaci:

"Přicházejí Džunubové!"

"Džunubové?" zeptal jsem se. "Kteří Džunubové?"

"Celé vojsko!"

"A kdy dorazí?"

"Již v několika hodinách!"

"Bohu díky!"

"Bohu díky?" zeptal se překvapeně. "Nemyslím, že jsem ti přinesl právě radostnou zprávu!"

"Je však skutečně velmi radostná!"

"Opravdu? Vždyť jsme ještě neskončili s Čobany! A to se přece musí stát, má-li se nám podařit přemoci Džunuby."

"Pak si tedy pospěšme! Mluvil jsi o několika hodinách a to je dost dlouhá doba pro člověka, který se naučil využít času. Kdo ti sdělil, že přijdou?"

"Vichřice jim zabránila ležet nečinně v poušti. Zavála by jejich ležení pískem. Mohli jí uniknout jen pokud možno rychlým pochodem. Vyrázili tedy a následovali své napřed jedoucí důstojníky v mnohem kratším čase než bylo předem určeno. Byla to ale strašlivá jízda. Vítr jim vysál vodu z měchů a morek z kostí lidí i zvířat. Přemohla je únava. Museli několikrát odpočívat a nakonec učinili na půl dne zastávku, aby pro zbytek cesty nabrali síly. Několik jezdců však, opatřených velmi dobrými koňmi, bylo vysláno napřed, aby vypátrali, jak to vypadá v soutěsce. A tito dojeli, právě když jsi se od nás vzdálil, až k Skalní bráně, kam mne rychle zavolali, abych je vyslechl."

"Jak jsi je přijal?"

"Jako nepřátele, ačkoliv se tvářili přátelsky. Nemáme čas zapřádat dlouhé diplomatické řeči. A tak jsem jim pohrozil, že je dám bez soudu postřílet, jestli se okamžitě nepřiznají, že nás přišli přelstít. Ani ne tak ze strachu jako z naprosté únavy a vyčerpanosti všechno přiznali a vyrazili sdělení, která pro nás mají veliký význam. Později všechno podrobně povím. Nyní mi ovšem záleželo především na tom, podat ti o tom zprávu a uslyšet od tebe, co říkáš tomuto zrychlenému chodu událostí."

"Říkám, že nám může být vítán."

"Ale Čobani - -?"

"S těmi bude věc vyřízena tak rychle, jak jen si je možno přát. Jak se vede jejich staršímu princovi?"

"S tím jsem už krátce mluvil. Nemyslím, že by chtěl vzdorovat."

"Pak mi tedy v rychlosti řekni ještě jedno! Znáš dobře skalní rozsedlinu, v níž je uvězněn Pardál?"

"Ano."

"Myslím totiž, zdali ji znáš v obou jejích částech, přední i zadní?"

"Její přední část ovšem znám, zadní však nikoliv. Copak má nějakou zadní místnost?"

"Nevím to sice bezpečně, ale domnívám se, že ano."

Sdělil jsem mu jednoduché důvody, které mne přivedly k této domněnce. Potřásl hlavou a řekl:

"Proč se tím zabývat? Copak by mohlo mít pro nás nějaký význam, kdyby se rozsedlina prodlužovala ještě někam dozadu?"

"Mohlo by to mít dokonce i veliký význam!"

"Jaký?"

"Znást Džunuby a přesvědčit Čobany. Mohli bychom se s Čobany schovat do zadní části rozsedliny. Odtamtud je jistě možné přehlédnout přední část. Myslím, že vzadu bude slyšet všechno, co se bude mluvit vpředu. Převědeme tedy jednoduše zajaté důstojníky, mahalámu i ministra Džunubů, do této přední místnosti a prostě jim sdělíme, že je to jejich nové vězení. V zadní místnosti pak zaujmeme místo my s Čobany. Jakmile budou Džunubové myslet, že jsou sami, budou se jistě bavit o tom, proč jsme jim vykázali nové vězení a musel bych být velice špatným prorokem, kdyby při tom nepadlo i několik výroků, z nichž bude Čobanům jasné, že je přišli obelstít."

"Usuzuješ správně!" řekl džirbani. "Tvůj plán je dobrý."

"Navrhuji ovšem, aby do Pardálova žaláře byli převedeni s mahalámou a ministrem pouze nejvyšší důstojníci až do majora, ostatní ať zůstanou kde jsou, protože pochybují, že by tak vysocí hodnostáři odhalovali svá tajemství před lidmi tak nízkého stavu."

"Ano, i to je moudré! Ale nyní mi řekni, jak se dostaneme do zadního prostoru rozsedliny, pokud se ovšem nemýlíš a

existuje-li nějaký!"

"To se, doufám, brzy dozvím. Vyšplhám se nahoru. Tam se již ukáže, je-li má domněnka správná, nebo ne."

Svůj úmysl jsem také ihned provedl a našel jsem nahoře skutečně vchod do zadního prostoru a brzy jsem přesvědčil i džirbaniho, že je v něm slyšet každé slovo promluvené vpředu. Krátce a dobře, nemohl jsem si přát lepší místo k tomuto účelu. Domluvili jsme se pak s džirbanim, že sem necháme převést Pardála a že sem přivedeme i jeho otce šejka. Džirbani byl tímto plánem velmi potěšen a schvaloval ho ovšem do posledního písmene. Halefa jsme ponechali na místě, když jsme ho předtím zasvětili do svého plánu, a pak jsme vystoupili opět nahoru, abychom se odebrali ke skalnímu otvoru, neboť ustanovené dvě hodiny již pomalu končily a dalo se očekávat, že šejk Čobanů bude již brzy žádat o rozmluvu s naším velitelem.

Když jsme pak došli k Abd el Fadlovi, nemuseli jsme již na šejka dlouho čekat. Zanedlouho začal šejk rozmluvu s Marhamé a vyjádřil přání promluvit s oběma svými syny, aby se pak mohl rozhodnout, co bude dělat. S tím jsme právě počítali a proto nám nemohla být jeho žádost proti mysli. Dali jsme tedy k tomu svolení a vyzvali ho, aby vystoupil k nám na plošinu. Aby to mohl provést, vystoupil na hřbet velblouda, kterého dovedli až ke skalní stěně a odtud byl vytažen pomocí mého lasa k nám nahoru. Když pak stál před námi, prohlížel si nás, totiž mne a Marhamé, velmi dlouho a velmi tiše. Pak přeletěl zrakem různé skupiny svých vysílených lidí tam dole a promluvil:

"Ten z vás, který si vymyslel nechat nás vběhnout do této pasti, je buď velice nebezpečným nebo velice prospěšným člověkem. Poctivost mi nařizuje, abych se přiznal, že jsme upadli zcela do moci Usulů, ale jen pro tento okamžik. Alláh je dobrotivý a všemohoucí. Může změnit osud podle své vůle. Co od nás žádáte?"

Tato otázka platila džirbanimu.

"Vzdejte se!" odpověděl tento lakonicky.

"Co myslíš těmito slovy?"

"To pochopíš, jakmile promluvíš s těmi, s nimiž sis přál mluvit. Pojď, následuj nás!"

Vystoupili jsme nahoru na stezku a kráčeli po ní až ke Skalní bráně. Pak jsme opět odbočili dolů a šli podél řeky stranou. Nezastavili jsme se u místa, kde byl uvězněn Pardál, ale zabočili dolů do tábora a pak jsme se sem opět vrátili, neboť jsme si přáli, aby si šejk na vlastní oči všechno prohlédl. Nepromluvil po celou cestu ani slovo, ale očima byl všude a jeho tvář na sebe přijímala čím dál tím starostlivější výraz. Když jsme se pak konečně ocitli opět před vchodem do rozsedliny, kde seděl jeho syn Pardál, vešel jsem dovnitř a promluvil k zajatci:

"Přál sis promluvit se svým otcem -"

"Ovšem, ovšem!" skočil mi do řeči. "Ty jsi však nechtěl svolit!"

"Přivádím ti jej a zcela podle tvého přání ještě před uzavřením míru!"

Džirbani se šejkem vešli za mnou. Džirbani pak připojil k tomu, co jsem sám řekl, jen několik slov:

"Promluvte spolu, ale jedněte krátce! Dávám vám deset minut času, nic víc!"

Pak jsme opět vyšli a nechali je o samotě. Halefovi, který zde čekal, jsme dali instrukce. Vzdálil se, aby v krátkém čase všechno obstaral. Vrátil se a přivedl s sebou dva silné Usuly, kterým bylo rozkázáno, aby po ukončené rozmluvě dopravili Pardála přes skaliska na druhou stranu do zadní části rozsedliny, k níž jsem nahoře objevil vchod. Přál jsem si, aby otec i syn vyslechli Džunuby. Když daná lhůta prošla, vstoupili jsme opět dovnitř.

"Ještě jsme neskončili!" řekl Pardál. "Žádáme o lhůtu celé hodiny, abychom -"

"To je nemožné!" vpadl mu džirbani do řeči. "Řečnění k cíli nepovede. Máte na práci důležitější věc. Máme zde zajaté Džunuby, jímž -"

"Džunuby?" zvolal Pardál. "A zajaté?"

"Ano."

"Kdo je zajal? Kdy? Kde? Mluv rychle!"

Znělo to ne snad jako překvapení, jako údiv, spíš úzkostlivě a zaraženě vypravil tato slova ze sebe. V jeho obličejích se zračila, jistě proti jeho vůli, jakási starostlivost. Napadlo mě, že syn jednoho z jeho spoluvězňů měl zrádné styky s Džunuby. Věděl snad o těchto věcech, měl snad ruku i v této hře? Až dosud bych sice nevěřil, že by byl schopen spáchat zradu na vlastním kmeni, měl však výbojné plány a zabýval se snad tajnými diplomatickými výpočty, které by ho svedly k tomu, aby za zády svého otce podnikl něco, co by sice zavánělo zradou, ale nebylo snad zradou v pravém slova smyslu. Měli-li Džunubové úmysl podvést Usuly i Čobany, proč by nemohl člověk princova postavení chovat úmysl udělat z Džunubů svoje spojence, aby se jim po dosažení svého cíle nakonec vysmál.

Tyto myšlenky mi prolétly hlavou, když jsem jej nyní slyšel tak naléhavě se ptát a spatřil jeho dojetí, které nedovedl skrýt. Džirbani nic podobného nepozoroval a odpověděl:

"Zajali jsme nejprve mahalámu a nejvyššího ministra, pak také teriba ve tabrika kuwetí harbie feminde mahíra kismene s pěti důstojníky, jedním poddůstojníkem a vojákem."

Spatřil jsem, jak se Pardál ulekl, když uslyšel tato slova, ale byl jsem sám, kdo to pozoroval. Jeho otec byl nanejvýš udiven. Hned se ptal:

"Alláh il Alláh! Tito vysoce postavení lidé a nejvyšší důstojníci přišli k vám?"

"Ano."

"Vy jste je zajali?"

"Ovšem."

"Proč? Copak k vám přišli jako nepřátelé?"

"Naopak, jako přátelé. Ale zajali jsme je právě proto, že s vámi smýšlíme poctivě."

"S námi?"

"Ano, s vámi," přisvědčil džirbani. "Přišli totiž k nám, aby se s námi spojili proti vám."

Tu vpadl princ rychle:

"Je to možné? Je tohle pravda?"

"Nemluvim nikdy lež!"

"Můžeš to dokázat?"

"Právě proto jsme přišli, abychom vám o tom podali důkazy. Opustíte nyní tento prostor. Tam vzadu se nachází ještě jiný, z něhož je možné sem vidět i slyšet všechno, co se tu děje a mluví. Tam nyní dopravíme tebe i tvého otce. Sem však do této přední rozsledliny budou přivedeni zajatí Džunubové, abyste je mohli vyslechnout. Zjistíte, že všechno, co vám říkáme je pravda a že s vámi smýšlíme poctivě. Zde jsou muži, kteří tě ponесou."

Přemístění zajatce proběhlo velmi rychle. Položili ho před jeden z nejnižších položených otvorů, kterými bylo vidět do jeskyně, aby měl dobrý rozhled a mohl všechno slyšet. Nosiči se pak vrátili, aby odvedli jeho dva průvodce, které jsme nepotřebovali. My ostatní jsme pak také vyšplhali k němu vzhůru. Vyhledali jsme si každý příhodný otvor a pak očekávali příchod Džunubů. Princ byl velice rozčilen. Jeho rozčilení nemělo jen jediný důvod. K obavám, které se ho, jak již bylo zmíněno, zmocnily, přibyla nová starost. Pozoroval nyní, že všechno, co se v jeho bývalém vězení dělo a mluvilo, mohlo být odtud přehlédnuto a vyslechnuto a nevěděl, že jsem toto místo objevil teprve v poslední chvíli. Myslel proto, že byl i on se svými průvodci pozorován a jejich řeči, jistě velmi upřímné, vyslechnuty, že jsme tedy vnikli do všech jeho tajemství. Neřikal sice nic, ale jeho velký nepokoj prozrazoval, jakými asi myšlenkami se zabývá.

Netrvalo to dlouho a hádží Halef se zhostil úlohy, která mu byla uložena. Džunubové od mahalány až po majora byli přivedeni bez svých podřízených. Viděli jsme je docela dobře. Nejdříve se chovali tiše. Zaměstnávali se tím, že zaujímalí místa podle pořadí a hodnoty. Při tom prokazovali mahalámovi největší úctu, takže jsme jej mohli považovat za nejváženějšího mezi nimi. Prohlédli si svoje nové vězení co nejdůkladněji. Otvory však, které ležely v temnu, nespatriili. Když se konečně usadili, začali se bavit, ale zpočátku o obyčejných, naprosto nedůležitých věcech. Tím byla ovšem vinna neskonalejší úcta těchto lidí k mahalámovi. Nedotkli se dříve žádného tématu, o kterém by se on dříve v řeči nezmínil. Tato okolnost křížila naše plány. Chvilí jsme čekali, ale pak promluvil šejk Čobanů, ovšem tiše, aby ho vpředu nebylo slyšet:

"Jsou Lámaní! Zdlouhaví, bezduší, nejpílní lidé! Kdo je bude chtít vyslechnout, bude muset čekat hodiny!"

"Budou mluvit, a to hned," odpověděl džirbani, rovněž tlumeným hlasem. "Efendi, prosím, zajdi k nim a přinut' je k řeči!"

"Dáš mi k tomu příslušné pokyny?" zeptal jsem se.

"Ne! Vím, že z vlastní iniciativy, že uhodíš na pravou strunu i beze mne a dříve než já."

Sešplhal jsem tedy z našeho úkrytu a vešel dolů k zajatcům. S mahalámou jednal džirbani zpočátku přátelsky, dozvěděl se proto také o mně, ale ani on, ani ministr mne dosud nikdy neviděli. Důstojníci mne sice viděli, dokonce mne považovali za svého zajatce, ale nevěděli, kdo jsem. Nyní, když už byli delší čas pohromadě, si jistě sdělili navzájem své příhody a mluvili tedy jistě také o mně. Tomu odpovídalo i to, jak jsem byl přijat. Stratég, sotva mne spatřil, zvolal:

"Hle, neposlušný člověk, jehož musím potrestat!"

"Majitel krásného koně, kterého jsem spatřil!" řekl generál, jemuž zajisté více imponoval můj Syrr než já sám.

"Bude to tedy křesťan, o němž mluvil džirbani, dokud nás ještě považoval za své spojence," připojil ministr.

Nejprve jsem se všem lehce uklonil, pak jsem se sklonil před mahalámou poněkud hlouběji, zvláště, a oslovil ho:

"Jsem nucen vyrušit tě z klidu. Nejvyšší velitel Usulů mne poslal k tobě."

Velekněž sraštil čelo, neboť byl asi zvyklý na hlubší poklony a pokornější slova.

"Kdo jsi?" zeptal se.

"Nazývají mne Kara ben Nensi."

"Tedy je to skutečně ten křesťan," vpadl mi do řeči obrácen k ministroví.

"Ano, zcela správně, jsem ten křesťan!" potvrdil jsem jeho slova. "Byl jsem k vám vyslán, abych vám sdělil, proč vám bylo vykázano jiné vězení. Přejeme si totiž, aby -"

"Co vy si přejete, je mi lhostejné," vyrušil mne opět mahaláma. "Ne vaše, ale moje přání zde musí být v první řadě respektována. Zacházíte zde s námi nejen jako s nepřáteli, ale i jako s lidmi nízkého stavu a já jsem přece mahaláma z Džunubistanu, nejvyšší ze všech kněží světa!"

"Dokončil jsi již větu, kterou jsi začal?"

"Ano. Mám ve zvyku dokončit každou větu, kterou začnu. K čemu tato otázka?"

"Protože i já jsem zvyklý nenechat se v řeči vyrušovat. Nechal jsem tě domluvit, neboť jsem se učil zdvořilosti. Ty jsi mne však za třetinu jediné minuty již třikrát vyrušil. Budeš-li tak činit i dále, budu tě považovat za nejnezdvořilejšího člověka na světě a za celý život se nedostanu k tomu, abych ti sdělil, co ti mám vyřídit."

Když uslyšel tato slova, vyvalil na mne oči, že se zdálo být ještě jednou tak veliké než obyčejně a v jeho obličeji se obrazil nejvyšší údiv. Já však klidně pokračoval:

"Právě se nejvyšší ministr šejka Džunubistanu zmínil, že jste byli považováni za spojence Usulů. Bylo vašim úmyslem, aby se to stalo?"

"Ovšem!" odpověděl ministr. "Označili nám tě jako důvěrníka džirbaniho. Nezdáš se jím však být, neboť kdybys jím byl, nemohl by ses takto ptát! Copak ti neřekl, že jsme přišli, abychom uzavřeli s Usuly spolek?"

"Spolek? Proti komu?"

"Proti Čobanům."

"Proč? Jsou snad Čobani vašimi nepřáteli?"

"Nikdy nebyli našimi přáteli od těch dob, co vznikli Čobani a Džunubové. A právě tak dlouho jsou i nepřáteli Usulů. A proto se nám zdálo žádoucí a přirozené, aby se Džunubové s Usuly spojili a společného nepřítele - Čobany - vyhladili a zničili. Nejkrásnější příležitost k tomu se naskýtá nyní, kdy jsme se dozvěděli, že Čobani se chystají projít

Katarskou soutěskou, aby přepadli Usuly. Shromáždili jsme ihned svoje bojovníky, abychom se vydali Usulům na pomoc. Náš šejk vyslal nejvyšší lidi svého kmene, totiž mahalámu a mne, k Usulům, abychom je o tom informovali a uzavřeli s nimi přátelský spolek. A náš proslulý nejvyšší strateg se dokonce vydal se svým štábem napřed, aby Usulům sdělil, že naše vojsko již táhne, aby vpadlo v úzké Katarské šíji Čobanům do zad a hnalo je proti kopím Usulů, abychom je rozdrtili a rozmačkali mezi dvěma pěstmi!"

"To že jste chtěli? To že jste udělali?" zeptal jsem se, jako bych se velice divil.

"Ovšem!" odpověděl ministr. "Copak jsi o tom nevěděl?"

"Věděl jsem něco docela jiného! Mám-li však tvým slovům uvěřit, bude třeba, aby mi je potvrdil i mahaláma. Jak se zdá, byli Usulové, pokud se týká vaší dobré vůle a poctivosti, oklamáni. Je tedy nutné, aby mezi vámi a jimi bylo jasno, aby zmizela veškerá nejistota. Proto se ptám nejvyššího kněze Džunubistanu, zdali je ochoten potvrdit to, co zde právě tvrdil nejvyšší ministr."

Bylo možné, že tři naslouchající muži všechno dobře neslyšeli, proto jsem užil této lsti, předložit mahalámovi nejdůležitější body ministrový zprávy a dát si je od něho ještě jednou potvrdit. Nazval jsem jej nejvyšším knězem Džunubistanu a to jej poněkud se mnou smířilo. Jeho obličej se poněkud vyjasnil, když mi odpovídal:

"Potvrzují to!"

"Že jsou Čobani vašimi nepřáteli?"

Předložil jsem mu tuto a všechny následující otázky tak pomalu a zřetelně, že nebylo ani možné, aby jim naslouchající nerozuměli.

"Ano," odvětil mahaláma.

"Že je chcete zničit?"

"Ano, jako spojenci Usulů."

"Že jste sem přišli jen z toho důvodu, abyste uzavřeli s Usuly spolek?"

"Ano, je to tak. S Usuly proti Čobanům."

"Vaše vojsko je již na cestě?"

"Ano, tři tisíce mužů."

"Čobani mají být zde v soutěsce vehnáni mezi vás a Usuly a úplně poraženi a zničeni?"

"Ano," odpověděl. "To je pravé slovo, poraženi, zničeni a vyhubeni. Ani jediný nesmí uniknout! Věříš nyní, že jsme přišli jako přátelé Usulů? Vidíš nyní, jak nespravedlivě a nevděčně jednají, zavírají-li nás, své přátele a spojence, jako sprosté zločince a dávají-li nás hlídat svými psy?"

"Ne," odpověděl jsem. "Nevěřím ani jednomu, ani druhému. Nevděčně a nemoudře jste jednali jen vy, nikoliv Usulové!"

"My? Dokaž nám to!" vybuchl ministr.

"Dokaž to!" zvolal velitelsky i mahaláma.

"Dokaž nám to! Dokaž! Dokazuj!" volali i ostatní jeden přes druhého.

"Není nic lehčího," odvětil jsem. "Připustili jste, že Čobani jsou vaši úhlavní nepřátelé a že vám Usulové mají pomoci, abyste se jich zbavili. Už proto vám měla vděčnost kázat, abyste s námi jednali poctivě. Hned však uslyšíte, že jste jednali právě opačně, tedy nepoctivě a nevděčně. A protože každá nevděčnost a nepoctivost je i nemoudrá, odhodili jste daleko od sebe každou stopu moudrosti, když jste večer tábořili tam dole při řece a před spaním mluvili o věcech, které nemělo slyšet ucho Usula. Jel jsem toutéž cestou, ale naproti vám. Viděl jsem váš oheň. Seskočil jsem z koně a připlazil se zcela blízko k vám. Ležel jsem za kmenem stromu, o který jste se opírali zády. Slyšel jsem každé slovo, které jste promluvili. -"

"Ty jsi nás vyslechl?" vybuchl znovu ministr.

"Vyslechl!" vykřikl ještě vyšší pán. "Vyslechl mne, džunubistanského mahalámu!"

"Ano, vyslechl!" odpověděl jsem. "Dokáži vám to tím, že vám budu opakovat všechno, co jsem od vás slyšel."

Učinil jsem tak. Popsal jsem jim celou tehdejší situaci a opakoval jsem jim pak slovo za slovem vše, co tehdy mluvili, dokud jsem ležel v jejich blízkosti. Seděli zde přede mnou zcela tiše a nehybně. Vypadalo to skoro, jako by si ani netroufali dýchat. Netroufali si také vyslovit něco k omluvě, nebo se vymlouvat. Byli jednoduše jako strnulí. A tu se ozval zvláštní, dutý hlas, který zněl jako by mluvil z oblaků nebo z nitra země:

"Efendi, to stačí! To stačí! Nemluv nyní již ani slovo s těmi zrádci, s těmi lháři, s těmi darebáky a holomky. Naplivej na ně. Plivni jim do obličeje! A vyjdi opět ven k nám, k poctivým lidem!"

Džunubové se polekali největší měrou. Vyskočili a křičeli jeden přes druhého. Vyšel jsem opět ven a krácel jsem kolem Halefa a jeho psa k oběma Usulům, kteří předtím přenášeli prince a poručil jsem jim, aby ho opět přinesli, což ihned udělali. On to byl, který promluvil tím dutě znějícím hlasem. Když ho vyzdvihli z rozsedliny a on mne tu spatřil, ani nečekal až ho ke mně donesou a již zdálky na mne volal:

"Efendi, zvítězil jsi, úplnější zvítězil! Udělám všechno, co si budeš přát! Jsem srozuměn se vším, se vším, co ustanovíte. Dovol jen, abych se jako pes posadil zde vedle vašeho psa a hlídal ty podlé lotry tam uvnitř!"

Mluvil tato slova sice ke mně, ale odpověděl mu za mne džirbani, ne já:

"Budiž ti to dovoleno!" A obrátil se k oběma Usulům a řekl: "Posaďte ho tam, kde si přál sedět. Má právo vyžádat si u nás toto místo."

Provedli rozkaz. Pardál byl skutečně tak zaslepen vztekem proti lidem, o nichž byl přesvědčen, že ho klamali, že na osud vlastního lidu, o němž se mělo za několik minut rozhodnout, úplně zapomínal. Z toho bylo patrné, že i kdyby byl sebevíc nadán, nemohl se nikdy stát velkým mužem. Jeho přirozenost panovala jako divoké zvíře nad jeho nitrem. Měl skutečně v sobě - pardála! Předtím, když jsem s ním mluvil, byla naše rozmluva přerušena džirbaním, nemohl jsem mu tedy říci všechno, co bych mu tak rád řekl. Bylo zapotřebí ještě mnoho k tomu doložit. To jsem však pociťoval jen já

sám, on nikoliv. Byl nekystalizovaným drahokamem, který je třeba jen vybrousit, aby vyrůstal jen po své vůli a svým způsobu tak, aby na něj působilo vždy jen to, co vyslechl v posledním okamžiku?

Príznačné bylo, že se jeho otec ani slovem nepokusil zabránit mu v jeho pomstychtivém přání. Na něho působilo to, co slyšel, rovněž stejným dojmem jako na jeho syna, ale myslel v první řadě na blaho svého lidu, který se nacházel právě v nebezpečí, že ztratí to, co je na světě nejsvětější, svoji svobodu, tedy vlastně sama sebe. Svolil k vyjednávání, ale džirbani na to nepřistoupil a řekl:

"Teď ne. Máš ještě jednoho syna, s nímž rovněž musíš promluvit jako s tímto zde. Pojď s námi!"

Pak jsme opustili toto místo a odebrali se tam, kde byl ubytován druhý princ. Byl to také skalní prostor, jakoby malá kabina mezi čtyřmi stěnami. Před ní stál na stráži Usul.

"Vejdí a promluv s ním!" řekl džirbani šejkovi. "Máš deset minut času. Budu zde na tebe čekat."

Když šejk zmizel v jeskyni, usedli jsme vedle sebe na plochý balvan, abychom počkali na jeho návrat. Nemluvíli jsme. Džirbani se díval přímo před sebe a já ho pozoroval, aniž by o tom měl tušení. Nijak nezestárnul, ale bylo nápadné, jak v těch několika dnech zmužněl a jak se upevnila rysy v jeho obličeji. Velký člověk, který byl až dosud skryt v jeho nitru, vystupoval nyní na denní světlo.

Když uplynulo deset minut, vrátil se k nám šejk v doprovodu svého syna. Oba byli nevýslovně vážní. Bylo na nich patrné, že se rozhodli k pevnému rozhodnutí. Otec s pokynem na syna se nás zeptal:

"Přivádím jej hned s sebou. Je dosud vaším zajatcem?"

"Ano," odpověděl džirbani.

"A jak dlouho jím má zůstat?"

"Až bude uzavřen mír mezi mnou a tebou, mezi Čobany a Usuly, potom bude propuštěn."

Nyní promluvil syn:

"Tento mír bude uzavřen! A mým přáním je, aby se to stalo ihned! Kdo by tušil, že naše válka, která měla jiné cíle, skončí tímto způsobem! Ve všem však, co se tu stalo, cítím prst Nejvyššího a půjdu tam, kam mi tento prst ukazuje. Dovolíš, aby můj otec promluvil tímto způsobem ke svým lidem?"

"Rád."

"I mně?"

"Ano."

"A ihned?"

"Ano, pojďte!"

Vystoupili jsme opět nahoru a pustili se stezkou k plošině, abychom tu vydali Čobanům jeho šejka. Tento se pak cestou ptal na mírové podmínky.

"Zvol si je sám!" odpověděl džirbani.

Tu se šejk zastavil, udiveně se na něho podíval a řekl:

"Slyšel jsem dobře?"

"Ano," usmíval se tázaný.

"Ty mi je nechceš předpisovat? Mám si je zvolit sám?"

"Ovšem! Divíš se tomu? Dáme si mír navzájem darem a nebudeme si ho drazě vykupovat a platit. Přeji si stát se tvým bratrem a můj národ by se pobratřil s tvým národem. Pro vynucený, nedodržitelný mír i nejnižší cena je příliš vysoká. Ale i nejvyšší cena je jen maličká, získáme-li si jím trvalou lásku a věrnost, jež oba naše kmeny pro budoucnost bratrsky a nerozlučně sloučí dohromady. Nežádám od vás vůbec nic, chci naopak rozdávat. Rozumíš mi?"

Šejk mu podal obě ruce a odpověděl:

"Rozumím ti velmi dobře a budu jednat i myslet přiměřeně tvé vznešené mysli. Jsi-li veliký v rozdávání, nebudu v přijímání o nic menší. Jako nyní držím tvoje ruce ve svých rukou, tak ať jsou spojeny naše národy, jako by byly jedním lidem! Vaši přátelé ať jsou našimi přáteli a naši nepřátelé nepřáteli vašimi. Je to tak správně?"

"Ano, tak je to správně!" odpověděl džirbani. "Odedneška jsou Usulové a Čobani párem bratrských a sobě věrně a poutivě pomáhajících národů. Zkoušku učiním ještě dnes. Jsi připraven spojit se se mnou proti Džunubům?" "Ihned!"

"A zvítězíme-li, odpustit jim právě tak, jako jsem já teď odpustil vám?"

Šejk se chtěl rozmyslet, ale jeho syn začal prosit: "Řekni ano, otče! Stojíme zde ve větrné výši. Musíme smýšlet svobodněji a čistěji než ti dole pod námi. Vím, že moje matka nejen mne, ale i tebe povznesla k smýšlení, které se odvažuje předcházet naší tvrdou, línou dobu o celé věky. Alláh tomu chtěl, že jsme se dnes setkali s lidmi, jejichž zásady jsou stejně šlechetné, dokonce ještě vznešenější než naše. Co od nás požadují, není nic obyčejného, spíš něco velmi velikého, vznešeného a prospěšného všeobecnému míru. Moje nejkrásnější a nejvznešenější myšlenka vyšla dnes z hlubin mého nitra a stojí vtělena v džirbanim přede mnou. Jsem šťasten, velice šťasten a proto tě prosím, otče, svol, řekni ano!" Otec objal svého syna, políbil jej něžně na tvář, ústa a čelo a řekl: "Nuže tedy - ano! Odpouští-li jim ty, odpustím i já." "Poděkuj své ženě a tomuto svému synovi," vpadl jim džirbani velmi vážně do řeči. "Až do této chvíle stály vázky tvého osudu nerozhodně. Nyní však, kdy chceš odpouštět, budiž i tobě skutečně odpuštěno. Jsi volný. Jste všichni volní, bez nejmenšího trestu, bez jakékoliv oběti, beze všeho pokání. Sestoupím s tebou z plošiny do tvé džemmy a promluvíme k ní ve smyslu trvalého upřímného míru. Dostanete všichni jídla a vody, kolik budete pro sebe a svá zvířata potřebovat. Za půl hodiny však zde nesmí být vidět ani jediný Čoban. Musíme Džunubům, až přijdou, zatajit, co se zde přihodilo a že jsme se spolu spojili."

"Nedělej si s nimi velké starosti," promluvil šejk velmi pohrdlivým tónem. "Džunubové nejsou muži, jsou to panáci vhodní pro stínohry ardistanského emíra, který jim namlouvá, že jsou svobodní a ve skutečnosti je považuje za své otroky. Ozbrojuje je, jako by byli hrdiny, ale vpravdě jsou to největší skety pod sluncem. Život je pro ně keřem - poledním spánkem. Jsou dokonce i líní modlit se k Alláhovi a vkládají své modlitby do mlýnků, které se na větru a ve

vodě otáčejí, a považují Alláha za tak hloupého, že se domnívají, že ho něco takového může těšit. Až přijdou, budou sice po zuby ozbrojeni, budou mít dobré koně, ale velké skutky od nich nečekej!"

Nebylo to poprvé, co jsem slyšel takovouto charakteristiku o Džunubech, a co tu šejk řekl, bylo do posledního písmene pravda. Bydleli v zemi, která při srovnání s pouští Čobanů oplývala bohatstvím úrody. Nemuseli ani hnout rukou, a všechno, co potřebovali, jim padalo samo do klína. To je tak zdegenerovalo, že byli bez energie, ale zato vzrostla jejich domýšlivost. Byli skutečně zbabělí, jak se brzy přesvědčíme, až hnusně zbabělí.

Když jsme došli na plošinu, shromáždili se kolem ní Čobani v hustých zástupech. Protože jejich šejk odešel s námi, očekávali, že z tohoto místa padne zanedlouho rozhodnutí. Nahoře nás bylo dále vidět i slyšet než dole. Proto šejk ani nečekal až sejde mezi ně, ale přistoupil až na okraj plošiny a mluvil k nim hned odtud.

Jak mu naslouchali! Co zde slyšeli, by nikdy neočekávali! Byli tak překvapení, že když domluvil, nezval se z jejich řad ani jediný výkřik. Jen radostné, ale kvůli větru jen těžko srozumitelné mručení letělo jejich zástupy. Nyní se chopil slova džirbani. Byl lepším řečníkem než šejk a měl dar přesvědčovat a vzrušovat. Vypočítal v krátkosti veškeré přednosti spojenectví Usulů s Čobany, poukázal na to, že zde vlastně bez vlastní zásluhy získávají Čobani pro sebe výhody, které si ani nezasloužili, poukázal na jejich minulost i přítomnost. K tvrdému životu v nehostinné poušti. A rozvinul před nimi obraz budoucnosti, jak se musela utvořit ze spolku s Usuly. Tu se začali rozohňovat. Začala se u nich dostavovat důvěra a víra. Radost se začala projevovat hlasitými výkřiky a když skončily, zabouřila pochvala, jejíž hlas se nesl od Skalní brány až ke Skalnímu otvoru.

A pak promluvil i princ. Byl přijat, sotva ho spatřili, s jásotem, z něhož jsme poznali, že on, ne jeho bratr, je miláčkem svého lidu. A když pak zdvihl ruku na znamení, že chce promluvit, rozhostilo se ihned kolem hluboké ticho. I příroda se tou dobou utišila. Prudký, pištivý průvan větru projel celým údolím a pak bylo ve vzduchu ticho, jako by i větry chtěly naslouchat, co z těchto úst, nadšených pro blaho lidstva a pozemský mír, vyjde. Navázal tam, kde přestal džirbani a odůvodnil to. Zdůraznil, že nyní musí nastat mír mezi těmi, kteří si až dosud činili jen přikofí. Když domluvil, uchopil džirbaniho za ruku a objal jej. Nekonečný jásot mu pak zabránil mluvit dále. Všichni ho žádali, aby sestoupil k nim, a protože stál příliš vysoko, vyhazovali k němu provazy a kusy látek, z nichž jsem nakonec, abych jim vyhověl, upletl narychlo lano a spustil prince mezi ně. Zapadl mezi nějakou kapku vody do moře. Pak volali i po svém šejkovi a po džirbanim. I je jsem spustil dolů, ale když žádali i mne, abych k nim sestoupil, odmítl jsem, odstoupil z plošiny a vystoupil nahoru k Abd el Fadlovi a Marhamé, abych u nich počkal, co se bude dít dál. Události se vyvíjely rychleji než jsem očekával. Džemma se vzdala jakékoliv rady. Všeobecné nadšení uspíšilo všechno, co se mělo stát, překotnou rychlostí. Oheň u Skalního otvoru byl uhašen a doutnající půda kolem byla zalita vodou, aby Čobani mohli odejít. Když se to stalo, byl oheň zapálen znovu, aby byl znemožněn průchod. Také oheň u Skalní brány musel být docela odstraněn a bylo postaráno o to, aby mohl být obnoven, jakmile Džunubové vjedou do soutěsky. Protože se všichni snažili ze všech sil, podařilo se brzy upravit past opět tak, jak byla před příchodem Čobanů. Je samozřejmé, že Čobani byli nyní zvědavější než Usulové, zdali Džunubové vběhnou do pasti právě tak prostoduše jako se stalo jim, a dají-li se také tak přelstít.

Až dosud byla vichřice, abych se prostě vyjádřil, suchá, ale nyní začalo hustě mžít. Abd el Fadl to znal. Řekl, že je to ošklivá předzvěst. Prve, když mluvil princ, na chvíli vítr ustal, jen aby nabral dech, nyní že však začne znovu a přivane i záplavy vod. Považoval za nutné, abychom se na tyto záplavy připravili. Nechali jsme si tedy z tábora přinést pokrývky a zahrádili jsme se kamením tak, že k nám nemohl proniknout ani nejsilnější liják. Byli jsme s těmito přípravami právě hotovi, když se před Skalní branou objevili první Džunubové.

Írád, který - jak již bylo řečeno - tam byl velitelem, se k nim choval zcela jinak než předtím k Čobanům. Před Čobany se skryl, Džunubům se však ukázal, přívětivě je uvítal a zval je, aby jen jeli dále, až na konec soutěsky, kde je čeká teplý oheň a odpočinek. Mahaláma, ministr a důstojníci že už jsou zde. Tedy jen dále, ať jedou dál! O všechno že je postaráno!

A tak tedy vjížděli, oddíl za oddílem, semknuti v těsných řadách. Pomalu, vyčerpání, na unavených, slabostí klopýtajících koních. Měli jinak velice dobré koně a byli také vesměs dobře ozbrojeni puškami. Také jejich oděvy byly téměř stejné, takže by se dalo mluvit o jakémsi druhu uniformy. Jak bylo patrné, bylo velmi štedře o tyto lidi postaráno. Ale dojem, který vzbuzovali v tomto okanzíku, byl ubohý. Nebylo vidět jedinou vztyčenou hlavu. Jeli s hlavami svěšenými a na celém těle se třásli. Všude, kam člověk pohlédl, sebou někdo trhl, jako by se ve spánku něčeho ulekl. Nevypadalo to ani, jako by tito lidé jeli kupředu, ale spíš jako by jedna řada druhou před sebou postrkovala. Písek, jímž byli pokrytí a který jim visel i ve vousech, jim dodával vzezření mrtvol vstalých z hrobu, které jedou přes most es sirát, aby vyslechly výrok posledního soudu. Tou dobou zazněla za mnou slova:

"Zde je místo, z něhož je možné všechno přehlédnout. Posadte ho sem a zřídte nad ním obydlí z kamení, aby byl chráněn před deštěm, který se bude, jak jsem slyšel, celou noc lít z nebe."

Byl to Halef. A ti, k nimž mluvil, byli někteří Usulové, kteří sem přinesli Pardála a začali ihned plnit rozkaz hádžiho. Oba své psy měl s sebou. Proto jsem se ho zeptal:

"Kde jsou zajatí Džunubové? Copak už vůbec nepotřebují hlídače?"

"Ne," odpověděl a přitom se usmíval, což vždy znamenalo, že má z něčeho škodolibou radost. "Nyní je právě vedou skalní stezkou k bráně, aby je pak, až budou všichni Džunubové v pasti, sešoupli za nimi dolů."

"Velmi dobře, velmi dobře!" řekl jsem. "To nám ušetří mnoho řečí a vyjednávání. Koho to napadlo?"

"Samozřejmě, že jednoho z našich největších chytráků, totiž tohoto zde!" a ukázal sám na sebe, ale ihned pokračoval: "Nemyslel jsem si při tom ovšem nic diplomatického, ale pouze něco obveselujícího a příjemného. Když jsem totiž uslyšel, že dnes po celou noc bude lít jako z konve a že všechnu tu vodu dostanou páni Džunubové z první ruky pěkně za krk, pomyslel jsem si, že by byla věčná škoda připravit o podobné občerstvení i jeho velebnost pana mahalámu, nejvyššího nade všemi kněžími světa, pana 'stratégá' s dlouhým jménem, generála a všechny důstojníky. Pospíšil jsem

si, abych svůj nápad sdělil džirbanimu a protože dva stejně chytří lidé se obvykle ve svých názorech nikdy nerozházejí, poručil náš vůdce ihned, aby se vše vykonalo, jak jsem si to vymyslel. Tak byli uvolněni naši hlídači a já pozval prince, který by rád viděl od začátku až do konce, jak budeme Džunuby zajímat, aby se dal donést sem, odkud je po údolí nejkrásnější rozhled. Moje místo, efendi, bude dnes u něho a ne u tebe, neboť si musíme až do rána udělat nejkrásnější pohodlí."

Měl úplnou pravdu. Pro něho a pro prince skutečně nebylo u mne, Abd el Fadla a Marhamé místo, neboť měl u sebe své veliké psy právě tak jako já. Pokud se týká těchto psů, musím již předem podotknout, že nám přišli v této příšerně mokré noci velmi vhod. Rozšiřovali v našem útulku blahodárné teplo. Marhamé spala mezi Achtem a Uchem na mých pokrývkách jako princezna, kterou také skutečně byla. Já jsem si pak lehl až ke vchodu a zahalen do nepromokavé pokrývky jsem se snažil tělem chránit jejího otce před deštěm, kdyby sem snad přece jen začal vnikat.

Nyní ovšem, dokud ještě bylo malou hodinku šero, nepršelo plným proudem, pouze mžilo, a ani my, ani kolem nás táhnoucí Džunubové jsme neměli tušení o tom, jaké proudy vody se na nás přes noc vylíjí. Řeka mezitím neustále stoupala. Voda dosahovala již skoro až ke břehům, a nenašla, jak se zdálo, dosud odtok.

A zatímco se dole pod námi past zvolna plnila, byly nad námi po stezce dopravovány nové zásoby dřeva od Skalního otvoru ke Skalní bráně. Protože hrozil déšť, nemohla by tamní zásoba stačit udržet oheň takové mohutnosti, aby nebyl lijákem nadobro zalit a bylo proto dobře, že džirbani již předem pomýšlel na opatření dostatečných zásob paliva.

Zatímco Usulové na Halefův rozkaz budovali obydlí, prohlížel si Pardál branou valící se zástupy Džunubů, kteří pospíchali, aby se v soutěsce skryli před venku řádící vichřicí. Měl při tom v obličeji nenávidný výraz, který jeho jinak pěknému obličeji nedodával krásu. I Marhamé to pozorovala a neustále od něho odvracela své oči, kdykoliv na něj náhodou pohlédla. Jeho zrak však byl krásnou dívkou neustále přitahován a Pardál se ani nesnažil, aby to před ní skryl. Věděl kdo je, neboť mu to Usulové hned při příchodu sem prozradili, nevěděl však, že je zde také jeho starší bratr, neboť jsme mu to nesdělili ani my, ani jeho otec, který dobře znal nenávisť, kterou pronásleduje staršího prince.

Džunubové byli nuceni zastavit se před Skalní branou. Proto se v soutěsce jejich řady hustě kupily a nastala tlačence již i dole pod námi, když poslední opozdilci projeli branou. Pak uběhlo několik minut, kdy, jak nám bylo známo, rovnali naši lidé opět hranici u vchodu. Pak odtud padlo několik výstřelů, po nichž se všechny oči otočily v tu stranu. Potom vešla do soutěsky ještě malá tlupa, ovšem pěšky, neboť to byli naši zajatí Džunubové, které Irád ještě vehnal do soutěsky jako poslední a rychle za nimi zapálil již připravenou hranici. Vpředu kráčet mahaláma s nejvyšším ministrem. Když Halef spatřil za nimi krácejícího стратега, zammul si vesele ruce a řekl:

"Tohle je můj milý terib ve tabrik kuvveti harbie feminde mahír kismene, který mne a vůbec nás všechny uzavřel ve svém srdci. Ať jej Alláh zítra oblaží plnou sluneční září, pro dnešek však ať jej obdaří slunečníkem bez hole a s tisíci děrami!"

Mezitím co mluvil, vehnal již víchr kouř z hořící hranice branou dovnitř a my poznali, že vchod je opět uzavřen a že z pasti není úniku.

"Jsou zde! Všichni, od prvního až do posledního jsou v pasti!" jásal Pardál a blýskal očima. "Neuprchne ani jediný! Alláh je zatrat' za to, že mne podvedli, do nejhlubší džehenny!"

Jeho kletba ještě nedozněla, když se vedle mne ozval líbezný hlas Marhamé:

"Alláhu, smiluj se nad nimi a zabraň, aby upadli do rukou vítěze, který nesmýšlí jako člověk, ale jako krvežíznivý pardál!"

Tato slova učinila na prince zvláštní dojem. Nejprve udělal pohyb, jako by chtěl se zaťatými pěstmi vyskočit, ale zraněná noha mu v tom zabránila. Pak se zadíval svým dravčím zrakem a se skřípáním zubů na Marhamé. Najednou se však rázem jeho výraz změnil a v obličeji se mu zračila dětská naivní добрota, když pokud možno svým nejlíbeznějším hlasem promluvil:

"Dobře, ano, velmi dobře! Alláh ať se smiluje nad těmito dobrými muži! Kéž je dovede z této prokleté pasti rovnou cestou do svého nejkrásnějšího nebe!"

Kývl na ni přívětivě hlavou a opět obrátil svou pozornost k tomu, co se dělo dole u řeky. V tom okamžiku zašvihl na obzoru mohutný blesk a následovala hromová rána, jako by se všechny skály soutěsky bořily. Hned nato se otevřely všechny nebeské průduchy a vylévaly ne kapky, ne déšť, ale jednolitý, kompaktní proud vody, právě jezero, které člověk nemohl očima proniknout. Všechno, co jsme až dosud mohli obsáhnout zrakem, rázem zmizelo. Naším očím zmizela i blízko ležící plošina. Viděli jsme jen z nebe padající proud, který kolem nás šuměl a pleskal o kamení a valil se nezadržitelnou silou dolů do údolí. Tak to trvalo pět, deset minut, čtvrt, půl hodiny, dokonce celou hodinu. Pak opět projel vzduchem blesk a ještě mnoho jiných vzápětí za ním. Hromy burácely, že mi začalo píchat v uších, ale světla blesků nám dovolovala zahlédnout chvíli jedno, chvíli jiné místo v údolí nebo na řece, a tu jsme pozorovali, že řeka zaplavila údolí až ke skalám. Najednou, jako by se nebeské nádrže vyčerpaly a přenechávaly další práci oblakům, déšť ustal a nespadla již ani jediná kapka. Ale tato přestávka trvala jen asi půl minuty a pak se spustil pravidelný déšť druhého stupně, který trval po celý večer i celou noc a byl rovněž tak hustý, že jsme mohli zrakem proniknout sotva na dva kroky před sebe, i dokud ještě panovalo večerní šero. Ale ta krátká přestávka mezi průtrží mračen a deštěm postačila, abychom zjistili, že lidé a koně, sedící dole v proudech vody, mohli dokonale uhasit svou žízeň, možná že dokonaleji než jim bylo příjemné a zdravé.

Naštěstí bylo obydlí pro Halefa a prince již před začátkem deště hotovo. Oba tedy seděli právě tak jako my v suchu. Bavit jsme se ovšem s dobrým hádáním nemohli, neboť jsme na sebe vůbec neviděli, a abychom se slyšeli, museli bychom se velice namáhat, kdybychom chtěli pleskot deště a hlas hromu přehlušit.

Večer i noc jsem tedy strávil, mohu říci, dost snesitelně. Opět jsem se jednou dosyta vyspal. Probudil-li jsem se chvílemi, monotónní pleskot deště mne opět ihned uspal. V těchto krátkých přestávkách jsem vzpomínal na ubohé

Džunuby dole v údolí, které se za noc proměnilo v jediný průplav. Také jsem myslel na Čobany a Usuly, kteří neleželi všichni jistě tak pěkně v suchu jako já. Ostatně Usulové byli jako vodní krysy a jistě jim trochu vlhka neuškodilo a co to? Nevolať to někdo o pomoc? Nebyl to jediný hlas, znělo to jako mnohé hlasy. Takových volání o pomoc se ozvalo ještě mnoho - hned blíž, hned o něco dál. Myslel jsem však, že se mi to zdá a spal jsem dále. Konečně jsem zaslechl povědomý Halefův hlas:

"Sidi, slyšíš to také? Jsi snad mrtev, nebo spíš tak tvrdě?"

Probudil jsem se, promnul oči a rozhlédl se kolem. Ležel jsem již sám v našem kamenném paláci. Venku zářilo jasné slunce. Halef se svými psy stál přede mnou.

Vyšel jsem překvapeně ven. Nebyla již ani stopa po větru a z nebe již nepadaly žádné kapky! Řeka byla sice ještě plná vody, ale již se nepřelévala přes břehy. Past byla prázdná, nikde nebylo ani človíčka! Halef se zasmál:

"Takhle moudře jsi ještě nikdy nevypadal, sidi!" "To věřím," odpověděl jsem. "Jsem celý udivený, dokonce skoro omráčený. Copak jsem to všechno zaspal?"

"Ne o mnoho víc než já. I já jsem se probudil teprve před chvílí, když se princ nechal opět odnést, aby se odebral ke svému otci. Ten zázračný déšť a tento výtečný vzduch nás tak opojil, že jsme nemohli odolat spánku."

"Kde však jsou všichni ti, kteří zde byli?" "Dole, mnohem dál dole. Pojď! Budu ti vyprávět cestou!" Co jsem se nyní dozvěděl, ovšem jen kuse a neúplně, neboť ani Halef všechno nevěděl, bylo více než překvapující a zvrátilo mé výpočty, pokud se týkaly Džunubů. Džirbani se svým štábem prodělal strašlivě namáhavou noc. Mohl k tomu dobře využít i mne a Halefa, ale nechtěl věřit, že bychom vydrželi to, co si troufal vydržet jen sám. Volání o pomoc jsem neslyšel ve snu, ale v přestávkách, když jsem se probouzel. Voda dole v údolí stoupala tak, že nakonec dosahovala koním až k tělu a lidem po prsa. Džunubové zmírali smrtelným strachem. Volali dlouho přes půlnoc o pomoc. Takovým proudům vody nemohly také odolat oba ohně. Hořely jen vrcholy hranic, jejichž dolní části plavaly ve vodě. A nehořely také zvenčí, kde je hasily proudy vody, ale jen uvnitř obou otvorů, kam déšť nedosahoval. Proto se Džunubové mohli odvážit sejít až dolů a prosit strážce, aby džirbani sešel k nim a zahájil s nimi vyjednávání. Džirbani využil jejich strach a nouzi. Brzy se objevil uprostřed vod u Skalní brány, potom zase u Skalního otvoru, aby zde vyjednával s mahalámou, jinde zase se stratégem. Také ministr a generálové přišli, ne však společně, ale jen jednotlivě. Každý nyní hleděl jenom na svůj vlastní prospěch a učinil nějaké doznání, které bylo sice pro něho polehčující okolností, samo o sobě však zradou na někom jiném. Z těchto jednotlivých sdělení si udělal džirbani celý obraz, který doplnil tím, že je svolal všechny dohromady a stojící po prsa v proudící vodě a ohrožované celými sty usulských kopí podrobil křížovému výslechu. Byli přesvědčeni, že propadnou jistě smrti, budou-li se zdráhat všechno přiznat. Proto každý vyprávěl všechno, co věděl. Nikdo nemlčel, nikdo u sebe nedělal výjimku.

"Co věděli? A od koho?" zeptal jsem se Halefa.

"Od svého šejka. A zvláště od emíra z Ardistanu."

"A pak?"

"Výsledek dopadl zcela jinak než se domnívali. Džirbani je opustil, aniž by promluvil slovo. Krátce nato byl Skalní otvor otevřen a Džunubové směli vyjít ven, ovšem jeden po druhém, když předtím odvedli své koně a složili zbraně. Nyní táboří na jihu soutěsky v písku celé tři tisíce mužů a jejich vlastními zbraněmi je držíme v šachu."

"Tedy váleční zajatci?"

"Ne, ještě hůř, efendi."

"Jako kdo tedy?"

"Zajati jako děti Izraele v Babelu. Džirbani je nepustí. Rozdělí je po oddílech do usulských pralesů, kde bude jejich úkolem proměnit pustinu v úrodnou zemi."

"Skutečně?"

"Ano, efendi."

"A všechny, všechny?"

"Všechny, i toho s tím dlouhým jménem, i mahalámu, i nejvyššího ministra. Prosím tě, jaký to děláš podivný obličej?"

"Pojď, pojď! Musím dolů, musím k džirbanimu!"

Spěchal jsem po skalní stezce a pak dolů ke Skalnímu otvoru. Cestou jsem neviděl ani živou duši, zato jsem se však potkával se stopami po včerejším nečasu. Od Skalního otvoru jsem však již potkával lidi, nejprve jednotlivce, později skupiny. Byli to vesměs Čobani a Usulové. Zdravili mne, ale já jim sotva děkoval, tak velice jsem byl zaměstnán ve svém nitru. Džunuby nebylo nikde vidět. Na konci soutěsky jsem spatřil vpravo, daleko venku, tisíce koní.

Vlevo, právě tak daleko, tábořily opět tisíce lidí zajatců. Jinak se všechno kolem hemžilo Usuly a Čobany. Právě přede mnou opět zřizovali stan usulského šejka, který včera kvůli vichřici strhli. Před ním jsem spatřil těsně semknutý kruh lidí, kteří patrně projednávali něco velmi důležitého. Protlačili jsme se s Halefem tímto davem. Stáli zde ve skupině spolu Amin a Taldža, džirbani, šejk Čobanů se Sadíkem, svým starším synem a konečně také Abd el Fadl a Marhamé. Proti nim pak stáli sedíce na koních Pardál a oba jeho průvodci.

Všichni tři, i Pardál, třebaže měl dosud nohu poraněnou a nezhojenou, byli vyzbrojení na delší cestu. Když mne Pardál zahlédl, přerušil větu, kterou právě mluvil, v polovině, ukázal na mne a hlasitě volal:

"Zde přichází. Zeptejte se ho! On je nasloucháčem. On dovede všechno vyslechnout, vypátrat, na všechno se vyptat a vše se dozvědět! On to byl, který nás naučil, jak máme vyslechnout džunubské důstojníky. V témže prostoru jsem seděl dříve s ,mečem a princovým pérem', se svými průvodci a důvěrníky. Je jisté, že vyslechl i nás. Ptejte se ho tedy! Zajisté vám řekne, proč musím ihned odcestovat, když jsem se zde setkal s tímto zde!"

Při těchto slovech zdvihl ruku a ukázal na svého bratra Sádika, o jehož přítomnosti se dozvěděl teprve nyní. Pak popojel až skoro k Abd el Fadlovi a zeptal se ho:

"Ty jsi Abd el Fadl, halimský kníže?"

"Ano," odpověděl tázaný.

"A tato je tvoje dcera Marhamé?"

"Ano."

"Varuji tě tedy! Nedávej ji nikomu jinému za ženu než mně! Odvážila se včera žehnat tomu, čemu já jsem zlořečil! A je krásná! Propadla mi tedy! Přijedu si pro ni!"

Opsal pak na svém koni úzký kruh, aby se mohl všem kolem stojícím podívat do obličeje a pak hlasitě zvolal:

"Poslouchejte mne, Čobani, i vy, Usulové! Tam vidíte Marhamé, dítě Abd el Fadla, halimského knížete! A zde stojím já, zatím jen princ šejka Čobanů, ale brzy více, mnohem více! Prohlašuji Marhamé za svou nevěstu. Běda jejímu otci, odváží-li se dát jinému přednost přede mnou! Běda jí, nezůstane-li mi věrná v počestnosti! A běda nešťastníkovi, kterého naleznou po jejím boku, až se k ní vrátím! Zemře smrtí, která vyváží tisíc jiných smrtí! Žijte blaze! Alláh vás ochraňuj! Máte to zapotřebí!"

Odjížděl doprovázen svými průvodci. Stál jsem tu, aniž bych něco z toho, co mluvil, chápal. Nyní ke mně přistoupil džirbani, vzal mne za ruku a řekl:

"Pojď, efendi, pojď! Stalo se něco důležitého! Čekali jsme již dávno na tebe, abychom ti to sdělili. To, co se stalo včera a co se ještě dnes stane, nebude ještě zakončením těchto událostí. Mně se zdá, že pojedeme přece jen nahoru, nahoru do - Džinistanu -!"

KAPITOLA TŘETÍ

Ve lvím doupěti

Od té doby minuly více než dva měsíce. Džunubistan se musel podrobit. Džirbani stál se svým, nyní již velmi rozmnoženým vojskem na hranicích Gharbistanu, který právě tak jak Šarkistan neměl žádného vládce, neboť byly podrobeny přímo ardistanskému emírovi. Já a Halef jsme však předjeli daleko naše vojska. Proč, to se laskavý čtenář brzy dozví. Projeli jsme napříč Gharbistanem, abychom se pak dali ohlásit u ardistanského emíra jako vyslanci džirbaniho. Emírem nám byla vyslána naproti četa jezdců, aby nás doprovodila do Ardu, jeho hlavního města. Tito lidé tvrdili, že jim bylo dáno za úkol ochraňovat nás. Ve skutečnosti jsme se však museli považovat za jejich zajatce, neboť jim bylo poručeno, že nás musí vydat do moci obávaného samovládce. Představovali to, čemu v Evropě říkáme vojsko a jejich vůdcem byl plukovník, který se nás celou cestu snažil přesvědčit, že nám nehrozí ani nejmenší nebezpečí. Že jsme jeli na svých hřebcích, je samozřejmé. Svě pušky, pistole a revolvery jsme však zanechali u džirbaniho. Měli jsme k tomu dva závažné důvody. Předně jsme chtěli vystupovat jako vyslanci a parlamentáři a museli jsme tedy přijet beze zbraní. A za druhé jsem nechtěl, aby moje drahocenné pušky padly do rukou emíra.

Byli jsme tedy úplně beze zbraní, neboť nože, které v těch krajinách nosí každý, jsou považovány spíš za jídelní náčiní než za zbraň. Také své psy jsme s sebou neměli. Bylo vyloučeno vzít je s sebou k emírovi do Ardistanu. Mohli by nám být snadno na obtíž. Proto jsme je nechali v táboře a svěřili je péči Abd el Fadla, Marhamé a džirbaniho.

Naše eskorta nás vedla krajem, který, čím dále jsme vjížděli na ardistanské území a blížili se k hlavnímu městu, se jevil stále úrodnějším. Zpozorovali jsme však ihned, že se vyhýbáme hlavním cestám a volíme jen opuštěné pěšiny, aby bylo zabráněno setkáním. Krajina také sice pomalu, ale bez přestávky stoupala. Potom se změnila v pahorkatinu. Návrší však nebyla lysá, ale zčásti pokrytá hustými lesy, zčásti vinicemi nebo ovocným stromovím. Kde jsme vyjeli na rozsáhlejší planinu, spatřili jsme domy, stromy, zahrady i pole, z hloubky horských údolí se k nám potom táhly vstříc pásy stříbrných vod. Byl to po šťastném projetí čobanské pouště pro nás velmi radostný pohled. Dnešní odpoledne již zpoloviny minulo, když se objevovaly první známky, že je emírova rezidence nablízku. Na všech cestách jsme se setkávali s lidmi, kteří směřovali buď tam, nebo se odtamtud vraceli. Nedalo se již setkáním bránit. Ale nejvíce nápadné bylo, jak veliké procento vojenských osob bylo mezi těmi, které jsme potkávali. Tito vojáci byli všichni stejně, nebo skoro stejně oblečení jako Džunubové před dvěma měsíci a nesli na svých šatech i označení svých hodností.

Museli jsme vystoupit na táhlou vyvýšeninu, na níž se k sobě družily vinice a zahrady plné svatojanského chleba. Vzpomínal jsem při tom na svou oblíbenou horu Karmel, pokrytou rovněž vinicemi a svatojanským chlebem. Avšak když jsme vyjeli na hřeben návrší, zarazili jsme v obdivu své koně, neboť se nám odtud naskýtala vyhlídka nevšední krásy. Před námi ležela široká, kolem dokola pahorky obklopená kotlina, kterou protékaly čtyři řeky, jež se právě pod námi slévaly v jediný mocný proud. Na březích těchto řek, kam oči dohlédly, stál dům vedle domu, zahrada vedle zahrady. V zahradách převládaly palmy. Byl to podobný pohled, jako díváme-li se z baradských skal na Damašek, jenže mnohem krásnější. Domy se vyznačovaly všemožnými slohy. I svatyní zde byl značný počet a sice všech dějinných druhů. Viděli jsme uzavřené i otevřené sloupové chrámy. Vlevo v pozadí stála stavba, připomínající indiánské teokali, a vpravo na druhé straně masivně stavená čínská pagoda. Mezi tím se tyčily k nebi štíhlé mohamedánské minarety. Tu a tam stál také menší, skromnější dům s křížem na střeše. Byly to snad kostely?

Především zde však stála právě uprostřed nádherně komponovaná kamenná stavba, která k sobě neustále přitahovala naše zraky. Její střed, velká, smělá kopule, byla na všech čtyřech světových stranách opatřena čtyřmi mohutnými věžemi, které výškou mohly jistě závodit s věží kolínského dómu. Jedna druhé byla navlas podobná. Dole masivně založena, čím výše tím filigránštější a jejich ostré špičky se zdály rozplývat v éteru. K těmto věžím se pak družily opět kupole, jenže menší, jež zdůrazňovaly opět architektonicky menší věže a k těmto se zas družily menší kupolky s věžičkami, až vysoce vypjatá základní myšlenka opět dosáhla země, z níž vzala svůj původ. Byl to snad křesťanský chrám? Snad katedrála?

"Je to nádherné město, vidíte?" zeptal se plukovník, který pozoroval dojem pohledu, který u nás vzbudilo. "Zde stával ráj prvních lidí. Vidíš ty čtyři řeky? Jmenují se Pizon, Džizon, Tigris a Eufkrat. Tato jména najdeme již ve svém

koránu či biblí nebo v knihách věd. Mně do toho nic není, neboť všem těm knihám nevěřím. Ty věže, které vidíte, jsou věže emírova zámku. Sám Alláh k nim položil základ ještě dokud stával ráj právě uprostřed něho. Poručil obrům Asyrovci a Babylovi začít se stavbou, kterou určil emírovi z Ardistanu za příbytek. Obři poslechli. Později však přišli křesťané, kteří tvrdili, že všechno náleží jim. Zahnali Asyry a Ba-byly a stavěli dále. Když stavbu dokončili, ozdobili každou římsu a každý růžek křížem. Tehdejší emír jim to dovolil. Usmíval se jen tomu, že se domnívali, že budou smět v tomto jeho domě bydlet. Když byl upevněn poslední kříž, dal všechny opět odstranit a dům obsadil, až dodnes tam bydlí jeho potomek. Křesťané však byli za svou pýchu potrestáni. Ještě dnes jsou opovrženi a nenáviděni a bylo velikou milostí, že je tehdejší emír nevyhladil a nezničil nadobro, ale dovolil jim usadit se v nejmenších a nejskromnějších domech, které byly všechny označeny křížem, aby byl každý předem varován a neznečistil a neznese světlé se vstupem do podobného příbytku. Ale nyní pojďte! Musíme dál. Emír mi nakázal, abych vás přivedl ještě dnes před večerem, protože ještě dnes se bude odbývat vámi vyžádaná audience."

"Kam nás povedeš?" zeptal jsem se.

"To se rozumí, že do zámku, kde vám budou vykázaný pokoje, jste jeho hosty."

"Hosty?"

Při pronášení tohoto slova jsem se mu zadíval ostře do obličeje. Byl sice na rozpacích, ale znovu potvrzoval:

"Ano, hosty!"

"Nařídil ti, abys nám řekl právě toto slovo? Skutečně toto slovo?"

"Právě toto slovo, zajisté!"

Po tomto ujištění pokračoval tlumeným, sdílnějším hlasem: "Je velmi zvědavý spatřit vás, neboť vás už zná!"

"Odkud?"

"Nesmím to prozradit. Možná, že vám to poví sám." Opět jsme se tedy rozjeli a pustili se po druhé straně kotliny dolů do města. Nikdo si nás nevšímal. Byli jsme oděni právě tak jako zdejší obyvatelé a proto nás nepovažovali za cizince a vůbec za nějak zajímavé lidi. Bylo to právě tak, jako když dva Němci s několika domorodci jedou ulicemi Paříže nebo Londýna. Několik lidí snadno zapadne v mraveništi ostatních chodců. Projížděli jsme skoro hodinu různými ulicemi a uličkami, přejeli jsme několik mostů a měli jsme dojem, že se nacházíme v nějakém světovém městě. Příčinou ovšem byly ty různé stavební protichůdnosti, které zde mezi ulicemi tím více byly do očí. Zdálo se, jako by toto město spojovalo v sobě všechno, co země může poskytnout svým obyvatelům. To působilo na Halefa skoro skličujícím dojmem.

"Dostávám strach, sidi!" zašeptal mi. "Tady to vypadá docela jinak než venku v lesích a na volné poušti, kde člověk může dělat co se mu zachce. Zde už není našinec svým pánem. Zde nepomůže veškerá statečnost a moudrost. Umacíkájí nás, kdybychom se bránili jak chtěli! Ty se usmíváš?"

"Ano. Nebojíš se lesních stromů, ani písku pouště, ačkoliv bys to všechno mohl sotva spočítat. Tito lidé však, třebaže se jejich počet nijak nerovná počtu listů a jehliček jediného lesního stromu, ti nahánějí strach! Myslíš, že Alláh zůstal venku za městem? Nebo jsme snad venku odhodili všechn svůj ostrovtip, svou statečnost a lest a jdeme jako ubozí blázni vstříc neodvratné zkáze?"

Tu se hádží vztyčil v celé své malé postavě jak jen to bylo možné a odpověděl:

"Ne, sidi. To ne! Budeš-li dále jednat tak a myslet jako až dosud, opustíme toto obrovité město právě tak volní jako sem přijíždíme! Je to ovšem velmi smělý plán jet napřed do Ardu, abychom poznali zdejšího emíra dříve než budeme proti němu válčit. Prohlédne-li nás, pozná, že jsme přišli pouze jako vyzvědači, které obyčejně umlácí klacky nebo pověsí za krk na nejbližším stromě. A on je ukrutný, bezohledný člověk, pro něhož by bylo zřetelně nechat nás shodit z některé vysoké věže svého zámku. Ale my bychom si jistě něco podobného nedali jen tak dobrovolně líbit. Já alespoň, kdyby nám chtěli sáhnout na život, bych mu skočil jako kočka na krk, abych mu dal o dvě dlaně níž pocítit, jak dlouhé je ostří mého nože! Buď tedy bez starosti, sidi! Neopustím tě děj se co děj!"

Takový byl můj dobrý, malý přítel. Těšil a povzbuzoval mne, ačkoliv ne mne, ale jeho se zmocňovala sklíčenost! Že by mne ani v nejnebezpečnější situaci neopustil, o tom jsem byl přesvědčen!

Obrovitá stavba emírova "zámku" nám byla na očích v každé ulici, v každé mezeře mezi domy, kolem nichž jsme jeli. Ale paty zámku se rozprostíraly mnohem dále než jsme tušili a proto jsme byli velice překvapeni, když jsme najednou zastavili u jakési brány ve zdi a plukovník nám sdělil, že jsme u cíle. Brána nevedla do stavení, ale do jakéhosi dvora, jehož dvě hlavní strany zaujímaly koníny. Zde byli umístěni koně mírových hostů, ovšem jen koně ušlechtilého rázu, neboť s obyčejnými koňmi se zde nikdo nezabývá tak, jako s hřebci ušlechtilého původu. Když jsme sesedli, chtěl nás plukovník vést dále, k čemuž jsme však nesvolili, neboť naši koně v postavení, v němž jsme se nacházeli, měli pro nás tutéž cenu jako my sami. Důstojník tedy musel čekat až byli očištěni, umyti, umístěni a až dostali i pořádný obrok a vodu. Když nám mezitím netrpělivě dokazoval, že nemá čas tak dlouho čekat, že musí emírovi ihned podat zprávu o našem příchodu, odpověděl mu Halef svým velmi srozumitelným způsobem:

"Nežádáme na tobě, abys déle čekal. Jen ať na nás emír počká, když sám nemá čas. Svého koně si cením více než jeho!"

Důstojník však přece čekal! Pak nás vedl jakousi vnitřní branou k jedné z těch malých věží, v nichž byly umístěny pokoje, které nám byly vykázaný za příbytek. Tam nás předal nějakému sluhovi a vzdálil se. Sluha byl velmi zdvořilý, ale mluvil velmi jednoslabičně. Přinesl nám jídlo i nápoje, ale pak se posadil před dveře, takže to vypadalo, jako by nás hlídal, neboť měl za pasem i pistole. Jídla bylo hodně a velmi dobré. Když jsme se najedli, užívali jsme chvíli překrásné vyhlídky z oken našeho pokoje. Viděli jsme odtud mnohem dále než jen k výšině, z které jsme sjeli k městu. Pak jsme šli opět dolů do dvora, ani ne tak kvůli svým koním, jako abychom se přesvědčili, jak to vypadá s naší svobodou. Sluha nám nebránil opustit pokoj, ale kráčel v patách za námi.

Když jsme pak venku přikročili k bráně vedoucí ven, upozornil nás, že je zavřená. Řekl, že nám ji nechá otevřít, přejeme-li si vyjít, ale že musí zavolat stráž, která by nás provázela, protože emír si nepřeje, aby nás venku stihlo něco

nepříjemného. Ted' jsme tedy věděli, na čem jsme. Považovali nás za zajatce, ačkoliv nám to přímo neřekli. Nás to ovšem neznepokojovalo, neboť jsme nic jiného neočekávali. Když jsme se pak vrátili do svého příbytku, nastala již noc a sluha nám přinesl světlo. Za hodinu potom se dostavil plukovník a sdělil nám, že dostal rozkaz předvést nás k emírovi. Emír sám že sice s námi mluvit nebude, že mu však máme prokázat pokorně předepsanou úctu a zodpovídat krátce a podle pravdy otázky, které nám budou předloženy někým jiným.

"Ted' už vidím, co bude následovat!" zašeptal mi Halef. "Tohle si můj sidi nedá jen tak líbit!"

Ardistanský emír je vysoce urozeným orientálním knížetem, který nezná jiný zákon než svou vlastní vůli. Ústní podání o něm neznělo právě lichotivě, ale špatně, velice špatně. Říkalo se o něm, že i nejlepší, nejbohatší a nejurozenější muž nemá pro něho ani takovou cenu jako komár, kterého lze rozmačkat mezi prsty. Já jsem však věděl, že člověk zůstává vždy člověkem, ať už páchá zlo nebo dobro. Nikdy se člověk nemůže dopracovat dokonalosti anděla. A žádného člověka nemůže Bůh tak opustit, aby v něm zbyly jen ďábelské vlastnosti. Také ardistanský emír nebyl jistě ani andělem, ani ďáblem, a stál tomuto nepříteli lidstva sotva tak blízko, jak o něm rozšiřovala fáma. Neměl-li lidský život pro něho velkou cenu, nebyl tím vinen asi on sám, ale spíš smečka pochlebníků, patolízalů a šplhavců, která ho obklopovala. Možná, že se dosud nesetkal se skutečně cenným a celým člověkem. Proto ho mohl člověk jen litovat, ale nemusel se ho obávat nebo jej nenávidět.

Byli jsme vedeni mnohými chodbami a schodišti nahoru i dolů. Všude bylo jen tolik světla, kolik bylo nevyhnutelně zapotřebí, abychom viděli na cestu. Stěny byly zastřené a koberce tlumily naše kroky. Jako prve venku, tak i zde byla vidět snaha vzdálit nás jakémukoliv setkání. Nepotkali jsme cestou živou duši. Dokonce se ani neobjevil sluha, aby nám otevřel dveře, to všechno obstarával sám plukovník. Konečně nás dovedl do dlouhého, úzkého prostoru, úplně temného, kterým jsme prošli, tápající rukama po stěnách. Byla to, jak jsme později zjistili, vypočítavost. Měli jsme, po projití touto temnotou, být tím více oslněni proudy světla, které nám pak zazářily vstříc.

Aby bylo úplně porozuměno následujícím scénám, musím podotknout, že prve, když jsem mluvil o dveřích, neměl jsem na zřeteli dřevěné dveře v evropském slova smyslu. Jestli zde vůbec byly takové dveře, jsem nevěděl. Neviděl jsem podobné, kromě brány, kterou nás přivedli do zámku. Jinak byly všechny dveřní otvory zavěšeny koberci a oponami, které bylo třeba odhrnout, pokud jsme chtěli vejít dovnitř. Toto odhrnování opon jsem měl na mysli, když jsem mluvil o otvírání dveří. Když pak plukovník odhrnul poslední tlustý koberec, který zakrýval následující místnost, vproudila k nám vlna všech možných vůní a současně i tolik oslňujících paprsků světla lomeného barevnými skly lamp a ampulí, visících od stropu, že kdybych něco podobného neočekával, byl bych jistě překvapen. Hořící sezamový olej a svíčky byly parfémovány. Oči byly oslněny a každý citový nerv ihned uveden do jakéhosi stavu omámení.

Byl to sál, do něhož jsme vkročili. Byl to dokonce zasedací sál ardistanského emíra a přece to bylo něco jiného. Tento sál měl z architektonického hlediska v sobě cosi zbožného, svatého, dokonce kostelního, ale tento výraz či dojem nebyl úplný, neboť byl zprofanován světskou výzdobou, třebaže skvostnou.

Nebudu popisovat trůn, ani toho, jenž na něm seděl a kterého jsem beztoho neviděl, neboť bylo vidět jen šaty a husté závoje, které mu kryly obličej, takže byla ponechána jen úzká štěrbina pro oči. Všechno na něm zářilo zlatem, perlami, drahokamy a brilianty. Po jeho pravici i levici stáli dvořané a nejvyšší důstojníci, jejichž uniformy rovněž zářily zlatem. Dále za nimi stálo množství nižších vojenských hodnostářů, kteří však byli tak ozbrojeni, že by se jejich zbraněmi dalo vyzbrojit mnohem větší množství lidí. Nebylo zde tedy počítáno oslnit nás jen bohatstvím a nádherou, ale i vojenskou pohotovostí, která na nás měla udělat dojem. My dva ubožáci jsme si při tom připadali jako dva nepatrné měďáky v měšci lesklých dukátů.

Proč tolik nádhery kvůli nám dvěma? Tak jsme se ptali sami sebe. Ale nemohli jsme si tuto otázku vzájemně zodpovědět, neboť nebylo možné zastavit se. Oči všech byly obráceny k nám, co budeme dělat a jak promluvíme. Kráčeli jsme tedy doprostřed sálu a zastavili se bezprostředně před trůnem. Prohlíželi jsme si vladaře, vlastně jen jeho řasnaté šaty a závoje, v nichž všechno, kromě očí, mizelo. Emír se nehýbal, my tedy také ne.

"Proč nezdravíte?" zeptal se nějaký hlas, který mi připadal velice povědomý.

"Koho máme zdravit?" odpověděl jsem.

"Panovníka!"

"Kde je? Ukaž nám ho!"

"Zde sedí, zde! Copak jsi slepý?"

Ten který mluvil, stál nejdříve za emírem, nyní však odstoupil poněkud stranou, takže jsme ho spatřili. Byl to - Pardál! Nedal jsem se však jeho přítomností ani v nejmenším překvapit a odpověděl jsem:

"Slepý nejsem. Ale jak se zdá, špatně vidím. Přišel jsem, abych promluvil s ardistanským emírem a zatím zde místo něho vidím obyčejného Čobana, který opustil svého otce, svou vlast a svůj národ, aby je zradil nepřátelům. Hanba!"

Odpívl jsem si a obrátil jsem se k odchodu.

"Stůj! Zůstaneš zde!" pokusil se na mne zahřmět.

"Kdo mne chce zdržovat?" zeptal jsem se.

"Já! My všichni!"

"Pokus se o to!"

Odcházel jsem. Statečný Halef mne následoval.

"Stůj! Stůj!" poroučel opět Pardál.

"Stůj! Stůj! Stůj! Stůj!" volali všichni ostatní.

Ti co stáli nejbližší, spěchali za námi. Někteří po nás sahali. Jeden z nich, který mne uchopil za levou ruku, vytasil dokonce svou křivou šavli. Vytrhl jsem mu ji však z ruky, hodil chlapíka doprostřed ostatních a zvolal:

"Zpátky! Dejte si pozor! Kdo chce okamžitě táhnout za šejtanem, ať se mi přiblíží!"

Okamžik byli všichni kolem zticha jako pěny. Každý z nich stál jako strnulý zděšením. Takové znesvěcení tohoto

trůnu, této svatyně, se ještě nikdy nepříhodilo, bylo to smrtelné prohřešení, které muselo být pomstěno. V nejbližším okamžiku by vyrazili proti nám, to bylo jisté! Byl jsem odhodlán ustoupit až do temné chodby a zde k sobě nikoho nepustit. Snad se pak dostaneme i na dvůr a do konírny. Co se bude dít dál, nebylo ovšem již v našich rukou. Ale i když nebezpečí bylo blízké a veliké, k ničemu podobnému nedošlo. Zvenčí se k nám blížil obrovský hluk, směsice hlasů, volajících jeden přes druhý. Opona hlavního vchodu se rozhrnula a někdo dovnitř zařval:

"Pomoc! Pomoc! Zachraňte se! Čtyři vztekli psi! Velicí jako velbloudi!"

"Kde?" ptali se ti, kteří na nás chtěli právě dotírat.

"Nejprve byli dole na dvoře u koníren. Vyli a chtěli sem nahoru. Nemohli však. Najednou se však hnali k hlavnímu vchodu a honili se kolem, většice po stopách, všemi prostorami a chodbami -- zde, zde! Zachraňte se! Ženou se sem! Ženou se sem!"

Křik, který nastal venku a nyní nastal i zde, byl přehlušen ostrým psím štěkotem. Nebyl to však pouhý štěkot, nebylo to také vytí, ale ono toužebné hledání a vyptávání, které neumlkne dříve, dokud pes nenajde svého pohřešovaného pána. Psi vytí se blížilo k nám. Psi chtěli přeběhnout, neboť z té strany nebyly naše stopy, protože jsme vešli opačnou stranou. Viděli jsme je přeletět kolem, nejprve to byl Hu a Hi, pak ostřeji vyjící Acht a Ucht. Již přeletěli, když vtom se Ucht vrátil a nahlédl dovnitř; dostal patrně vítr. Spatřit nás a zařvat jako lev nezměrnou radostí bylo pro něho dílem jediného okamžiku. V následující chvíli už tu byli také ostatní tři. Vrhli se k nám. Jistě by nás povalili na zem, kdybychom rychle neustoupili ke zdi, abychom vydrželi jejich útok lásky. Všichni však, kdo se kromě nás a nich ještě nacházeli v sále, se hnali s křikem zděšeně ven.

Dobrá zvířata se tedy nedala udržet. Jak jsme později slyšeli, bylo marné všechno namáhání a laskání. Věděli jsme ovšem, že by jistě zůstali kde jsme je nechali, neboť jsme jim to poručili, kdyby s nimi bylo patřičně zacházeno. Jaká se tu stala chyba jsme se dozvěděli teprve později. Nyní jsme se ovšem po tom nemohli ptát. Museli jsme se smířit s faktem, že přiběhli za námi ať už v náš prospěch nebo nepospěch. Zhostili se zajisté skvělého výkonu. Podnikli dvoudenní běh nejprve Gharistanem a pak rovněž takový běh Ardistanem. A zde naprosto neznámým, oživeným městem! A pak, když nemohli zavřenou branou, proběhli celým palácem, až nás našli! Jak byli hladoví, žízňiví a uhnání! A jak nyní radostně vrněli a plakali. I my jsme byli poctivě dojatí. Hladili jsme je oběma rukama a říkali jim všechna lichotivá slova, jimž rozuměli. Bylo třeba nakrmit je masem a napojit je.

"Vodu, především vodu!" řekl Halef. "A maso, hodně masa! I kdybych měl emírovu kuchyni vzít útokem! Zasloužili si to, skutečně si to zasloužili!"

"Není třeba, abys ji dobýval!" ozval se hluboký, jasný hlas. "Rozkošní psi! Znamenití psi! Udělím ihned rozkaz. Jděte jen klidně do svých pokojů! Nic se vám nestane, dokud vás bude hostit tento dům! Jste mými hosty. Rozumíte, mými hosty! Hned k vám pošlu násira es seráže. Ihned!"

Kdo by si byl pomyslel, jak budeme překvapeni. Domnívali jsme se, že všichni utekli a měli jsme oči jen pro své psy. A nyní, když zazněl ten hlas, teprve jsme se rozhledli a spatřili, že právě hlavní osoba, sám emír, zůstal klidně sedět a pozoroval, jak se laskáme se svými uhnatými zvířaty. Nyní vstal, podkasal své šaty, aby mohl volně vykročit a vyšel ven. Mezi dveřmi se ještě jednou zastavil, obrátil k nám obličej, který i nyní ještě zakrývaly závoje, takže jsme viděli pouze oči a ještě jednou opakoval:

"Pošlu ihned násira es seráže. Přinese maso. Žijte blaze!"

"Mášallah!" divil se Halef, když mír odešel. "Považoval bys něco podobného za možné, efendi?"

"Asi sotva!"

"Myslel jsem, že nás nejdříve zkrátí o hlavu, pak nám ji setne a nakonec nás odpraví, že jsme prve s tou šavlí - podívej se, tady ještě leží! A on se zdá být s námi docela spokojen a pošle nám maso! Co tomu říkáš?"

"Že psi se stali našimi zachránci!"

"To říkám také! Kdo je asi poslal?"

"Neptej se a pojď!"

"Hned, hned, sidi. Dovol jen, abych se... Podívej, zde není stěna, ale jen průhledný závoj, jímž je vidět, jak se za ním pohybují malinké hvězdičky. Co to může být?"

Kráčel v tu stranu. Tam byla, jako obyčejně bývá na chrámových kůrech, patrně volná balustráda, nyní však až ke stropu zavěšená nejjemnějšími bucharskými vlněnými látkami. Když jsme tyto opony poněkud odestřeli, hleděli jsme dolů, do velikého prostoru, spoře osvětleného, jen několika malými olejovými lampičkami, které Halef považoval za hvězdičky. Uvnitř bylo jinak úplně temno, jen z prostoru, v němž jsme se nacházeli, padalo dovnitř dost sporé světlo, podobající se mlžnatému jasu ohonu vlasatice. Tušil jsem, že se nalézáme pod hlavní kopulí katedrály, nemohl jsem to však s určitostí tvrdit. O té věci jsme mohli rozhodnout až ráno.

Netušené, dobrotivé emírovo chování bylo jistě znamením, že nyní můžeme hledět s větší důvěrou vstříc úspěchu svého poslání než dosud. O jeho zevnějšíku jsme ovšem měli velmi nejasný pojem. Slyšeli jsme jen jeho hlas. Zněl hluboce, melodicky a čistě, nebyl nesympatický. Narážel při hláskách sin a sád poněkud jazykem o patro. Rozhodně nezněl jeho hlas tak, jak si představujeme zvuk hlasu tyrana, despota, nebo zuřivce. Měl jsem pocit, že srdce tohoto muže není vůbec z kamene a Halef měl stejný pocit. Právě když jsme chtěli nastoupit zpáteční cestu do svých pokojů, přihnal se k nám plukovník. Emír ho potkal cestou a rozkázal mu, aby spěchal k nám a dovedl nás zase tam, odkud nás přivedl. Jestliže jsem vzpomněl na hluk a zmatek, který zde v zámku způsobili naši psi, nezazlival bych emírovi, kdyby se rozzuřil - a zatím, co se stalo! Pravý opak toho! Emír se ujal našich psů právě tak láskyplně jako my. Nebylo to něco zvláštního? Když jsme pak byli opět ve svých pokojích, byli jsme mnohem pokojnější než před tím, zvláště když jsme zpozorovali, že i sluha nyní patrně dostal rozkaz být více sluhou než hlídačem.

Přinesl nám nejdříve vodu pro psy. Pak tři dýmky a tabák. Třetí dýmka že je určena pro násira es seráže, který se za chvíli objeví. Nemáme prý však na něho čekat a můžeme prý si ihned zakouřit. Učinili jsme tak a přitom jsme zjistili, že

tabák je toho zvláštního druhu, jemuž v Orientě říkají bachur, což je něco jako libovůně, a který kouří jen knížecí osobnosti a lidé, jinž byl osud zvláště příznivý. Kouřil jsem jej zde dnes poprvé. Pro zámeckého hejtmána jistě určen nebyl. Patrně byl tento, tak jako mnohý sloužící, spolutuškem svého pána a nám se dostalo potěšení stát se jeho tajnými spoluvníky.

Když se dostavil, vypadal zcela jinak než jsme si ho představovali. Poklonili jsme se, když nás pozdravil, mnohem hlouběji a uctivěji než jak předepisoval tamější mrav. Byl středního věku, vysoký, štíhlý, ale silné tělesné zdatnosti a měl nádherný, jako perut' noci černý, až na prsa se vlnící plnovous, který jeho bezbarvému, mužně krásnému obličejí dodával skoro smrtelnou bledost. Jeho oči byly, tak řečeno, oči záhadné. Člověk je musel studovat, než o nich mohl pronést svůj úsudek. Oděn byl zcela jednoduchým bílým vlněným rouchem a na jeho ruku nebyly prsteny a neměl ani žádný jiný šperk. Když nás pozdravil, věnoval se ihned vlastnímu účelu svého příchodu. Usadil se ke psům, hladil je a laskal se s nimi, a dal pokyn sluhovi, který hned nato přinesl koš plný masa, který až dosud stál za dveřmi a k tomu i nůž. Pak začal maso krájet na malé kousky a krmil psy. Chtěl krmít, neboť ti se nejdříve zdráhali od něho něco přijmout. Byli by jistě i přesto, že měli veliký hlad, odmítli jakoukoliv potravu, když by neměli naše svolení k jídlu. To ho dojalo. Když jsem konečně psy vybidl, aby se pustili do jídla, krájel maso vždy na čtyři stejné kousky a krmil je rovnoměrně, neposkytuje jednomu o nic víc než druhému. A při tom se s nimi bavil. Dával jim zdvořilá jména. Mluvil s nimi jako s lidmi a velice se radoval když zjistil, že mu právě oslovený porozuměl. Ještě více jej však těšilo, když se o něho některý důvěrně otřel nebo mu vděčně olízl ruku. Při tom měl zcela jiný hlas. Mluvil něžně, dětsky, poddajně, důvěrně a probouzel tím také důvěru k sobě.

Když byl hotov, odstrčil sice od sebe koš, ne však psy. Museli zůstat u něho. Nacpal si dýmku a sám si ji zapálil, protože sluha již nebyl přítomen. Pokynul mu předtím, aby se vzdálil. Udělal několik tahů z dýmky a zahájil rozmluvu slovy:

"Nedivte se, že projevuji vašim psům tolik lásky! Jsou lepší než mnozí lidé. Oklamal tě někdy pes?"

"Ne," odpověděl jsem, protože se při této otázce podíval na mne.

"Obelhal tě?"

"Ne."

"Předstírá ti lásku, nenávidí-li tě?"

"Jistě ne!"

"A když se někdy pes, kuň, nebo kterékoliv jiné domácí zvíře zkazí, kdo je tím vinen? Kdo zavinil, stane-li se nedůvěřivým nebo kousavým? Člověk, který s ním nezachází lidsky, ale jako bestie! Mám rád koně i psy. Jsou pravdiví. Jsou otevření a poctiví. Nelžou. Lidi však nenávidím a pohrdám jimi. Nenašel jsem ještě jediného, který by si zasloužil přijmout z mé ruky kousek masa jako tyto psi!"

"Ubohý muži!" řekl Halef.

"Ubohý? Jenom ubohý?" zeptal se Ardistanec. "Jsem více než ubohý, mnohem více! Ani psi, které chovám, abych našel trochu poctivé lásky, nesmějí být neustále při mně a jsou mi odcizováni. Kradou mi jejich náklonnost a věrnost. Jak vám závidím! Jak mne potěšila láska těchto věrných zvířat k vám, i to, že jste je laskali, místo abyste je trestali. Říkám vám, že okamžik, kdy se vaši psi vříteli do sálu a z lásky k vám by málem zemřeli, byl pro mne velmi důležitý, mnohem důležitější než můžete tušit. Od smrti své matky jsem poprvé pocítil, že kromě ní mohou být na světě ještě lidé, kteří mají tolik cny, že je mohou milovat nejen psi, ale i jejich bližní!"

"Byl jsi při tom, když přišli naši psi?"

"Ano. Ale v jiném šatě. Proto mne nepoznáváte. Proč jste ne-pozdravili emíra?"

"Nejsme krejčí, kteří přišli, aby studovali látky a šaty, přišli jsme jako muži k muži, abychom jej viděli a mluvili s ním! V naši vlasti pozdravujeme muže, ne však jeho šat!"

"Jak hrdě řečeno!"

Toto zvolání zaznělo napůl udiveně, napůl uraženě, s jakýmsi náběhem k hněvu, který nemohl dobře skrýt. Zdvihl varovně a snad i výhružně prst a pokračoval:

"Tato pýcha by vás mohla stát život!"

"Asi sotva," odvětil jsem.

"Dokonce jistě! Docela určitě! Roznesli by vás na šavlích! Jen vaši psi vás zachránili!"

"Snad, snad také ne! Měli jsme svoje nože. Snadno bych se také zmocnil šavle. A pak jsme měli štít, který by snadno odvrátil jakoukoliv sečnou nebo střelnou ránu."

"Štít, říkáš? Neviděl jsem nic podobného!"

"Seděl na trůně. Myslím - emíra."

"Jak to? - Emíra?"

"Byli bychom přiskočili k němu, popadli ho a chránili se jeho tělem. Nemohl by se bránit už kvůli svým nepohodlným šatům. Byl to dobrý štít. Jemu by jistě nikdo neublížil."

"A kdyby snad přece?" zeptal se.

"Pak bychom jistě nezemřeli dříve, než bychom zarazili své nože v jeho srdci!"

Tu vyskočil jediným skokem do výše a zvolal:

"Je tohle pravda? U všech šejtanů, je to pravda?"

"Ano. Zaručuji se ti svým slovem!"

I Halef mu to potvrdil. Nyní Ardistanec přistoupil k oknu a díval se dlouhou, velmi dlouhou dobu ven, aby se uklidnil a aby si mohl všechno dobře rozmyslet. Pak se obrátil opět k nám a řekl:

"Říkám vám, že emír nikdy do smrti již neoblékne podobné neohrabané šaty! A dále vám říkám, že by vás bylo škoda, věčná škoda, kdybyste byli zabiti. Vidím konečně jednou před sebou ty, kteří jsou skutečně lidmi, dokonce muži,

skutečnými muži! Ovšem, co mi zde říkáte, byste se asi neodvážili říci emírovi přímo do očí, neboť -"

"Proč ne?" přerušil jsem ho.

"Je to tyran, despota, bezohledný"

"Ano, je!" vpadl jsem mu opět do řeči. "Ale proč? Kdo ho to naučil? Mají snad lidé, kteří ho obklopují, vůbec nějakou cenu? A mají-li nějakou, pak ji mají jen jako celek! Kolikrát sto tisíc z nich se narodí jen proto, aby zase zemřeli a shnili, aniž by jen jediného z nich napadlo a podařilo se, aby, opíraje se o ostatní, nad ně vynikl. Je to pak div, jestliže on, který se nemusí namáhat, aby vynikal, protože se zrodil jako nejvyšší z nich, považuje tento lidský materiál opět jenom za materiál a za nic víc?"

Přistoupil opět blíž ke mně a pomalu a zhluboka se nadechl. Jeho oči se začaly lesknout. Jeho bledé tváře se zbarvovaly ruměncem. Já pak pokračoval:

"Kdyby byl i v mých očích tyranem, nepřišel bych sem, tím si buď jistý! Myslíš snad, že se ho bojím? Což jsem se nezdráhal v jeho přítomnosti pozdravit ho? Neřekl jsem mu snad, že je to právě tak, jako bych ho neviděl? Copak jsem ho tím nepřinutil, aby vystoupil z toho směšného, panovnického hávu, který se podobá umrlčí rakvi a aby se mi zjevil jako člověk, jako emír a skutečný muž, ne však jako otrok dvorní maškarády a svých vlastních sluhů a služek?"

"Ty že jsi ho k tomu přinutil?" zeptal se udiveně. "A on že vystoupil?"

"Ano," odpověděl jsem.

"Kdy? Kde?"

"Nyní, zde!"

Při těchto slovech jsem vstal, zkrřížil ruce na prsou a dvorně jsem se mu uklonil. Halef učinil rovněž tak. Ardistanec o krok ustoupil a zeptal se:

"Vy tedy víte, kdo jsem? Vy jste mne poznali?"

"Ano."

"Podle čeho?"

"Podle tvé výslovnosti sínu a sádu."

Tu přeletěl přes jeho tvář veselý úsměv a emír zvolal:

"Jestlipak víš, že kromě otce, matky a mého učitele jsi první, který se odvažuje o této mojí chybě mluvit? Oh, ti tichošlápkové, ti červi, vši, štěnice, blechy! Člověka svrbí noha, aby je vykopal ven hned po tisících, přijdou-li k němu!"

Udělal nohou pohyb, jako by chtěl někoho vykopnout ze dveří, pak se opět posadil k nám, nacpal si znovu dýmku, potom přistrčil tabák k nám a pohybem nás vyzval, abychom učinili rovněž tak. Přitom mluvil dále:

"Přál jsem si, aby zůstalo tajné, kdo jsem, ale nyní, když to víte, budiž, je to také dobře. Nejprve k vám chci promluvit jako kníže, ale jen krátce. Mnohem déle pak budu mluvit jako člověk. Jako kníže se na vás dívám jako na nepřátele. Vím, kdo jste. Ty jsi efendi z Džermanistanu a tvůj průvodce je arabský šejk, který Usulům vyprávěl všechna vaše dobrodružství. Od nich je pak vyzvěděl princ Čobanů, který je zde sdělil mně. Víte tedy, proč s vámi jedním tak, jak jsem ještě s nikým na světě nejednal a také později již jednat nebudu. Jsme nepřátelé, ale jsme muži. Naši pýchou ať je být hrdými a neobelhávat jeden druhého. Prosím proto, abyste se mne ptali jen na věci, na které vám mohu dát odpověď, jinak bych byl nucen buď mlčet, nebo nemluvit pravdu. Proč jste sem přišli? Buďte upřímní! Nestane se vám nic víc než kdybyste lhali. Především buďte ujištění, že požíváte pohostinství mého paláce a mého města a že teprve za jeho hradbami budete volní jako ptáci."

"Děkuji ti!" odpověděl jsem. "Ano, dovol, abychom byli muži a mluvili jen pravdu! Nejsme tvými nepřáteli, naopak, jsme tvými přáteli, patrně nejlepšími a nejpoctivějšími ze všech, které máš. Ale abys to mohl posoudit bude třeba, aby se k tobě dostaly lepší zprávy o nás, než jaké ti mohl podat Palang. Je válka. Džirbani stojí na hranicích Gharbistanu, aby je ihned překročil, jakmile od nás dostane zprávu. Nebudu se tě vyptávat na počet a stav tvého vojska a právě tak se ty neptej na stav a počet našeho vojska. Přicházíme k tobě jen kvůli rukojmím, jinak kvůli nikomu a ničemu. Chceme je osvobodit a "

"Vy dva?" zeptal se rychle.

"Ano, my dva," odvětil jsem.

"To je vám podobné. Alláh je mi svědkem, že je vám to podobné! A ty mi to říkáš tak otevřeně?!"

"Proč bych ti to neřekl, vždyť jsme přišli právě proto, abychom ti to oznámili a dozvěděli se od tebe všechno, co je třeba, abychom jim vymohli svobodu."

Výraz jeho obličeje se změnil nepopsatelným způsobem. Nevěděl, má-li se na mne dívat jako na nezměrně nestydatého a drzého, nebo šíleně upřímného člověka. Že jsem si počínal jen prostě psychologicky, ovšem nechápal. Spráskl ruce, zahleděl se na mne jako na zázrak a zvolal:

"Já že vám mám prozradit všechno, co potřebujete vědět, abyste mi ukradli mé vězně? Já sám, já sám! To je nemožné! Kdo se odváží žádat něco podobného, musí být ale, mluv: co chceš vědět?"

"Jsou-li rukojmí dosud naživu, totiž princové Usulů."

"Ano, dosud žijí!"

"Kde se nacházejí?"

"V městě duchů, které také nazývají městem smrti nebo městem mrtvých."

"Hrozi jim tam smrt?"

"Ano, jistá smrt."

"Kdy?"

"Jakmile vaše oddíly překročí užší hranice Ardistanu. Tak je nezvratně ustanoveno."

"Děkuji ti, nemusíme se tedy už více ptát, to je všechno, co jsme chtěli vědět."

"Pak bych vás tedy mohl, kdybych chtěl, ihned propustit a účelu vaší cesty by bylo dosaženo?"

"Ano."

Emír opět vyskočil, pobíhal místností sem a tam a divil se:

"Jací jste to jen lidé! Ještě nikdy jsem nezažil něco podobného! To je opravdu nepochopitelné!"

Přistoupil opět k oknu a nahnul se daleko ven, jako by cítil potřebu ochladit si rozpálené čelo. Pak se k nám opět vrátil, posadil se a rozhodl:

"Naše rozmluva jako nepřítel, důstojníků a diplomatů je tedy skončena. Ardistský emír vám povoluje na zítřek ještě jednu audienci, ve které rozhodne o tom, co jsme nyní projednávali. A teď buďme jen muži a lidmi, ničím jiným. Je to dnes poprvé od té doby, co jsem byl princem a nastoupil vládu, kdy se cítím volným, bez okovů, bez hnusu a opovržení. Moje duše by si ráda jednou oddechla, skutečně oddechla. Dovolíte to? Nezabraňujte jí, aby se občerstvila vzduchem, který sem s vámi vproudil. Mluvte volně a bez starostí! Buďte otevření a poctiví! Nebojte se tyrana! Vím, že jím jsem! Jsem utlačovatelem, násilnickým panovníkem, hrůzo vládce, přiměřeně domýšlivým a nemilosrdným. Ale tento despota teď s vámi nesedí. Ten zůstal ze strachu před těmi čtyřmi ‚vzteklými‘ psy vězet ve svém slavnostním rouše. A když spatřil, jak všichni ti padouši, patolízalové a šplhavci před těmito psy utíkají, aniž by jen jediného z nich napadlo podat mu pomocnou ruku, aby ho uchránil před jedovatými zuby vzteklých oblud, lekl se tohoto

velikého nevděku, ulekl se své opuštěnosti a zalezl hluboko do majestátu svého audienčního hávu. Tam zůstal a nyní nás nebude vyrušovat. Sem přišla jen má duše. Přejte jí trochu světla, trochu tepla, aby mohla strávit malou hodinku v zapomnění. Není to nic, nic jiného, než vnitřní touha Alláhem pro lásku k bližnímu stvořeného, osudem však odsouzeného k násilnictví vladaře!"

Jeho přání jsme splnili a to velice rádi. Bavili jsme se nejdříve jako muži, kteří se chtějí vzájemně poznat, pak jako lidé hledající první a poslední účely svého pozemského pobytu, aby plnili úlohu být lidskými a zastánci míru, potom jako dobří známi, kteří se snaží jeden druhého povznést a zušlechtit, a konečně jako duševně spříznění, kteří jsou vázáni být jedné myslí. Emír se cítil v naší společnosti novým člověkem a bavil se s námi dále, ačkoliv ubíhala hodina za hodinou. Rozveselil se. Častokrát se srdečně rozesmál. Dokonce se i několikrát stalo, že nás uchopil za ruce a srdečně jimi potřásal. Ovšem stalo se i tu a tam, že se v něm na chvíli probudil i vladař a panovník. Díval se kolem sebe udiveně a udělal i pokus k tomu, aby nás uvrhl zpět do naší nicotnosti, ale vzápětí získala jeho duše opět převahu a opravila porušenou rovnováhu.

Při příležitosti zmínky o trůnním sále se ho Halef zeptal, jaká že to planou světýlka za onou průhlednou oponou.

"To je obloha betlému, jejíž hvězdy podle jistého Starého zákona musí vždy v noci planout, aby čekaly na velikou, svatou hvězdu, Vykupitele. Neslyšel jsi nikdy o tom?"

"Ne," odpověděl jsem.

"Ale pověst o řece, která se vrátila, jistě znáš? A také tvrzení, že v každém století se jednou otvírá ráj, že archandělé a andělé volají do celého světa velikou otázkou, panuje-li již konečně mír na zemi?"

"Ano, o tom nám Usulové vyprávěli."

"To všechno není nic jiného než pověst, pouhá pověst. Ale lid tomu věří a považuje to za skutečnost. Je třeba tuto víru respektovat, nechceme-li ztratit moc nad svědomím lehkověrného národa. Tam nahoře v Džinistanu jsou ovšem jen sopcí vrchy, ale není tam ráj. Také nikdy nesestoupil Bůh na zemi a také řeka se nevrátila do ráje. Změnila jednoduše na základě nějaké geologické katastrofy svůj běh a stéká nyní na druhé straně pohoří. Tím byli tenkrát donuceni obyvatelé Ardistanu opustit své hlavní město, které nyní nazýváme ‚městem duchů‘ nebo ‚městem mrtvých‘, a vybudovat si novou rezidenci. Učinili tak v této krajině nad čtyřmi řekami, jejichž tok nebyl závislý na existenci ztraceného veletoku. Zde již dříve si vystavěli mnozí křesťané svůj pozemský velechrám, který se pak přirozeně stal sídlem tehdy panujícího knížete. Aby nebyl tento lid snad docela pobouřen, nevyhostili ho docela ze starého kostela, ale byl ponechán částečně v jeho vlastnictví, ovšem vlastnictví zcela ideálním, které nijak nerušilo nové majitele. Bylo zde navázáno na stará proroctví, pověsti a připojen i jistý druh slibu, který ovšem nikdy nebude splněn, neboť není božského původu, ačkoliv mu jej křesťané připisují. Řeklo se totiž, že tento chrám je obrazem příštího spasení, tedy křesťanství, a že se jeho zjevem odehraje právě pod hlavní kupolí chrámu. Tato kupole tedy byla křesťanům ponechána, ale ne pro vždy, jen pro zvláštní slavnostní příležitosti. Pro obyčejná shromáždění mají své malé, křížem poznamenané svatyňky, ale vždy jednou za sto let, když se hory rozzáří a tam nahoře se otevře nebe kvůli otázce o míru, musí být betlem připraven spatřit Spasitelovu hvězdu. Pak je jim dovoleno navštěvovat kostel každý den večer a strávit v něm čas až do rána. Do kupole jsou zavěšovány lampičky, aby znázorňovaly betlémskou oblohu a právě nad hlavním oltářem, vždy hustě zahaleným, čeká veliká hvězda na jiskru, která by k ní zdola vystoupila a vznítla její paprsky."

"Jaká je to hvězda? A jaká jiskra ji má zapálit?" zeptal jsem se.

"Všechny ty malé i větší plamínky jsou ovšem zapalovány zdola zápalnou šňůrou. Pro obyčejnou potřebu jsou vedeny dvě podobné šňůry po pravé straně oltáře, které zapalují ta malá světýlka. Po levé straně oltáře je pak upevněna šňůra, která je určena, aby vznítla velikou hvězdu nad ním. Uprostřed je šňůra pro osvětlení samotného hlavního oltáře, který je však neustále zahalen od té doby, kdy zde bydlí knížata a nikdy také již nebude odhalena. Křesťané však o této věci smýšlejí jinak: že se konečně naplní doba, kdy vykoupení sestoupí z nebe, aby na zemi zavládl mír, právě pak prý se spojí všechno, co nepřeje míru a potlačuje jej. Nebude prý jenom válka mezi Ardistanem a Džinistanem, ale i státy Ardistanu budou válčit jeden s druhým. Proto prý nepřijde mír po proudu řeky, ale zdola proti proudu a nečekaně, v cizí, ale křesťanské postavě. Nebude mít s sebou vojsko, ani zbraně stvořené lidskou rukou. Spojí se však s obyvateli ‚města mrtvých‘ a přijde s nimi, aby dobyl sídelní město bez jediné rány z pušky a bez prolití jediné kapky krve. Emír, který v té době bude vládnout, bude nepřítelem křesťanství a bude je ze všech sil potlačovat. Bude však přinucen, aby hvězdu, která má zářit nad betlémem, zapálil vlastní rukou. Jakmile to udělá, nezadrží již nikdo

příští to, co má přijít. Emír nejdříve odkryje navždy oltář. Jakmile to udělá, ozvou se shora hlasy dobroty a milosrdenství, které nikdo nikdy v Ardistanu neslyšel a budou doprovázeny neznámými zvuky, které budou bouřit jako vichřice, hned nato však budou znít líbezná jako andělská slova a tichounce jako povzdechy duší, dřímajících na Alláhových prsou."

Nyní udělal přestávku a pak pokračoval provázeje svou řeč pohrdlivým mávnutím ruky:

"Jak vidíš, efendi, dalo se těmto lidem mnoho naslibovat, neboť každý věděl, že nic z toho nebude splněno. Stačí jednou za sto let připravit svíce pro hlavní oltář a lampičky do kupole a povolit křesťanům, aby chrám denně v noci navštěvovali v době, kdy zazáří džinistanské sopky, to je vše. Žádného z ardistsanským mířů ovšem nenapadne, zvláště nenávidí-li křesťanství, aby zapaloval ‚hvězdu spasení‘. Kdo by také jako ‚Dobrota‘ a ‚Milosrdenství‘ zpíval na výsostech? A který člověk by dovedl vyluzovat nebeské zvuky, které nikdo nikdy v Ardistanu neslyšel? I tobě to bude k smíchu? Nebo snad ne?"

"Ne," odvětil jsem. "Já považuji pověsti za svaté."

"Ale tato pověst byla vymyšlena, skutečně jen vymyšlena, aby byli křesťané obluzeni!"

"Myslím, že dokázat to, by pro tebe bylo těžké! Co když ti, kteří si pověst vymýšleli, trochu klamali? Poslouchali-li bezděky vyšší rozkaz, myslice, že slouží vlastním záměrům? Posvátný prostor je tedy právě nyní křesťanům otevřen?"

"Ano, po celou noc."

"A přicházejí?"

"Zdaleka, široka! V dlouhých zástupech poutníků! Dnes se dostavil zástup ze Šarkistanu, který zde odbývá velkou slavnost."

"V kolik hodin?"

"Od půlnoci do rána. Slavnost tedy již asi začala."

"Jak víš, jsem křesťan. Svolíš, abych jako tvůj host, až nás opustíš, zašel také dolů a byl přítomen ukončení slavnosti?"

Podíval se na mne a po chvíli se vesele zasmál. Patrně dostal nějaký nápad, neboť řekl:

"Ano, jsi křesťan, škoda, přeškoda! Ale jsi vzdělaný křesťan, ne lehkověrný a nerozumný. Jejich řečnění a tlachání tě nenadchne a bude ti připadat právě tak směšné jako mně. Nemám proto nic proti tomu, půjdeš-li. Můžeš jít dokonce hned a já tě doprovodím. Procházívám často nepoznan v noci městem a zrádné vousy skrývám pod šatem. Proč bych nemohl jednou také navštívit noční bohoslužbu křesťanů? Ještě nikdy jsem ji neviděl. Chcete-li, můžeme jít. Ještě se sem pak vrátíme."

Vstal a skryl své dlouhé nádherné vousy pod šatem. Pak vytáhl cíp svého turbanového šátku a zakryl si jím vrchní část obličeje jako závojem. Tím se změnil k nepoznání a pak jsme tedy vyšli.

Cesta nás vedla mnohými chodbami a schodišti, ale tentokrát až docela dolů do přízemí. Že jsme s sebou nevzali psy se snad nemusím zmiňovat. Hlavní portál vysoké, kopulovité stavby byl otevřen. Vstoupili jsme však dovnitř postranními dveřmi. Ano, mělo to skutečně vzhled nočního nebe, hvězdami ozářené oblohy. Obloha byla temná a hvězdy se zdály být velmi maličké. Jevily se však pouze v jedné polovině klenutí, v druhé polovině nebyla ani jediná. Dotyčný úředník, který obstarával osvětlení, byl zajisté spořivý muž. Patrně si myslel, že křesťanům postačí polovina nebes, aby také něco zůstalo pro mohamedány. Proto také zde v hloubce panoval jen jakýsi druh jasnějšího soumraku, který nám všechno, co jsme uviděli kolem, jevil buď v polostínu nebo tajemně zastřené.

Bylo zde přítomno mnoho, dokonce velmi mnoho lidí. Bylo tu dost těch, kteří přicházeli, a dost jiných, kteří odcházeli. Jiní bloudili tím velkým, velmi velkým prostorem, který byl pro ně posvátný. Na všech místech klečelo dost lidí, kteří se modlili. Ti, kteří nebyli domácí a přišli ze vzdálených končin, stáli ve skupinách pohromadě a naslouchali svým řečníkům, jejichž slova byla srozumitelná jen jejich nejbližšímu okolí, pak se však tříštila v chrámové klenbě jen jako nesrozumitelný hukot. Kráčeli jsme, pozorující to všechno, od skupiny ke skupině, až jsme došli k hlavnímu oltáři, který byl celý zakryt a zastřen. Byl skryt za masivním dřevěným lešením, které bylo pokryto silnými plstěnými plotnami, přibitými hřebíky. Bylo zde ve výši muže několik otvorů, které mne velmi zajímaly. Vysoko nad tímto oltářem se vznášelo ve vzduchu něco co nebylo dobře k rozeznání, snad ona betlémská hvězda, k níž se vztahovala pověst, kterou nám emír vyprávěl.

Poblíž místa, na němž jsme se nyní nacházeli, stál shromážděn veliký zástup lidí. Naslouchal kazateli, který mluvil z kazatelny. Slyšel jsem, že vypráví onu pověst, ale ne jako pověst, nýbrž jako proroctví. Byl to starý, důstojný kněz, který v krásném nadšení strhával posluchače dobře promyšlenou řečí. Ale emír, který si předsevzal, že mi ukáže všechno, mi k tomu nedal čas a vedl mne do temné části chrámu, kde se vznášelo ve výšce něco, co nebylo možné dobře rozeznat.

"Tam nahoře je místo pro zpěváky a pro varhany," řekl.

"Copak jsou zde i varhany?" zeptal jsem se udiveně.

"Ano," odpověděl emír.

"V této zemi? V Ardistanu?"

"Proč by nebyly? Myslíš snad, že jen vy znáte varhany? Slyšel jsem, že varhany jsou vůbec vynálezem Orientu. Nejdříve jsme zde měli jen maličké, prastaré varhánky. Ale před sto lety, právě když hory soptily opět jako dnes, daroval tehdejší halimský kníže Abd el Fadl zdejší křesťanům nové. Říká se, že byly vyrobeny v Anglistanu a byly sem poslány přes Indii. Čím tehdejšího ardistsanského emíra přinutili, aby k tomu svolil, jsem se nedozvěděl ani od svého otce. Byli to cizinci, kteří sem varhany dopravili, sestavili a odešli."

"To je skutečně zvláštní!" řekl jsem. "Jaká škoda, že je není vidět! Je zde tak temno!"

"Chtěl bys je vidět?" zeptal se emír.

"Ano, velmi rád!"

"Počkej tedy! Rozsvítili dnes jen část lamp, proč, není mi známo. Tam je šňůra pro druhou část, hned bude jasněji!"

Šel k jednomu z otvorů v bedněni kolem oltáře a sáhl do něho. Chvilu trvalo než našel, co hledal. Mezitím jsem opět upřel pozornost na starého, důstojného řečníka, který právě nyní obrácen k mé straně mluvil tak, že jsem jeho slovům dobře rozuměl.

"Nastane doba vykoupení a míru, protože musí přijít, neboť se naplňuje vše, co nám bylo prorokováno. ,Pokož na zemi! Zaznělo to na betlémských polích, když hvězda plála vysoko na nebi a narodil se Vykupitel. A ,Pokož na zemi! bude znít i u nás, až se i zde objeví hvězda, hvězda našich pověstí, zde v tomto domě, na nějž my všichni."

Přestal k řeči a zahleděl se do výše. Oči všech posluchačů následovaly jeho příkladu.

Ve stejném okamžiku ke mně přistoupil emír a řekl:

"Vidíš nyní varhany? Jak se zde rozjasnilo, skoro se zdá, jako by---"

Nyní se zarazil i on a pohlédl také vzhůru.

"Hvězda! Betlémská hvězda!" zvolal kazatel jásavě. "Je zde! Kdo ji rozsvítil?"

"Zapálil jsem hvězdu místo lampiček a světél, zapálil jsem hvězdu!" vykřikl emír polekaně. "Vždyť stojíme na opačné straně! Nebyla to pravá šňůra! Musím ji opět uhasit, uhasit, uha..."

Běžel k otvoru a sáhl dovnitř, ale marně - šňůru bylo sice možné zapálit, ale uhasit se již nedala. Musel ji nechat dohořet, až sama uhasla. Nebyl nyní jen polekán, ale přímo bez sebe. Následkem pohybu, když sahal do otvoru, se mu rozevřel svrchní šat na prsou a objevily se jeho vousy. Nezpozoroval to. Aby lépe viděl, odhodil z obličeje i cíp turbanu. Kazatel jej poznal a zvolal:

"Ardistanský emír to učinil! Emír, vlastní rukou! Proroctví se začíná naplňovat!"

Nyní uchopil emír mne i Halefa za ruce a snažil se mezi námi ukrýt, přičemž mi šeptal:

"Pryč, pryč odtud! Rychle, rychle! Nebo nastane bezpříkladné pozdvižení! Pryč, rychle pryč!"

Spěchali jsme z chrámu jak nejrychleji to bylo možné, ale každý se za námi ohlížel nebo za námi běžel, a nejprve asi deset, pak dvacet, padesát, sto, dokonce i více hlasů volalo:

"Hvězda zazářila! Emír ji sám zapálil! Emír! Emír! Nepřítel křesťanů! Přesně, jak bylo předpovězeno! Sám emír! Emír sám!"

Jediným pohledem jsem se přesvědčil, že za námi je všechno v pozdvižení. Pak jsme již neslyšeli volání, ale jen hukot, jako v úle plném dělnic, bojujících s trubci. Cestou po schodech a chodbách jsme nepotkali ani človíčka. Došli jsme do svých pokojů nikým nespátráni.

"To je dobře, velmi dobře!" řekl emír v nebývalém rozčilení. "Nikdo mi nemůže dokázat, že jsem to byl já. Zapřu, samozřejmě, že jsem to byl já, který hvězdu zapálil. A vy mi dokážete, že jsem to nemohl být já, protože -"

"Dokážeme, že jsi to byl ty!" přetřhl jsem nit jeho řeči. "Sám jsi nás vyzval, abychom mluvili pravdu!"

"Ano, ale ne tomuto nízkému a opovrženému křesťanskému pronárodu!"

"Jsem každému dlužen pravdu, Bohu, sobě i všemu lidstvu. A především jsem ji dlužen těm, které nazýváš nízkým a opovrženým pronárodem. Jsem také křesťan, jak je ti snad známo!"

Tu se zdálo, jako by se proměnil v jiného člověka. Vysoko se vztyčil. Jeho čelo jako by se zúžilo, jeho oči se zmenšily, jeho rasy se dotýkaly. Despota vystoupil na povrch.

"Co budete mluvit, není vaší, ale mojí věcí, já jsem zde panovníkem!" zahřměl na mne. "Tento hádží Halef přece řekl, že si cení více svého koně než mne - slyšíte, že se všechno dozvím - ale to nezmění nic na poslušnosti, kterou jste mi povinni. Budete-li tázáni, řeknete, že jsem nebyl tím mužem, který s vámi byl v kostele a popletl si z neopatrnosti šňůry. Poroučím vám to!"

"Nikdo ti nemůže zakazovat, abys nám to poroučel," odpověděl jsem klidně. "My však nejsme ani tvými poddanými, ani sluhy. A kdyby tomu tak i bylo, ani král, ani císař by nás nepřinutil promluvit lež!"

"Musíte! Musíte!" obořil se na mne. "Jste v mé moci. Stačí mi jen pokynout a budete ztraceni!"

"Mýlíš se!" usmál jsem se. "Jsme v rukou božích, ne však ve tvých. A pokud se týká pokynu, stačil by skutečně jen jediný pokyn našim psům, aby tě roztrhali na kusy. Jen se na ně podívej a dávej si pozor! Nikdy nestrpím, aby se s námi mluvilo tímto způsobem!"

Ačkoliv je prve krmil, ukazovali mu nyní všichni čtyři psi svoje zuby. Hu a Hi se postavili právě před něho a obraceli k němu veškerou svoji pozornost. Byli připraveni vrhnout se ihned na něho. Acht a Ucht, oba moji psi, byli inteligentnější a nadáni jemnějšími smysly. Jejich oči byly spíše obráceny ke dveřím, jako by tam někdo stál a špehoval nás. Emír to zpozoroval právě tak dobře jako já. Vyšel rychle ven na chodbu a hlasitě se ptal, obrácen nahoru i dolů, zdali tam někdo je. Nikdo neodpověděl. Zeptal se podruhé i potřetí, ale opět bez výsledku. Vešel tedy opět dovnitř a řekl:

"Je mi to podezřelé, kdyby byli vaši psi nyní mým vlastnictvím, poslal bych je ven, aby -"

Měl jsem stejný názor a nečekaje ani až domluví, dal jsem potřebný pokyn, načež Acht i Ucht zmizeli ihned z místnosti. V nejbližším okamžiku jsme zaslechli zavýtl. Byl to Ucht. Byl asi poraněn. Hned nato se ozvalo jen zlostné kňučení, jemuž přizvukoval Acht. Hu a Hi pak také vyrazili ven. Bylo slyšet praštění kostí a několik hlasů, volajících o pomoc. Pak se ozvalo ještě několik výkřiků a opětné praskání kostí - potom nastalo opět ticho. Vyběhli jsme ven se světlem. V jisté místnosti od našeho bytu, a sice na té straně, kam se měl emír vzdálit, leželi čtyři lidé a u každého stál jeden z našich psů. Ucht krvácel, dostal bodnou ránu do krku, ale poranění nebylo nebezpečné. Z těch čtyř lidí nežil již ani jediný. Jejich rozervané hrtany visely vyrvány ven a předloktí, jimiž se bránili, měli úplně rozdrčená.

"Znáš je?" zeptal jsem se emíra a posvítil mrtvým do tváří.

Pohlédl na ně a udiveně odvětil:

"Poručík dnešní stráže se třemi vojáky! Co zde chtěl, kde neměl co hledat? Proč neodpověděl na můj dotaz? Na koho měli spadeno? Na mne, nebo na vás? Podívejte, jak byli ozbrojeni!"

Ihned jsem si vzpomněl na Pardála, druhorozeného prince z Čobanistanu, nezmínil jsem se však o tom, ale vyptával jsem se dále:

"Vojáci zde nepřípadají v úvahu. Znáš však rodinu poručíka?"

"Ano."

"Kdo a čím je jeho otec?"

"Je mrtev. Byl také důstojníkem, ale dal jsem ho pro neposlušnost zastřelit."

"A nebylo to na závadu tomu, aby se i syn stal důstojníkem?"

"Tak by to bylo snad u vás, ale ne v Ardistanu. Zajdu sám ihned na strážnici, abych věc vyšetřil."

"To bych nedělal. Kde bydlí tento poručík?"

"Poblíž zámku, u své matky."

"U vdovy po muži, kterého jsi dal zastřelit?"

"Ano."

"Kdo ještě bydlí v tom domě?"

"Bratr zastřeleného, jinak nikdo."

"Pak se asi více dozvíš u jeho matky a od tohoto bratra, než bys mohl zjistit na strážnici. Nesmíš však ztrácet čas a musíš jít sám, osobně. Tvoje osobnost ať na ně působí svým dojmem."

Zadíval se mi na delší dobu do obličeje a pak řekl:

"Proč jen se mi zdá tato tvoje rada být tak samozřejmá, ačkoliv směřuje proti všem zdejšími zvyklostem a pravidlům? Je to snad jen proto, že mi o tobě vyprávěl princ Čobanů? Nebo snad působíš i svou vlastní osobností? Učiním, jak jsi mi radil. Jděte teď do svých pokojů a uložte se k spánku! A ošetřete Uchta! Pošlu vám po sluhovi potřebný materiál."

Hladil a polaskal psy, žádného nevyjímaje. Pak jsme odešli a nechali jej s mrtvolami o samotě, aniž bychom se starali o to, co dál podnikne. Potom jsme slyšeli, protože zde nikde nebyly dveře, tiché kroky několika lidí, kterým bylo patrně rozkázáno, aby odklidili mrtvoly a zahladili stopy této noční tragédie. Pak bylo opět ticho. Jen sluha se ještě dostavil, přinesl nám obvazy pro poraněného Uchta a pak se opět vzdálil.

Je ovšem pochopitelné, že na spánek nebylo ani pomyšlení. Seděli jsme v mém pokoji a rozmlouvali o událostech tohoto dne, ovšem šeptem. Psi leželi u nás a odpočívali. Najednou vztyčil Ucht hlavu, střihl uchem obráceným ke dveřím, setrval několik okamžiků v této pozorovací pozici, pak odhrnul vrchní ret a ukázal své bílé, překrásné zuby. Také Acht začal naslouchat a cenil zuby.

"Venku opět někdo je!" šeptal Halef.

Nepromluvil jsem a pokynem hlavy jsem mu přisvědčil. Pak jsem opět vstal a odnesl hořící světlo do Halefova pokoje, takže se v mém pokoji rozhostila tma a my nemohli být zvenčí zpozorováni. Potom jsme opatrně poodhrnuli dveřní záclonu a vyhlédli ven. Spatřili jsme mužskou postavu, která se plížila opatrně, s lucernou v ruce, chodbou. Něco hledala. Lucerna svítila jen zepředu, její ostatní strany byly temné. Když muž došel na místo, kde prve ležely čtyři mrtvoly, zastavil se a shýbl se. Zpozoroval ještě vlhké krvavé skvrny a ulekl se. Ohmatával koberec a prohlížel místo tak podrobně, jak jen bylo možné. Když se opět vztyčil, zůstal chvíli v zamyšlení stát. Pak sebou trhl, jako by se o něčem rozhodl a plížil se dále směrem k našim pokojům. Odstoupili jsme od prahu a nařídili svým psům klid.

Muž se přiblížil. Zastavil se venku před našimi pokoji. Světlo jeho lucerničky prozařovalo tkaninou dveřní opony. Zločinec z povolání by byl jistě opatrnější a lucernu by k naší straně zakryl. Že to neudělal, nám prozradilo, že je nezkušený. Právě tak, jako my viděli jeho světlo, muselo mu být nápadné i naše světlo, i když ne tak patrně, jako nám jeho, neboť jsme se nacházeli ve tmě a on ne. Přešel až k nejbližším dveřím a zůstal zde stát. Byly to dveře Halefa, kterému jsem šeptal:

"Vejdí ven do svého pokoje, já ho sem dopravím."

Hádzí poslechl můj pokyn, já však přistoupil opět ke vchodu a odhrnul jsem oba díly záclon poněkud od sebe, ale jen natolik, abych mohl vyhlížet ven. Muž postavil lucernu k protější zdi a plížil se k Haléřovým dveřím, jejichž oponu rozhrnul právě tak opatrně, jako já moji. Díval se takto vzniklou skulinou dovnitř k hádzímu. Přiskočil jsem, chytil jej za krk a vtačil jsem jej do dveří, kde ho Halef uvítal hlubokou poklonou, smíchem a slovy:

"Buď nám vítána, plížící se lucerno! Posad' se u nás a buď ujištěna, že se seznámíš nejen s námi, ale i s těmito!"

Myslel tím psy, které, když pronášel tato slova, zavolal dovnitř. Já pak přinutil muže, aby se posadil na zem, což tento beze všeho odporu udělal a psi jej ihned obstoupili. Zadíval se strnule na nás. Ústa měl otevřená, ale neřikal ani slovo, tak byl polekán. Přinesl jsem z chodby jeho lucernu, postavil ji tak, že mu světlo ostře ozařovalo obličej a pak se posadil naproti němu. Zdálo se, že paprsky světla ho nejen vzkřísily, ale i zbavily jakési rozpačitosti. Výraz překvapení zmizel z jeho obličeje. Usmíval se a nebyl to rozpačitý úsměv, ale úsměv sebevědomého muže, který je přesvědčen, že ovládl situaci, ačkoliv by se zdálo, že jí na chvíli podlehl. Nebyl to obyčejný člověk, jak bylo na první pohled patrné. Měl inteligentní, dokonce skoro bych řekl oduševnělé rysy obličeje. Byly ostré, patrně od mnoha přemýšlení, a přece měkké s nádechem blouznivosti. Tento muž dovedl snad být i fanatikem. Vrozeným rysem jeho povahy však jistě byla blahovůle a spravedlnost.

"Znítila mnou těžká starost," řekl, "která mne přinutila podniknout tuto noční cestu, která vlastně leží hluboko pod mou důstojností. Znáte mne?"

"Ne," odpověděl jsem.

"Jsem ardistanský baš islámi a bydlím také zde v zámku. Totiž zde je pouze má rezidence. Můj vlastní dům stojí daleko za městem."

Baš znamená asi tolik jako hlava, či nejvyšší. Byl to tedy mohamedán, jehož vysoká kněžská hodnost se rovnala asi té, kterou v Turkestanu zastával šejk úl islám. Nekladl jsem mu otázky, sám pokračoval v řeči:

"Znám vás velmi dobře, možná lépe, než si myslíte."

"Odkud?" zeptal se Halef.

"Dovolte, abych vám to sdělil později! Než s vámi podrobně promluví, musím se nejdříve přesvědčit, že jste skutečně těmi, za které vás považuji. Především vás prosím, abyste si nemysleli, že jste mne zde překvapili. Přišel jsem s úmyslem promluvit s vámi a..."

"Zde? Dnes? Tuto noc?" přerušil jsem ho.

"Ano," přisvědčil. "Tuto noc! Sledoval jsem ovšem také při této noční cestě ještě jiný účel. Mělo se totiž něco přihodit, co, jak se zdá, se nepříhodovalo. Bylo to něco neskonale důležitého. Čekal jsem na zprávu, ale marně. Zmocnila se mne velická starost. Proto jsem se odhodlal sám se přesvědčit. Zpozoroval jsem v chodbě krvavé stopy a připlížil jsem se sem, abych se vás zeptal na to, co se zde stalo. Protože jenom vy mi ještě můžete dát nejspolehlivější zprávu."

"Co chceš, abychom ti řekli?" zeptal jsem se ho, přesvědčen, že tato rozmluva je pro nás velmi důležitá a že si musím počínat velice opatrně.

Když jsem vyslovil tuto otázku, zpozoroval jsem, že Ucht obrátil hlavu k chodbě, ale hned ji zase klidně položil na přední tlapy. Acht zašilhal k spojovacím dveřím, vedoucím sem z mého pokoje a zavrtěl při tom ohonem. Baš islámi z toho nic nezpozoroval a hovořil dál. Halef si toho však všiml právě tak dobře jako já a usmál se. Z chování psů se dalo soudit, že se někdo nejdříve zastavil u dveří na chodbě a pak se opatrně vplížil do mého pokoje. Tam se nacházel ještě nyní. Byl to jistě člověk, jehož psi znali, který se k nim choval přátelsky. Mohl to tedy být, jak bylo samozřejmé, jen sám emír. Vrátil se k nám z nějakého důvodu tak tiše, jak to noční hodina vyžadovala, a zpozoroval, že je u nás někdo na návštěvě. Nyní tedy seděl vedle v mém pokoji a slyšel každé slovo, které zde bylo promluveno. Byla to okolnost, která sice moji a Halefovu situaci poněkud komplikovala, ale zaručovala nám, že se vyhneme veškerým rozvážnostem, které by se daly jinak očekávat. Oba jsme pozorovali, že i druhý pár psů, Hu a Hi, emíra zvětřil. Baš islámi však, nic netušící, odpovídal klidně na mou otázku:

"Chci se od vás dozvědět vlastně velmi málo a přece zas velice mnoho, nekonečně mnoho. Vím, že vás navštívil emír, aby nakrmil vaše psy. Vím také, že vás doprovodil do kostela, kde zapálil betlémskou hvězdu, ovšem nedopatřením. Pak s vámi opustil kostel. Kde je nyní?"

"Připouštím, že byl s námi, že nás doprovázel do chrámu, i že zapálil hvězdu a doprovodil nás pak sem. Jak však mám vědět, kde se nyní nachází? Cožpak si myslíš, že se námi dává hlídat?"

"Ne, nemyslím. Ale tam venku na chodbě jsou čerstvé stopy krve. Víte o nich?"

"Ano."

"Jaká je to krev?"

"Lidská."

"Či?"

"Několika vojáků."

"Kdo ji prolil?"

"Tito psi zde."

Baš islámi vyskočil ze země a s hlasitým výkřikem zděšení volal:

"Tito psi? Tyto obrovské obludy, že provedly tento čin? Proč? Proč? Byl i emír u toho?"

"Zajisté že byl."

"A věděl, že to platilo jemu? Jen jemu samotnému?"

"Že jemu samotnému?"

"Ano."

"To není pravda. Platilo to nám!"

"Mýlíš se! Neboť já jsem člověk, který to ví! Já jsem..."

Zarazil se uprostřed věty a rozhlédl se kolem, pak přeletěl pohledem mne, Halefa i psy a pokračoval:

"Musím být upřímný, musím to říci, musím! A přece je to těžké, velice těžké! Může to mne i ostatní zničit. Chci se pomodlit než tak učiním, ano pomodlit!"

Poklekl, sepal ruce a s pohledem obráceným vzhůru se modlil el fátihu, první sůru koránu.

Bylo dojemné, velice dojemné, pozorovat tohoto před námi klečícího a modlícího se muže. Získal si celé mé srdce, které se již nyní stavělo na jeho stranu. V mém nitru bojovaly proti sobě dvě postavy: on a emír. Kdo z nich asi zvítězil? Nebylo vyloučeno, že v tomto boji podlehnou i se svým věrným Halefem! Baš islámi se pozdvihl, opět se posadil jako dříve a pokračoval:

"Doufám tedy v Alláha, že cesta, kterou zde nastupuji, není nepravá, ale bohulibá. Jakýsi vnitřní hlas mi řekl, že vám mohu důvěřovat, protože jinak bychom všichni padli pro svoji dobrou a spravedlivou věc. Efendi, prosím tě, abys mi přísahal, že o tom, co teď uslyšíte, nepovíte nikdy nic emírovi!"

"Nikdy nepřisáhám," odpověděl jsem. "Ale mé slovo je vždy svaté jako přísaha."

"Dobře! Slibujete mi tedy svým čestným slovem, že emírovi nikdy nic nevyzradíte z toho, co vám nyní řeknu?"

"Ano. Nevyzradíš-li mu to sám, od nás se nic nedozví."

Tento můj slib by se mohl zdát jako záludný. Hned však bude jasné, že byl myšlen poctivě. Baš islámi tedy pokračoval:

"Co vám chci sdělit, je nevýslovně důležité. Zradíte-li mne, bude to stát mne i množství jiných život. Dejte mi tedy své slovo, že budete považovat všechno, co vám nyní budu vyprávět, za něco, co vám vůbec nebylo vyprávěno!"

"Ano, máš naše slovo," ubezpečil jsem ho znovu.

Věděl jsem velmi dobře, co říkám. Nesliboval jsem jenom za sebe, ale i za emíra, který seděl venku a všemu naslouchal. I baš islámi měl snad tušení o zodpovědnosti, kterou jsem tím bral na sebe, neboť se na mne zadíval dlouhým, skoro obdivuplným pohledem a řekl:

"Jsi statečný muž, efendi! Víš, co slibuješ?"

"Vím to."

"Mohu vám tedy důvěřovat a sdělit vám všechno. Poslouchejte tedy a žasněte: vládce Ardistanu bude svržen z trůnu!"

Kladl na každé slovo takový důraz, jako by je podtrhával barevnou tužkou. Já jsem se však klidně vyptával dále:

"Kým?"

"Ardistanským baš islámim, tedy mnou, rozuměli jste?"

Teprve teď jsem si dovolil užasnout.

"Tebou? Skutečně?" zeptal jsem se trochu nedůvěřivě.

"Ano, mnou!" ujišťoval nás hrdě.

"A jsi pravým mužem, který by něco tak těžkého, velkého a důležitého dokázal?"

Zadíval jsem se zkoumavě na něho. Baš islámi se však udeřil rukou do prsou a odpověděl:

"Ano, jsem jím! Jsem baš islámi. Mám dozor nad tím, aby v zemi byla pravá víra, aby Alláh byl prvním a posledním v životě a smrti. Mám bdít nad tím, aby lidskost a spravedlnost zavládla všude tam, kam dosáhnou důstojností svého úřadu. Jak to však vypadá v Ardistanu pod vládou tohoto našeho panovníka? Emír nevěří ani v Alláha, ani v sej tana. Vysmívá se rajskému nebi i džehenně, spásě i zatracení. Nikdy se nemodlí. Utlačuje svou zemi. Okrádá vdovy a sirotky. Není člověka, který by si byl jistý svým životem. Nenávidí mír.

Kam jen pohlédneš, teče krev. Prosili jsme ho, vysmál se nám. Ohrožovali jsme ho, tupil nás. Jeho zatvrzelost se stupňovala, ukrutnost přesahovala meze. Snášeli jsme to, neboť jsme mu přísahali věrnost. A doufali jsme, že Alláh se smiluje a pohne už konečně jednou srdcem tyрана. Ale naše přání se nevyplnilo, dokonce se stal pravý opak. Emír se pustil do svárů s džinistanským emírem, nejdobrotivějším a nejmoudřejším panovníkem světa. Vypověděl mu válku. Je to šílené předsevzetí. Vidíme před očima svou zkázu. Musíme se zachránit a to docílíme jen tím, odstraníme-li jej z místa, na němž stojí."

Baš islámi se odmlčel. Toho jsem využil, abych se ho zeptal: "Kdo jsou tito ,my', o kterých mluvíš? Nemyslíš přece sám sebe?"

"Ne. Zastupuji jen mohamedánské obyvatelstvo této říše. Ale na mé straně stojí i nejvyšší hlavy všech ostatních vyznání." "Křesťanského také?"

"Ne, ti ne. Křesťané jsou psi povahy, které dovedou olizovat ruku, která je bije. Tvrdí, že Bůh emírovi svěřil vládu a proto že mu zůstanou věrni! Mohamedánů jsou miliony, buddhistů rovněž a právě tak lámaistů, kterých je snad nejvíce, ostatní sekty a vyznání ani nepočítám. Spikli jsme se proti emírovi, abychom ho sesadili a povznegli na trůn nového vladaře. Události jsou pro nás příznivé. Svoje nejlepší vojsko poslal k severu proti džinistanskému emírovi a z jihu sem spěchají zástupy Usulů a Čobanů, kteří hodlají napadnout hlavní město. Vojsko Džunubů, s kterým počítal a na něž se spoléhal, bylo vámi zničeno a rozprášeno. A nyní jste přišli do Ardistanu i vy dva, aniž byste se ho báli. Teď pro nás nastal pravý okamžik, abychom provedli dávno usnesený krok. Slyšeli jsme, že se emír odebral sem k vám. Nařídili jsme stráž, která je s námi, aby ho zde zatkla -"

"Ach, zde, u nás!" přerušil jsem jeho řeč.

"Ano, u vás!"

"Měl být zabit?"

"Zatím měl jen zmizet!"

"A my? Co se mělo stát s námi dvěma?"

"O vás by bylo rozhodnuto později!"

"Ne, o nás už bylo rozhodnuto! Emír zde měl být přepaden a zabit. Nás byste pak označili jako jeho vrahy. Pak by bylo veta po nás, poctivých a nevinných lidech. Bůh však tomuto skutku zabránil. Vrahové našli naše pokoje obsazené jen našimi psy. Byli jsme s emírem v kostele. Bohoslužba křesťanů mu tedy zachránila život. Váš plán nebyl vůbec dobře promyšlen. Nepočítali jste se psy. A kdyby nyní přišla celá vaše stráž ještě jednou, dal bych ty chlapy všechny od prvního do posledního roztrhat! Přišli sem podruhé ovšem jen čtyři, aby vyzvíдали, jak se věci mají, ne aby nás přepadli. Zaplatili to životem! A co teď bude s tebou?"

Podíval se mi bezbranně, až to zaráželo, do obličeje a řekl:

"Zajisté, že nic! Věřím ti! Nezradíš mne emírovi!"

"Ovšemže ne! Také to není třeba, neboť emír již všechno ví!"

"Že to ví?" zeptal se polekaně. "A od koho?"

"Od tebe. Všechno slyšel. Sedí vedle v pokoji!"

Jen jsem vyslovil tato slova, rozhrnula se opona u dveří a emír vstoupil. Jeho obličej nebyl jen bledý, ale smrtelně bledý. Jeho oči zářily, jeho rty se chvěly, jeho ruce se třáslly.

"Kdo ti řekl, že jsem zde?" zeptal se mne, přičemž jeho hlas namáháním a rozčilením zcela zhrubl.

"Psi mi prozradili tvůj příchod," odpověděl jsem. "Sotvaže jsi se přiblížil, ještě dříve než jsi vstoupil do vedlejší místnosti, prozradilo mi nepatrné vrtění jejich ohonů, že je zde ten, který je krmil."

"A přece jsi se zavázal slovem, které nemůžeš dodržet?"

"Jak to? Neslibuji nikdy nic, co bych nemohl dodržet. Slíbil jsem, že ti nic nepovím!"

"Nežertuj ještě ke všemu! To byl jen tvůj první slib, ale ty jsi slíbil ještě něco: že všechno, co tento pes, tento buřič, tento zrádce a vrah zde bude mluvit, bude považováno za tolik, jako by to nebylo promluveno! Přitom jsi věděl, že jsem zde a všemu naslouchám. Zavázal jsi tímto slovem jen sebe?"

"Ne, nýbrž i tebe!"

"Tedy i já se mám chovat tak, jako bych nic neslyšel?"

"Ano!"

Vstali jsme, když emír vstoupil. Baš islámi nevěděl strachem a hrůzou kudy kam. Schoval se za mne. Já jsem se však klidně zadíval vladaři do zlověstně blýskajících očí.

"Zbláznil jsi se?" zeptal se emír, přičemž jeho hlas ztratil veškerý zvuk a proměnil se v pouhý sykot.

"Ne," odvětil jsem. "Co se ti zdá šílenstvím, je ostřejším a lepším ovládním situace než si myslíš! Prosím, abys mi důvěřoval a dodržel mé slovo, právě tak jako je dodržíš i já!"

"A budu-li se zdráhat přistoupit k tomuto šílenství?"

"Přinutím tě!"

"Mne chceš přinutit? A čím?" zahřměl na mne a hrozivě se vztyčil. "Čím?"

"Touto svojí pěstí, nebo tímto nožem! Dal jsem za tebe své slovo a ty je musíš za mne dodržet, pak budeme vyrovnáni. Pokud to neuděláš, opustí tuto místnost pouze jeden z nás, druhý zde zůstane ležet! Co jsem při plném vědomí slíbil, to dodrží. Raději zemřu než bych se stal lhářem!"

O krok ustoupil, blýskl běloskvoucími zuby a zaťal pěstí. Také já jsem se vztyčil. Halef zdvihl varovně ruku a prosil jej:

"Udělej, co žádá, udělej to! Je to pro tvé štěstí! Můj sidi ví vždy, co chce! Kdyby zde byl s tebou o samotě, mluvil by jistě jinak, takto ale nemůže!"

Baš islámi mezitím klesl ve své úzkosti podruhé na kolena a začal se modlit:

"Čest a chvála budiž Alláhovi, Pánu světa, Všeslitovníkovi, jenž vládnout bude v soudný den. Tobě chceme sloužit a Tebe vyznávat, abys nás uvedl na pravou cestu, na cestu těch, kteří se těší z Tvé milosti, a ne na cestu Tebou zavržených a bloudících!"

Znělo to tak bezradně, zoufale, že budil politování. Emírovy zuby zmizely, pěstí se otevřely a výraz jeho obličeje se změnil. Díval se mi stále do obličeje, sice ještě zamračený, ale neohrožující mne již, vykřikl:

"Jaký ty jsi člověk! Nepotkal jsem dosud takového člověka, ty jsi první, a proto udělám, co žádáš. Nutí mne to, abych ti věřil, jako ti věří tento tvůj hádží Halef."

Ukázal na baš islámiho a pokračoval:

"Mám ho propustit?"

"Ano," odpověděl jsem. "Právě tak, jako by ses nic nedozvěděl a nic ti nebylo známo."

"Nemám u něho dát hledat?"

"Ne!"

"Nemám ho sesadit, nemám ho potrestat?"

"Ne, vždyť o ničem nevíš!"

Nyní se hlasitě rozesmál. Znělo to chvíli zlostně, chvíli vesele. Pak uchopil lucernu, vtiskl ji baš islámimu do ruky a poručil mu:

"Klid se mi z očí, lotře! Okamžitě odtud zmiz! A nikdy nezapomeň, že to nebyl muslim, ale křesťan, který tě zachránil!"

Nejvyšší ardistanský mohamedán na slovo poslechl. Šel jsem ke dveřím a díval se za ním, až jeho lucerna zmizela v záhybu chodby. Když jsem se pak vrátil k emírovi, stál v očekávání uprostřed pokoje a řekl:

"Tak! Svolil jsem k nemožnosti! A teď čekám, jak se ospravedlníš! Přeji si, abys mi okamžitě podal důkaz, že jsem jednal správně!"

"Podá ti jej, nebudeš čekat ani minutu!" ubezpečoval ho důvěřivě Halef.

Já jsem však emírovi odvětil:

"Věříš slovům baš islámiho, totiž, že kromě křesťanů přistoupili všichni tvoji poddaní k spiknutí? Že se smluvili o tvém sesazení?"

"Věřím tomu," odpověděl emír. "Nevěřím jen jeho sdělení, ale věřím doslova i vyličení průběhu této události, jak jsi je sám učinil. Neměl jsem jen zmizet, tedy být zajat, nýbrž mne zde chtěli zavraždit. A vás chtěli označit jako moje vrahy. Tak by se zbavili najednou mne i vás. Měl jsem baš islámiho zatknout. Měl jsem dát prohledat jeho obydlí i obydlí jeho spoluviníků, abych se všechno dozvěděl."

"Mýlíš se! Tím vším bys udělal jen chybu!"

"Proč?"

"Protože baš islámi měl pravdu. Jsi skutečně tyran, tak jak tě vyličil! Všechno co tvrdí je pravda! Nemluvil mnoho, ale řekl toho ještě málo! Vždyť jsi jednal tak, jako by sis přál, aby se tvoji poddaní proti tobě spikli. Divím se, že tě už dávno neshodili z trůnu nebo nezavraždili, dokonce mi to připadá jako zázrak, vždyť -"

"Mlč!" přerušil mne emír v řeči. "Myslíš, že byl-li jsem až dosud vůči tobě shovívavý, nechám si nyní od tebe všechno líbit? Rozdrtím tě!"

Vztáhl obě ruce proti mně jako by mne chtěl popadnout za krk.

"Zkus to! Rozdrcen při tom budeš sám!" odvětil jsem. "Dvojí vojsko džirbaniho stojí na tvých hranicích. Překročí-li tyto hranice a spojí-li se se spiklenci, jsi ztracen. Přijmou ho zde s jásotem. Já však vůbec nepomyslím na to, abych ti stavěl před oči jen věci, které tě musí urážet. Jsi tyran, ano - je to pravda. Ale máš přece větší cenu, jsi při tom i člověkem velkého založení. Je jen třeba, abych chtěl, a trapič tvého lidu se promění v pravého dobrodince. Nech jen baš islámiho běžet a nepátrej po jeho spoluvinících a jejich úmyslech! Vždyť všechno dopadne jinak než jak si myslíš. Až dosud jsou v právu. Nauč je věřit, že neměli pravdu a že jsi šlechetný člověk. Pak se jejich odpor zlomí sám. Tím, že jsi baš islámiho nezajal, jsi učinil první veliký krok do nové budoucnosti, kterou poskytneš svému národu. Přinese ti to větší požehnání než si myslíš. Tvou úlohou není štvát národy jeden proti druhému v neustálých pŕtčkách, ale být knížetem lásky a míru. Jestli jsem tě dnes svedl na cestu dobra, jsem také připraven následky, které z toho vzejdou, řídit k dobru. Kdyby snad vypukla vzpoura, o které jsme dnes slyšeli, nabídně ti džirbani ihned svá vojska a potlačíš

vzpouřu jedním rázem!"

Emír již dávno opět spustil ruce namířené proti mně a velmi pozorně mi naslouchal! Nyní však na mne rychle vyhrkl otázkou:

"Je to pravda? On, který přece táhne proti mně, by mi v tomto případě chtěl pomoci?"

"Je to pravda. Ručím za to!"

"A co žádá za tuto pomoc?"

"Nic."

"Docela nic?" zeptal se udiveně.

"Docela nie! Přijde, pomůže ti potlačit revoluci a vrátí se pak opět na totéž místo, na němž stojí dnes, aby ti opět čelil jako tvůj protivník."

"A tohle je pravda? Skutečná pravda?"

"Tak pravda, jak říkám! Nepožádá o žádnou mzdu, udělá to z čistého zájmu o tebe, neboť tě má v úctě! Nanejvýš já, tedy ne on, bych snad měl k tobě prosbu, kterou ti přednesu, než se rozhodneš. Nechci prosit za sebe, ale za tebe, k tvému vlastnímu prospěchu."

"Vyslov tu prosbu!"

"Dnes je patnáctého il-kánún il-auwalu, který v Evropě nazýváme prosinec. Na den pětadvacátého pak připadá největší svátek křesťanstva, který se jmenuje id il mílád, Slavnost zrození, u nás jej pak nazýváme Vánoce. Svol, aby křesťané mohli oslavit narození svého Spasitele po svém způsobu, a sice zde dole pod hlavní kupolí chrámu, kde jsme byli! Nečiň tak jen jim, ale i sobě k vůli! Slyšel jsi, že jsou jediní, kteří s tebou smýšlejí věrně a poctivě, ačkoliv je všeobecně známo, že je nenávidíš a pronásleduješ. Nauč je lásce a úctě k vlastní osobě. Pak v nich najdeš bezpečný štít, který tě ochrání před ranami nepřátel. Je to skutečně velmi málo, o co pro ně u tebe prosím: povolení k oslavě narození Krista, jehož ctí i mohamedáni. Nebude to tedy zvláštní přednost, kterou jim povolíš a získáš v nich za to spolehlivé ochránce a pomocníky ve všech chvílích svého života!"

Nedostal jsem na tato slova odpověď. Halef se usmíval. Emír však, jak to dnes již několikrát udělal, přistoupil opět k oknu a díval se dlouho do klidné noci. Bojoval veliký boj se svým nitrem, v němž se ještě neustále hlásil k životu zlý duch, který ho dříve ovládal. Uběhlo několik minut. Když se pak k nám obrátil, byl jeho bledý obličej jakoby obestřen nějakou září. Usmíval se a jeho hlas měl skoro srdečný zvuk:

"Sidi, jací jste to jen lidé, vy dva! Prohlašuji, že jsem vám podlehl a činím tak rád, neboť jsem přesvědčen, že se tak stává k mému dobru a že nakonec přece vyjdu jako vítěz. Co budu nyní dělat, je již rozhodnuto: nebudu však o tom mluvit. Jste ochotni obětovat mi spánek dnešní noci?"

"Velmi rádi!" odpověděl rychle Halef.

"Dám ihned osedlat vaše koně a také jednoho pro sebe. Odjedeme. Kam, dozvíte se cestou. Nyní vás opustím, ale brzy se opět vrátím sem. Smím vzít s sebou jednoho nebo dva z vašich psů ke své ochraně? Možná, že tam venku na chodbách bude třeba jistá opatrnost."

Halef poručil svým psům, aby ho následovali. Hu a Hi okamžitě poslechli. Když emír se psy odešel, vzpřimil se hádží jak jen mohl a řekl:

"Efendi, jací jsme my to nevyrovnatelní chlapíci! Jsme zde teprve několik hodin a už takové vítězství - gratuluji!"

"Nezasměšňuj se! Jaképak jsi již provedl hrdinství? A kdo to byl, který mi slíbil, že se již nikdy nebude chlubit? Ano, někdo zde dobyl vítězství, ale nejsi to ani ty, ani to nejsem já, nýbrž emír, a je to slavné vítězství, neboť zvítězil sám nad sebou."

Jako obvykle, když jsem ho zahanbil, chopil se i tentokrát Halef žertu, když mne odbyl slovy, která prve promluvil emír:

"Mlč! Myslíš, že byl-li jsem až dosud k tobě shovívavý, nechám si teď od tebe všechno líbit? Rozdrtím tě!"

Znělo to tak komicky, že jsem se mohl zalknout smíchem. A hádží pokračoval:

"Alláhovi skládám své díky! Směje se, to ho zachránilo, neboť teď už nejsem nucen ho rozmačkat! Efendi, co myslíš, kam nyní pojedeme?"

Takovým způsobem přecházel každou svoji porážku a nejhorší při tom bylo to, že se na něho člověk nemohl zlobit. Kam nás noční jízda povede jsem nevěděl a netušil právě tak jako on, že však měla důležitý účel, dalo se předem předpokládat. Nezbyvalo nám tedy nic jiného, než počkat na to, co mělo přijít. A přišlo to. Neuplynulo ani půl hodiny, když se emír s oběma psy vrátil k nám. Byl ve stejném oděvu jako před chvílí, jenže si přes něj přehodil plášť s kápí, jak jej nosívali obyčejní lidé. Kdo jej neznal, nikdy by v něm netušil panovníka. Zavedl nás dolů do dvora, na kterém jsme při svém příjezdu svoje koně opustili. Koně už tam stáli osedláni. Prohlédli jsme si řemení a když jsme zjistili, že je všechno v pořádku, vyskočili jsme na koně a provázeni svými čtyřmi psy vyjeli jsme s emírem ze zámku. Brána za námi byla ihned uzavřena.

Byl nový měsíc a proto kolem panovala čirá tma. Nebe bylo sice plné hvězd, ale jejich záře nestačila k tomu, aby pronikla atmosférou velikého města. Zámek s kostelem se tyčil nad námi, když jsme zahýbali kolem mnoha jeho nároží, než jsme se mohli pustit směrem, který emír určil. V postranní uličce jsme spatřili malý domek, na který emír ukázal a řekl:

"Zde bydlel ten poručík s matkou a jejím bratrem. Dal jsem je zavřít, ale ještě dnes je propuťím. Nesmí se jim přece stát nic horšího než baš islámimu, hlavnímu viníkovi, který mi dnes unikl. Bratr zapíral, tvrdil, že o ničem neví. Ale matka, rozčilená synovým osudem, přiznala, že jsem měl být dnešní noc nejen zajat, ale i zavražděn. Poručil prý tak nový emír."

"Nový emír?" zeptal jsem se. "Copak už nějakého mají?"

"Tak to řekla."

"Uvedla jeho jméno?"

"Ano. Ale je šílená. Poprava jejího muže ji připravila o rozum. Od té doby mi neustále strojí úklady. Obětovala

dokonce své pomstychtivosti i život svého syna. A když dnes slyšela, že je její syn mrtev, proklínala mne a pokusila se pomstít se mi tím, že novým emírem označila člověka, kterého jsem jediného až dosud miloval. Učinila z něho tedy lotra, který nařídil moji smrt. Je šílená!"

"Smím se dozvědět jméno toho muže?"

"Je prý jím můj zachránce, princ Čobanů! Není to šílenství?"

"Myslím, že sotva!" odpověděl jsem. "Mohamedáni stojí v čele povstání a on je vášnivým vyznavačem islámu."

"To mu však nebrání, aby mne upřímně miloval a byl mi věrný a vděčný! Prohlašuji proto za šílenství, podsouvat právě tomuto skvělému člověku tak zločinné úmysly. A neváhal bych ani tebe označit za nevyléčitelného blázna, kdybys ho snad chtěl z toho podezřívát!"

"Pak tedy budu mlčet!"

"Jakže, snad jsi neměl v úmyslu" procedil přes zuby.

"Ano," přiznal jsem se.

"Pak ti tedy radím, abys byl raději potichu! Mohl bys tím zkazit všechno, co jsi až dosud vyhrál!"

Znělo to tak krátce a tak rozhodně, že jsem se rozhodl mlčet a ne-začít rozmluvu na toto téma, jedině že by mne k tomu sám emír vybídl.

Vyjeli jsme ze spleti uliček a malých domků do části města, kde se ulice rozšiřovaly. Zde se emír zastavil před domem, u jehož dobře uzavřené brány viselo zvonící prkno. Tato prkna zastupují v těchto krajinách naše zvonky. Jsou velice tenká a bije se na ně dřevěným kladívkem. Každý zná zvuk svého prkna a hned pozná, bylo-li zvoněno u něho, nebo u souseda. Emír nám poručil sesednout a uvázat koně v jisté vzdálenosti od domu. Učinili jsme tak a pak jsme šli k bráně. Emír zazvonil, aniž by nám řekl kdo v domě bydlí. Bylo již k ránu, všichni spali. Musel zazvonit ještě jednou, než kdosi přišel a zevnitř se zeptal na naše přání.

"Tento dům obývá jako host baš nasráni ze Šarkistanu?" zeptal se emír.

"Ano," odpověděl sluha za dveřmi.

"Je doma?"

"Spí. Přišel před chvílí z kostela. Popřej mu klid."

"Musím s ním mluvit!"

"Proč? Je to tak důležité, abych jej musel vzbudit? Kdo jsi? Jsi snad bohatý, vznešený muž? Jinak by ses přece neodvážil okrádat o klid velekněze šarkistanských křesťanů!"

"Jsem ubožák, žebrák, nemohu ničím zaplatit. Zhřešil jsem však a chci zachránit svoji duši. Chci se vyzpovídat. To mu sděl, jinak nic!"

"Počkej tedy!"

Sluha se vzdálil. Emír nám pak vysvětloval:

"Teď víte, koho chci navštívit. Chci promluvit s křesťanským veleknězem, který v kostele kázal a poznal mne, když zaplála velká hvězda. Chci ho vyzkoušet. A v něm chci podrobit zkoušce i veškeré křesťanstvo a učení o křesťanské lásce. Na tom, nechá-li se vyrušit ze svého spánku, bude záležet, povolím-li tvou prosbu a dovolím-li křesťanům oslavit, Svátek zrození jejich způsobem. Čekejme tedy!"

Je snadné si domyslet, jak napjatě jsme čekali na výsledek této zkoušky! Zakrátko jsme opět zaslechli kroky a nějaký jiný hlas, který se ptal:

"Jsi tu ještě?"

"Ano," odvětil emír a přistoupil těsně k bráně, aby byl zpozorován nejdříve jen on sám.

"Hned otevři!"

"Je s ním možné mluvit?"

"To je samozřejmé, že ano! Nejsem sluhou, jsem sám kněz. Probudil mne."

"A ty jsi hned vstal?"

"Bezodkladně!" vysvětloval baš nasráni a vystoupil z napůl otevřené branky. "Tvá duše je v nebezpečí. Je to nejvyšší nebezpečí, v kterém může utonout. Chceš se zpovídat? Zpovídání znamená rozmluvu s Vykupitelem. Jaký by to byl Spasitel a Vykupitel, který by se oddával spánku, může-li zachránit duši!"

"Ale jsem chudý, jsem žebrák!"

"Před Bohem jsme všichni žebráci! Možná, že žebrám více než ty! Před Bohem může být žebrák bohatší než milionář. Jsi-li bohatý lítostí, je on bohatý milostí. V této své lítosti jsi bohatším než kníže, který ničeho nelituje. Vejdi!"

"Budiž!"

Když řekl toto slovo, vyhověl emír vyzvání kněze. My dva jej následovali. Když nás baš nasráni spatřil, zeptal se:

"Nejsi sám?"

"Ne. Jsou zde ještě dva. Nejsou sice tak velkými hříšníky jako já, ale jsou to největší žebráci na světě. Prosili dokonce i za tebe! Teď pojď!"

Šarkistanský velekněz uzavřel opět dům a vedl nás dovnitř. Bylo mu jistě nápadné, že místo jediného přicházejí nyní tři návštěvníci. Postavil svou lampu za domovní dveře. Když jsme tam přišli, zdvihl ji a svítil nám do pokoje, který byl zřejmě přijímací místností. Zde požádal, abychom usedli.

"Ne, neusedneme," odpověděl emír. "Nemáme na to čas."

Teprve nyní padlo světlo lampy do našich obličejů, velekněz nás poznal a velice se ulekl.

"Emír! Emír!" zvolal, odkládaje lampu, aby mu nevypadla z ruky. "Emír a jeho průvodci z kostela?"

"Ano, jsem to já a jsou to oni!" odpověděl emír. "Chtěl jsem nejdříve zapírat, že jsem byl v kostele. To je hřích, ze kterého se ti musím vyznat. Doufám, že mi jej promineš. A zde je Kara ben Nensi, křesťanský efendi, poutník z Džermanistanu. Řekl mi, že za deset dní bude veliký svátek Kristova zrození. Přeje si oslavit tento svátek s křesťany mé

země. Prosil mne, abych vám k tomu propůjčil velkou kupolovitou síň katedrály. Vyhovím tomuto přání. Nemiluji křesťany, proto měli až dosud velekněze jen v Šarkistanu, a tím jsi ty. Býval jsi čas od času jen hostem, právě jako nyní, v této mé zemi a v tomto městě. Dnes jsem tebe a vaše křesťanství podrobil zkoušce. Jmenuji tě baš nasráním Ardistanu a Gharbistanu, takže odedneška jsi veleknězem veškerých zemí, kterým bezprostředně panuji. Žádám tě, aby ses dnes přesně ve tři hodiny odpoledne dostavil do zámku poděkovat tomuto efendimu a domluvit se s ním na přípravách k slavnosti. Najdeš ho snadno, jeho pokoje sousedí s mými. Spi blaze!"

Když domluvil, uchopil lampu a vykročil rychle ven. Následovali jsme stejně rychle za ním, aniž bychom se starali dále o baš nasráního. Spěchali jsme s lampou k bráně, postavili ji zde na zem, odsunuli závoru a vyšli na ulici. Teprve když jsme již seděli v sedlech, vzpamatoval se dobrý duchovní a vyběhl za námi. Při odjezdu jsme slyšeli jeho hlas, ale slovům jsme nerozuměli. Že nemluvil jistě nic nepříjemného, je lehké uhadnout!

KAPITOLA ČTVRTÁ

Vánoce

Jak jsme nyní jeli dále, zaslechli jsme, že emír se několikrát pro sebe hlasitě zasmál. Byl jistě v dobré náladě. Radoval se ze způsobu, kterým podrobil kněze zkoušce, v níž duchovní obstál. Předjel nás o celou koňskou délku, snad aby naznačil, že si nyní nepřeje rozmluvu a že chce přemýšlet. Jeho stříbroskvoucí bělouš měl nevyrovnatelný hřeben hřívy a nádherně zavěšený ohon. Svítil v pravém slova smyslu před námi jako pohádkový kůň-vůdce, kterého bylo třeba následovat. A tak to šlo, až město leželo daleko za námi. Jak bylo velké jsme mohli posoudit z toho, že z jeho středu, v němž stál zámecký dóm, jsme potřebovali celou hodinu, abychom rychlou jízdou dojeli na periferii.

Když se tak stalo a řidnoucí domy začaly ustupovat ze silnice, nastal den. Pohled, který nám poskytoval, byl zvláště pro mé oči velmi potěšující. Projížděli jsme samými zahradami a vinicemi, k nimž později přiléhal i hustý, jedlový les, který ve mně budil představu milé vzdálené vlasti. Pohled na tento les mi byl tím vítanější, protože jedle jsou v těchto krajinách vzácnými stromy. A pak se laskavý čtenář brzy přesvědčí, jakou úlohu jsme jim při nastávajícím svatém večeru přidělili. Posuzoval jsem je již nyní z této stránky a upozornil jsem Halefa, že v mé vlasti není možné slavit svatý večer bez hořícího stromčku. Emír to slyšel, obrátil se k nám a zeptal se:

"Bez hořícího stromku? A z jakého důvodu při této příležitosti spalujete stromy?"

"Nespalujeme je, ale zdobíme jimi nitra chrámů a domů. Každý si koupí vánoční stromek, aby ho postavil do místnosti, vyzdobil ovocem, postavami andělů, pestrými hvězdami a hořícími světly."

"Hořícími světly? Proč, a jak se to dělá?"

Tyto otázky mi daly příležitost vysvětlit mu význam naší pěkné vánoční oslavy a upozornit ho na hluboký vnitřní význam vánočního stromku. Viděl jsem, že ho to dojalo a rozechvělo.

"Hm!" přemítal o tom, co slyšel. "Miluji se! Dávají si dary! Mně ještě nikdy nikdo nic nedaroval! Co jsem živ, ještě jsem nic nedostal!"

"Svolil bys, abych tobě a tvým milým připravil takovou pěknou nadílku?"

Tu se vztyčil jediným veselým trhnutím v sedle a řekl:

"Dokázal bys to?"

"Ano," odpověděl jsem. "Potřebuji jen tvoje svolení."

"Mluvil jsi o muži a ženě, o rodičích a dětech, kteří se navzájem obdarovávají. Bylo by to možné i u nás?"

"Velmi lehce! A jsem přesvědčen, že by tě to neskonalé obšťastnilo. Je jen třeba, abys mi jmenoval osoby, které mají být zúčastněny."

"Moje žena a čtyři děti, dva synové a dvě dcery. Kromě nich matka mé ženy. Harém nemám. Popíšeš mi, jak si mám počínat a pomůžeš mi při tom! Přineseme dnes takovou jedli domů. A ty buď tak laskav a vyzdob mi ji po vašem způsobu. Bude-li se mi to skutečně líbit, neobdaruji jen svou ženu a děti, ale i své úředníky a sluhy, které mám rád a s nimiž jsem spokojen. To se snad také smí?"

"Zajisté! Čím více rozdáš lásky, tím více se ti jí vrátí!"

"A kde vezme takové množství lidí v Džermanistanu potřebné množství stromků každý rok?"

"Kupují je!"

"Od koho?"

"Od vlády a ostatních majitelů lesů."

"Vládou jsem zde já! Jiní majitelé lesů zde nejsou. Myslíš, že bych mohl také prodávat jedlové stromky? A že by mi za ně lidé platili?"

"Proč ne?"

"Mohl bys mi to zařídít?"

"Přeješ-li si to, rád!"

"Hamdulilláh! Z tohoto lesa jsem neměl nikdy ani nejmenší užitek, teď se mi vyplatí! Jen pomysli na ty tisíce křesťanů! A a mluvil jsi také o světlech! Kolik jich patří najeden vánoční stromek?"

"Deset, dvacet, někdy i více."

"Mášalláh! Tisíce stromů! A na každém dvacet světél! To jsou celé desetitisíce! A kde berete tato světla v Džermanistanu?"

"Kupujeme je."

"Od koho?"

"Od člověka, který je vyrábí."

"A kdo by je měl zde u nás dávat vyrábět a prodávat? Nemyslíš, že já sám?"

"Myslím!"

"Chceš mi to zařídít?"

"S radostí! Jen by bylo třeba, aby byly po ruce potřeby k tomu, i nutní dělníci!"

"To bude možné zařídít! A pak, efendi, zmínil jsi se i o andělech a hvězdách, i jiných věcech, kterými jsou stromky zdobený. Z čeho jsou tyto věci vyráběny?"

"Z papíru, ze dřeva, kovu, i jiného materiálu. Tvoří to u nás veliký, samostatný průmysl. Protože zde však podobný průmysl neexistuje, bude třeba, abyste si ozdoby slepili jen z papíru a upekli z těsta."

"Kolik andělů je třeba k výzdobě jednoho stromku?"

"Podle blahobytu toho, kdo jej strojí. Deset, dvacet, i více."

"Alláh il Alláh! To budou také celé statisíce! Jestlipak bude možné, abych je dal také upéci, slepit a pak je prodával?"

"Zajisté. Bude nejlépe, když se tato výroba ocitne v jediné, zámožné a pevné ruce, která dokáže víc než množství nevycvičených a nezkušených lidí. Těší mne, že se o tuto záležitost zajímáš. Jak z toho vidíš, je pro inteligentního člověka snadné, aby si získal pramen příjmů, který jinému člověku zůstane navěky skryt. Tak moudré lidi u nás nazýváme finančními génii."

"Finančními génii!" usmál se, protože jsem mu zalichotil. "Hlavní věcí ovšem je, abys věděl, jak péci takové anděly a klížit potřebné hvězdy!"

"Vím to."

"A chtěl bys mi zařídít i to?"

"Ano. Ale kladu si podmínku, abych měl ve všem volnou ruku a mohl stanovit i ceny."

"To je samozřejmé! Jsi nejen dobromyslný, ale i moudrý člověk, a budeš mít zajisté na zřeteli nejen můj prospěch, ale i prospěch kupujících."

Jmenuji tě svým vánočním andělem a..."

"A mne také!" prosil Halef a smál se na celé kolo.

"Ano, i tebe!" přisvědčil emír. "Jmenuji tě velitelem andělského sboru, který bude procházet s ozdobeným vánočním stromkem všemi ulicemi a bude lidem ohlašovat, že se blíží Vánoce."

"Pak bude třeba, abychom již dnes ne jeden, ale hned několik stromků přinesli s sebou a ozdobili je. Nesmíme ztratit ani jediný den!"

"Kolik budeš chtít. Moji Usulové ti při tom pomohou."

"Tvoji Usulové? Kteří?"

"A ty se ještě ptáš? Byli jste přece u Ámína, šejka Usulů a slyšeli jste od něho jistě, že mám zvláštní osobní stráž, která se skládá z pěti set usulských obrů. Pobočníky jejich plukovníka byli oba synové Ámína a Taldži. Když jsem vypověděl džinistanskému emírovi válku, zdráhali se tito tři, plukovník a oba princové, uposlechnout mé rozkazy, protože jejich otec je s džinistanským knížetem spřízněn a nikdy s ním nebude válčit. A proto jsem tyto tři nechal dopravit do 'města mrtvých', aby se zde buď naučili poslušnosti, nebo zemřeli. Těch pět set jsem pak vypověděl z města a zahnal od sebe. Bydlí nyní ve starých budovách, pocházejících z časů mých praotců, které nyní slouží za kasárna vojákům, které chci potrestat. K nim nyní jedeme. Byli mi jinak vždy věrní. Stráž však, kterou jsem dosadil na jejich místo, mne dnes chtěla zavraždit. Jak se budou zavrženci radovat, přivedu-li pro ně sám a dovedu-li je zpátky do města! Tím, že jim opět svěřím hlídání zámku, dosáhnu jedním rázem dvou výhod: odčiním bezpráví, které jsem v slabé chvíli spáchal a vyměním vrahy poctivými lidmi. Pustil jsem baš islámiho na svobodu, nemohu tedy nikoho z jeho spojenců zatknout. Uvidíš sám, jak rychle se budou spiklenci z města vytrácet. Nestane-li se tak, pomohu jim. Návrat Usulů na staré místo bude pro ně pokynem i výstrahou."

"A plukovník Usulů a oba princové?" zeptal jsem se.

Zastavil koně a zvolal:

"Ano, právě ti! O ty se ještě jedná! Mášalláh! Na to jsem ještě nepomyslel! Přivedu-li opět svoji tělesnou stráž, nemohu přece její nejvyšší důstojníky a velitele, kteří mi nijak neublížili, než že..."

Přerušil větu v polovině a zatvářil se ne právě duchaplně. Pak potřásl hlavou a pokračoval:

"Co to jen s vámi dvěma je? Porážíte mne a vítězíte nade mnou krok za krokem! A to nejpodivnější přitom je, že nehnete ani prstem a já sám jsem nucen vyjít vám vždy vstříc! Nejdříve jsem vám musel prozradit, že tito zajatci ještě žijí. Pak jste mi otevřeně řekli, že je půjdete osvobodit. A teď se ukazuje, že to nebude vůbec zapotřebí, protože jsem nucen osvobodit je sám. Nemohu dokonce ani jednat jinak! Vládne nade mnou moc, kterou neznám. Stojí na vaší straně a mám pocit, že je příznivá i pro mne, jakmile se rozhodnu jednat ve vašem smyslu."

Když takto promluvil, vynořilo se nad temným pruhem lesa slunce a usmívalo se nám, záříc, do očí. Byl to obyčejný denní jev, ale mír se z něho dnes zvláště potěšil. Sotvaže sluneční záře zavadila o jeho obličej, rozeplal ruce a zvolal:

"A já se rozhodnu! Udělám to! Slunce to chce! Vyšlo, aby mi to sdělilo! Kupředu, kupředu, ať již z toho vznikne cokoliv!"

Pobídl bělouše ostruhou a tryskem ujížděl dále. My jeli za ním. Jeli jsme východním směrem a tak se zdálo, jako bychom chtěli projet veškerou tou září, vším tím světlem a hrou jeho paprsků a zmizet v nich. Byl tento ardistanský emír skutečně tyranem a zuřivcem? Nebo snad byl posledním článkem v řetězu despotů, který se měl jevit světu právě tak tvrdým jako jeho předchůdci, byl však ve skutečnosti ulit z jemnějšího kovu?

Brzy jsme poznali, jak byl hrdý na krásu a dobrotu svého koně. Chtěl nám ukázat, co dovede. Stupňoval trysk v pravý let. Halef měl tisíc chutí ukázat mu, že bychom jej mohli lehce předhonit, ale zakázal jsem mu to. Emír se cítil již v tolika věcech poražen. Nechtěl jsem ho tedy, i pokud se týká jeho koně, ranit. Stačilo, když jsme mu dopřáli přednost, aniž bychom zůstávali nějak pozadu. Proto jsme se také blížili k svému cíli s náležitou rychlostí. Netrvalo to dlouho a

spatřili jsme skupinu budov ctihodného stáří, před kterou se nalézalo rozsáhlé cvičiště a jizdárna. Z ostatních tří stran byla obklopena lesem. Bylo to vojenské vězení, o němž se emír zmínil. Skládalo se z nízkých domků pro mužstvo a koníren. Od-sedlaní koně se hemžili kolem. Byli to praví usulští prakoně, kteří měli postavu mého nejlepšího přítele Šmíka. Také jsme spatřili mužstvo, venku i u domů. Připravovali snídani, jak jsme mohli pozorovat. Náš příjezd vzbudil velkou pozornost, ačkoliv jsme byli od nich, když nás spatřili, vzdáleni ještě asi dvě stě koňských délek. Nemohli tedy rozeznat emírovu obličej, ale jeho bělouše poznali. Osobní vladařova návštěva v těchto místech byla něčím nebyvalým. Nechali všechno ležet a stáli a hnali se ke koním a zbraním. Naštěstí panoval u tohoto oddílu mezi mužstvem a důstojníky patriarchální poměr. Mužstvo bylo dětní, důstojníci otci, patřili k sobě. Proto také byli i nyní představení mezi podřízenými a nebylo třeba volat je. A emír ohleduplně zmínil i běh svého koně. Tím získal oddíl čas, aby se shromáždil a nastoupil do šiku. Když jsme dojeli na prostranství před kasárna, stáli zde již v deseti řadách, ve vyrovnaném šiku a budili impozantní dojem. Neubránil jsem se, abych si nevzpomněl na kopí a štít biblického obra Goliáše, když spatřil pět set obrovských usulských kopí třet k nebi. Byla to učiněná, tkalcovská vratidla'.

"Ach, sidi, kdybych k nim teď mohl spustit řeč! Co bych jim pověděl!" pošeptal mi Halef, který, jako bývalý německý císař, měl vždy nějakou řeč v zásobě, spatřil-li vojsko v řadách. K jeho chvále je však nutné podotknout, že mluvil mnohem rozumněji.

Byl to však emír, který promluvil, i když krátce a velitelsky. Řekl, že přišel, aby s nimi vypil ranní kávu a dovedl je zpátky do města. Poručil jim seskočit z koní a chopit se opět kuchyňských hrnců. Jaký jásot se zde rozlehl!

O několik minut později jsme již seděli s emírem, staříčkým majorem a dvěma kapitány na starém stanovém koberci, který jistě pamatoval majorovo narození, každý s těžkým hliněným hrnkem v rukou, z něhož vonělo něco nepodobného kávé. Chutnalo nám však a chutnalo zvláště emírovi, který se nalézal v náladě, které se sám jistě velice divil. Zářil v obličej, chvílemi se však tvářil, jako by se sám sobě i své náladě divil.

Udělal příslušné rozkazy pokud se týkalo jízdy do města. Co je třeba vzít s sebou a co nikoliv. Když se v řeči zmínil o jedlových stromcích, požádal jsem ho, aby svolil, abych mohl sám zajít do lesa a vybrat jedle, které by se mi hodily. Tu vyskočil a prohlásil, že půjde také osobně se mnou a sice hned. Důstojníci se k nám připojili. Zatímco jsme hledali příhodné stromky, udělal jsem emírovi malý rozpočet, kolik a jak velkých stromků budu potřebovat. Bylo je třeba vystavit na různých místech, aby obyvatelstvo pokud možno brzy bylo informováno o našich úmyslech a představách. Emír udělal krátký proces a řekl:

"Proč vypočítávat jednotlivě? Ard je veliké město a co nespotřebujeme dnes, spotřebujeme zítra. Vezměme s sebou sto stromků! Máme dost času i lidí, aby je porazili."

A tak se také stalo. Netrvalo to dlouho a měl jsem majorovou šavlí poznamenáno sto stromků a porážení, ořezávání a úprava mohla začít. Poučil jsem Usuly, jak je možné z tenkých ratolestí stromů uplést lana, kterými pak byly větve stromků přitaženy těsně ke kmeni, aby se daly lépe převážet. Zatímco se jedna část vojska zabývala touto prací, ujal se Halef druhé části. Museli se, a bylo jich jistě ke třem stům, posadit jako školáčky těsně jeden vedle druhého a Halef jim velmi zajímavě začal přednášet o tom, jak jsme se seznámili s jejich příbuznými a rodiči, co se od té doby s nimi i s námi stalo. Tím způsobem si vyplnil sám přání promluvit k těmto lidem. Učinil tak svým vlastním, humorem kořeněným způsobem, takže jeho posluchači si nedovolili odvrátit od něho oči. A nedal se také ani v nejmenším vyrušit, když jsme se s emírem vrátili z lesa a zastavili se u něho, naslouchající jeho přednášce. Nyní si však přece dával trochu větší pozor a docílil tím úspěch dokonce i u emíra, neboť když hádžl dokončil a když mu Usulové s hlasitým jásáním za jeho zprávy děkovali, vladař mi řekl:

"Tenhle tvůj hádžl Halef Omar je obzvláště chytrý a velice užitečný muž! Znamenitý a dobrý člověk. Je skutečně nutné jej milovat! Přál bych si, aby byl i mně tak upřímně oddaným přítelem jako tobě!"

"Není ani třeba, aby sis to přál, tvé přání je již splněno," odpověděl jsem mu. "Hádžl je již tvým přítelem a je jen třeba, abys měl k němu důvěru!"

Emír mi na tato slova neodpověděl, ale zadíval se mi dlouze do očí, potřásl mi rukama a pak se obrátil k důstojníkům, aby jim sdělil, že je čas k odjezdu. Jeho rozkaz se ovšem týkal pouze jezdců, neboť vozy se zavazadly měly následovat. Vánoční stromy však nebyly počítány mezi zavazadla. Vzali jsme je hned s sebou. Provedlo se to tak, že svázaným stromčkem bylo provlečeno kopí, které pak bylo jako obyčejně zasazeno do opěrky vedle třmene. Stromek pak byl jednou rukou přidržován jako obyčejně kopí, zatímco druhá řídila uzdu koně. A tak jsme tedy vyjeli. Vezli jsme s sebou část dunsistanského lesa, vpředu my s emírem, za námi důstojníci a pak pluk jezdců.

Když jsme dojeli do města, vzbudil náš průvod vzrušení. Emír byl poznán i přes to, že byl oblečen pouze jednoduše. Bylo známo, že poslal usulskou gardu do vyhnanství. A nyní ji zase osobně přiváděl. Je samozřejmé, že z toho byly dělány smělé závěry, zvláště když jsme byli zpozorováni i my, dva cizinci, v jeho společnosti. Byla probuzena zvědavost a byla sdílěna i dále, celým městem a daleko za jeho hranice.

Když jsme dojeli do zámku, složili jsme nejprve těch sto stromků na jednom jeho dvorku. Pak byla vystřídána dosavadní stráž a její kasárna nalézající se nablízku obklíčena. Nespolehlivý sbor musel odevzdat veškerou municí i zbraně a pak odtáhnout do vojenské káznice, kterou Usulové opustili. Vůbec veškeré vojsko, kterému se nedalo věřit, totiž přísně mohamedánské a lámaistické oddíly, muselo ten den opustit město. Nestaral jsem se o tyto události, protože všechen můj čas byl zabrán přípravami k oslavě Vánoc. Tyto diplomatické a vojenské pohyby měly jen vnější účel a cíl. My však, Halef a já, jsme si vzali za úkol probouzet lidskou duši. Tato naše úloha se nám zdála světlejší než kterákoliv jiná, ačkoliv mne nutila k pracím, které doma obyčejně obstarávají děti a lidé dětinské povahy. I když se tyto věci zdají být nedůležité, nemohu opomenout podat o nich zprávy, přičemž podotýkám, že Ard je velkoměstem obývaným sto tisíci obyvateli, kteří se snad nezaměstnávají jen nejnižšími řemesly a obchodem, ale pěstují také veškeré druhy umění a věd. Město je střediskem široko daleko rozvětveného obchodu. Je zde mohamedánská, buddhistická a konfuciánská univerzita a množství škol pro nižší vzdělání. Proto pro mne nebylo nesnadné najít zde všechno, co jsem

ke svým účelům potřeboval, ačkoliv se musím přiznat, že se mi to nepodařilo tak lehce, jak by se to zdařilo doma.

Nejprve se musím zmínit, že jsme se již nevrátili do svých dvou malých pokojů. Bylo nám vykázáno množství nádherně upravených pokojů, které bezprostředně sousedily s emírovým obydlím. Také naše koně opatřili tomu odpovídajícím způsobem. Bylo to dobré znamení. Při tom jsme zaslechli, že pokoje, které nám byly vykázány, obýval dříve Pardál. Musel je zcela náhle a nepřipraveně opustit už předešlou noc. Když nás totiž emír v noci opustil, aby dal osedlat koně k jízdě do vojenské káznice, navštívil také Pardála a dal mu rozkaz, aby se ihned odebral k armádě táhnoucí proti džinistanskému emírovi a převzal její vrchní velení od generála, který pro své přísně mohamedánské smýšlení se nyní stal podezřelým. Podle pravého orientálního zvyku nebyl dán Pardálovi ani čas, aby se k této jízdě mohl připravit. Bylo mu určeno, aby se jen převlékl a v deseti minutách seděl v sedle. Všechno, co mohl potřebovat, bylo pak posláno za ním. Emír ho sám doprovodil do konírny, kde musel tak jako tak dát osedlat svého bělouše a viděl jej na vlastní oči nasednout a odjíždět. Sám mi to vyprávěl a když jsem se ho zeptal: "Proč tak náhle?" odpověděl:

"Jedná-li se o trůn a můj život, nelze moje rozkazy odkládat! Nebo jsem snad udělal chybu? Nezdá se mi, že bych měl Pardála v lásce!"

Odvětil jsem pouze:

"Dobře jsi učinil. Nyní se jedná o to, bude-li i on jednat správně!"

Abych této ne právě zcela bezpečné rozmluvě dal jiný směr, přednesl jsem nyní emírovi všechna přání, která jsem měl v záležitosti vánoční oslavy. Byla mi do posledního splněna. Bylo mi vykázáno několik přízemních místností, ve kterých jsme otevřeli svou 'vánoční kancelář'. Byli nám dáni k dispozici písaři i dělníci, zvláště pak tesaři, kteří měli zhotovit podstavce k stromkům. Přišli obchodníci, kteří přinesli vzorky lepenky a papíru. Byl povolán starý orientální zlatotepec, aby nám byl se dvěma pomocníky nápomocen. Zlatotepectví je totiž pravé východní řemeslo. Již staří Egypťané je přivedli k veliké dokonalosti. V tomto našem případě se jednalo ovšem o levné kovové listky z tombaku a mosazi. Soustružníkovi byl dán rozkaz dělat svíčky z točeného dřeva. Zámečník je dělal také z drátu. Několik cukrářů a pekařů bylo pověřeno upéci na vzorek rozličná těsta. V klempířské dílně byly objednány tenké plechové formičky k vypichování andělů, hvězdic a jiných předmětů z těsta. Obchodník barvami byl pověřen, aby tyto figurky obarvil, popřípadě polepil pozlátkem. Krátce řečeno, všichni měli plné ruce práce.

Když se úderem třetí hodiny starý, dobrý a lehko v nadšení uveditelný baš nasráni dostavil, aby nám poděkoval, našel nás při nejčilejší obchodní práci. Znal velice dobře zdejší poměry a byl nadšen, když uslyšel o co se jedná. Hned se obíral budoucností. Jásal. Prorokoval, že tyto primitivně připravené Vánoce přinesou zdejšímu křesťanství budoucnost, která napraví veškeré zlo, které muselo po staletí snášet. Jenže je třeba hned se zdatně chopit práce a neopominout jedinou výhodu, která se nám naskytne. Prosil, aby se směl zúčastnit naší práce, k čemuž jsem mu dal radostně svolení. Znal zde mnoho lidí a dovedl vždy a ve všem poradit, kde nám místní znalost vypovídala služby. Teprve jeho pomocí jsme získali ve všem svém konání pravý přehled.

Hlavní věcí byla úprava prvního vánočního stromku, tedy jakéhosi modelu, který měl být nejdříve ukázán emírovi. Bude-li se mu model líbit, věděli jsme, že máme vyhráno. Začal jsem tedy ihned s přípravami nahoře v emírově rezidenci. Byl mi k tomu účelu vykázán pokoj a já si potom vyžádal, abych nebyl v práci rušen, dokud nebudu hotov. Bylo mi to přislíbeno. Rozhodl jsem se vyzdobit tři stromky, jeden veliký a dva menší. Svíčky jsem koupil u mumedžiho, jak zde nazývají voskáře, který měl krámkem poblíž zámku. Když jsem mu sdělil, že budu-li s nimi spokojen, objednáám jich u něho mnoho tisíc, dostal jsem je zadarmo. Pak jsme zlatili ovoce, vystřihovali košíčky a hvězdic z barevného papíru, zhotovovali řetězy a jak se všechny ty drobnůstky jmenují, kterých je k výzdobě vánočního stromku zapotřebí. Knižecí kuchyně nám dodala těsto, z něhož jsme vypichovali formičkami postavy andělů, sluncí, draků a všelijaké jiné obrazce ze zvířecího světa, jak si je vytvořila lidská fantazie třetihorní doby. Když se tyto zčásti hezké, zčásti hrůzné věcičky upekly nad ohněm, dostal Halef a velekněz štěteček, aby je podle svých možností omalovali. Učinili tak, jak chci hned předem podotknout, nejen k mé spokojenosti, ale přímo k obdivu emíra, jehož se jim pak i neskrývaně dostalo. Já pak pilně navíjel drát na palec, abych zhotovil sedmdesát svíček, které byly potřebné k osvětlení. Večer se již dávno snesl nad krajem, když jsme byli s těmito přípravami hotovi. Bylo jen třeba ozdůbky zavěsit na stromky. Ukázal jsem baš nasránima a Halefovi, jak by si měli při tom počínat a poručil jsem i jednomu sluhovi, aby jim pomohl. Bylo to nutně zapotřebí, neboť emír mi nechal vzkázat, že jeho děti nechtějí již déle čekat, aby spatřily 'stromy Vykupitele', kterým říkali šagarat el muhali. Byl jsem však přesvědčen, že je to on sám, ten starý, veliký chlapec, který nechce již déle čekat.

Veliký strom jsme postavili doprostřed k jedné stěně a oba menší jemu po stranách. Když jsem očima vyhledával k tomu potřebné místo, padl můj pohled na kus nábytku, jehož forma byla v této krajině naprosto nezvyklá. Zeptal jsem se sluhy, co to je.

"Nějaká hudba," odpověděl sluha.

"Jaká je to hudba?"

"Nevím, a nikdo to neví. Jsou v tom černé a bílé klapky a může na ně člověk tlačit jak chce, neozve se z toho ani hlásek. Bucharský emír to našemu vladaři daroval, ale nikdo to ještě neslyšel zpívat. Je to němé!"

Otevřel jsem skříňku. Bylo to staré, takzvané rejstříkové harmonium. Tlačili pouze na klávesy, ale nenapadlo je šlapat k tomu měchy. Proto zůstalo harmonium němé, ale také proto bylo neporušeno. Jak se mi zde právě pod vánočními stromky dobře hodilo! Sluha vykřikl v údivu, když se ozvaly čisté, krásné zvuky píšťal, to když jsem si sedl k nástroji a vyzkoušel ho. Ani jediný tón nebyl porušen. Mezitím se objevil jiný sluha, který nám sděloval, že nám panstvo ponechává už jen několik minut času, že se děti již žádným způsobem nedají udržet. Zapálili jsme tedy rychle svíčky a 'hudbu' přistrčili pod velký strom. Z několika na sebe položených podušek jsem si upravil potřebné sedadlo. Pak jsem oběma sluhům sdělil, že panstvo může přijít. Halef a velekněz ustoupili skromně každý do jiného rohu místnosti. A tu jsem již slyšel rychlé kroky emíra, který ve své netrpělivosti spěchal tak, že ženu i děti předběhl.

Jakmile vstoupil, zahrál jsem krátkou předehru a pak jsem začal zpívat naši starou vánoční píseň Narodil se Kristus

Pán! Nejsem zpěvákem a vládnou jen obyčejným bary tonem, ale přesto jsem způsobil neobyčejný dojem. Dojem pěkně písňě se i zde osvědčil. Emír byl nejdříve velmi překvapen, že jeho až dosud 'němá hudba' dostala najednou hlas. Pak na něho zapůsobil i ozářený a ověšený strom. Byl to snad v jeho životě první poetický pohled, který se mu naskytl a jehož odlesk pocítil i ve svém nitru. A pak i píseň, jejímž slovům sice nerozuměl, která však svou melodií pronikla do jeho duše. Sotvaže jen okamžik nahlédl a poslechl, už se otočil po dveřích a pokynul. Nejprve vešla jeho choť. Byla nezastřená a právě tak jednoduše oděná jako on. V jejím vážném, velmi sympatickém obličejí nebyl ani jediný rys, který by mohl vyprávět o štěstí. Zůstala stát mezi dveřmi. Její oči se rozšířily a rozšiřovaly stále víc a víc. Bledé tváře zrudověly. Zdálo se, že její čelo se zvětšuje, rozšiřuje a světlkovalo jako v slunci zářící mramor. Udělala krok, pak ještě jeden krůček, poklekla uprostřed pokoje a sepjala ruce, jako by ji něco nutilo k modlitbě.

A pak vešly děti. Po dvou v páru, vždy chlapec a dívka, vedouce se za ruce. Roztomilí chlapečkové a holčičky. Nejstarší chlapec byl asi devítiletý a nejmladší děvčátko sotva čtyřleté. Když spatřili matku na kolenou, poklekli v páru po jejích stranách. Očka jim zářila štěstím a ústa se otevírala víc a víc. Ukončil jsem první píseň, zahrál jsem předeheru k druhé a vánoční koleda Nesem vám noviny, se nesla pokojem. Zdálo se, že působí ještě více než první. Zvláště dudácký doprovod uchvacoval děti. Již při druhém verši začal malíčký, titěrný chlapec zpívat se mnou, ovšem jen lalalala. A při třetí sloce se dali do zpěvu i větší chlapec a děvčátko. Nejmenší děvčátko počkalo až jsem dozpíval, pak přihopkovalo ke mně a řeklo:

"Poslyš, cizince! Komu patří tyto krásné stromky? Jsou všechny tvoje?"

Nyní jsem povstal ze svého sedátka a odpověděl:

"Nepatří mně, ale vám. Ten veliký vám daroval otec a ty dva menší jste dostaly od maminky."

"A je to skutečně pravda?"

"Ovšem!"

Chlapci běželi k matce, aby ji poděkovali a děvčátka spěchala k otci a šplhala se mu do náručí, což se mu snad přihodilo poprvé v životě. Pomáhal jim při tom, až je měl obě v náručí a mohl je přitisknout k srdci. Já jsem se však odplížil ven a pokynul jsem i Halefovi a veleknězi, aby mne následovali. Šli jsme do mého pokoje. Tam mi baš nasráni pomáhal udělat rozpočet pro emíra, z něho bylo patrné, kolik základního kapitálu bylo k této slavnostní produkci zapotřebí a s jakým ziskem je možné počítat. Dotkli jsme se přitom mezi řečí i jakéhosi slavnostního spisu, pro který jsme chtěli emíra naladit. Podobný spis by měl jistě trvalejší účinek, než jen pouhé kázání, a protože měl velekněz kázat při slavnosti v chrámu, přiměl jsem jej i k tomu, aby napsal tento spis, k čemuž radostně svolil. Určili jsme pro tento spis titul Hvězda betlémská a usnesli jsme se, že jej dáme vytisknout v mohamedánské xylografii. V této tiskárně totiž pracoval jediný dřevorytec v Ardu a protože jsme u něho chtěli nechat zhotovit i štoček pro vyobrazení vánočního stromku, dohodli jsme se, že v této tiskárně necháme vytisknout i spis dřevěnými typy. Byla ovšem otázka, nebudou-li se mohamedáni zdráhat tisknout křesťanský spis, ale v této věci jsem spoléhal na mocné slovo emíra, s nímž jsem slíbil o tom ještě zvláště promluvit.

Emír nás vyhledal ještě večer, když již velekněz s námi nebyl. Byl celý změněný. Patrně dnes poprvé v životě poznal, čemu se říká obyčejné rodinné štěstí. Sdělil jsem mu, že baš nasráni očekávají návštěvu statisíců lidí z Gharbistanu, Šarkistanu a Ardistanu. On pak přisvědčil, že má stejný názor. Potom jsem mu předložil náš rozpočet. Žasl, jak jsme očekávali, nad výši jednotlivých položek i nad vysokým výtěžkem, který bylo možné očekávat. To ho uvedlo do ještě většího nadšení než vše, co se dosud stalo. Pak jsem mu předložil i rozpočet, který se týkal vydání i výnosu slavnostního spisu a jeho obdiv vzrostl ještě více.

"Ano, to provedeme, to provedeme, a baš nasráni ať ihned začne psát!"

"Mohamedánská univerzita se však asi bude zdráhat vytisknout spis křesťanského kněze," podotkl jsem.

"Musí tisknout!" řekl. "Musí! Nadpis bude znít: Hvězda betlémská, napsal emír z Ardistanu. Rozumíš? Já budu spisovatelem i nakladatelem. Kdo by se odvážil odepřít vytisknout, co jsem já napsal? Přines mi rukopis a v nejbližší chvíli jej podepíše svým jménem. To je vyřízeno!"

Tohle ovšem bylo více, mnohem více, než jsme mohli očekávat! Předjdu událostem a sdělím, že spis skutečně podepsal, dal vytisknout a že spis našel mnoho odběratelů a jistě dodnes je ještě kupován. Ten večer se stala ještě jedna událost, o níž musím podat zprávu. Acht a Ucht se položili před mým lůžkem. Světlo již bylo zhasnuto a zvolna jsem usínal. Tu oba psi jediným velkým skokem byli u dveří vedlejšího pokoje. Zazněl tlumený výkřik a pak bylo opět ticho. Vstal jsem a rozsvítil. Ležel zde na zemi muž, který se sem chtěl vplížit. Psi ho pouze srazili k zemi a drželi, ale jinak mu neublížili. Když jsem mu posvítil do obličeje, spatřil jsem, že je to - Pardál. Poručil jsem mu, aby vstal. Učinil tak. Psi se pak odplížili ke dveřím, aby je hlídali. Nemohl uprchnout. Jeho oči kroužily po podlaze, jako by něco ztratil. Pak mi pohlédl s výrazem nejkrutější nenávisti do obličeje a řekl pohrdlivým tónem:

"Půjdeš a všechno okamžitě řekneš emírovi!"

"Ne!" odpověděl jsem. "Mluví-li o někom, musí toho být hoden, ty však za to nestojíš. Myslím na tvého otce a bratra, kterým nepřeji hanbu, kterou jim působíš. Můžeš se volně vzdát. Doprovodím tě až k bráně, aby tě nepřistihl někdo jiný, zatím co tě sám propouštím. Ale zapamatuj si: setkám-li se s tebou ještě jednou zde ve městě, zatím co emír si myslí, že jsi u vojska, nebudu již mlčet. Vyjdi do předsíně a čekej!"

Uposlchl. Psi vyšli za ním a nepustili ho dál. Oblékl jsem se a přitom jsem úkosem pohlédl na místo, kde prve ležel. Spatřil jsem tam předmět, který zde ztratil. Byl to čtyřhranný, ozubený stiskací klíč, kterým chtěl patrně otevřít nějakou schránku a odnést něco, co nemohl odstranit při svém náhlém odjezdu. Muselo to být něco velmi důležitého a jej obviňujícího, jinak by se jistě neodvážil k návratu do těchto míst. Schoval jsem klíč u sebe a odešel pak s ním, abych jej vyvedl dolů do dvora a provedl kolem stráže. Když jsem ho zdánlivě lhostejně provedl, spěchal jsem do emírovy stáje, kde byli umístěni i naši koně. Zde konalo několik mužů stráž. Zeptal jsem se, zda některý z nich zná dům baš islámiho na předměstí. Znali jej všichni. Vyzval jsem jednoho z nich, aby mne tam rychle dovedl. Na sedláni koní nebyl čas.

Opustili jsme zámek postranní brankou a projeli pokud možno rychle úplně temnými uličkami a ulicemi města. Budova, kterou jsem hledal, se nacházela na této straně, poslední z obytných domů. Poblíž v lese jsme uvázali své koně a zde jsem také zanechal štolbu i oba psy. Pak jsem se plížil k domu, před nímž hrabal kůň kopyty. Byla zde zahradní zeď, o níž se uvnitř opíral malý stánek. Venku před zdí byl však uvázán osedlaný kůň, s nímž laskavě hovořil nějaký ženský hlas ze stánku. Jednalo se zde jistě o osobní dostaveníčko, i politické tajemství. Baš islámi se tvářil, jako by on byl hlavou vzbouřenců. Já však považoval za vlastní duši vzpoury Pardála. Oba muži měli k sobě jistě mnohem intimnější poměr, než si přáli, aby kdo tušil. Považoval jsem, jakkoliv to znělo poněkud ztřeštěně, Pardála za předurčeného následníka emíra a z toho důvodu jsem tušil, že když mne opustil, rozjel se k baš islámimu. Proto jsem sem přijel, abych zjistil, jestli jsem se nemýlil.

Zeď nebyla vysoká, avšak dost široká a stíněná všelijakými křovinami. Také dole u zdi rostly křoviny, z nichž kůň ukusoval. A praskání větviček mi přišlo velmi vhod, takže jsem se mohl neslyšitelně ukrýt. Vyšvihl jsem se tedy v náležitě vzdálenosti na zeď a plížil se po jejím hřebenu až do bezprostřední blízkosti stánku. Tam jsem se vplazil pomalu a nanejvýš opatrně mezi větve křovisek. Šustot, který jsem tím způsobil, úplně přehlušil hrabající kůň a žena, která na něj mluvila. Hlavou jsem se dotkl dřevěné stěny stánku. Mohl jsem tedy slyšet všechno, co tam bylo mluveno a bylo jen třeba, abych se neprozradil kýchnutím, nebo zakašláním.

Neklamal-li jsem se, nalézala se obyvatelka stánku ve velmi něžné náladě. Mluvila s koněm jako s člověkem. Vysvětlovala mu, že ho neskonale miluje a že všechno vynaloží k tomu, aby se stal nástupcem nynějšího emíra. Celé své srdce zde vylévala, takže jsem brzy poznal, že jeho láska není tak veliká a poctivá, jako její láska. Přiznávala se koni, že tráví mnohé smutné hodiny, kdy o něm pochybuje a považuje jej za podvodníka, který jí lásku předstírá jen proto, aby získal jejího otce pro své plány. Právě když se ve své upřímnosti dostala k tomuto bodu, ozvaly se kroky, které se rychle blížily.

"Přichází! Přichází! Těš se, on přichází!" řekla koni.

A nemýlila se, opravdu přicházel. Byl to Pardál. Ale kůň neměl nejmenší důvod, aby se radoval z jeho příchodu. Pardál byl totiž velice mrzutý. Odvázal uzdu, strhl koně od plotu až se mu udidlo zarylo do tlamy a zvíře hlasitě zavzdychalo. Pak se vyhoupl do sedla a bodl koně ostruhami tak, že se bolestí vztyčil na zadní nohy jako svíčka, přičemž Pardál klel:

"Alláh zatrat' nohy, na kterých běhá člověk, maje k jízdě koně! Jaký jsem to ztratil čas, že jsem tě poslechl a prošel městem pěšky! Šejtan seber všechny ženské!"

"I mne?" zeptala se.

"Zatím ještě ne! Ty nejsi ještě z nich nejhorší!" smál se hrubě.

"Měl jsi štěstí?"

"Neptej se tak hloupě! Byl jsem chycen. Patrně je všechno ztraceno!"

"A otec? Ubohý otec?"

"Pak už mi nebude moci nijak pomoci!"

"Alláh, Alláh! Prosím, pozdravuj ho!"

"Žij blaze!"

Odcválal.

"Už chceš opustit?"

"Žij blaze!" opakoval již zdálky.

"Zůstaň přece na jediné ještě!"

Viděl jsem jak po něm vztahuje ruce a slyšel jeho pustou kletbu a švihání bičem, kterým koně pobízel ke spěchu. Bylo to všechno tak bezcitné, tak nelidské a ukrutné. Je něco podobného vůbec možné? Snad ve snech, v životě však nikoliv! Slyšel jsem z kiosku hluboký vzdech a pak vzdalující se kroky. Bylo to snad i zalkání, které jsem pak uslyšel? Nebo jsem se mýlil? I já jsem se pak vzdálil, abych se odebral do lesíka a vrátil do zámku. Věděl jsem nyní na čem jsem. Starý baš islámi opustil nejen svůj dům, ale i město. Odebral se tam, kam nyní spěchal Pardál, který mu slíbil, že jeho dceru učiní ardistanskou kněžnou, jestliže sám bude zvolen emírem. Avšak i nyní, když byl velekněz na útěku, mohl se přece k dceři zachovat knížečky!

Příští ráno začala vlastně pravá práce pro slavnost. Byly vyhotoveny a podepsány smlouvy, podle nichž se měli továrníci, dodavatelé a dělníci řídit. Vrchní dozor jsem ponechal sobě. Přímý styk s lidmi obstarával Halef, který byl k tomu jako stvořený. Třetí z nás, totiž velekněz, spolupůsobil nevyrovnatelným způsobem vně i uvnitř. Vyslal posly do Gharbistanu i Šarkistanu, všude rozhlásili, že v Ardu vyšla betlémská hvězda a že nastává skutečný mír na zemi. Také celým Ardistanem procházeli poslové, aby zvali k pouti do Ardu. Ve městě pak působil osobně k zušlechtění a prohloubení naší obchodní reklamy. Na všech nárožích, ve všech hlavních ulicích jsme vystavili na vzorek stromky a postavili k nim prodavače. Prodavači s ozdobami na stromek chodili i do domů. Na nárožích promlouvali k lidu řečníci. Založili jsme i spolky a kluby Hvězdy betlémské, které se zavázaly obdarovat nemocné a chudé. A to všechno jsme zvládli v deseti lidech! Snadno si lze domyslet, že jsme si za tuto dobu ani pořádně neoddechli!

Také o výživu a přístřeší pro očekávané poutníky muselo být postaráno. To vyžadovalo opět opatření velikých zásob a zřízení způsobilých a spolehlivých úředníků. Nanejvýš důležité pak bylo založení silné, křesťanské, dobrovolné policie. Daly se očekávat ze stran nepřátelských jinovců rušivé výtržnosti, možná, že i něco horšího. Proto bylo nutné se proti tomu zabezpečit. Ačkoliv bylo všechno tak složité a namáhavé, dokázali jsme při dobré vůli vše.

Měl jsem dobrou náladu. Věděl jsem, že se nám všechno podaří zevně i vnitřně. S duchem ardistanského obyvatelstva jsme nyní neměli co dělat. Ať se proti nám i vzbouří, námi to nepohne. Nám se jednalo o to, probudit duši toho lidu, jako když probouzíme dítě ze spánku a voláme na ně: "Vstaň a vyjdi sem, k nám, hoří zde vánoční stromeček. Zrodil se Spasitel!" To kdyby se nám podařilo, věděli jsme, že máme vyhráno. V tomto směru se stalo něco, co

způsobilo, že naše snahy byly podepřeny a dostalo se jim většího posvěcení. Chci o tom vyprávět:

Musím se ovšem zmínit, že jsme už nebyli považováni za vězně. Byli jsme svobodní. Mohli jsme přicházet i odcházet jak se nám líbilo. Kdokoliv nás mohl navštívit, naše vánoční kancelář měla dveře pro každého otevřeny. Nejraději jsme vítali návštěvu velekněze. Dovedl se přiblížit našim srdcím a měl výbornou vlastnost, že vždy přinášel dobré zprávy. Hned v prvních dnech k nám přivedl dvě osoby, muže a ženu. Oba měli kápě svých plášťů hluboko vtaženy do očí, takže nebylo možné pohlédnout jim do obličeje.

"Vedu ti zde dva tvoje milé známé," řekl baš nasráni. "Nejsou sice zdejší, ale byli tu již častěji. Bydlívají také v domě mého hostitele, v němž jste mne s emírem navštívili. Právě přišli a mají přání promluvit s tebou. Svolíš k tomu?"

Přisvědčil jsem. Příchozí odložili své kápě a koho jsem to viděl před sebou? Abd el Fadla, halimského knížete a jeho dceru Marhamé! Nebyla to náhoda, ale předurčení! Sotvaže jsem je spatřil, dostal jsem nápad, který jsem si musel ponechat. Jakže znělo proroctví o němž bylo vyprávěno? Dobrota a Milosrdenství že pozdvihnou v chrámu své hlasy! A vůbec se měly ozvat zvuky, které v Ardistanu ještě nikdo nikdy neslyšel! Nejmenuje se snad Fadl - Dobrota? Neznamená Marhamé - Milosrdenství? A copak jsem je neslyšel zpívat jejich rozkošnou ranní a večerní džinistanskou modlitbu? Kdyby se jejich nádherné hlasy v duetu nebo jednotlivě rozezvučely chrámem, muselo by to působit uchvacujícím dojmem. A nebyly zde také varhany, které sice byly postaveny, ale na něž dosud nikdo nezabral? Nejsem sice varhaníkem z povolání a tím méně virtuosem na tento nástroj, ale doufám, že dovedu vyhovět hudebním znalostem a požadavkům zdejšího obyvatelstva. Nebylo by snad to, co bych hrál, považováno za ony zvuky, které ještě nikdo v Ardistanu neslyšel? Copak musí proroctví vždy zvěstovat jen neviditelný anděl, nedovede to i viditelný člověk?

Radost, kterou jsme pocítili z příchodu těchto dvou vznešených a zvláštních lidí, byla veliká a upřímná. Vlastní příčinou jejich příchodu byli naši psi, které nebylo možné udržet. Jejich útěk způsobil veliký nepokoj hlavně džirbanimu. Myslel, že bychom touto příhodou mohli být uvrženi do velikého nebezpečí a považoval za velice nutné vyslat za námi někoho, kdo by měl schopnost vejít tajně do Ardu, vyptat se po našem osudu a najít prostředky k našemu osvobození. Kdyby se to nepodařilo, chtěl sem rovnou cestou vtrhnout a osvobodit nás silou. Abd el Fadl byl ihned ochoten vydat se s Marhamé do Ardu. Znal celou zemi a znal i město. Byl tam již často, třebaže tajně, neboť emír jej osobně nenáviděl a nestrpěl zde jeho přítomnost. Vydával se za vypravěče pohádek, který se svou dcerou jede do Ardu, aby zde uplatnil své povolání. Aby nebyli nápadní, nejeli na koních, ale na třech nevzhledných, ale velmi rychlých mezcích, a včera před večerem sem dorazili. Řekl jsem, že jeli na třech mezcích, ne na dvou, neboť džirbani jim dal i spolehlivého průvodce, který se měl ihned vrátit a podat mu zprávu, jak to s námi vypadá.

Naštěstí se všechno dařilo ne dobře, ale mnohem lépe, než se dalo očekávat. Posel odešel nejen s ústní zprávou, ale i s mojí písemnou informací, ve které jsem džirbaniho zasvěcoval do všech událostí a dal mu na srozuměnou, aby se podle nich také zařídil.

Bylo pochopitelné, že přítomnost halimského knížete i jeho dcery musí zůstat v tajnosti. Emír je poznat nemohl, neboť Marhamé nikdy neviděl a jejího otce jen jednou a to z veliké vzdálenosti. A na malé množství skutečně známých zdejších lidí jsme se mohli spolehnout, že nic neprozradí!

Když jsem jim sdělil, že budou zpívat za doprovodu varhan, ihned s patrnou radostí svolili. Velekněz však tonul v nadšení, když jsem mu sdělil, že osobní jména obou a zde neznámé zvuky varhan naplní staré proroctví, takže pověst kolující mezi lidmi od úst k ústům se doslovně projeví. Aby svou radostí všechno nepokazil, zavázal jsem si velekněze k mlčení o těchto věcech, o nichž jsem slíbil informovat emíra způsobem co možná nejméně nápadným. I Abd el Fadl a Marhamé to schválili.

Nejdůležitější otázky, které jsme si nyní kladli, zněly: Co budou Marhamé a Abd el Fadl zpívat a v jakém stavu se nachází varhany v kostele. Pokud se týká první otázky, navrhl baš nasráni třídní bohoslužbu. Abd el Fadl pak zvolil džinistanský chvalozpěv na Alláhovu dobrotu a milosrdenství. Protože jsem tento dvouhlasý chvalozpěv neznal a noty zde vůbec nebyly, musel jsem si nechat melodii předzpívat a napsat ji v notách, které jsem opatřil i doprovodem. K tomu byl ovšem třeba menší nástroj, než jsou varhany. Rozhodl jsem se proto poprosit emíra, aby mi k tomu zapůjčil své staré rejstříkové harmonium a vyžádat si od něho i svolení ke hře na varhany, která bez jeho vědomí a svolení nebyla vůbec možná. Chvilí, kdy jsem mu chtěl tato přání přednést, jsem zvolil zvláště pečlivě. Předložil jsem mu jakýsi pro něho velice výhodný výpočet, který ho neobyčejně potěšil. Ve své radosti mne ujistil, že ke zdaru slavnosti přispěje vším, co jen bude v jeho moci, jen abych vyslovil přání. Je samozřejmé, že jsem tak ihned učinil. Vyslyšel mne a těšil se, že může tak lehce plnit má přání.

"Dám vyhledat klíče k velkým varhanám a nechám ti je odevzdat," řekl. "Hrej, co budeš chtít, i kdybys při tom varhany zničil! Pocházejí beztoho od našeho nepřítele, starého Abd el Fadla! Jsem zvědavý na jejich zvuk! A víš co? Dám ohlásit, že po všechny tři dny bude hráno na varhany. To přitáhne tisíce lidí! A vypravěč pohádek se svou dcerou že bude zpívat? Copak křesťané nemají jiné lepší pěvce? Rád ti k tomu půjčím své malé varhany, ale do svého pokoje je nedostaneš, musíš s oběma zpěváky přijít nahoru, ke mně do rezidence."

Musím se přiznat, že jsem v této chvíli pocítil trochu škodolibou radost. Zval tedy k sobě Abd el Fadla, svého nepřítele! Když jsem to knížeti sdělil, ihned s tím souhlasil. Provedli jsme to. Šli jsme k vladaři, který nám půjčil svou hudbu, hráli a zpívali jsme a emír naslouchal. Již podruhé přivedl i manželku a děti. Když jsme dozpívali, směl jsem se vzdálit jen já. Domnělý vypravěč však musel s dcerou zůstat u emíra, aby vyprávěl pohádky a pověsti. Je samozřejmé, že si při tom počínal tím způsobem, aby zušlechtil emíra i jeho rodinu. Nakonec se již nesměl ani vzdálit a byl jemu i dceři vykázan v zámku zvláštní pokoj.

Dny mýjely a slavnost se blížila. Napětí rostlo. Emír již prodal a dosud prodával velmi mnoho stromků. Ke každému stromku patřil i podstavec, který bylo nutné platit zvlášť. Svíček a ozdůbek se prodalo několik milionů kusů. A ještě to nestačilo. Nemohli jsme ani vyhovět všem objednávkám. Při tom došly peníze. Někteří chytří lidé, kteří to předvíдали, si nechali poslat peníze z ciziny, které nyní směnili s nemalým ziskem. Poslední den byl pro nás nejhorší. Nechali jsme

oznámit, že tohoto dne v šest hodin večer bude prodej ukončen. Toho dopoledne byly naše prodejní místnosti téměř obléhány a dobývány. Ale všechno pokračovalo zcela hladce. Dávno před šestou hodinou nezbyl ani stromeček, ani andělíček, ani hvězdička. Bylo vyprodáno. Všechno, do posledního pestrého ústrižku papíru. Oddechli jsme si. Byla to skutečně obrovská práce. Poslední dny jsme nikdo, ani poslední dělník, nesložili, byť i jen na chvíli, hlavu k spánku. Nyní však přišla i odměna. Nebylo třeba skrblit, neboť materiální zisk byl mnohem větší než jsme očekávali. Bohatí lidé platili deseti- i dvacetinásobné ceny, protože si mysleli, že se to emír dozví. Náš početný personál obdržel smlouvenou mzdu a ještě k tomu jako vánoční nadílku slušnou sumu na rozdělení. Všichni jásalí!

A největší ze všech stromů, který jsme našli, byl rozsvícen v naší kanceláři, právě za hodinu po uzavření místností, tedy dne 24. ilkánún il-auwalu, večer v sedm hodin. A pod ním stály všechny ty koše a bedny, které jsme naplnili penězi, které nám zůstaly po vyrovnání našich dluhů, srovnanými podle různých měn, jež tehdy v Ardistanu kolovaly. A nyní se dostavil on, jehož jsme nechali zavolat - sám mír. Oznámili jsme mu, že obchodní záležitosti jsou ukončeny a že je možné začít se slavností. Odevzdali jsme mu listy, které obsahovaly naše účetnictví a vedli jej pak k ozářené pokladnici.

Dojem byl ohromující. Stál zde chvíli tiše a díval se na to množství peněz, jako by sám nevěřil svým očím. Pak se shýbl a hrábl oběma rukama hluboko do mincí.

"Co je to? Komu patří všechny tyto peníze?"

"Tobě!" odpověděl jsem. "Je to zisk, přebytek, kterého jsme docílili."

"A vy?" podíval se pátravě na nás. "Kolik jste si z toho ponechali vy sami?"

"Pro sebe? Nic! Nežádáme plat. Podnikli jsme to z lásky k tobě a oslavě křesťanství."

"Je to pravda?"

"Myslíš snad, že lžu? Prozkoumej účty! Zde je zaznamenán příjem, zde výdej. Na jediný para, na jediný šachy, do posledního koše! Porovnáš-li to, přesvědčíš se, že nic nechybí."

"Vezměte si tedy! Vezměte si, kolik chcete!"

Učinil rukama pohyb, jako by nám naznačoval, abychom si brali plnými hrstmi.

"Pracovali jsme na Vykupitelově místě a to nelze zaplatit mědí a bronzí. Peníze jsou tvoje."

"Ale to mi pak vaše křesťanství jedním rázem vyneslo více, než všechna ostatní vyznání za celou dobu mé vlády!"

"To je právě náboženství, které neoblažuje pouze po smrti, ale stará se již v pozemském životě o blaho svých vyznavačů!"

"Děkuji vám tedy! Pošlu sem sluhy, aby vynesli peníze nahoru ke mně. Máte-li však nějaká zvláštní přání v zájmu své víry, přijďte jen bezstarostně ke mně, budou vám splněna! Odedneška nesmí žádný nepřítel sklonit šíji křesťana! O půlnoci, až bohoslužba začne, dostavím se s chotí i dětmi a všemi svými úředníky a sluhy!"

Emír odešel. Počkali jsme ještě, až sluhové odnesli peníze a odešli jsme pak do chrámu, abychom přiložili ruce ještě k poslednímu dílu. Mluvíme-li zde o chrámu, myslím stále ještě onu mohutnou střední kupoli arského domu.

Slavnost narození božského Vykupitele měla začít o půlnoci mezi 24. a 25. prosincem. Emír slíbil, že právě v tuto dobu dá vypálit dvanáct ran z děl, tedy tolik, kolik je měsíců do roka. Pak měly zaznít zvony, které již po staletí nezvonily. Měly zvonit všechny, až na největší, železný, o němž kolovala pověst, že bude rozhoupán rukama nevinných dětí, až přijde doba vykoupení a věčného míru. Tento zvon visel v nejvyšší a nejpevnější věži o několik poschodí výše než ostatní zvony.

Co velekněz předpověděl, skutečně nastalo. Dostavili se statisíce poutníků z Ardistanu, Gharbistanu i Šarkistanu, z nichž jen malá část zde našla přístřeší. Z větší části pak bylo třeba ubytovat je za hranicemi města pod širým nebem. Tito cizinci nebyli všichni křesťané. Bylo mezi nimi mnoho takových, které ne náboženství, ale zvědavost přivedla do Ardu. Protože by tato okolnost mohla vést snadno k rozbrojům, snad i k něčemu horšímu, dal emír vyhlásit: Kdo by svatost slavnosti porušil nesnášenlivostí a prohřešil se proti míru a pokoji, bude zastřelen, ať je to kdokoliv. Emíra každý dobře znal a věděl, že by ani okamžik neváhal tuto hrozbu splnit a proto mohl již předem prohlásit, že měla skvělý účinek. K větší výtržnosti nedošlo a menší hádky, které bývají vždy a všude, lehce srovnala dobrovolná křesťanská policie.

Varhany jsem našel sice úplně neporušené, zato však k nepopsání zaprášené. Byly postaveny Angličanem v Indii a měly jen jeden pedál, dva manuály a dvacet čtyři rejstříků. Abd el Fadl dobře věděl, jak došlo k úmluvě předchozího emíra s jeho otcem, aby zde varhany byly postaveny, ale protože sám o věci nezačal mluvit, neptal jsem se na to. Chvalozpěv, který měl přednést se svou dcerou, byl kompozicí prvního učitele zpěvu v Džinistanu. Byla to skladba odvážná, líbezná a dojemná. Škoda jen, že jsem ji neznal a byl nucen varhanní doprovod upravovat jen podle sluchu! Jistě tím celek velmi utrpěl, ale k svému ospravedlnění mohu jen podotknout: Nebylo to mou vinou!

A nyní přistupme k hlavní věci! Byl tu ještě zastřený hlavní oltář. Byl zastřen odnepamětí a také již víme, jaké pověsti a jeho naděje se spojily s jeho odestřením. Velekněz si sice dodal odvahy a dotkl se této záležitosti v rozhovoru s emírem, ale ten jej hned zlostně okřikl a zakázal o něčem podobném vůbec mluvit. Stalo se to však hned v prvních dnech a smýšlení panovníka se od té chvíle značně změnilo, ale přesto se dosud nikdo neodvážil dotknout se tohoto tématu znovu. A tak jsme tedy vyzdobili chrám vánočními stromky a zelenými ratolestmi, ale veškerá tato výzdoba nás vlastně nijak netěšila. I po obou stranách varhanní skříně jsme seskupili hájky vánočních stromků. Píšťaly varhan byly kouzelně ozařovány světlem jejich svíček, avšak dřevem, lepenkou a plstí zakrytý hlavní oltář působil pak tím více jako hnusná, šedivá skvrna v nádherném obraze a i z náboženského stanoviska stál zde nyní vlastně jen k naší hanbě, což bylo skutečně těžké snést. Veliké množství lidí se snažilo, aby dodalo chrámu náležitý lesk, ale veškeré jejich snažení bylo uváděno v nívěž šeredným kornoutem, v němž vězel hlavní oltář. Radili jsme se ještě jednou o této záležitosti a dospěli jsme k výsledku, že nám nezbude nic jiného, než ještě jednou v poslední chvíli zaútočit na emíra. Chtěli jsme tak učinit ihned, když v tom jsem jej spatřil, jak vstupuje postranním portálem do chrámu. Přišel se ženou a dětmi, aby si

prohlédl výzdobu altánu, v němž měl zaujmout místo s celým svým dvorem. Byl velmi spokojen. Altán se vyjímal jako by byl určen pro nějakého nádherumilovného krále nebo císaře. Emír se usmíval, přistoupil ke mně a prohodil:

"K tomu by patřil můj panovnický háv, v němž jsi mne viděl poprvé!"

"Milosrdný Bože!" vydralo se mi ze rtů. Ale hned jsem úmyslně dodal: "Ten by kazil tvůj dojem právě tak, jako tam ten plstěný klobouk, který přikrývá právě to nejsvětější na světě!"

"Že by kazil dojem mého zjevu?" zeptal se emír. "Jak to myslíš?"

"Protože jsi panovníkem, emírem, na jehož vůli se všechno svádí, i to, co zavinil nerozum jinověrců a vzbouřenců."

Použil jsem z vypočítavosti slova vzbouřenci. Také ihned zapůsobil. Zablýskal očima a rychle se zeptal:

"Vzbouřenců?"

"Ano," odpověděl jsem. "Nebo snad jimi nejsou? Kdopak přemluvil tvé předky a tebe, abyste obraz toho, jenž vládne na nebi i na zemi, přikryli vrstvou lepenky a plsti? Nebyli to snad právě oni, kteří tě chtěli zbavit trůnu a udělat také pouhým panákem z lepenky a plsti?"

"Alláh il Alláh!" zvolal přisvědčivě.

"Nechal sis tyto zrádce a vrahy přerůst přes hlavu, kdežto lidi sobě věrné jsi ponižoval a zbavoval veškeré důstojnosti. To ti nemůže světová historie odpustit a také ti to nepromine. Zapiše ti to jistě na tvém účtu, ledaže bys v pravý čas udeřil pěstí na pravé místo! Podívej se na toto množství vonných zelených stromků, které se dotýkají svými vrcholky i nejvyššího oblouku v kůru! Tvůj les vešel do chrámu, aby oslavil Spasitele světa. A ty? Jaký to bude vznešený pohled, až se zápalnými šňůrami zažehnou světla této ku pole!"

Jak radostně a hluboce pohnuta se budou cítit všechna srdce přítomných! A jak zklamány a rozhořčeny pak utkví pohledy všechna nemotorném pytlí, který nezahluje jen hlavní oltář, ale i tvůj věhlas a tvoji čest! Diplomaté o tobě řeknou: potlačoval zasloužilé a propůjčoval se za nástroj nedůstojných! Umělci řeknou: neměl ani pochopení, ani vkus. Pro něj bylo krásné ošklivým a šeredné krásným. Strašáka, plstěného strašáka v září vánočních stromků strpěl..."

"Mlč!" vpadl mi do řeči. "Nemluv dále! Již ani slovo! A kdybys měl i pravdu, tisíckrát pravdu, nemáš právo vmést mi ji do očí! Mohl bych tě rozdrtit, kdybych chtěl! Myslíš, že se mi -"

Tu byl vyrušen právě tak, jako mne přerušil v řeči. Jeho děti si během posledních deseti dnů zamilovaly mého malého Halefa a také nyní, sotvaže přišly, už si ho obstoupily. Halef svým roztomilým, ale vypočítavým způsobem dovedl hned najít předmět zábavy, který děti velice potěšil. Začaly tleskat rukama a rozesmály se tak hlasitě, že tím svého otce vyrušily. Ustal v řeči a zeptal se:

"Proč tak hlučně? Co vás tak rozveselilo?"

"Budeme zvonit," odpověděl větší chlapec.

"Zvonit? Jak to?"

"Budeme zvonit na velký zvon!"

"Jakže?"

"Na veliký, na ten největší! Je to pravda, otče, že nám to dovolíš?"

Emír se odmlčel. Pak vrhl významný pohled na Halefa a odpověděl:

"Tohle nebude zase nic jiného, než nějaké nové spiknutí! Tak veliké zvony se nedají přece ovládnout dětskou rukou!"

"Ó ano!" tvrdil největší chlapec. "Tady hádžá Halef docela dobře ví, jak se to dělá."

"Neví to! Lže!"

"Oho!" zvolal Halef. "Kdo by mne mohl usvědčit z nepravdy? Byl jsem nahoře na věži, abych si odtud prohlédl město. Viděl jsem i zvony, obyčejné i ten největší. Tímto velikým zvonom nelze zvonit obyčejným způsobem, je k tomu příliš těžký. Palice, která ho rozezvučí, je spojena s kolečkovým strojem, jehož závaží se spustí uvnitř věže až hluboko k zemi. Jsou-li kola dobře namazána olejem, je chod hodinového stroje tak lehký, že i dítě může snadno závaží vytáhnout."

"Slyšíš?" zeptal se mladší chlapec svého otce. "My kolečka natáhneme!"

"Ale dříve je namažeme olejem!" zvolalo větší děvčátko, aby ukázalo svou duševní převahu. "Tatínek nám k tomu dá olej a pak budeme zvonit!"

"Budeme zvonit! Budeme zvonit! Na největší zvon, na obrovský zvon!" jásala i nejmenší holčička a tleskala malinkýma ručkama.

Emír se tvářil velice nerozhodně. Bojoval mezi zlostí, rozpačitostí a láskou. A najednou se obrátil ke mně:

"Tohle by vám bylo asi po chuti? Co bys mi radil?"

"Nic," odpověděl jsem následkem první věty docela chladně. "Nejedná se o moji, ale o tvoji slávu a čest!"

"Copak nemáš prosby?"

"Prosby? Ne. Darovali jsme ti celou tuto velikou slavnost. O co bychom tu mohli my prosit? Zkazíš-li si ji, je to tvoje věc!"

Tvářil jsem se, jako bych chtěl odejít. Zastavil mne pokynem ruky a řekl:

"Zní to od tebe poněkud hrdě!"

"Nikoliv hrdě, ale pravdivě a poctivě, protože tě znám. Nejsi malým, nýbrž velikým člověkem a přál bych si, abys jím i zůstal!"

"K čemu tato chvála?" zeptal se s obličejem šachisty, který se snaží zamaskovat ztrátu. "Přenechal jsem vám chrám, a je samozřejmé, že i všechno, co se v něm nachází. Nechcete-li zde mít tu plst, odstraňte ji!"

"Svoluješ k tomu? Skutečně? Skutečně?" zeptal se velekněz rychle.

"Ano, zcela zřejmě! Ano! A hlásnému na věži řekněte, že za dvě hodiny přijdu, abych se tam shora pokochal pohledem na město v lesku vánočního večera. Ať se postará o světlo a pochodně a především ať uvede do

naprostého pořádku hodinový stroj velikého zvonu!"

"Budeme zvonit, tatínku?" zeptalo se nejmenší děvčátko.

"Ano, budete zvonit," odpověděl emír. "Vrátíme se sem ještě jednou, abychom vzali vašeho hádžihu s sebou. Musí s námi nahoru za trest, že největší zvon, a právě ten největší ze všech našich zvonů, nasadil do nejroztomilejších hlaviček, které znám!"

"Musí nahoru, musí s námi nahoru!" jásalý děti, vzdalujíce se s matkou i otcem.

My pak jsme spěchali, abychom provedli ne zcela lehké dílo. Odstranit bednění od oltáře a přizpůsobit jeho výzdobu ostatnímu okolí. Zbývalo nám k tomu skutečně velmi málo času. Byli jsme tím tak zaměstnáni, že jsme ani nepozorovali, když nám za dvě hodiny odvolali Halefa, aby se odebral s emírem a dětmi na věž. Za chvíli po tom se rozlehl před zámek, ve všech ulicích a na náměstích města nepopsatelný jásot. Stalo se tak přičiněním čtveráckého Halefa, který se nám ani nepochlubil, že se postaral o to, aby se městem rychle roznesla zpráva, ve kterou dobu vystoupí emír s dětmi na věž, aby si prohlédl město v lesku slavnostního večera. Ulicemi se pohybovaly proudy tisíců lidí, vesměs opatřených světly, a když se objevily nahoře na věži lucerny, a dole poznali, že emír je již nahoře, jásalý mu zdola vstříc! Jak rychle si získal srdce tolika lidí! A jak lehce! Byl mužem, který to dovedl ocenit?

Když rouška halící oltář spadla, přesvědčil jsem se, že obraz, který jsem si o něm utvořil, byl zcela jiný než skutečnost. Byl krásnější, mnohem krásnější, než moje představa. Byl vyřezáván z lesklého, tvrdého, hnědavého dřeva, které šířilo libou vůni fialek. Řezby tvořily dvouposchoďový chrámek, jehož dolní architektura byla zpočátku staroindická, výše buddhistická a nahoře přecházela dokonce do novoorientálních forem. Dolní oddíl představoval komůrku Marie v Nazarete v okamžiku andělského zvěstování. Pod ní byl umístěn nápis: On pak bude synem Nejvyššího. V horní části pak byla postava Krista, vznášející se nad oblaky a pod ní nápis: Já jsem cesta, vzkříšení a život! Byly zde tedy jen tyto tři sochy. Nádherně však vystupovaly z temnějšího řezbářského orámování, jako by i umělecky chtěly vyjádřit, že pocházejí z vyššího světa, než je tento. Byly totiž tesány z bílého vápence, ne z mramoru. Mně se však tento kámen zdál být mnohem ušlechtilším než mramor. Bylo to zvláštní. Nyní, kdy v ohraničeném prostoru hořel jen nepatrný počet světel, nemohl jsem cenu kamene odhadnout. Ale pak, když zazářilo tisíce plamenů a plamínků a jejich světlo proniklo kamenem jako zjevení proniká dříve neznámým tajemstvím, jsem teprve poznal pravou cenu tohoto zvláštního krápníkovitého aragonitu.

Kdo byl asi mistrem, který vytvořil tyto tři sochy? Že nebyl Evropanem, bylo na nich patrné, ale my se zde nacházeli uprostřed vysoké evropské inteligence a proto by bylo nemístné posuzovat jeho dílo kriticky. Podařilo se nám dokončit výzdobu oltáře ještě v poslední hodině. I oltář jsme obklopili vánočními stromky a bylo třeba již jen zápalné jiskry, aby se rozhořela světla. Betlémská hvězda nad oltářem byla velice nápadně zvětšena.

Právě když jsme práci dokončili, vešel posel, který nám vyřídil emírovův rozkaz, abychom přišli k němu. Přišel prý právě někdo, koho nám musí ukázat. A koho jsme u něho našli? Oba syny šejka Usulů, kteří byli v zajetí v 'Městě mrtvých' a právě byli opět povoláni do Ardu. Emír jim poctivě sdělil, komu mají děkovat za své osvobození a když se konečně i dozvěděli, že jsme byli hosty jejich rodičů, neznala jejich radost mezí. Dostali opět velitelství nad zámeckou stráží a pokoje v zámku. Je pochopitelné, že hádží Halef se pro ně ihned rozehřál upřímným přátelstvím. Vždyť se mu zde opět naskýtalá příležitost vzpomenout na dávné hrdinské činy!

Když se přiblížila hodina, kdy měla začít bohoslužba, shromáždilo se všechno komonstvo, úřednictvo i všichni emírovi sluhové. Sešli se všichni v slavnostním sále přiléhajícím k chrámu, kde jsme byli emírem poprvé přijati a zachráněni svými psy. Velekněz, Halef a já jsme museli zůstat při emírovi až do chvíle, kdy se ozvala první rána z děla a kdy byly otevřeny dveře do chrámu. Všechno, co bylo křesťanského, se snažilo zajistit si místo v chrámu, dosud jen spoře osvětleném. Ti, kteří byli nuceni zůstat venku, měli jen útěchu, že zítra i pozítří se bude konat stejná bohoslužba. Vše se odbylo v pořádku a bez rušivé tlačence. Emír se pak odebral se svou chotí, dětmi i celým dvorem, provázen mnou a Halefem, na tribunu zřízenou pro něho a komonstvo. Jak se pyšnil malý Halef, že mohl kráčet do chrámu hned za vladařem!

"A nejsem dnes přece ničím, docela ničím," šeptal mi zdánlivě skromně. "Vždyť budu jen 'šlapat varhany'!"

Šlapal totiž, když jsme s Abd el Fadlem a Marhamé cvičili, měchy, protože jsme se nechtěli dát jinými osobami při tom vyrušovat. Říkal tomu 'šlapat varhany'. Když jsem mu vysvětloval, že se říká 'šlapat měchy', zeptal se mne:

"Jsou měchy součástí varhan, nebo ne?"

"Ano, jsou," musel jsem přiznat.

"Dobře! Šlapu tedy varhany! Nesmíš zapomenout: jestliže já, šejk Haddádů, šlapu varhany, v ničem si nezádám, kdybych však šlapal jen obyčejné měchy, dělal bych něco nedůstojného, směšného, za co bych se musel stydět!"

"Ale milý Halefe, měchy šlapeme a na varhany hrajeme!"

"Viš co, řekněme to tedy obráceně: já budu tedy šlapat varhany a ty si hraj na měchy. Tím bude moje čest zachráněna a to mi přece můžeš udělat k vůli!"

Když se panstvo usadilo, vystoupili jsme oba na kůr, kde Halef hned zmizel v pozadí, aby se zhostil funkce kalkanta. Abd el Fadl i Marhamé už zde stáli v popředí u balustrády. Nezáčastnili se průvodu a dali přednost tomu, zaujmout svá místa zcela skromně a nepozorováni. Stáli zde i pěvci a pěvkyně, kteří sem byli posláni veleknězem, protože znali melodii písní, které měly být zpívány a byli určeni k tomu proto, aby předzpěvovali lidu shromážděnému dole.

Hned když jsem přišel na kůr, zpozoroval jsem na protější straně stát čtyři muže, kterým jsem nevěnoval pozornost. Právě když jsem se usadil na lavici k varhanům a začal vybírat rejstříky, přistoupil ke mně Abd el Fadl a řekl:

"Vidiš tam ty čtyři muže pod posledními vánočními stromky, efendi?"

"Ano," přisvědčil jsem.

"Je to šejch el beled z El Haddu se svými třemi průvodci," vysvětloval mi halimský kníže.

Věděl jsem, že šejch el beled znamená asi tolik, jako purkmistr nebo primátor.

"Přišel teprve dnes," pokračoval Abd el Fadl, "a žádá si být zde nablízku, až budeme zpívat své dueto. Svolíš k tomu?"

"Ó, jak rád!" odpověděl jsem. "Ostatně zde nerozhoduji já. Boží dům musí být otevřen každému. Čím je šejch el beled? Mohamedánem?"

"Ne, je křesťanem. Požádám tě jednou o rozhovor s ním. Je to můj dobrý známý a chce "

Byl nucen přestat v řeči, neboť byl vyrušen zvláštním, ale k veselé slavnostní náladě přiléhajícím způsobem. Šeptal předtím, jako vůbec každý, kdo respektuje svatyni. Jen emírovy děti zde činily výjimku. Nijak nepocíťovaly zbožnou bázeň. Jejich veškerý zájem se upíral ke chvíli, až po poslední dělové ráně zazvučí jejich veliký zvon. Tento okamžik nadešel. Veleknězův podřízený přistoupil k hlavnímu oltáři, aby rozžal zápalnou šňůru, která odtud byla rozvedena na všechny strany. Když to lidé spatřili, nastalo všeobecné utišení na všech stranách, jen děti jevily právě pravý opak. Byly velice vzrušené, než aby mohly mlčet. Když zahučela poslední rána z děla, zvolalo starší děvčátko hlasitě, že to mohl každý slyšet:

"Tohle byla poslední rána! Počítala jsem je!"

Poté vystoupily jiskry zápalné šňůry do všech prostor chrámu a veškerá světla se rozhořela. Byli jsme nejdříve oslnění.

"Už svítí všechny stromečky! Všechny!" jásal mladší chlapec a spráskl ručky v údivu.

"Teď budeme zvonit! Tatínek to dovolil!" oznamoval větší chlapec.

"Velkým zvonom!" přisvědčovala starší dívka.

Menší zvonky se rozhoupaly, jen veliký dosud mlčel. Nyní se ozval hlásek nejmenší holčičky, která pohrdlivě prohlašovala:

"Tohle jsou jen malé zvonky, těmi zvoní muži, ale velikým zvonom budeme vyzvánět my, děti!"

A jako by čekal jen na tato slova, pozdvihl svůj hlas nyní i největší zvon, jehož zvuk z nyní žijících lidí ještě nikdo nezaslechl.

Tu vyskočil emír ze svého sedadla. Poznal rázem velikost přítomného okamžiku, kdy se vyplňovalo všechno, co bylo prorokováno. Rozepjal náruč, jako by byl uchvácen velebností chvíle chtěl něco promluvit, ale uznal jsem za vhodné mu v tom zabránit. Měl jsem vytaženy skoro všechny rejstříky a sáhl jsem rychle prsty do klaviatury a stiskl nohama pedály. Zvolil jsem veliké Handlovo Halleluja jako úvod. Když zazvučel první mohutný akord a vznesl se k chrámové klenbě, zdálo se, že se všechna světla otřásla a všechna srdce pozdvihla k výšinám. Emír však pomalu usedl a díval se strnule na varhany, dokud jsem Halleluja nedokončil a nepřešel k Beethovenovu Nebesa oslavují Věčného Boha čest. Chtěl jsem ne jemností a líbezností melodií, ale jejich mohutností působit na lidi dole v chrámu, kteří nikdy ještě neslyšeli hru na varhany, a jak se mi zdálo, dařilo se mi to výborně. Oči všech visely na kůru a také venku, před dokořán otevřenými chrámovými dveřmi, kde se tísnila hlava na hlavě, bylo ticho jako zde v kostele, které se nikdo neodvážil slovem porušit. Nebylo to snad následkem mého uměleckého přednesu, tomu by se dalo velmi mnoho vytýkat! Ale oba jmenovaní velicí mistři mluvili, a to, co říkali, muselo být pro posluchače tohoto rázu omračující.

Pohlédl jsem mezi hrou stranou a spatřil jsem, že šejch el beled z El Haddu se svými třemi průvodci vystoupil z hájku vánočních stromků a přistoupil až k varhanám. Nezdálo se, že by se divili tomu, že jsou zde varhany a také má hra, jak se zdálo, nebyla pro ně ničím vzácným. Ale bylo na nich patrné, že je těší účinek hry na lid shromážděný dole. Zdáli se mi vůbec být tak zajímaví, že jsem je neustále vyhledával očima, ale také oni projevovali, jak se zdálo, i stejný zájem o mne, neboť jsem zpozoroval, že mne sledují, ne nepřátelskýma, ale naopak velmi přátelskýma očima, jak ihned dlužno poznamenat. Všichni byli oděni do přiléhavé kůže, totiž ovinuti vydělanými, ale nebarvenými širokými pásy, které se křížovaly na těle jako řemínky sandálů, neponechávaly však nekryté místočko, přiléhající těsně ke končetinám. Na nohou měli sandály, na hlavě tenké turbany, které nyní však sejmuli a drželi v ruce. Byli to křesťané. Z ramenou jim spadaly dlouhé, lehké pláště, opatřené kápí. Byli to krásní muži. Nebyli sice tak obrovití jako Usulové, ale přesto měli postavy tak krásné, že by bylo těžké najít jim mezi evropskými národy podobné. I jejich obličejové byly krásné, zvláště jejich náčelník, ale byla to krása, kterou jsem dosud nepoznal a proto ji nelze dost dobře popsat. Nebyla to krása klasická, byla však mnohem výraznější. V jejich obličejích se zračila odvaha, energie i sebevědomí, všechno naprosto zřetelně, aniž by při tom spodní část obličejové, v níž je umístěno žvýkací ústrojí, nějak zvláště vynikala. Výkroj rtů byl skoro žensky něžný. Celý obličej byl pak prodchnut zvláštní oduševnělostí.

El Hadd je malá zemička, ležící vysoko v pohoří na jižní hranici Džinistanu. Její obyvatelstvo je pro její odlehlost a nepřístupnost označováno jako velmi chudé. Tito čtyři muži však nepůsobili nějak skličujícím dojmem. Nezdálo se, že by je tato chudoba nějak tížila, třebaže jejich úbor byl velice jednoduchý. Zabývám-li se popisem těchto čtyř mužů déle než je vlastně nutné, činím tak ze zvláštních důvodů, ačkoliv během vyprávění vystoupí tito muži tak výrazně, že sami na sebe upozorní.

Za daných poměrů se musela vánoční bohoslužba utvářet pokud možno jednoduše. Na nějakou zpívanou mši nebylo ani pomyšlení, nebyl zde nikdo, kdo by dovedl knězi z lidu liturgicky odpovídat, já sám jsem na to nestačil. Velekněz se tedy omezil jen na zahajovací píseň. Pak přečetl od oltáře evangelium, načež následoval zpěv Abd el Fadla a Marhamé. Pak lid zazpíval druhou kostelní píseň, po níž následovalo kázání z kazatelny. Po kázání byla zazpívána opět krátká píseň, načež bylo uděleno od oltáře všeobecné požehnání, po kterém pobožnost končila závěrečným zpěvem. Takový byl asi program dnešní slavnosti, která na ubohého baš nasrániho činila veliké požadavky, neboť zde neměl co dělat s uzavřenou náboženskou obcí, ale teprve s nevycvičenými posluchači, kteří se dali zlákat a získat jen vnějšími dojmy. Bylo především třeba uvádět je v nadšení, a to se mu skutečně hojnou měrou podařilo. A také my jsme vykonali svou povinnost. Však jsme se s Abd el Fadlem a jeho dcerou něco nacvičili, což jsem zvláště já měl zapotřebí, neboť každý vesnický učitel hraje na varhany lépe než jsem hrál já, zvláště když jsem dlouhou dobu postrádal jakékoliv

cvičení. Moje někdejší technika byla tatam. Jak rád bych předal službu u varhan někomu jinému, ale lepší zde nebyl. Proto jsem byl rád, že se všechno podařilo tak, jak jsme si přáli, nepočítám-li do toho ošklivé příhody, jejichž strůjci jsme ovšem nebyli my, ale ardistanský mahaláma. Tento mocný pán, který se na základě svého ,vysokého duchovního úřadu' považoval za člověka stojícího i nad emírem, až dosud jen vyčkával a choval se kupodivu tiše. Dnes vystoupil ze své rezervovanosti a sice demonstrací stejně odvážnou jako nejapnou a hloupou, k níž by se sotva odvážil jiný člověk než on.

Dozněla první píseň a začalo čtení proroctví a evangelia. Povstal jsem od varhan, abych teprve nyní získal řádný přehled v prostoru, ke kterému jsem se musel až dosud točit zády. Vysoko nahoře svítila Betlémská hvězda. Veškerá chrámová klenba, představující nebesa nad Davidovým městem, byla jí ozářena. I pohled dolů do chrámu byl úchvatný.

Když jsem si tak veškerou tu krásu prohlížel, dočetl již baš nasráni proroctví a začal číst evangelium o narození, sv. Lukáš, kapitola druhá. Četl právě slova: Sláva na výsostech Bohu a pokoj

"když ustal ve čtení. Byl k tomu nucen, neboť venku před

otevřenou branou se ozval tak velký hluk, že mu nedovolil pokračovat. Bylo slyšet praskání bičí. Těsně nakupení lidé byli rozehnáni na strany. Objevili se sluhové, kteří hlasitě volali a vyhrožujice, proráželi karabáci cestu. Za nimi se objevila slavnostní nosítka, veliká jako domy, celkem tři. Každá nosítka byla nesena osmi služebními lámaisty. Vedrali se všichni i s nosítky do kostela natlačeného lidmi tak, že se zdálo, že se sem už nemůže vejít ani človíček a prorazili si cestu až k hlavnímu oltáři, kde byla nosítka složena na zem. Z předních vylezl ardistanský mahaláma, oblečený do obřadního roucha svého ,vysokého duchovního úřadu' a ruce měl plné odznaků své nejvyšší moci. Z druhých a třetích nosítek se vynořili jeho takzvaní ,vrchní přísluhovači', kteří byli vyzbrojeni mlýnky na modlení, modlitebními pozouny, troubami a klapáčkami, jakož i celým arzenálem jiných podobných předmětů. Tyto předměty byly vesměs zhotoveny z bohatě pozlacených a zlatem vykládaných dutých kostí a lebek zesnulých lámaistů. V doprovodu obou svých vrchních ministrantů pokročil pak mahaláma k altánu, v němž seděl emír se svou rodinou a celým dvorem a kde nebyl už ani kousek místa, jen před emírem byl ponechán úzký prázdný prostor, aby si mohl vládce oddechnout volněji než ostatní stlačení smrtelníci. Tam zamířila trojice vetřelců. Jejich nosiči stáli u nosítek. Když pozdravili emíra sotva znatelným kývnutím hlav, dali nosičům pokyn, aby vynesli z nosítek podušky. Stalo se. Podušky byly navrženy na tři kopce právě před emírem a jeho rodinou a na nich se uvelebili tito tři vysocí hodnostáři, že to vypadalo, jako bychom pořádali svou křesťanskou bohoslužbu pro ně, nebo alespoň pod jejich dozorem. Že emíra a jeho rodinu oloupili o rozhled se jim nezdálo nijak na závadu.

Znal jsem emírovu povahu a proto jsem byl přesvědčen, že si něco podobného dá asi sotva líbit, ale emír byl kupodivu klidný a tichý. Ani se nepohnul. Nepokusil se ani v nejmenším, aby zabránil těmto třem opovážlivcům v jejich konání. Když se však všichni tři usadili a vítězoslavně rozhlíželi kolem sebe, povstal emír a vystoupil s celou rodinou k nám na kůr, kde jsme jim ovšem ihned uvolnili nejlepší místa.

Až do tohoto okamžiku nemohl velekněz číst dále. A jako on musel čekat i celý tisícíhlavý zástup. Bylo to bezpříkladné vyrušení. Jeho účinek byl stupňován hrubým způsobem vystupování vetřelců. Bylo jim to strpěno, ale když byl panovník jimi přinucen, aby si vyhledal jiné místo a musel jim ustoupit, nemohl již dav zachovat klid. Nejdříve tiché, pak stále silnější mručení se ozvalo zástupy, které byly vyrušeny ze zbožné povznesené mysli k Bohu. Byla to prostě urážka. Ozvaly se první nesrozumitelné hlasy, pak však bylo i zřetelně voláno:

"Ven s nimi! Vyhod'te je!"

"Ano, ano! Ven! Ven!" odpovídalo již množství hlasů.

"Nejprve služebníky, pak pány! Chopte se jich, chopte se jich!" ozvalo se i od oltáře.

Spatřil jsem, že se tam něco děje a že se lidé chtějí chopit nosítek. Jen okamžik a nastala by zácpa, jejíž následky by byly nedozírné. Tu zvolal duchapřítomný baš nasráni hlasitě:

"Stůjte! Zadržte!"

Lidé, kteří se již tlačili kupředu, se ihned zastavili. Oči všech se obrátily k němu. Zdvihl knihu ve svých rukou vysoko nad hlavu a pokračoval:

"Pro toto svaté evangelium vás prosím, budiž pokoj mezi vámi! Pokoj lidem dobré vůle na zemi! Běda pak tomu, kdo se jej odvažuje rušit! Neničí tím nás, ale sami sebe. Křesťanovi sluší trpělivost. Začneme znovu!"

Díval se při těch slovech ke mně nahoru. Porozuměl jsem jeho pohledu. Považoval za nemožné pokračovat jen tak beze všeho v přerušeném předčítání. Potřeboval k tomu nějaký úvod a tak jsem se opět posadil za varhany a hrál jsem tak dlouho, až jsem se domníval, že se všeobecná nevole uklidnila a shromáždění se opět připravilo, aby mohlo zbožně naslouchat další bohoslužbě.

Když bylo evangelium konečně dočteno, poskytl mi chvalozpěv, který zpívali Abd el Fadl a Marhamé, příležitost, abych nechal rozezvučet i jemné rejstříky varhan. Můj ,varhany šlapající' Halef se později vyjádřil, že to vypadalo, jako by spolu rozmlovali andělé.

Chvalozpěv, který Abd el Fadl s dcerou přednášeli, byl, jak jsem se již zmínil, dvojzpěvem s arabským textem. Byl to doslovný překlad sto třetího žalmu: Moje duše chválí Pána. Posluchači dole v chrámě byli nadšeni. Oči všech se točily po kruchtě a pěvcích, kteří svými líbeznými hlasy zastíňovali i úspěch mé hry na varhany. Nejhlouběji dojat byl však sám emír. Podíval-li jsem se ze strany, mohl jsem jej právě vidět. Jeho obličej byl úplně změněn. Zářil v pravém slova smyslu jakoby slunečním jasnem. Oči jeho choti, která se konečně jednou cítila také šťastnou, na něm téměř visely. I děti na něj nyní pohlížely častěji než se dělo jindy. Viděl jsem, jak se téměř ulekl, když jsem po dokončení chvalozpěvu zahrál úvod ke kostelní písni, která měla předcházet kázání.

Jako kazatel se osvědčil velekněz být řečníkem prvního řádu. Jeho rétorika byla zbavena veškeré umělosti. Všechno, co mluvil, mluvil ze srdce k srdcím.

Emír byl velice spokojen. Děkoval především zvláště Abd el Fadlovi a Marhamé. S baš nasráním nemohl nyní mluvit, protože ten byl zaměstnán jinak. Tu spatřil i muže z El Haddu. Zarazil se a šel k nim. Nezarazil se snad proto, že by je znal, naopak, naprosto nevěděl, kdo jsou. Jejich cizí, možno však říci velmi vkusný úbor mu byl nápadný. Abd el Fadl ihned přistoupil a sdělil mu, kdo jsou. Emír se zaradoval, bylo to na něm patrné. Ihned šejcha el beled oslovil:

"Jste obyvatelé El Haddu? Miluji tuto malou, pěknou zemičku, ačkoliv jsem tam ještě nikdy nebyl a nikoho odtamtud nepoznal. Vím, že mi jsou obyvatelé El Haddu přátelsky nakloněni. Hraničí sice právě tak těsně s Džinistanem jako s mojí zemí, ale ještě nikdy proti mně nepodnikli nic nepřátelského, naopak, osvědčili vždy svou ochotu být mi ze všech sil prospěšní. Jsi jejich šejchem el beled?"

"Ano, jsem jím!" přisvědčil tázaný.

"Pak jsem tedy povinen díkem zvláště tobě. Jaké jsi víry? Jak vidím, držíš turban zde v kostele v ruce."

"Jsme křesťané."

"U koho bydlíte?"

"V karavanseraji, kde bydlí obyčejní cizinci."

"Máte s sebou koně?"

"Ne, jsme chudí, přišli jsme pěšky."

"Nejste již cizinci a v cizině. Poznal jsem vás nyní a vítám vás v Ardu. Budete mými hosty. Pro lidi vašeho druhu se u mne najde vždy dost místa. Za hodinu se bude u mne v zámku podávat večeře, ke které jste pozváni."

O této večeři jsme nic nevěděli. Bylo to zvláštní slavnostní překvapení.

Šejch el beled přijal toto pozvání s úklonou, která patrně prozrazovala volného syna hor. Byla zdvořilá, ale ne devótní. Přidružili se potom, když se emír s rodinou vzdálili, k Abd el Fadlovi a Marhamé. Já pak přistoupil k balustrádě kůru, abych pozoroval, jak se kostel vyprazdňuje. Probíhalo to důstojným, klidným způsobem.

Nositka stojící před oltářem, byla obklopena, aby bylo zabráněno nějakému výbuchu nepřátelství, několika rozumnými muži. Proto do nich nemohli lámaisté vstoupit. Museli čekat, až se kostel úplně vyprázdnil a pak se vzdálili, aniž by budili zvláštní pozornost. Odcházeli jako po prohrané bitvě. Náhle zazněla rána z děla a hned nato následovaly jiné. To se nemohlo stát bez předchozího emírova rozkazu. Tento rozkaz však nebyl dán teprve nyní, ale již dříve. Byl to důkaz, že naše slavnost na něj trvale zapůsobila a zcela nám ho naklonila. Sešel jsem pak z kůru a vyšel z chrámu, abych se prošel několika ulicemi. Venku bylo světlo jako ve dne. Okna všech domů byla osvětlena svícný a lucernami. Halef mne doprovázel. Byl nevýslovně pyšný na své dnešní kalkantské výkony.

"Jsi se mnou spokojen, sidi?" vyzvídal.

"Tak trochu," odpověděl jsem.

"Proč jen trochu? Copak ti za celý dnešní večer došel jen jedinkrát vzduch ve varhanách?"

"Ne. Ale vydal jsi za celý večer jen o trochu více vzduchu, než bylo třeba? Dokaž mi to!"

Na tuto rafinovanou špatnost z mé strany mi nedovedl Halef dát odpověď. Přemýšlel a pak řekl: "Copak jsem mohl vědět, že bys ho chtěl mít více než jsi mohl potřebovat? Velmi mne zarmucuješ! Zítřka však budu šlapat čerstvěji a poskytnu ti tolik vzduchu, že se budeš rozplývat vděčností nad mou dobrotou, nebudeš-li se chtít zalknout. Na to se spolehni!"

Pokud se týká slavnostní hostiny, nemám ani nejmenší důvod, abych ji popisoval. Byl jsem námahou posledních dnů tak unaven, že jsem především potřeboval náležitý klid a spánek. Proto jsme se s Halefem rozloučili ještě dříve než bylo jídlo u konce a odebrali jsme se do mého pokoje. Pokud se týká lidí z El Haddu, chci jen podotknout, že seděli při hostině nedaleko mne, ale ne tak blízko, abych s nimi mohl zapříst nějaký hovor. Došlo jen k několikerému stisknutí rukou, k výměně několika otázek a odpovědí, což bylo vše. Šejch el beled mi při každém pohledu, který jsem na něho obrátil, připadal nějak známější. Nedovedu však popsat nikoho ze svých známých, komu by byl podobný. Byla snad nějaká taková osoba mezi námi? Prozatím mi bylo jasné jen tolik, že jsem se s ním ještě nikdy v životě nesešel.

Protože jsme byli dnes ve svých pokojích jen několikrát a vždy jen na okamžik, byli jsme svými psy toužebně očekáváni. Za naší nepřítomnosti se o ně staral jeden z emírových sloužících. Všichni psi byli již velice vážní na hraní, ale tentokrát jim musela být přece jen hodně dlouhá chvíle a proto se zaměstnávali jak nejlépe právě mohli a dovedli. Halefovi Hu a Hi se velmi důkladně zaměstnávali kobercem na zemi a protože patrně nepovažovali podšívku za jeho součást, odpařovali ji od něho tak dlouho, až toto páráni do posledního stehu dokončili. Hádží se tím velice rozveselil. Ani ho nenapadlo, aby je pokáral. Těšil se tomu, chválil je a hladil. Když jsme pak vstoupili do mého pokoje, ukázalo se, že Acht a Ucht se také zaměstnávali kobercem, ale jen tak mimochodem. Upravili si jen poněkud jeho polohu, ležel totiž napříč, místo po délce. Jejich hlavní pozornost byla však upoutána na dřevěné obložení stěn, které bylo potaženo jakousi tenkou látkou, která byla místy hladce přibita, místy složena do umělých záhybů, aby bylo docíleno ozdobných oblouků. A právě tyto oblouky se nesetkaly se souhlasem mých dobrých zvířat. Odstranila je dojednoho, takže nyní všechny ležely na zemi a na jejich místě na nás zářily jen holé stěny, ovšem jen tam, kde nebyla látka pevně přibita. Nejdříve jsem se velice ulekl. Tento kousek, který mi moji jinak velmi rozumní psi provedli, mně nemohl být lhostejný. Ale Acht a Ucht si při našem návratu počínali velmi zvláštním způsobem. Netvářili se totiž nijak podle toho, jako by provedli něco nemístného, ale naopak, vrtěli ohony a tvářili se tak, jako by byli přesvědčeni, že provedli záslužný čin. Ucht vyskočil hned když jsme přišli a vztyčil se u jedné stěny na dvou nohách, škrabaje na její horní část. Když to zpozoroval Acht, začal provozovat totéž u protější stěny. Přistoupil jsem tedy, abych si obě místa prohlédl. A tu jsem spatřil v dřevěném obložení stěn malé svislé skuliny, které nemohly být ničím jiným než otvory pro klíče. Nebyl zde však jen jeden nebo dva, ale bylo jich tu více a vždy na takovém místě, že byly mezi dvěma záhyby látky dobře ukryty. Bylo samozřejmé, že psi poznali, že se zde skrývají podezřelé dutiny. Jak k tomuto nálezu přišli, mi mohlo být zcela lhostejné. Měli však prince Čobanů mezi sebou a chytili jeho vítr. Dotýkal se asi často míst, na nichž byly umístěny skryté schránky a proto psi vyčenichali na nich stopy jeho rukou. Že psi mají tak jemný čich jsem již poznal a stačilo mi

to tedy. Je ovšem samozřejmé, že jsem si ihned vzpomněl na ten maličký, nepatrný klíček, který zde Pardál, když se sem vplížil, ztratil. Dobře jsem jej uschoval, neměl jsem však dosud čas, abych se jím důkladněji mohl zabývat. Přinesl jsem jej a zkusil. Hodil se právě do otvorů objevených psy. Otevřel jsem a vytáhl zásuvky ze zdí. Byly naplněny listinami tak důležitého obsahu, že jsem se rozhodl ihned přivést emíra a Halefovi jsem nařídil, aby, než se vrátím, dovnitř nepustil ani živou duši.

Emír byl dosud v hodovní síni. Okamžitě mne následoval, ačkoliv jsem mu v přítomnosti jiných lidí nemohl říci, o co se jedná. Cestou jsem mu to však naznačil, což jeho kroky ještě zrychlilo. Proseděli jsme pak spolu celou noc, abychom papíry přečetli, rozluštili a srovnali. Byli jsme sice oba dost unavení, ale nyní nás únava okamžitě přešla. Jednalo se tu o již zmíněném spiknutí. Jeho duchovním vůdcem byl baš islámi, který si přál stát se tchánem ardistanského emíra. Duší spiknutí pak byl ardistanský mahaláma, který si dnes počínal tak vyzývavě. A jejich pravou rukou byl Pardál, jenž si vzal do hlavy, že se musí stát panovníkem.

Když se rozednilo, byli jsme již o všem důkladně informováni a bylo pro mne velmi vítaným zadostiučiněním, že emír kromě mne a Halefa nikoho k poradě nepřizval a rozhodl pouze s námi podniknout potřebné kroky tak nenápadně a tiše, aby nebyla vzbuzena veřejná pozornost. Nejdříve měli, pokud možno co nejrychleji, zmizet hlavní vůdci, ne snad vraždou, ale tím způsobem, že by byli tajně zajati. S mahalámou nám to ovšem nedělalo starosti, horší to bylo s baš islámi a Pardálem, kteří již něco tušili a nacházeli se mimo město. Seznamy spiklenců obsahovaly tolik jmen důstojníků, že emír prohlásil, že nyní musí pochybovat o věrnosti a spolehlivosti všech svých pluků. Neměl jsem sice stejný názor, ale chránil jsem se mu to říci, neboť mi záleželo především na tom, abych ho ujistil co nejvydatnější podporou a věrnou oddaností křesťanské části obyvatelstva. Postačilo ho zatím upozornit, že křesťanské vánoční svátky budou zcela jistě působit v jeho prospěch a že se žádná jiná strana neodváží rušit pokoj těchto dnů, aniž by na sebe upoutala nebezpečnou pozornost. Pro všechny nepředvídané a netušené případy jsem mu však znovu nabídl pomoc oddílů džirbaniho. To ho docela upokojilo. Přiznal se mi ostatně, že i kdybychom pomocí svých psů neodkryli toto mahalámoovo spiknutí, byl by s tímto pánem zúčtoval, protože nemůže dopustit, aby na něm lpěla pohana, které se mahaláma dnes veřejně v kostele dopustil. Nařídil, aby stěny mého pokoje byly ihned opět uvedeny do předchozího stavu a listiny dal odnést do své rezidence. Potom se najednou zeptal jiným, ale stále ještě důležitým tónem:

"Jestlipak víš, efendi, co se v těchto dnech všechno stalo?"

"Domnívám se, že to vím," odpověděl jsem.

"Výplnění všech starých proroctví?"

"Ano."

"Pověsti o hvězdě betlémské?"

"Ano."

"Pověsti o Velkém zvonu?"

"Ano."

"Teď už by bylo jen třeba, aby v kostele zazněl hlas Dobroty a Milosrdenství a aby Bůh sestoupil Džinistanem do Ardistanu, jako tenkrát, než řeka změnila svůj tok. Tím by byla všechna křesťanská proroctví naplněna a andělé by mohli konečně oznámit, že nastal kýžený mír na zemi! Usmíváš se, efendi?"

"Ó ne! Věc je velmi vážná!" "Je, pro mne také, věř, že pro mne také! Až do včerejška mi byla jen k smíchu, od včerejška však smýšlím docela jinak."

Sáhl si rukou na čelo. Zdálo se mi, jako by se zapotácel.

"I já jsem zemřel jako ty, a k tomu zesláblý!" pokračoval pak v řeči. "Události posledních dnů na mne velmi dolehly! Jsem dosud ardistanským emírem, nebo jsem snad někým jiným? Nebo jsem snad jenom pápěrkou, kterou je možné fouknutím pohánět ze strany na stranu, pápěrkou bez váhy a bez vůle? I já potřebuji svůj klid a spánek mám-li se opět vzpamatovat!"

Pak ho napadlo opět něco jiného. Zeptal se: "Co si myslíš o těch lidech z El Haddu?" "Líbí se mi," odpověděl jsem.

"Mně také. A zvláště šejch el beled. Škoda, že je tak nepatrným člověkem, že není panovníkem! Člověk by jej mohl milovat, ctít a stýkat se s ním. Ale nyní je již čas na spánek! Máš ještě nějaké přání?" "Ne."

"Jen nezapomeň, jakým dluhem jsem ti zavázán! Přál by sis něco jako poděkování?" "Ne." "Ani pro křesťany?"

"Ne. Vykonali svou povinnost a zůstanou jí i nadále věrni. Odměnit je nemůžeš, jim se odmění nebe!"

Nechápavě se na mne podíval, pak potřásl hlavou a řekl:

"To nechápu! - Spěte blaze!"

Pak vyšel ven.